

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

פרשת ויקהל-פקודי | גיליון מס' 132 | אדר תש"פ

ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך

בסי"ד, וייט אדר תשי"פ

בעת שזוקקים אנו לרחמי שמים מרובים לשמור על בריאות עמנו, ודאי ראוי להתחזק בלימוד התורה, להזהר מלשה"ר ורכילות, להתחזק במידת הענווה ולדון לכף זכות.

וכבר אחז"ל [יומא כ"ח ב'] מימיהם של אבותינו לא פסקה ישיבה מהם, ועוד אמרו [שבת ק"י"ט ב'] אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן, והם השמירה הגדולה ביותר שלא יבוא המשחית לחדרי ישראל.

מיימ ודאי חמירא סכנתא מאיסורא, ועל כולנו להשתדל מאוד בכל הדברים הצריכים זהירות, כגון לחלק את הלומדים ולהניח רווח בין עדר לעדר, גם להקפיד שיהיו חדרי הלימוד ובתי המדרשות מאווררים כראוי, ולמנות משגיחים שישמרו על הנקיין הנצרך מהכרח הבריאות. וכל מי שיש לו אפילו ספק ספיקא של חולי אצלו או אצל משפחתו, ואפילו רק נזקק לבידוד לפי ההוראות, ימנע עצמו מבית המדרש ואל יהיה חב לאחרונה, וכל זה בבחינת תנאי קודם למעשה, וראשי הישיבות ומנהלי הת"תים יעמדו על המשמר.

ובודאי עלינו להתעורר ליראת שמים ולתשובה וכמאמרם [יבמות ס"ג א'] אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל, ולהתחזק באמונה על מיעוט כוחי ועוצם ידי של כל המדינות בעת הזאת, אמנם לבטוח בהקבייה שמשגיח על כל יצוריו ואין אדם שיפגע בו הנגיף אם לא יכריזו סלמעה, וזכות התורה וכל החיזוקים תעמד לנו לשמירה וישועה.

א"י וצ"ק
צ"ח א"ת/א"ת

ונשמרתם מאוד לנפשותיכם

הוראות לציבור להימנעות מהדבקות בחולי ה'קורונה'

עת צרה היא לעינק ובסנה יושע, כבר היה הדבר לעולמים שבזמני התפרצות כחלה רח"ל עמדו גדולי עולם וז"ל בפר' והזהירו את הציבור לשמור ככל האפשר על נקיות יתירה ושפירת נרחק בין איש לחברו והקפידו על כך ביותר אף בנוגע לתפילות בציבור וכדומה.

ועתה באנו בנינו חולי "הקורונה" המתפרץ לע"ל רח"ל, לאחר שישנו באריכות עם ניוטחים והאחרים על עקרת הבריאות, התברר לנו כעל כל ספק שהשפירה על הנרחק בין בני האדם וההימנעות ככל האפשר מהתקרבות וכינוע והקפדה יתירה על הנקיות, הם עיקר גדול מאוד לנמנעת התפשטות חולי זה, ולכן אנו קוראים באת לכל הציבור להזהר על נפשנו בעת הזו וחיי שלא להיות בכלל נזיקי הרבים, ובהקפדה וקיום של ההוראות והכללים דלהן נקיים מצוות ונשמרתם מאוד לנפשותיכם.

- חמירא סכנתא מאיסורא, על כן חובה גמורה על הציבור הרחב אנשים נשים וטף לציית להוראות הרשויות המתפרסמות מעת לעת. הכוללות איסור התקהלות ושפירה על נרחק בין בני אדם וכן זהירות בטנע בין איש לחברו וכללי הנקיות [ובכלל זה נישוק ספר תורה וניווזות וכו'].
- חובת בידוד - חובה גמורה על הנצרכים להיות בבידוד לשמור על כלי הבידוד בכלים ללא שום הוראת היתר כלל.
- תפילה בציבור - יש להקפיד על מספר כתפילים ניכר ועל הכרח הנדרש ביניהם כפי ההוראות הרשויות המתפרסמות מעת לעת.
- בנין הרצון לייסד טיינים רבים בכל מקום אפשרי [כגון בבנינות לבנינים, בביתות בתי הספר ותלמודי הנורה וכדו'], ובכפוף להוראת רבני המקום.
- לצורך סריאת התורה בציבור כותר להוציא ספר תורה טקופנו הקבוע אפילו לצורך קריאה אחת, וזאת באופן שיכינו תראש טקוס נכבד להניח בו את ספר התורה.
- יש לכל אדם לעשות כל טבדיק והשתדלות בפרט בעת הזו לקבוע את כל תפילות עם הציבור וחי' לזלול בדבר, אמנם בגידה ואין כל אפשרות לעשות כן כחנת הצניפות, אין לעבור על הוראות הרשויות והרי זו כשעת הדחק שנותר להתפלל בה ביחידות.
- תלמוד תורה ברבים - אין להתקח ללימוד בבתי המדרש מעבר להוראות, ועל ראשי הציבור והגבאים לדיאוג לנציאות טקופות לימוד חילופיים וכפי הוראת רבני המקום.
- שפחות - אין היתר, בין בינות החול בין בשבתות, להרבות בכנות הכוונות מעבר להוראות הרשויות המתפרסמות מעת לעת, כמו כן אין היתר לציבור להשתתף בשפחות אלו, וכן אין היתר לבעלי האולנות ובתי הכנסת להרשות קיום שפחות אלו.
- גם שפחות וסעודות מצוה המעשות בבתי כרטיים אין היתר לעשותן אלא בניספר אנשים ניכר כפי ההוראות הרשויות, ותוך הקפדה על כללי ההתקרבות בין הנכחים [גם החופות המעשות בפרחב פתוח ייעשו תוך שפירת נרחק ראוי בין הששתפים].
- יש להזהר גדולים על הסגנים להישמר בתקופה זו ביתר שאת כחשיפה לכלי התקשורת לביניהם וכפני הטכנולוגיה.

בתפילה שיקיים בנו וחסירותי טחלה טקרבך

ישעיהו אראס	יצחק ארנפלד	יצחק ברקוביץ	ישראל גואלמן	שלום יוסף גלבר	ישראל גנס
יחיה גנס	צבי ובר	אברהם נפתלי ויג	אהרון וינר	שמעון זיכלד	ישראל יצחק זילברמן
בן ציון זילבר	מאיר טרגר	דוד אריה מורגנש טרן	יצחק טפנסקי	משה טרובר	בן ציון הכהן קוק
		יצחק מרדכי הכהן רובין	ישעיהו פנחס ריטנברג	צבי טרלין	

מאמרים בענין ה'קורונה'

מתוקים מדבש

מאמר עינינו גל

{ אז נדברו }

הגרי"מ רובין שליט"א

תורה טגא
ומעלא
נידונים
הלכות יים
בעקבות
מגפת
קורונה

פנינו הלכה

חידושי הלכה

מראשי ורבני חבורות בישיבת מיר

לע"נ מרת אסתר קנול ע"ה

כ"ט אדר ב תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

גיליונות נבחרים
בהלכה ובאגדה
וסביב פרשת השבוע

”ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד”

’אוסף גיליונות’ מבית צוף הוצאה לאור מופץ באלפי עותקים
ניתן לפרסם מודעות ב’אוסף גיליונות’

לתגובות ובירורים בכל ענייני ה’אוסף’ -

פרסום, נקודות הפצה, הוספת גיליונות, תרומות, חסויות והנצחות,
ניתן לפנות לטלפון 050-4102061 (בשעות בין הסדרים) או באמצעות דוא”ל.

ניתן לתרום וכן לשלם עבור קניית גיליונות

באמצעות עמדות ”נדרים פלוס” או ”קהילות”

בחיפוש המילים ”אוסף גיליונות”

תרומה טלפונית בנדרים פלוס: 03-7630543 מס’ 1335

תרומה טלפונית בקהילות: 073-2757000 מס’ 9641

מערכת ’אוסף גיליונות’
9518479@gmail.com

ראש המערכת:

הרב נתן פלדמן שליט”א

חברי המערכת:

הרב צבי קנול שליט”א

הרב חיים וכסלר שליט”א

הרב משה הכהן שליט”א

הרב יוסף בן יהודה שליט”א

הרב עקיבא יוסף לוי שליט”א

הרב יוסף שלמה בייפוס שליט”א

הרב בנימין יודלביץ שליט”א

הרב אליעזר וייס שליט”א

מבית ’צוף’

הוצאה לאור

נתן פלדמן

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

עשרת המועדים | 33

משיעורי הגאון רבי עקיבא מדלוב שליט"א
שיעורי ארבע פרשיות

תמצית הש"ס | 35

דף היומי - מ"ב ומוסר

אודות המצב החמור | 40

דברים מהגאון רבי יצחק מרדכי רובין שליט"א

עינינו גל | 41

מאמרי 'עין לא ראתה'

עומק הפשט | 45

דיוני הלכה אקטואליים

פניני הלכה | 49

מראשי ורבני החבורות בישיבת מיר

נידונים הלכתיים בעקבות מגפת הקורונה

יסודות אמונה בין בתרי הפרשה | 55

תובנותיו של הרה"ג מרדכי דוד נויגרשל שליט"א

אז נדברו | 57

מחשבות לבני הישיבות

תוספת שבת | 63

מעלת השבת וקדושתה

מים זכים | 65

משא ומתן ופילפול

בנידונים ערבים ונחמדים

הפרשה המחכימה | 67

לקחים מעשיים ואקטואליים מפרשת השבוע

חישבתי דרכי | 7

נקודות אור במשנתו של

הגאון הגדול רבי משה שפירא זצ"ל

נפשו גחלים תלהט | 11

ניצוצות ממשנתו של

הגאון הצדיק רבי ישראל אליהו וינטרויב זצוק"ל

יכול מר"ח - פרשת החודש | 13

שיחת הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א

ראש ישיבת "כנסת ישראל - חברון"

שיעור חומש | 17

מאת הגאון הגדול רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת "עטרת שלמה"

שיעורי בינה | 19

שיעורים לפי סדר המצוות להרמב"ם

מפי הגאון רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א

ראש ישיבת "נתיב הדעת"

מגיד דבריו ליעקב | 23

מאת הגאון רבי יעקב חיים סופר שליט"א

ראש ישיבת "כף החיים"

מחוקים מדבש | 29

נטפי לקח מפרשיות השבוע

מאת הגאון רבי יעקב ישראל הכהן בייפוס שליט"א

בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

ענייני פיקוח נפש בשבת | 31

שיעורי הגאון רבי נחום נבנצאל שליט"א

ניתן להשיג את "אוסף גיליונות" בימי חמישי בהיכלי התורה כדלהלן:

מודיעין עילית	גבעת זאב החדשה	אלעד
ישיבת "מיר" כולל "עטרת שלמה" כולל "ששכר באהלך" כולל "כתר תורה" (הרב אברמוב) כולל "מגדל עוז" (הרב אתרוג) בית הכנסת "בית תפילה" בית הכנסת "אילת השחר" בית הכנסת "חניכי הישיבות" רשב"י בית הכנסת "אהל תורה" יהודה הנשיא בית הכנסת "קהילת רבי עקיבא" בית הכנסת "זכרון משה" קרית ספר בית הכנסת "היכל יצחק" קרית ספר בית הכנסת "בני הישיבות" גרין פארק בית הכנסת "חזון דוד" בית הכנסת "משוכב נתיבות" בית הכנסת "אהל אברהם" חפציבה בית הכנסת "נאות הפסגה" המרכזי	בית הכנסת "בית אליהו" בית הכנסת "בני הישיבות" זכרון יעקב בית הכנסת "מסילת ישרים" טלזסטון בית הכנסת "קהילת בני תורה" יסודות בית הכנסת המרכזי ירושלים ישיבת "מיר" ישיבת "חברון" גבעת מרדכי ישיבת "יד אהרן" ישיבת "אהבת שלום" ישיבת "תורה אור" ישיבת "הר"ן" - רמות ד' בית הכנסת "מנחת שלמה" בית וגן בית הכנסת "מנין אברכים" בית וגן בית הכנסת "חניכי הישיבות" נוה יעקב בית הכנסת "אהל יוסף" רמת שלמה בית הכנסת "המרכזי" רמת שלמה בית הכנסת "חזון איש" רמת שלמה בית הכנסת "ערוך לנר" רמת שלמה בית הכנסת "באר שמואל" רח' סורוצקין בית הכנסת "חניכי הישיבות" זכרון יעקב בית הכנסת "נחלת עקיבא" גני גאולה בית הכנסת "ברכת יוסף" גבעת שאול בית הכנסת "משכן באב"ד" גבעת שאול בית הכנסת "אמרי שפר" הר נוף בית הכנסת "בוסטון" הר נוף בית הכנסת "ויז'ניץ" הר נוף בית הכנסת "קהילת בני תורה" הר נוף בית הכנסת "מצפה רמות" רמות א' בית הכנסת "שערי תבונה" רמות א' בית הכנסת "משכן שרגא" רמות א' בית הכנסת "זכרון אברהם" רמות ג' בית הכנסת "צא"י" רמות ג' בית הכנסת "שומרי החומת" רמות ד' בית הכנסת "אהל יוסף" רמות פולין בית הכנסת "בני הישיבות" סנה"מ בית הכנסת "בני הישיבות" רמת אשכול "גל פז" רח' מלכי ישראל	בית הכנסת "מאור שרגא" כולל "ישיבת הר"ן" ישיבת "תורה בתפארתה" אופקים בית הכנסת "שיויתי" בית שמש ישיבת "אור לישרים" בית הכנסת "היכל אברהם" קריה בית הכנסת "לב אליהו" רמה א' בית הכנסת "חניכי הישיבות" רמה א' בית הכנסת "משאת מרדכי" רמה א' בית הכנסת "פני שמואל" רמה א' בית הכנסת "אהבת תורה" רמה ג' בית הכנסת "הכולל" ביתר עילית בית הכנסת "באר אברהם" גבעה A בית הכנסת "ישיבת הר"ן" גבעה A בני ברק כולל "פוניבז" כולל "חזון איש" כולל "בית הלל" כולל "ברסלב" כולל שעל ידי "בית הכנסת הגדול" ישיבת "אורחות תורה" ישיבת "בית מדרש עליון" ישיבת "תפארת ציון" ישיבת "סלבודקא" ישיבת "גאון יעקב" בית הכנסת "יד אהרן" רמת אהרן בית הכנסת "תפארת נחמן" כולל הרב קלאר בית הכנסת "המרכזי" שיכון ה' בית הכנסת "נחלת משה" בית הכנסת "רמת אלחנן" בית הכנסת "משכנות יעקב" בית הכנסת "נאות יוסף" בית הכנסת "בית אריה" בית הכנסת "צא"י" נחלת סירוקה בית הכנסת "לדרמן" בית הכנסת "הליכות חיים" בית הכנסת "דרכי איש" בית הכנסת "צעירים" רח' האדמו"ר מצאנז "גל פז" רחוב רבי עקיבא 88
נתיבות		
בית המדרש "משכן התורה" בית הכנסת "בית יצחק"		
פתח תקווה		
ישיבת "לומזא" בית הכנסת "אבי עזרי" בית הכנסת "אהל אברהם" גני הדר בית הכנסת "הבעש"ט" גני הדר		
ראשון לציון		
ישיבת "עטרת שלמה" שדה חמד		
רחובות		
בית הכנסת "כולל בר שאול"		
רכסים		
בית המדרש "בית יצחק" גבעה ב' בית הכנסת "שבת אחים" גבעה ב'		
תל אביב		
מלון דבורה רח' בן יהודה 87 קומה ב'		
תל ציון		
בית כנסת החסידי		
תפרח		
ישיבת "תפרח" בית הכנסת המרכזי "בית יוסף"		

להוספת נקודת מכירה בבית הכנסת במקום מגורכם

יש לפנות לסלפון המופיע בראש הגיליון

חשבת דרכי

נקודות אור ע"פ משנת הגר"מ שפירא זצוק"ל

פרשת ויקהל פקודי - החודש תש"פ | גליון מס' 128

לעילוי נשמת האשה בלה בת ר' מנחם הלל לוי"ן ע"ה

החודש הזה לכם – לחיות בתוך זמן שכל כולו מכוון לחיי העולם הבא

כאן בברכת המועדים כתוב שבזמנו מקדש ישראל, ואותה קדושה שבזמנו מקדש ישראל, כלל ישראל נותנת להם כח לקדש את הזמנים, ישראל דקדשינהו לזמנים.

לכאורה זה לא מובן, איזו חלולת קדושה חלה בזמן, הזמן אינו נראה בעינינו דבר שחלולת קדושה יכולה לחול עליו, עד שנאמר שהזמן מתקדש.

הזמן מתקדש ומתייחד בדרך להגיע למועד

כדי לבאר את הדברים, נקדים, דהנה מצינו שנחלקו בגמרא (סנהדרין מ"ז ע"ב) אם הזמנה מילתא או לאו מילתא, ולמאן דאמר הזמנה מילתא, בזה שהחפץ מוזמן לתכלית מסוימת, עצם ההזמנה מקדשת את החפץ, אף שעדיין לא השתמשו בו לאותה תכלית, כגון המזמין נרתיק מסוים להשתמש בו להניח תפילין, אף שעדיין לא הניח בו דבר, אחר שייחד את הדבר הזה לשמש קודש, הוא מתקדש על ידי ההזמנה הזאת בעצמה. הדימון עצמו קידש את הדבר.

והנה, בורא העולם נתן לנו בלשון התורה, לשון הקודש, את המונח שנקרא זמן, שהוא מאותו השורש של הזמנה וייחוד דבר. בכל הלשונות בעולם לא קוראים לסדר ומהלך הדברים של מוקדם ומאוחר שהעולם הולך דרכו, בשם זמן, ובהם אף אחד לא מחבר זאת עם הזמנה וייחוד של דבר לתכליתו, אולם בלשון הקודש, הזמן בעצם עניינו פירושו יחוד והכנה אל משהו, זה נקרא זמן. וכך, כאשר אנו מדברים על זמן, הפירוש הוא שהזמן שלנו מכוון ומיוחד להגיע לאיזו שהיא תכלית ועניין, זה פירוש המושג זמן.

נמצא, שבעצם המושג זמן מונח קודש, משום שכשאינו מזמין דבר מסויים לתכלית מסוימת, הרי שבזה הקדשתי את הרגע הזה, שהוא יהיה קודש להביא לאותה התכלית, זה המושג זמן בעצם ענינו, להזמין, הפירוש בזה שאני נמצא בתוך זמן הוא שאני נמצא כעת כמצב שמכין תכלית מסוימת, מכין איזה שהוא דבר שאליו אני הולך.

והנה, המילה מועד עניינה תכלית, סוף דרך, דוגמא לדבר "בית מועד לכל חי" (איוב ל' כ"ג), מועד נקרא המקום שאליו אנו מכוונים את הצעדים, אליו אנו רוצים להגיע. להגיע אל מועד, הכוונה היא, כפי שאנו אומרים בלשוננו, להגיע אל אותה נקודת יעד שאליה אנו רוצים להגיע. נמצא שהמושג זמן והמושג מועד אלו שני מושגים שמשלימים זה את זה, המועד הוא תמיד סוף הדרך, והזמן זאת ההכנה וההזמנה, וכך, כשאמרנו מועדים ואמרנו זמן, אמרנו שהזמן מכוון והולך לאותו יעד.

עתה יבואר, כי הנה, לכאורה ראוי היה לברך בברכת המועדים, בברכת קדושת היום, מקדש ישראל והמועדים, מדוע אנו מברכים מקדש ישראל והזמנים, הלא החגים אינם נקראים זמנים אלא מועדים, הסדר במשניות שעוסק בענייני החגים נקרא סדר מועד ולא סדר זמן, היום הקדוש הוא המועד, כלשון הפסוק "אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש אלה הם מועדיי", הקדושה חלה על המועד, ומדוע שינו אנשי כנסת הגדולה שתיקנו לנו את התפילות ואת הברכות, ותקנו לשון שמדברת על הזמן ולא על המועד.

אכן, הכוונה בזה, ודאי המועד עצמו קדוש, אבל ישראל הם קדושים בזה שהם מקדשים את הזמנים, הם מקדשים את הדרך אל המועד שהוא קדוש, לכן

במה נתייחדה מצות קידוש החודש

פרשת גאולת מצרים נפתחת במצות קידוש החודש, "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה", וצריך לבאר, מדוע זאת הפתיחה לכל סדר הפרשה של גאולת מצרים.

עוד עלינו להבין, כי הנה, מצות קידוש החודש היא המצוה הראשונה שנצטוו ישראל, עד שמצינו שחז"ל מקשים, כפי שפותח רש"י את התורה, "אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל", התורה צריכה להיפתח במצות קידוש החודש, ואף זה טעון ביאור, במה נתייחדה מצוה זו שהיא המצוה הראשונה שנצטוו ישראל.

עצם מצות קידוש החודש היא, כי הנה, חודש של לבנה הוא כ"ט ימים י"ב שעות ותשצ"ג חלקי שעה בת תר"פ חלקים, ואחר שאי אפשר לקבעו באמצע היום לכך פעמים הוא בן ל' יום ופעמים בן כ"ט יום, וכאשר רוצים להקדים ולקדש את החודש אחר כ"ט ימים לעשות ראש חודש ביום השלושים, כדי להעיד על הדבר הזה, צריכים בית דין לקבל עדותם של שנים שראו את הלבנה.

והנה, איתא במסכת ראש השנה, שכדי להעיד על החודש, מאחר והעדים אינם יודעים אם יש עדים נוספים שראו את החודש כמותם, הם צריכים להשתדל בכל כוחם לבוא ולהעיד שראו את החודש, ומותר להם, וזו אף מצוה עליהם, לחלל שבת, בין אם לבוא מחוץ לתחום ובין בעניין של חילול שבת החייב מיתה, ואף שיתכן שהם יהיו שנים מתוך אלפים שיבואו להעיד, אם הם ראו, הם צריכים לבוא ולהעיד, ולכאורה אין זה מובן, מדוע התירו להם עד כדי כך, הלא מדובר בהבדל של יום אחד בלבד, כי אין חודש יותר משלשים יום ואם בית דין לא יקדשו את החודש הוא יתקדש למחרת מאליו.

אכן, שם, בסוגיית קידוש החודש, מבואר, שעניין החילול שבת, אינו בגלל מצות קידוש החודש, אלא בשביל תיקון המועדות, אחר שכל המועדות הן תאריך לימי החודש, נמצא שהמצוה הראשונה שנצטוו ישראל היא לתקן את המועדות, ונתחדש כאן שהמועדות נקבעים על פינו.

ישראל דקדשינהו לזמנים – אנחנו מקדשים את הזמן

הגמרא בברכות (מ"ט ע"א) אומרת שאין חותמים ברכה בשני דברי שבת, ומקשה מהנוסח שאנו חותמים "מקדש ישראל והזמנים", היינו, שבזמנו העולם מקדש את ישראל ומקדש את הזמנים, ולכאורה זו חתימה בשנים, מתרצת הגמרא שהכוונה היא "ישראל דקדשינהו לזמנים", בורא העולם קידש אותנו, ומכח הקדושה שהוא קידש אותנו אנו מקדשים את הזמנים, וכך, הכוונה בברכה היא, מקדש ישראל שהם יוכלו לקדש את הזמנים, וזה נקרא שבח אחד.

פירוש הדברים, לפי ערכנו, בורא העולם קידש את ישראל בכל מיני קדושות, כפי שכתוב בפרשת יתרו "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", אנחנו ממלכת כהנים ואנחנו גוי קדוש, וכלשון הגמרא בכמה מקומות "ישראל קדושים" ולכן יש דברים שישראל לעולם לא יעשו. ישראל הם קדושים בעצם, קדושים בטבעם, והם אינם מתלכלכים בפחיתויות, בדברים מכווערים.

כל הזמן שמכוון אל המועד גם הוא קדוש, הוא מכוון להגיע אל המועד, "ישראל דקדשינהו לזמנים", את הזמנים הם מקדשים. המועדים הם קדושים מדין התורה, אולם את הזמנים ישראל מקדשים. הדרך אל המועד היא זמן, ואנחנו מזמינים אותו, כלומר, אנחנו מכינים ומכוונים אותו, וכך, הזמן מכוון להגיע אל אותו מועד.

בקידוש החודש אנו קובעים ומקדשים את הזמן

מצות קידוש החודש, קובעת את היום בו יתחיל החודש, ועל פי קביעתנו נקבע הזמן שבו יחול המועד. הפירוש ב"ישראל דקדשינהו לזמנים" הוא, שאחר שאנו הולכים אל המועד הזה, ההילוך שלנו אל המועד עושה אותו למועד, הוא נעשה למועד מפני שאנחנו הולכים אליו, כי הוא היעד שלנו ואנו הולכים לקראתו, וכיון שאנחנו אלה שהולכים לקראתו, מלכתחילה אנו מזמינים את הזמן באופן שאנו הולכים אל, ומקדשים אותו באותה קדושה של המועד, הזמן מכוון מלכתחילה כדי להגיע אל אותו מועד, יש כאן הזמנה מילתא, אנחנו אלו שמזמינים, היינו, אנחנו מקדשים את הרגעים של עכשיו, את הזמן שבו אנחנו נמצאים כעת, אנחנו מכוונים ומזמינים ומייחדים אותו, כדי להגיע אל אותו מועד. זה נקרא זמן.

התורה ניתנה לנו כמהלך להגיע אל היעד

קידוש החודש, כאמור, זו המצוה הראשונה שנצטוו ישראל, והיה מן הראוי להתחיל במצוה הזאת את כל התורה כולה, כלומר, המצוה הזאת בדווקא, היא יסוד כל התורה כולה.

פירוש הדברים. הרמב"ם כותב בתחילת הלכות בית הבחירה, שעניינה של עשיית המקדש הוא "לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש" המצוה היא לעשות מקום שאליה צריכים להגיע, המקדש נקרא אהל מועד, בורא העולם ציוה עלינו לעשות לנו יעד שאליה אנחנו צריכים להגיע, מקום מקודש שאליה אנחנו צריכים ללכת, ומכוחו, הכל יהיה מזומן כדי להגיע אליו, זה המועד. זאת נקודת היעד, וברמב"ן מצינו, שעניינה של מצות "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" הוא לעשות מקום לתורה שניתנה בסני, כפי שמפורש בדברי חז"ל. אותו כבוד שהיה בסני יאיר שם, לשם אנו צריכים ללכת כדי להשיג את אותה תורה שקיבלנו, זהו אהל מועד.

נמצא, התורה ניתנה לכתחילה כמהלך להגיע עמו ליעד, זה עניינה של התורה, התורה ניתנה כסדר חיים.

כך אנו מוצאים, בכרייתא המפורסמת (ע"ז כ' ע"ב) שעליה חיבר הרמב"ם את "מסילת ישרים", "מכאן אמר רבי פנחס בן יאיר, תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זהירות, וזהות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי רוח הקדש, רוח הקדש מביאה לידי תחית המתים" [כגירסת המסילת ישרים], זהו מהלך מתורה המביאה לידי זהירות וכו'.

סופה של הדרך, שהיא מביאה לידי קדושה, וכשהמסילת ישרים מסיים את ספרו, הוא אומר שהמעלה הזאת שנקראת קדושה, תחילתה השתדלות וסופה מתנה, תחילתה עבודה וסופה גמול, היינו, כאן אנו מגיעים למקום הגבול, עד המקום שאליה אנו יכולים להגיע, וכשאנו מגיעים עד לשם, אז, כדברי הגמרא ביומא (ל"ט ע"א) "אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, מלמטה מקדשין אותו מלמעלה".

התורה מלכתחילה ניתנה כדי שהיא תביא לידי, ולידי, ולידי, עד שהיא מביאה לידי תחית המתים, וכך גם מסיים המסילת ישרים את ספרו, היינו, חיי עולם נטע בתוכנו, זה סוף הדרך, לשם צריך להגיע, עד תחית המתים.

כיון שהדבר הזה הוא יסוד התורה, נמצא שעניין הזמן, "ישראל דקדשינהו לזמנים", הנקודה הזאת היא הפסיעה הראשונה של תורה, להביא לאותו מועד, לאותו סוף הדרך. התורה מלכתחילה, מתחילת התורה, מתכוונת להביא אותנו כלשון הברייתא "לידי" הלאה והלאה, עד לסוף הדרך, עם מה שנקרא "זמן", כלומר, מלכתחילה, אנו מזמינים את הרגעים האלו ומייחדים אותם שיהיו הרגעים הראשונים אשר הם צריכים להביא אותנו לסוף הדרך.

עתה מובן, כי "לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל", קידוש החודש היא מצוה ראשונה, משום שהיא חייבת להיות מצוה ראשונה, זה חייב להיות כך, זה עניינה של המצוה הראשונה, זאת הפסיעה הראשונה כדי להגיע אל היעד, ללמד אותנו, ולהעמיד אותנו על מציאות שהיא מלכתחילה מייחדת אותנו להגיע אל הסוף, אל הגמר, אל התכלית, זאת הזמנה שהיא הזמנה מילתא.

כל ימות החול הם זמן שמוביל אל השבת

איתא במסכת ביצה "תניא, אמרו עליו על שמאי הזקן כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת מצא בהמה נאה אומר זו לשבת מצא אחרת נאה הימנה מניח את השניה ואוכל את הראשונה אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים שנאמר ברוך ה' יום יום", כאשר שמאי הזקן היה מוצא בהמה נאה הוא היה מייחד אותה לשבת, וכאשר הוא מצא בהמה אחרת נאה ממנה היה אוכל את הראשונה ומייחד את השניה לשבת, נמצא, שהאכילה שהוא אוכל את הראשונה היא לכבוד שבת, משום שאכילתה של הראשונה היא כדי שיוכל לייחד את השניה לכבוד שבת, וכך כל אכילותיו כולן היו לכבוד שבת, זאת הייתה מידתו של שמאי.

שמאי היה מכוון מלכתחילה לשבת, כל ימות השבוע שהם ימות החול הם זמן שמוביל לשבת, זהו זמן ימות החול, אבל הוא מוכן ומזומן כדי להביא אותנו לשבת, וכך, כל ימיו, מהיום הראשון בשבוע, הוא היה מכוון רק לשבת.

"אבל הלל הזקן", אומרת הגמרא, "מידה אחרת היתה לו, שכל מעשיו לשם שמים", משמע, שהוא אינו חולק על כך, וכפי שאומרים המפרשים שמר אמר חדא ומר אמר חדא, אבל הייתה לו מעלה אחרת, שכל מעשיו לשם שמים. צריך להבין במה זה מחייב להיות שונה מההנהגה של שמאי.

פירוש הדבר, וכך משמע ברש"י, הלל, תמיד כל מעשיו היו לשם שמים, כל עצמו היה מכוון לעשות רצונו יתברך, הוא לא היה צריך לעשות זאת דרך השבת, אלא מלכתחילה הוא היה מכוון, מיוחד, ומזומן. כל מעשיו לשם שמים, כל כולו היה מכוון לרצונו של בורא העולם.

זאת לא מחלוקת, השאלה היא איך עושים את אותו דבר, האם דווקא דרך השבת הנקראת תכלית מעשה שמים וארץ, השבת המקודשת "קודש היא לכם", ועל ידי זה הזמן הוא מכוון לשבת, לכן, שמאי הזקן, מלכתחילה, מתחילת ימות החול, מתחילת השבוע, מכוון כל הזמן לשבת, הכונה בזה שהוא אוכל לכבוד שבת היא, שהוא מקיים את חייו, מחזיק את נשמתו בקרבנו, בזה שהוא מכוון אותם לשבת, על ידי זה עצם קיומו הוא לכבוד שבת, מכוון לשבת, ואילו הלל הזקן, לא היה צריך לעשות זאת דרך השבת, כל מעשיו לשם שמים.

למדנו, כי עיקר הדין, ששניהם מודים בו, שמלכתחילה, מתחילת ימי החול, הולכים לקראת השבת. ימי החול הם משך הזמן של העולם הזה, שאורכו שית אלפי שנים, "שית אלפי שנים הונו עלמא" (סנהדרין ז"ז ע"א), העולם הזה הולך אל העולם הבא, "הבא" היינו אחרי העולם הזה, "הזה" זה הנוכח, והוא מכוון להגיע, ולהביא אותנו אל העולם הבא.

כאן נמצא יסוד כל התורה כולה, התורה ניתנה לנו כדי לכונן אותנו, התורה מביאה לידי, שמביא לידי, שמביא לידי, והדרך היא, עד לתחית המתים, שהיא עצם העולם הבא, תחית המתים זה העולם הבא עצמו והתורה מביאה אל המצב הזה, בסוף הדרך. התורה היא מלכתחילה מהלך להגיע לזה.

לכן, כדי להתחיל את התורה צריך ללמד אותנו את ה"ישראל דקדשינהו לזמנים". אנחנו מזמינים את הרגעים שאנחנו נמצאים בהם עכשיו, מייחדים ומזמינים אותם [מלשון הזמנה מילתא] לאותה תכלית, כאן הייתה התורה צריכה להתחיל.

אופן הבחירה הוא "לך לך - אל הארץ אשר אראך"

הדבר שקדם לגאולת מצרים, זו תחילת הבחירה בכלל ישראל. "אתה בחרתנו מכל העמים", החל ב"אתה הוא ה' האלקים אשר בחרת באברהם והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם", ונקודת ההתחלה של הבחירה הזו היא בפסוק "ויאמר ה' אל אברהם, לך לך מארצך, וממולדתך, ומבית אביך, אל הארץ אשר אראך", לך לך, תתחיל ללכת, אל הארץ אשר אראך. הבחירה של אברהם היא להעמיד אותו להיות מכוון אל הארץ אשר אראך, לכונן אותו, מלכתחילה, לשם.

אותו הדבר נאמר לכלל ישראל ביציאת מצרים, יציאת מצרים היא גם נקודת הבחירה בכלל ישראל, יציאת מצרים היא ה"מולדתך" של כלל ישראל, שם כלל ישראל נולד. כלל ישראל היה בעיבור כמעט מצרים, כפי שדרשו חז"ל (מדרש תהלים ק"ז) "אמר ר' אבהו ברבי אחא בשם רבינו, כך היו ישראל נתונים בתוך מצרים, כעובר שהוא נתון בתוך מעיה של בהמה. וכשם שהרועה נותן יד בתוך מעיה ושומטו, כך עשה הקב"ה, שנאמר לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי", ה'יינו חלק מהם, כ"עובר ירך אמו" אצל מצרים, ה'יינו מצרים עצמה, זאת מולדתנו. ואז, כביכול בורא העולם לקח אותנו, ונצטוונו "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", ללכת מבית אביך זה ה"גוי מקרב גוי", [כאן זה בית ארץ], אל הארץ אשר אראך. כביכול, גאולת מצרים, זאת אמירת לך לך לכלל ישראל. לך לך מפה, אל יעד, היעד הוא המקום שאליו אני רוצה להביא אותך, אותו מועד, שלשם אני רוצה להביא אותך.

לכן, הפרשה שצריכה להתחיל את גאולת מצרים, זאת פרשת "החודש הזה לכם". הכוונה ב"החודש הזה לכם", שמלכתחילה אנו קובעים את היעד על ידי זה שאנו הולכים לקראתו, וכשאנו הולכים לקראתו אנו עושים אותו ליעד. אותו אנו עושים למועד, ואת מה שאנו עושים עכשיו אנו עושים לזמן. זה זמן שהולך למועד, זמן שמכוון להגיע למועד. מועד זה תכלית, וזמן זה מה שמוכן ומזומן לקראת אותה תכלית.

הבריאה נבראה באופן שבעץ עיצמו טועמים את הפרי

בכל זמן ההולך לקראת תכלית, הטעם של אותה תכלית נמצא מלכתחילה בהזמנה לאותה תכלית. הזמן הזה כבר קדוש באותה קדושה עתידית. הזמנה מילתא. הטעם של אותו מועד חל גם על הזמן שהולך לקראת אותו מועד.

בורא העולם ברא את הבריאה בצורה כזאת, שטעם העץ כטעם הפרי. כשטועמים את העץ כמו שצריך, הוא נושא את טעם הפרי, כלומר, במילים אחרות, הדרך להגיע אל אותו דבר, נושאת בתוכה את הטעמים של אותו דבר שאליו אנו צריכים להגיע. זאת הקדושה שחלה על ידי הזמנה, הקדושה היא קדושת אותו דבר שאותו הוא צריך לקדש ואותו עליו לשמש. אם הדבר הזה יהיה נרתיק של תפילין, הוא יהיה קדוש כי הוא משמש את התפילין בפועל, אבל כבר כאשר הוא מוזמן לזה חלה עליו אותה קדושה, זאת אומרת, שהמצב ההוא מתחיל כעת.

לכן בעיקר הבריאה, לפני שהיא נפגמה והתקלקלה, כתוב בפסוק שהקב"ה אמר "תדשא הארץ וגו' עץ פרי עושה פרי למינו", עץ שהוא עצמו פרי שעושה פרי למינו, אולם, כפי שמביא רש"י את דברי חז"ל, "והיא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ וגו' ועץ עושה פרי ולא העץ פרי", הארץ לא עשתה כביכול כמו שבורא העולם אמר, בורא העולם אמר עץ פרי עושה פרי ואילו הארץ עשתה כפי שנאמר "ותוצא הארץ וגו' ועץ עושה פרי", היא עשתה את העץ כעץ ואת הפרי כפרי, וכך הדברים נפרדו זה מזה, היינו, ההליכה לקראת והיעד עצמו נעשו לשני דברים.

באמת הדבר פשוט, כי מובן שאם הטעמים של היעד היו מתגלים מלכתחילה, לא היה מקום לבחירה, לא היה מקום להסתור פנים, הכל היה גלוי. אם טעמי הפרי היו בעץ, פירוש הדבר שהיינו טועמים את טעם התכלית, במהלך להגיע אל התכלית, ואם כך היה, כמובן שכאשר היינו תמיד טועמים את הטעמים הנפלאים של התכלית, לא היינו נוטים מזה, לא היינו הולכים לשום מקום אחר.

אבל, מכיון שאיננו טועמים ב"היום לעשותם" שלנו את טעמי הגן עדן של התכלית, "היום לעשותם" שלנו אלו ימים קשים, אנו עושים את ה"לעשותם" בלי שום טעם, הדבר כשלעצמו הוא בלי טעם, לכן, כשאנו עובדים כאן ועושים איזו שהיא עבודה שאנו חייבים בה, אנו מוכרחים לעשות אותה, אבל אין לנו את אותה הארה של אותו טעם טוב, אותו טעם נפלא שהוא הטעם של היעד, הטעם של הסוף, הטעם של שם, של התכלית.

אכן, כשאדם מגיע לזה, כשהוא באמת מכוין עצמו לדבר הזה, הוא טועם בעשייה את טעם התכלית. הרי זה פשוט שהגמרא מתכוונת לומר שכששמאי היה אוכל כל השבוע לכבוד שבת, הכונה בזה שהיה לו תמיד את אותו תבלין שיש לנו ושבת שמו (ע"י שבת ק"ט ע"א), השבת הייתה קיימת בשבילו תמיד. היינו, מי שמכוין את עצמו תמיד לתכלית, מי שלוקח ומכוין את עצמו באמת

לתכלית האמיתית, הוא טועם בעשייה של עכשיו את טעם התכלית, טוב לו ונעים לו, הוא לא זקוק ליותר מזה, הוא בעצם חי בגן עדן.

דוגמא לדבר. יעקב אבינו צריך היה לעבוד ברחל, היינו, כדי להשיג את רחל, שבע שנים, ונאמר שם בפסוק "ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה" (בראשית כ"ט כ'). לכאורה, הדבר הזה סותר את הטבע האנושי הפשוט, הטבע האנושי הפשוט והידוע הוא, כפי שכל אחד ואחד יודע, שכשאדם רוצה במשהו מאד מאד, אז כל רגע מכפיל ומשלב את עצמו, כל רגע נהיה כשעה, כל שעה כיום, וכל יום כשבוע, והאדם הוא חסר סבלנות. כשאדם אוהב משהו מאד הזמן לא מתכווץ, הוא רק מתרחב. הציפייה מתארכת, היא לא מתקצרת, והזמן נמתח מאד מאד, והנה, כאן בפסוק זה כתוב כמות המעלות על יעקב אבינו, "ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה", מה מתכוונים ללמדנו פה.

מי שבאמת מכוון לתכלית האמיתית, אם טעם העץ ופריו שווים, הרי שיש לו את הפרי גם בעץ, אבל כל זה בתנאי שמכוונים באמת לגמרי לתכלית. התכלית מאירה את כל הדרך, התכלית נותנת את הטעם הנכון לכל הדרך, ועל ידי כל הדרך כולה נהיית דרך שכל כולה היא הזמנה לאותה תכלית. זה סוד זמן שהולך אל תכלית, זמן שהולך אל מועד.

בצורה הנכונה גם בדרך מרגישים מעין הטעם הטוב

הרמב"ם, בהלכות תשובה (פ"ט ה"א) מאריך להקשות ולתרוץ, למה כתבה התורה יעודים שהם לא התכליות, וז"ל "מאחר שנודע שמתן שכרן של מצוות והטובה שנוכח לך אם שמתו דרך ה' הכתוב בתורה היא חיי העולם הבא, שנאמר, למען ייטב לך והארכת ימים. והנקמה שנוקמים מן הרשעים שעזבו אורחות הצדק הכתובות בתורה היא הכרת, שנאמר הכרת תכרת הנפש ההיא עוננה בה. מהו זה שכתוב בתורה כולה אם תשמעו יגיע לכם כך ואם לא תשמעו יקרה אתכם כך, וכל אותן הדברים בעולם הזה כגון שובע ורעב ומלחמה ושלוש מלכות ושפלות ושיבת הארץ וגלות והצלחת מעשה והפסדו ושאר כל דברי הברית".

כל הדברים האלה הם כולם בעולם הזה, הם לא יעודים, הם לא היעד, הם לא השכר האמיתי, לשם מה התורה כותבת אותם, הרי לא זה מה שמקבלים אם ישמרו את המצוות.

כותב על כך הרמב"ם, "כל אותם הדברים אמת, היו ויהיו, ובזמן שאנו עושים כל מצוות התורה יגיעו אלינו טובות העולם הזה כולן. ובזמן שאנו עוברים עליהן תקרינה אותנו הרעות הכתובות, ואף על פי כן אין אותן הטובות אין הם סוף מתן שכרן של מצוות, ולא אותן הרעות סוף הנקמה שנוקמים מעובר על כל המצוות, אלא כך הוא הכרע כל הדברים, הקב"ה נתן לנו תורה זו עץ חיים היא, וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו דעה גמורה נכונה, זוכה בה לחיי העולם הבא, ולפי גודל מעשיו ורוב חכמתו הוא זוכה".

התורה היא עץ חיים. עץ זה דבר שמצמיח פירות, והעץ הזה הוא עץ שמצמיח פירות שמי שאוכל מהם חי לעולם. הפירות האלה הם חיי עולם, והתורה היא עץ שמצמיח את הפירות האלה. "וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו דעה גמורה נכונה זוכה בה לחיי העולם הבא", וכפי שממשיך הרמב"ם "והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד, שייסיר ממנו כל הדברים המונעים אותו מלעשותה, כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה. כגון שובע ושלוש וריבוי כסף וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן, אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה, כדי שנזכה לחיי העולם הבא".

פירוש הדברים, אותו עולם הבא, שמגיע לנו בגלל מה שאנחנו עושים, מאיר על כל הדרך כולה. כל הדרך כולה מקבלת טעם של העולם הבא. אבל כמובן, העולם הבא לא נמצא בעולם הזה, מה שנמצא בעולם הזה זה משהו שהוא מעין העולם הבא, זה טוב, אבל הטוב הזה הוא טוב רק כדי להגיע ולבוא אל אותה תכלית.

עיקר הדברים שכתובים כאן בדברי הרמב"ם, והוא חוזר ומאריך בזה בהמשך הדברים בכל מיני לשונות. היעדים האלה הם לא סוף היעדים, אבל הם הדרך אל היעדים. המהלך להגיע אל היעדים. ההטבה שמטיבים איתנו כאן בעולם הזה, היא רק כדי לאפשר לנו להגיע היטב לאותה תכלית. וכך, מכיון שאנו מכוונים לאותה תכלית אנו טועמים את הטעם של התכלית כבר כעת, לכן

טוב לנו. היינו, השכר הזה הוא לא סוף הטובה, כפי שאומר הרמב"ם "אין אותן הטובות אין הם סוף מתן שכרן של מצוות, ולא אותן הרעות סוף הנקמה שנוקמים מעובר על כל המצוות", אלא, כל הדברים האלה הם לא הסוף, אלא הם הדרך אל, והדרך אל מאירה מהתכלית, היא מאירה כדי להגיע אל אותה תכלית, זהו הטעם, שהעץ עצמו נעשה טעים. זה נהיה טוב.

מאידך, ברגע שאנו מנתקים את עצמנו מהתכלית האמיתית, שמנו את עצמנו במצב שבו שום דבר מאותה תכלית לא מאיר עלינו. ככל שאנו עושים את ההיפך, ואיננו מכוונים לאותה תכלית, הכל הופך להיות יותר ויותר עץ, והרי מי שאוכל עץ לא טוב לו, לכן הוא מחפש פירות, ואחר שאין לו את הפירות האמיתיים, הוא מוצא לו פירות חילופיים, במקום לאכול את העץ. לכן, כשלא מגיע לנו לקבל את הברכות שכתובות בדברי הברית, אנו גורסים את שינינו, כלשון הפסוק באיכה (ג' ט"ז) "ויגרס בחצץ שיני", אוכלים עצים ואבנים.

אבל, מי שאכן מכוון לתכלית, אז טוב לו מאד, לא חסר לו שום דבר, הוא נהנה בכל רגע. בורא העולם מבטיח לנו, לתת לנו, שיהיה לנו טוב, רק כדי שנוכל להגיע לאותו הדבר. זו הטובה שמקבלים, משהו מהטעם של הפרי בעץ.

וממשיך הרמב"ם וכותב "נמצא פירוש כל אותן הברכות והקללות על דרך זו, אם עבדתם את ה' בשמחה ושמרתם דרכו, משפיע לכם הברכות האלו ומרחיק הקללות מכם, עד שתהיו פנויים להתחכם בתורה ולעסוק בה כדי שתזכו לחיי העולם הבא, וייתב לך לעולם שכולו טוב ותאריך ימים לעולם שכולו ארוך, ונמצאתם זוכין לשני העולמות, לחיים טובים בעולם הזה המביאים לחיי העולם הבא, שאם לא יקנה פה חכמה ומעשים טובים, אין לו במה יזכה, שנאמר כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול, ואם עזבתם את ה' ושגיתם במאכל ומשתה וזנות ודומה להם, מביא עליכם כל הקללות ומסיר כל הברכות עד שיכלו ימיהם בבהלה ופחד, ולא יהיה לכם לב פנוי ולא גוף שלם לעשות המצוות. כדי שתאבדו מחיי העולם הבא. ונמצא שאבדתם שני עולמות, שבזמן שאדם טרוד בעולם הזה בחולי ובמלחמה ורעבון אינו מתעסק לא בחכמה ולא במצות שבהן זוכין לחיי העולם הבא."

התאווה לימות המשיח – כדי לחיות באופן האמיתי

והנה, אחרי שהרמב"ם גומר את ההבנה הזאת, וזה דבר מחודש, הוא ממשיך וכותב (שם ה"ב) "ומפני זה", היינו, מפני כל מה שביארנו מקודם, "נתאוו כל ישראל נביאייהם וחכמייהם לימות המשיח, כדי שינוחו ממלכויות שאינן מניחות להם לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן, וימצאו להם מרגוע, וירבו בחכמה כדי שיוזכו לחיי העולם הבא."

ולכאורה, הקושי בולט, הרי אנו חייבים לא לשמש את הרב על מנת לקבל את העולם הבא, לשם מה מוסיף כאן הרמב"ם "כדי שיוזכו לחיי העולם הבא", מה זאת אומרת, האם אנו מתאווים לימות המשיח כדי שנוכל לעבוד את הקב"ה על מנת לקבל עולם הבא, הרי לא כך צריך לעבוד את ה', צריך לעבוד אותו לא כדי לקבל העולם הבא.

אכן, ביאור הדברים, "נתאוו לימות המשיח", הכוונה היא, לחיות כמו שבורא העולם העמיד אותנו, כמו שהוא קבע בעיקר הבריאה, כפי שנוקבעה הבריאה מלכתחילה. בורא העולם ברא את הבריאה, כדי שנחיה את חיי העולם הזה, באופן, שהם יהיו מכוונים להגיע לעולם הבא. אין הכוונה "כדי שיוזכו לחיי העולם הבא" כתנאי, כאשר לולא כן לא נעשה את הדבר הזה, אלא, נבראנו להיות מכוונים לאותה תכלית. התאווה הגדולה שנתאוו ישראל נביאייהם וחכמייהם לימות המשיח, היא, משום שימות המשיח הם הימים שבהם אנו חיים פה, במכוון כדי להגיע לשם. אלה הם החיים הנכונים, כך צריך לחיות בעולם הזה. היינו, הטעם של העולם הבא חל על ימות המשיח. ימות המשיח הם הזמן שמכין לעולם הבא.

בסוף ספר אהבה כותב הרמב"ם את נוסח סדר תפילות כל השנה כפי המסורת שלו, ושם, בסיום תפילת ובה לציון גואל, במקום שלפי הנוסח שלנו אנו אומרים "שנשמור חקיך בעולם הזה ונזכה ונחיה ונראה ונירש טובה וברכה לשני ימות המשיח ולחיי העולם הבא" נוסח הרמב"ם הוא "כן יהי רצון ורחמים מלפניך ה' אלקינו שנחיה לשמור חקיך בעולם הזה ולימות המשיח, כדי שנזכה ונירש טוב לחיי העולם הבא."

אף כאן, אין הכוונה שנעשה זאת כדי כו', אלא שנהיה מכוונים לדבר הזה, לכך אנו מכוונים מלכתחילה, עצם חיינו הם כך, שאנו מכוונים מלכתחילה כדי להגיע לאותו יעד. החיים בעולם הזה מכוונים כדי להגיע מהם לחיי העולם הבא. איננו עושים מצוות כדי לקבל שכר, אלא עצם חיינו יהיו מכוונים פה כדי להגיע לשם, וכאשר אדם מכוין את חייו פה כדי להגיע לשם, זאת מצוה שאין כמוה, זאת עבודה שאין כמוה.

האופן שהוא לא טוב ולא ראוי לעשות, זה לעשות את המעשים האלה כדי לזכות באותם תענוגות של העולם הבא, על כך שנינו "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס", אבל, לכוין את כל מציאותנו להיות מכוונים לתכלית שבורא העולם ברא אותנו בשבילה, זה עיקר העבודה, לשם כך נבראנו.

כאשר הרמב"ם כותב "מפני כך נתאוו כל ישראל נביאייהם וחכמייהם לימות המשיח", לכאורה זה תמוה לנו, מדוע נרצה בימות המשיח, למה לנו אותם, והלא ימות המשיח נקראים "ימים שאין בהם חפץ", ואילו אנו יודעים ש"לפום צערא אגרא", אכן, באמת, לא למציאות של צער ברא אותנו בורא העולם, בורא העולם ברא את הבריאה באופן שהטעם של העץ יהיה כטעם הפרי. כאשר אנחנו נוטים מזה ומתרחקים, אז אנחנו צריכים לאכול חפץ, אבל כאשר אנו מחוברים בדיוק למה שבורא העולם ברא אותנו, אז אנחנו מחוברים לטוב, בורא העולם רוצה שנחיה פה היטב היטב, אבל הדבר הזה אפשרי רק אם אנחנו מכוונים את עצמנו לתכלית האמיתית, ואז הטעם של התכלית נמצא גם פה בעולם הזה.

ימות המשיח, הם הם הימים שבהם אנו מכוונים לגמרי לתכלית, לכן, נתאוו כל ישראל נביאייהם וחכמייהם לימות המשיח, כדי שיגיעו מזה לחיי העולם הבא.

יצאנו ממצרים לימות המשיח המכוונים לעולם הבא

יציאת מצרים הייתה עצם הגילוי של ימות המשיח, כביכול בורא העולם הוציא אותנו ממצרים, ונתן לנו את ימות המשיח. מימות המשיח האלה היינו צריכים להגיע להר סיני, ושם להגיע לחיי עולם נטע בתוכנו, אבל יציאת מצרים הייתה מכוונת לימות המשיח.

זהו "החודש הזה לכם ראש חדשים. ראשון הוא לכם לחדשי השנה", בורא העולם הוציא אותנו ממצרים, ושם אותנו בימים אשר מכוונים בעצם להגיע לחיי עולם. כשיצאנו ממצרים התחלנו ללכת אל הארץ אשר אראך, אותה "ארץ אשר אראך" היא העולם הבא, היא "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" (שמות ג' י"ב), לשם כך, לזה, בורא העולם הוציא אותנו ממצרים, בשביל "תעבדון את האלקים על ההר הזה", שם תגיעו לעולם הבא.

זאת הייתה יציאת מצרים, כך התורה מתחילה, כך יציאת מצרים מתחילה, התורה הייתה צריכה להתחיל גם מפה, משום שלשם כך בורא העולם נתן לנו את התורה, כדי שכל חיינו פה יהיו מכוונים לשם, וכאשר כל חיינו פה מכוונים לשם, אז הם חיים טובים. אנחנו טועמים בהם את הטעמים של שם. זה מה שנתגלה ביציאת מצרים, שם קיבלנו את ימות המשיח, יציאת מצרים הייתה להדיא, מעין ימות המשיח, זאת הגאולה, לכן ימות המשיח נקראים "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מיכה ד' ט"ו), זה בהכרח כך, זה חייב להיות כך. יציאת מצרים גילתה את אותה מציאות שנקראת ימות המשיח, זו עצם יציאת מצרים, "לך לך אל הארץ אשר אראך".

כיון שבכל שנה ושנה יציאת מצרים מתחדשת, בכל שנה קוראים פרשת החודש, וחייב אדם לראות את עצמו בכל שנה ושנה כאילו הוא כעת יוצא ממצרים, יציאת מצרים צריכה לשנות את כל הסדר, את כל המערכת, את כל המצב כולו. כל העניין כולו צריך להשתנות. כל הכיוון צריך להשתנות. אנחנו נכנסנו לתוך מערכת שנקראת זמן, המכוון למועד. חיינו נמתחים בין זמן למועד, אלו הם החיים שבורא העולם נתן לנו ביציאת מצרים.

אם מבינים היטב את ההשפעה הגדולה שמושפעת עלינו ב"החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה", מבינים שהזמן שלנו הוא זמן שמכוון לחודש, לחידוש, הוא מכוון לא להיות המשך, לא להיות עבר נמשך, אלא הוא מכוון להיות עתיד (והארכנו כבר בזה בעבר), עבר נמשך זה לא עתיד, עתיד, זה דבר שעדיין לא היה מעולם, אנחנו מכוונים לחודש.

ה' יעזור לכולנו, שנצליח גם להבין זאת, וגם לחיות זאת.

נפשו גחלים תלהט

גליון 266 ויקהל פקודי תש"פ

ניצוצות מומשנת הגאון הצדיק ר' ישראל אליהו וינטרויב זצוק"ל

לתרומות והנצחות, הוספת מגוים, הצעות והערות יש לפנות ובטלפון: 0527697944 ולמייל 1nafsho@gmail.com

דבר המערכת

ימים טרופים עוברים על העולם כולו. ארוע חריג שהכניס כמעט את רוב תושבי כדור הארץ למהלך חיים חדש בצל חרדת הנגיף קורונה. בצד חובת ההשתדלות ודאי שכל בר דעת מבין שבזמננו עולם מעורר אותנו באופן חריג עוצמתי והלואי שלא נאבד רגעים אלו בהבל וריק. ראינו לצרף כאן מאמר שנאמר בזמן מלחמת המפרץ בשנת תשנ"א שנוגע מאוד בימים אלו [נדפס בעיני ישראל ח"א].

נשתדל להביא בשבועות הבאים עוד מאמרים מאותן שנים המבארים חובת האדם בעולמו בעת צרה ומאוד נוגעים למעשה בימינו.

הבהרה: מחמת סגנונו היחודי שאינו שוה לכל נפש דברי תורתו של רבינו זצ"ל עוברים עריכה ועיבוד לשוני כפי שנעשה בספר "נפשו גחלים תלהט" ש"ל בעדודו. על כן כל שגיאה וטעות נא לתלות אך ורק בעורך.

נשמח על כל הערה והארה.

המערכת

החיים. בתוך המבול הזה אירע יום אחד שהגאון הנ"ל נזדמן לו לעמוד סמוך לגדר של גבול הגיטו, ובעמדו שם הבחין במספר בחורים משיבת סלבודקה [הם הגיעו יחד עם כל ישיבת סלבודקה שהוגלו לשם], וראה שנפלו ברוחם שבורים ורצוצים. ניגש לעודדם ופנה אליהם בשאלה, "יש לי שאלה עמוקה לשאל אתכם! מה הקב"ה רוצה מאתנו עכשיו?" הבחורים הגיבו בעינים מתמיהות, כאילו אמרו איזו שאלה זו בשעה שדמינו וגופינו כ"כ מוזנחים ומפקרים? תיכף ומיד המשיך הגאון הנ"ל בדבריו, ואמר להם "ראו נא את הגרמני ימ"ש העומד כאן ממול בצד השני של הגדר עם הרובה שלו, [ידוע שבזמן המלחמה היה דם יהודים בעיני הגרמנים הפקר ממש, והיה הריגת יהודי עבור הגרמנים מעשה שעשוע ומשחק רחמ"ל] מדוע אין הוא יורה עלינו עכשיו?". "מי מעכב בעדו מלעשות כן?" כשהבחורים לא ידעו מה להשיב לו, אז פתח הגאון הנ"ל ואמר: "אני אסביר לכם, מכאן ראינו ברורה שיש השגחה עליונה! וזוהי גם התשובה האמיתית על שאלתי הראשונה, זהו מה שהקב"ה רוצה מאתנו, שמתוך עוצמת הצרות ניכר ונבחין ביתר שאת את הבהירות של ההשגחה העליונה". עד כאן דבריו הקדושים.

ביאור הדברים, ישנם מצבים כאלו שבהם אם האדם מתבונן מתברר לו שבדרך הטבע הרי"ז בלתי אפשרי להתקיים, וממילא מגיעים להמסקנא המתבקשת, שאם בכל זאת ממשיכים להתקיים א"כ מוכרח שיש כאן כח עליון בלתי מוגבל, מנהיג בלתי מוגבל, שהוא זה מי שבאמת מנהיג את הכל. מצבים הללו זועקים בקול רעש גדול שהחיים מסורים אך ורק בידי של הקב"ה, ואזי נפתחים בפני האדם שערי ההרגשה הברורה שאכן "על חיינו המסורים בידך" כפשוטו ממש!

ולפיכך אומר דוד המלך ע"כ "גם כי אלך ב"גיא צלמות" דהיינו במצב של חשך שבחשך ממש, לא אירא רע, ומדוע כי "אתה" עמדי, דהיינו כי המצב הזה זועק "בהירות ההשגחה" במדרגה של "נוכח" - "אתה עמדי!" ואם כן, אין מה לפחד - לא אירא רע ו-המה ינחמוני.

הבהירות המיוחדת באמונה - הבאה דוקא סכח הצרות

אמר דוד המלך ע"ה (תהילים פרק כ"ג) "מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר. בנאות דשא ירביצני, על מי מנוחות ינהלני. נפשי ישובב ינחני במעגלי צדק למען שמו. גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, שבטך ומשענתך המה ינחמוני". דוד המלך בפסוקים אלו מתאר את בטחונו בסייעתא דשמיא בשני סוגי מצבים זה לעומת זה, הראשון בזמנים טובים, והשני בזמנים של צרה, ולא סתם צרה אלא מצב של "חושך שבחושך" אשר דוד המלך מכנהו "גיא צלמות".

בנוהג שבועלם, שבזמנים טובים כאשר הכל הולך כשורה, אז האדם מכיר יותר בהשגחת השי"ת, ורגיל יותר לומר "ברוך השם שהקב"ה משגיח עלי לטובה, השם עמדי", ואילו כאשר נקלע לעת צרה, ומצבו חשוך ומעורפל, אז אומר "אוי! ההשגחה עזבני! קלי קלי למה עזבתני?" כך היא ההשקפה וההרגשה הטבעית אצל בני אדם.

והנה למרבה הפלא בא דוד המלך והיפך את הדברים מן הקצה אל הקצה. שכן במצב הראשון של "נאות דשא" ו"מי מנוחות" כשהכל הולך כשורה פונה דוד המלך להקב"ה בלשון "נסתר" [ירביצני, ינהלני, ינחני], דהיינו מדרגה פחותה יחסית בבהירות ההכרה בהשגחה העליונה. ואילו לעומת זאת, בתיאורו את המצב השני של "גיא צלמות" דוקא אז מתבטא דוד המלך בלשון "נוכח" [כי "אתה" עמדי, שבטך, משענתך], דהיינו שכביכול עומד ל"נוכח" הקב"ה, וזהו מדרגה עליונה של הכרה בבהירות מאד את אמיתות ההשגחה של הקב"ה. יוצא אפוא שדוקא כשנמצא האדם בתוך תוכה של הצרה והחושך ומחמתו - הריהו מגיע לבהירות יותר עמוקה בהשגחה העליונה.

דברים אלו צריכים ביאור שהרי הם לכאורה היפך ממה שאנו רגילים לחשוב. ונקדים לספר מעשה שהיה. בתקופה שלפני מלחמת העולם השנייה היה חי אדם צדיק ותלמיד חכם עצום, שמו היה כפי שכינהו בשיבות דליטא הג"ר מאטיל פוגרומנסקי זצ"ל, הוא היה נחשב בזמנו לעילוי הגדול שבעליונים, והיראת שמים שלו היתה בהפלגה עצומה, כגודל חכמתו כך היה גודל יראתו, ונפטר תיכף אחרי המלחמה. בזמן המלחמה עבר עליו כל הגיהנום הנורא, ובמשך כל שלשת שנות המלחמה היה נמצא בגיטו קובנה. אחד מגדולי מקורביו [שגם הוא כבר בעולם האמת] מסר עדות חיה על מעשה נפלא שהיה אתו בתקופה הנוראה דאז. היה זה בשנה הראשונה של גיטו קובנה, עת שררו שם בגיטו חושך ואפילה, כאשר מדי יום הוצאו להורג רחמ"ל עשרות בני אדם, וגם מי שנשאר בחיים היה משועבד לעבודת פרך גופנית שלא נשמע כדוגמתה, והיה יוצא מזה שבור ורצוץ. ההבדל בין חיים למות לא היה ברור כי גם מי שנשאר לחיות נשלל ממנו עכ"פ כל ה"טעם" של

לעומת זאת, בזמנים הטובים לא ביטא דוד המלך את הכרתו בהשגחה העליונה אלא בבחינת "נסתר", וכן"ל. והביאור בזה הוא, כי כאשר הכל הולך כשורה יש באדם מקום לטעות כאילו הוא עצמו ג"כ שותף במקצת - באמצעות השתדלותו, וכאילו שגם לו מגיע "ישר כח" על כך, ולכן אע"פ שבודאי מכיר ומאמין באמונה שלמה שהכל מאתו יתברך, מ"מ יש איזשהו חציצה ולו הכי דקה - בהבחנה ברורה ובהירה של ההשגחה העליונה, וכבר אין זה שלימות המדרגה של "לנוכח".

נמצינו למדין, שמי שיש בו דעת ויודע היטיב כיצד לנצל היטיב מצבים כאלו של צרה, מצבים של גיא צלמות, הוא יוצא מזה עם "רכוש גדול" של "אמונה ברורה". וזהו הריח שיש להאדם ממצבים כאלו, ריח עצום ממש!

יש להבין את ה"צורתא דשמעתא" של דברים אלו. וכמו"כ יש לכל אחד להתבונן היטיב בענין זה, כי דברים אלו נוגעים מאד לכל בן תורה. מובא בברכות דף סב. "קבלה [מסורת ומנהג שקיבלנו מרבותינו, רש"י] דיסורי - שתיקותא ומבעי רחמי". דהיינו שאלו ב' הדברים - שתיקותא ובקשת רחמים מהקב"ה הן הן הדברים שיש לנקוט בהם בשעה שבאים יסורים. והגר"א כתב על מאמר זה, שזהו מה שאמרו באבות "סייג לחכמה שתיקה". הבה נבין קצת את כונת דברי הגר"א הקצרים.

תלמידי הגר"א ביארו כי יש בעומק נפשו של האדם כח הנקרא "כח החכמה", וכח זה טבוע בנקודת התשתית של הנפש. אופיו של כח החכמה הוא "בהירות נפלאה ללא שום עירפול וללא שום גמגום". [ע"י סנהדרין דף ז: שדרשו חז"ל על הפסוק (משלי ז-ד) אמור לחכמה אחותי את, אם ברור לך הדבר כאחותך שאסורה לך אמור, עיי"ש. הרי שחז"ל הגדירו את המלה חכמה שהכונה ל"דבר ברור"]. ובזה מבארים תלמידי הגר"א את הנוסח שתקנו חז"ל בברכת אשר יצר לומר "אשר יצר את האדם בחכמה", שנכלל בזה גם כונה זו של נקודת "כח החכמה" שבנפש האדם, וכן"ל. [דאם הכונה הוא רק על ה"חכמה" הגדולה שביצירת האדם (כמש"כ בשו"ע אוה"ח ריש סי' ו') הלא גם בכל הנבראים יש חכמה גדולה ועצומה, ולא היה צורך בהדגשת ה"אדם" דוקא, שהרי נוסח הברכה הוא אשר יצר את ה"אדם" בחכמה.]

ועל פי הקדמה זו יש להבין את כונת הגאון זצ"ל, דכונת התנא באמרו "סייג לחכמה שתיקה", היינו שהדרך והשביל שיוכל האדם לחדור דרכו ובאמצעותו אל כח החכמה שהיא חבויה בנפשו, הוא על ידי "שתיקה". כלומר אם רוצה אדם להתעלות מעל למחיצת החומריות והתאוות של העולם הזה, אשר הם מסתירים ומטשטשים את אותו בהירות וברירות הטמונה בעמקי הנפש, כיצד יגיע לזה? לזה יש רק עצה אחת והוא - ע"י מדת השתיקה! ובזה נתכוון הגר"א לבאר את המאמר הנ"ל קבלה דיסורי שתיקותא, דהיינו שע"י השתיקה בעת קבלת יסורים יוכל האדם לחדור עד עמקי נפשו ולגלות את כח החכמה שהיתה חבויה בו, ולחוש את האמת שבאמונה בצורה בהירה וברורה, וממילא להתנהג להלכה למעשה על פי ברירות

ז.

וכאמור, כל זה טמון בכונת דוד המלך ע"ה גם כי אלך בגיא צלמות - לא אירא רע כי "אתה" - לנוכח! עמדי. כי דוקא מכח המצב של גיא צלמות יש בכח להאדם הפוקח את עיניו בשעת מעשה - להגיע לברירות באמונה, כי אז מוכח להדיא שלולא ההשגחה בלתי אפשרי להתקיים כלל.

כתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער ב' אות ה') "ויש על הבוטח בה' להוחיל במעוף צוקתו (ר"ל, שיא הצרה והחשך) כי יהיה החשך סיבת האורה, כמ"ש (מיכה ז' ח') אל תשמחי אויבתי לי, כי נפלתי קמתי, כי אשב בחשך ה' אור לי, ואמרו חז"ל אלמלא נפלתי לא קמתי, אלמלא ישבתי בחשך לא היה אור לי" עכ"ל. בא רבינו יונה ללמדנו שאצל ה"בוטח בהשם" מצב של "מעוף צוקתו" זהו סיבת האורה". ודבריו טעונים ביאור כיצד מהוה שיא הצרה את הסיבה לישועה? אלא שלאור הדברים הנ"ל מובנים היטיב, כי אצל הבוטח בה' הרי דוקא מתוך הצרה יגיע לבהירות יתירה בהכרת השגחתו יתברך, וכיון שמתחזקת אצלו בחינת "כי אתה עמדי" ביתר שאת, ממילא יזכה במקביל לישועת השם מכח ההנהגה של "מדה כנגד מדה".

וכן יש לפרש גם כונת דוד המלך כשאמר "לא אירא רע כי אתה עמדי", כלומר מכיון שהגעתי למדרגה של "אתה עמדי" לפיכך "לא אירא רע". ונמצא שהחושך הוא באמת מהוה סיבה לאורה. וזהו גם כונת דברי חז"ל שהעתיקם רבינו יונה "אלמלא ישבתי בחשך לא היה אור לי". והבן היטב.

כאן המקום להביא דברים נפלאים המיוחסים לרבינו תם ב"ספר הישר". שם בשער הששי (בד"ה המדה השישית) מבאר שדברים רבים עלולים לגרום אצל האדם ביטול ורפיון בעבודת השם שלו, ואשר אחד מהם הוא "מאורעות העולם" דהיינו הקורות והתלאות הבאות על בני אדם. וכתוב שם בלשון זה "יחשוב וידע כי העולם נוה התלאות". נוה - פירושו בית דירה, "נוה התלאות" פירושו מקום דירה מיוחד שמטרתו להביא תלאות על האדם! כך המשיל ר"ת את כל ה"עולם הזה". כי באמת רואים שאין לך אדם שלא עוברים עליו קשיים בחייו, ואין לך אדם שלא עוברת עליו פרשת היסורים.

ומבאר שם בספר הישר, מהו הריח מזה? [שהקב"ה העמיד את העולם דוקא בסגנון כזה של "נוה התלאות", דהיינו שהעולם מלא מעכבים ומפריעים שונים לעבודת השם], וכך לשונו: "כל אלה... יטרידו לב בני אדם מעבודת הקל, וישכיחוהו אותה ויסירוה מלב. אך בעת הזאת יודע ויבחן שכל כל משכיל - החזק הוא הרפה. כי אם יהיה חזק ואמונתו קיימת, לא יוכלו כל החידושים [ר"ל מאורעות] לחסר מעבודתו. כאשר לא יוכלו הרוחות החזקות לעקור ההר הגדול ולהמישו ממקומו, כן השכל החזק והאמונה העיקרית, לא ימישום כל אלה המאורעות. וצריך האדם ליזהר בעת הזאת, וידע כי על זה התנאי בא בברית עם אלוקיו" עכ"ל.

מטרת המאורעות הבאות על האדם הם כדי להעמידו במבחן עד כמה השקפותיו בעיני עבודת השי"ת הם אצלו יציבים ומחוזקים בעמקי לבבו. כי מי שאין דברים אלו מחוזקים אצלו, מהר יפול ויכשל כאשר מעמידים אותו מול נסיונות.

שיחת מרן ראש ישיבת חברון הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א

פרשת החדש

יכול מר"ח

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחודשי השנה

פרשת החודש

בתוכן עניינה של קריאת פרשת החודש בשבת הסמוכה לר"ח ניסן, כתב המשנ"ב (סי' תרפ"ה סוסק"א) שהוא "כדי לקדש חודש ניסן, דכתיב בתורה החודש הזה לכם, אבל אין זה עיקר הקידוש, כי עיקר הקידוש הוא בעת ראיית הלבנה, שמקדשין אותו הבית דין, ואין הקריאה הזאת אלא מדרבנן". ומבואר, דתקנו חכמים בר"ח ניסן לקדשו - גם ע"י קריאת הפרשה. וצ"ב תוכן ענין זה דתקנו חכמים קידוש מיוחד לר"ח ניסן בקריאת פרשת החודש.

שורש תחילת הגאולה - מר"ח ניסן

והנה מצאנו בנוסח בהגדה של פסח שאנו אומרים "יכול מר"ח ת"ל ביום ההוא". וצ"ע מהו ענין זה שהיה ס"ד שסיפור יצי"מ מתחיל מר"ח. ועיין בארחות חיים ובמיוחס לרשב"ם שכתבו: "יכול מר"ח - שהתחילה הגאולה". וצ"ב מהו תוכן הענין שנחשב שהתחילה הגאולה כבר מר"ח.

יסוד הרמב"ן - תשרי ראשון למנין השנים, ניסן ראשון למנין החודשים

ובאמת שמלבד ענין זה, מצאנו עוד ענין נוסף בענייניו של חודש ניסן שמזמן יציאת מצרים הוא ראש לחודשי השנה וכמבואר בדברי הרמב"ן (בראשית ח, ה) שכתב וז"ל: "ודע, כי אחרי שהסכימו שבתשרי נברא העולם, כאשר תקנו זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון, וכן הוא סדר הזמנים, זרע וקציר וקור וחום, יהיה ראש השנים מתשרי וכן החדשים ממנו הם נמנים, עד שהגענו ליצי"מ, ואז צוה הקב"ה למנות בחדשים מנין אחר, שנאמר 'החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה', ומשם ואילך בכל הכתוב ימנה תשרי החדש השביעי". ומבואר בדבריו, דאליבא דאמת נקטינן שבתשרי נברא העולם, ומנין החודשים המתחיל מחודש ניסן, נתחדש ביצי"מ. וצ"ב מהו הענין שמיצי"מ ואילך נשתנה מנין החודשים, ונמנה סדר החודשים מחודש ניסן.

ניסן - ראשון לגאולה

ותוספת דברים בזה מצאנו בדבריו בדרשה לר"ה, וז"ל: "וכל זה נתחדש ביציאתנו ממצרים, אבל קודם לכן החדשים הנזכרים בתורה כגון במבול בראשון באחד לחדש ובהשני והשביעי והעשירי הנמנים שם, אינן אלא למנין השנים והראשון הוא תשרי שהוא ראש השנה לזרע וקציר וממנו כולם, שכבר הסכימו הכל לדעת ר' אליעזר וקבעו בתפילות זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון, כמו שאמרו בגמרא כמאן מצלינן וכו', ובתורה מפורש וחג האסיף בצאת השנה ואמר תקופת השנה כמו שהזכרתי, וכן היה הענין עד שיצאנו ממצרים ואז נצטוינו לעשות שני מנינים אחד לחדשים ויהיה פירוש ראשון ושני ושלישי לגאולה, ואחד למנין השנים ויהיה ראש השנה מתשרי. וכן אמרו במכילתא החדש הזה לכם לא מנה בו אדם הראשון, כלומר אדם הראשון שהוא ראש ליצירה לא מנה בו שהוא היודע ועד כי תשרי הוא הראשון שבו נברא, אבל אתם תעשו אותו ראשון לכם לגאולתכם". ומבואר בדבריו אלו תוספת ביאור, דהענין שמזמן יצי"מ מתחיל המנין מחודש ניסן, הוא לקבוע את המנין לגאולתם של ישראל.

נערך ע"י הרב אהרן לסרי, להערות והארות ניתן להתקשר 054-8470226.

א

וכן מבואר עוד בדבריו בפ' בא (שמות יב, ב) במה שכתב: "הזכירה ביצ"מ במנותינו החדש הראשון והחדש השני והשלישי לגאולתינו, שאין המנין הזה לשנה, שהרי תחלת שנותינו מתשרי, דכתיב 'וחג האסיף תקופת השנה', וכתוב 'בצאת השנה', אם כן כשנקרא לחדש ניסן ראשון ולתשרי שביעי, פתרונו ראשון לגאולה ושביעי אליה וזה טעם ראשון הוא לכם, שאיננו ראשון בשנה, אבל הוא ראשון לכם, שנקרא לו לזכרון גאולתינו". והנה בדברי הרמב"ן אלו מבואר, דתוכן הענין שנתחדש ביצ"מ קביעות מנין החודשים מחדש ניסן, הוא לקבוע את מנין החודשים מזמן גאולתינו.

הגריא"ח - ניסן התחלת סדר הבריאה ע"י השגחה נבדלת ע"פ תורה ומצוות

אמנם מצאנו תוספת עומק בזה בדברי הגריא"ח בשיח יצחק (בדרוש לפרשת בשלח), וייסד דבריו על דברי המדרש רבה בפ' בא (פט"ו, פ"א) "החודש הזה לכם - הה"ד 'אשרי הגוי אשר ה' אלוקיו', משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חודשים ושנים, וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה, שבו נגאלו ישראל ממצרים ובו עתידים להגאל, שנאמר 'כימי צאתך מארץ מצרים', ובו נולד יצחק ובו נעקד, ובו קבל יעקב את הברכות, ובו רמז להם לישראל שהוא ראש להם לתשועה, שנאמר 'ראשון הוא לכם'". [ומלשון המדרש מדוקדק ג"כ כדברי הרמב"ן שתשרי הוא ר"ה לשנים ואילו ניסן הוא ר"ה לחודשים, שהרי לגבי מ"ש במדרש ש"משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חודשים ושנים" והיינו דתשרי הוא ר"ה לשנים, ואילו לגבי מ"ש ש"כשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה", לא נקט המדרש אלא ר"ח ולא שנים, ומבואר דר"ה לשנים נשאר בתשרי].

וכתב הגריא"ח בביאור הדברים: "ומעתה תשוב ותראה עוד ענין נפלא במ"ש שמאז שיצאו ישראל ממצרים ונבחרו לו יתברך לעם אז נשרשו ישראל ונכנסו ברשות השכינה הנהגה העליונה השולט על כל דרכי הטבע וכו', וזה התחיל בחצי ליל ט"ו של ניסן שהחודש הזה הוא ראשון לישראל, שאע"פ שהעולם נברא בתשרי שלכן תשרי התחלת השנה, אינו אלא בסידורו הטבעי שנברא כך מתחילה, אבל מניסן היה התחלת סדר הבריאה ע"י השגחה נבדלת ע"פ התורה והמצוות, שלכן מלכי ישראל מניסן מניין ומלכי אומות העולם מתשרי, ולכן כתיב 'החודש הזה לכם ראש חודשים'".

ובהמש"ד שם כתב עוד: "ולכן ישראל אינם תחת המזל, ולכן נתן להם ניסן להיות ראש לכל החודשים, שהוא בענין סידור ההנהגה למעלה מן הטבע. וז"ש שבבריאת העולם קבע הש"ת ר"ח בסידור הטבעי, שהוא התחלת זמן הבריאה בתשרי, משא"כ לישראל קבע ר"ח של גאולה, ר"ל מה שהוא למעלה מגדר הטבעי, ולכן נקרא ר"ח של גאולה, שכן תחילת צמיחתם של ישראל היה בניסן, וכן תכלית שלימותם לימות המשיח... ולכן בו רמז להם לישראל שהוא ראש להם לתשועה, ר"ל שחודש זה הוא ראש להנהגה הנסית, שהוא למעלה מהנהגה טבעיית. ולכל זה זכו ישראל ביצ"מ, שנכנסו תחת רשותו של הש"ת".

ומבואר בדבריו תוכן הענין שנקבע ביצ"מ מנין החודשים מחדש ניסן, משום שבחודש ניסן התחיל סדר חדש בסידור הבריאה, ונקבע סדר הנהגת הבריאה בהשגחה נבדלת ע"פ התורה והמצוות של ישראל בהשגחה שלמעלה מדרך הטבע, וענין זה נחשב כבריאת העולם מחדש, שמחמתו נקבעה מערכת חדשה בסידור ההשגחה בענין נסיי, ולכן מיצ"מ נקבע חודש ניסן להיות לישראל ראש לכל החודשים, שבבחינת ישראל חודש ניסן הוא התחלה חדשה של סדר הבריאה.

ועוד יש תוספת בדבריו, דר"ח ניסן הוא ראש השנה רק למנין מלכי ישראל, אבל מלכי אומה"ע מונים מתשרי, דרך לישראל נקבע חודש ניסן להיות ראש החודשים ותחילת השנה של סדר החדש של הבריאה, אבל אומה"ע מונים ע"פ הסידור הטבעי של הבריאה כמו שנבראת בששת ימי בראשית, כי לא נתחדשה להם הנהגה זו, ולכן כתיב 'החודש הזה לכם', שהוא לומר שרק לישראל נחשב ניסן ראש לכל החודשים ולא לאומה"ע.

יציאת מצרים - בריאת העולם מחדש

ומצאנו תוספת דברים בענין זה בדברי הגריא"ח בדרוש לשבת הגדול, וז"ל: "שבעת יצי"מ היה ממש בריאת עולם מחדש על סידור השגחה בענין נסיי היפך הטבע המוטבע בתחילת בריאתו בו' ימי בראשית, שדבר זה נמסר רק לישראל לבד ולא לזולתם". וכ"ה בפירושו להגדש"פ יד מצרים (ד"ה עבדים היינו): "במק"א כתבנו באריכות שיצ"מ היתה ממש בריאה חדשה, שאז היתה התחלה שיתנהג העולם בניסים ונפלאות ע"י שידוד הטבע, ויהיה תלוי ע"פ מעשה האדם".

ומבואר, דענין זה שבחודש ניסן התחיל סדר חדש בסידור הבריאה, שנקבע סדר הנהגת הבריאה בהשגחה נבדלת ע"פ התורה והמצוות של ישראל בהשגחה שלמעלה מדרך הטבע, הוא נחשב כבריאת העולם מחדש. ומבואר מאוד לפ"ז הענין שביצ"מ

התחיל מנין סדר החודשים מחודש ניסן, שמאז נחשב בריאה חדשה של העולם, ולכן התחיל סדר חדש בקביעות החודשים.

ביאור דברי הראשונים ב"יכול מר"ח" שבו התחילה גאולת ישראל

ולפי"ז מבוארים היטב דברי הראשונים, שהטעם שהיה ס"ד שסיפור יצי"מ מתחיל מר"ח, הוא משום שמר"ח התחילה הגאולה, דהנה יעויין במ"ש הגריא"ח ביד מצרים שם: "יכול מר"ח - כבר כתבנו למעלה שביצי"מ היתה ממש בריאה חדשה, שאז התחיל ניהוג העולם ע"י ניסים ונפלאות... שתשרי הוא התחלת סידור העולם בניהוג הטבעי, וניסן התחלת סידורו למעלה מן הטבע, ולכן למלכי ישראל מניסן מנינן, שהם תלויים בהשגחה, ולכן כתיב 'החודש הזה לכם ראש חדשים' וגו', ובעת ביאת ר"ח ניסן שבו יצאו ממצרים אז היה סידורו בענין הניסי, ונמצא שהתחיל ממש מר"ח, ולכן היה סלקא דעתך שמאז יתחיל זמן סיפור יצי"מ".

ונראה דזהו הביאור בדברי הראשונים שבר"ח התחילה גאולת מצרים, שהרי נתבאר לפי דרכו של הגריא"ח, שביצי"מ נתייחד חודש ניסן לישראל להיות מושגחים בהנהגה ניסיית העומדת מעל לדרכי הטבע, ולכן תחילת גאולת מצרים היתה בר"ח, שבחודש ניסן נכנסו ישראל להנהגה הניסיית העומדת מעל דרכי הטבע, שהיא הייתה היסוד והשורש לגאולת מצרים, וכבר בעת ביאת ר"ח ניסן שבו יצאו ממצרים אז היה סידורו בענין הניסי, ולכן נחשב שהגאולה התחילה מר"ח, וזהו הטעם שהיה ס"ד לומר שסיפור יצי"מ מתחיל מר"ח.

פרשת החודש - המצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל שהיא סוד ויסוד הגאולה

והנה מצאנו שפתחה התורה את סדר יצי"מ בפרשת 'החודש הזה לכם', והוא ענין הצ"ב, מה ענינה של פרשה זו ליצי"מ. וביותר צ"ב, שהרי מבואר בדברי רש"י בתחילת בראשית, שהיה צריך להתחיל את התורה בפרשת 'החודש הזה לכם', ומבואר בדבריו, שעיקר התחלת התורה הוא בפרשה זו, וצ"ב למה נתייחדה פרשה זו ליצי"מ.

ולפי המבואר הדברים מתיישבים היטב, כיון שבפרשה זו מונח סוד הגאולה, דענינה של פרשה זו הוא להורות על סדר חדש של מניין החודשים בסדר הבריאה החדשה, ואז נקבע חודש ניסן להיות החודש הראשון של מערכת הזמן של הבריאה החדשה, וכבר נתבאר שענינו של סדר זה הוא שבו נשתעבדה הנהגת הבריאה להנהגה ניסית התלויה במעשיהם של ישראל בתורה ובמצוות, שהיא היסוד לגאולת מצרים, ולכן באה פרשה זו של 'החודש הזה לכם' בתחילת הסדר של יצי"מ, כיון שניתנה מצוה זו לחדש את החדשים עפ"י מערכת הזמן של הבריאה החדשה, שמאז התחילה מערכת חדשה של זמן שתחילתה בחודש ניסן.

ומדויק מאוד לפי"ז לשון הפסוק 'החודש הזה לכם', שהרי כתב הגריא"ח בלשונו ד"לכן כתוב החודש הזה לכם", והיינו דבריאה חדשה זו לא הייתה אלא עבור גאולתם של ישראל, שניתן סדר חדש בבריאה, והיינו שמגאולתם של ישראל כל סדר הבריאה תלוי במעשיהם של ישראל בתורה ובמצוות. ולכן כתבה התורה 'החודש הזה לכם', כי רק לכם הוא הראשון לחודשי השנה למנין החודשים של הבריאה החדשה בהנהגה הנסית.

וזהו הענין שפרשה זו היא תחילת התורה שהיא המצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל, שהרי נתבאר שסדר הנהגה זו ניתן לישראל ע"י התורה והמצוות שלהם, ולכן בא הסדר החדש של הבריאה במצוה הראשונה שנתנה התורה לישראל, כיון שהנהגה זו מיוסדת על התורה והמצוות של ישראל, ולכן מתחיל הסדר הזה עם המצוה הראשונה שנתנה התורה לישראל.

קידוש החודש הוא המצוה הראשונה - דזמן הוא הבריאה הראשונה

ומה הנפלאים הדברים למתבונן, שהמצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל בתחילת מצוות התורה היא מצות קידוש החודש, שהיא המצוה המורה על השליטה של כח התורה על מערכת הזמן. שהרי כתב הרמב"ם (הלכ' ממרים פ"א ה"א) "ב"ד הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבע"פ", וניתנה מערכת הזמן לשליטת כח התורה. וכמו שמצאנו בדברי הירושלמי המפורסמים (כתובות פ"א סוף ה"ב) "בת שלש שנים ויום אחד ונמלכין ב"ד לעוברו הבתולין חוזרין ואם לאו אין הבתולין חוזרין", וזהו הביטוי היותר גדול של השליטה של מערכת התורה על מערכת הזמן שבבריאה, וזהו היסוד של הסדר החדש בבריאה שהתחיל בניסן ועמו בא כח התורה השולט על מערכת הזמן של הבריאה.

ולכשנתבונן נראה עוד, דהמאמר הראשון של הבריאה הוא המאמר המורה על בריאת הזמן, שהרי מבואר בר"ה (דף לב.) ד"בראשית נמי מאמר הוא דכתיב בדבר ה' שמים נעשו", והרי כתב אדוננו הגר"א באדרת אליהו (ריש פ' בראשית) ד"בראשית"

הוא המאמר של בריאת הזמן. ונמצא, דסדר התורה שמתחיל בהחודש הזה לכם מקביל לסדר המאמרות שבהם נברא העולם, וכנגד המאמר הראשון דבראשית שהוא המאמר של בריאת הזמן - באה מצות התורה וכוח התורה שבע"פ של פרשת החודש הזה לכם, להעמיד את סדר הבריאה לפי כוח התורה.

החרש היה לבס

והנה איתא בשבת (דף קמז:): "אמר רבי חלבו חמרא דפרוגיתא ומיא דדיומסת קפחו עשרת השבטים מישראל", ופירש"י (שם): "חמרא דפרוגיתא - שם מדינה שיינה משובח, קפחו עשרת השבטים מישראל - שהיו בעלי הנאה ועוסקים בכך ולא היו עוסקים בתורה ויצאו לתרבות רעה". ובהמשך הגמ' שם "רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם אימשיך בתרייהו איעקר תלמודיה, כי הדר אתא קם למקרי בספרא בעא למיקרא החדש הזה לכם אמר החרש היה לבס", ופירש"י (שם): "איעקר תלמודיה - נעקר תלמודו ושכחו". ועי"ש במהרש"א שכתב: "כאן התחיל, לפי שהיא מצוה ראשונה בתורה כמ"ש ר"י לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם וכו', ונפל טעות זה בפיו לפי ענינו שנעשה לבו לב אבן וחרש מלהבין אחרי אשר היה כמעין המתגבר בחבורו לחכמים". ומבואר לפי דרכו, שנפלה טעות זו בפיו מן השמים, להראות שכיון שנמשך אחרי מיא דדיומסת שהם הנאות עוה"ז נסתם ליבו שהיה כמעין המתגבר, ונעשה "חרש היה לבס", דהיינו שנסתם הלב שהיה כמעין המתגבר מחמת שנמשך אחרי הנאות העוה"ז.

והנה בהא שנרמז ענין זה דווקא בפסוק דהחודש הזה לכם, ביאר המהרש"א משום שפסוק זה הוא המצווה הראשונה שבתורה. אמנם לפי דרכנו אפש"ל עוד בזה, דהנה המסילת ישרים בפ"א הרחיב להוכיח שאין תכלית הבריאה בשביל תענוגי עוה"ז אלא לשמש לאדם לעבודת ה' יתברך, ולהגיע לתכליתו שהוא חיי העוה"ב. ובכת"י שבמוסקבה העמיד הרמח"ל את ספר מסילת ישרים בדרך של ויכוח בין החכם והחסיד, והעמיד שם ב' צדדים לתכלית הבריאה, צד א' שתכלית הבריאה היא לתת לאדם את טובות העוה"ז והמצוות באות להגביל את הנאותיו באופן שלא יקלקל ויתקלקל, והצד האחר שאותו הוכיח בהמש"ד הוא, שהעולם נברא לשמש לאדם לעבודת ה' יתברך, ובזה שהאדם משתמש בעולם לצורך עבודת הבורא הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עימו, והוכיח שם מאותם הראיות שכתב במס"י שלא יתכן שתכלית האדם היא להנאות עוה"ז, שא"כ לא היה צריך לנפוח בו נשמה גדולה וחשובה כ"כ יותר ממלאכי השרת, וגם הוכיח מהא דאחד מיני אלף לא ימצא שימציא לו העוה"ז רק טובה ועונג.

ולפי המבואר, בפסוק זה דהחודש הזה לכם - מרומז ענין זה שביאר הרמח"ל דתכלית הבריאה היא לצורך התורה והמצוות של האדם, שהרי נתבאר לדרכו של הגרי"ח דבפסוק זה מבואר כל הנהגת הבריאה, וכל סדר הבריאה תלוי בכח התורה והמצוות, וכח התורה הוא המעלה את כל הבריאה, והוא הענין שכתב הרמח"ל במס"י דע"י התורה והמצוות הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו, והוא הענין שכתב בדרך ה' (ח"ב פ"ד) ד"במעשיהם של ישראל תלה האדון ב"ה תיקון כל הבריאה ועילויה" [וכן כתב בדרך זו בדעת תבונות (סי' קנח) "ובבואם אל הר סיני, נתן להם האדון ב"ה כל היקר המגיע להם להשתלם במציאותם, להיות להם כח להיות משרתים אותו"].

ולפי"ז מבואר הענין שהכשילו את רבי אלעזר בן ערך דווקא בפסוק זה, דבפסוק זה מבואר דהעולם לא נברא לשמש להנאותיו של האדם, אלא ליתן לאדם את הכלים לתורתו ולמצוותיו, ובזה אין הבריאה משמשת להנאותיו אלא הוא משתמש בבריאה לצורך התורה והמצוות, ובזה הוא קובע את כל סדר הבריאה ומרומם עמו את כל הבריאה. וכיון שנמשך רבי אלעזר בן ערך אחר הנאות עוה"ז, הרי בא להפך את תוכן מהותה של המצווה הראשונה של החודש הזה לכם, שלא יהיה תכלית הבריאה לתורה ולמצוות אלא הצד ההפוך של בעלי הפילוסופים שהביא הרמח"ל, שהעולם נברא להנאות עוה"ז, ובזה נאבד מרבי אלעזר בן ערך כח התורה שלו, ונהפך לבו שהיה כמעין המתגבר להיות להחרש היה לבס, וזה משום שהפך הענין המרומז בפסוק זה להיות הבריאה משועבדת לתורה של ישראל, והשתמש בבריאה להנאותיו, ולזה נשתבש דווקא בפסוק זה, ונלקח ממנו כח התורה ונעשה חרש לבו.

קריאת פרשת החודש - לקדש חודש ניסן

ונשוב לדברי המשנ"ב שהבאנו בתחילת הדברים שנתייחדה פרשת החודש לקדש ר"ח ניסן בקריאת פרשת החודש, ונתבאר דענינו משום שחודש ניסן הוא החודש הראשון לסדר הבריאה המחודש של יצי"מ שתלוי בתורה ובמצוות של ישראל, וכיון דבסדר זה תלויה הבריאה כולה בכח התורה, חידשו חז"ל דהחודש הזה יתחדש מכח התורה, שהוא הקריאה בתורה של פרשת החודש, דכיון שכל ענינו של סדר זה הוא להעמיד הבריאה בכח התורה, גם הקידוש של החודש בא מכוח התורה של קריאת פרשת החודש, שהיא הפרשה המעמידה ומבארת את סדר הבריאה החדש של הבריאה עפ"י כח התורה, ולכן רק בר"ח ניסן אנו באים לקדש החודש בקריאת פרשת החודש.

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עמרת שלמה

פרשת ויקהל - פקודי תש"פ

נכתבין. [ועיין רמב"ן פר' תרומה (כ"ה, ז), ומשנה למלך פ"ט מכלי המקדש].

ולפי זה יש לבאר, דלכך לא נאמר כתיבה באבני החושן והאפוד, כיון שלא היו נכתבין בידי אדם, אלא על ידי השמיר הוא שנכתבין. ונראה לומר בזה עוד, דלא רק דהלוקים הם באופן כתיבתן, שזה היה נכתב בידי השמיר, והציץ נכתב בידי אדם, אלא נראה דלכתיבה זו שעל ידי השמיר אין דין כתיבה כלל, שהרי אין זה כתיבה אלא עשיית בקע, ולא הוה בכלל כתב, ובעל כרחך דבאבני החושן והאפוד ליכא דין כתיבה, ולכן שייך שיהיו נכתבין על ידי השמיר, אע"פ דזה אינו נחשב כתיבה, ואין לזה תורת כתיבה, אבל הציץ שנכתב בידי אדם באותיות, היה לכתיבתו דין כתיבה, וכמבואר בדברי הגמ' בגיטין דף כ' ע"א, דילפינן מאופן הכתיבה של הציץ, דיש לכתיבה כזו דין כתיבה גם לגבי דין כתיבת גט דכתיב ביה וכתב.

וברש"י בגיטין שם כתב, דאופן כתיבת הציץ דין כתיבה ביה, משום דגבי ציץ כתוב מכתב פיתוחי חותם, והיינו להדיא כמו שנתבאר, דבזה שנאמר כתיבה בציץ, נאמר בזה דיש בזה דין כתיבה.

וירקעו את פחי הזהב וקציץ פתילים לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן ובתוך תולעת השני ובתוך השש מעשה חושב. (ל"ט, ג).
הנה הבגדים נעשו מכל אלו המינים, אכן בגמרא ביזמא דף ע"ב ע"א מבואר דהזהב הלוק משאר המינים, שהזהב לא היה הוט בפני עצמו, אלא היה מעורב בתוך כל אחד ואחד מהמינים, וכדכתיב לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן.
וצריך ביאור למה אין הזהב נעשה הוט בפני עצמו, כמו שנעשו שאר המינים.

ויש לומר בזה, דבאמת הזהב הוא מין מתכת, ואין דרכו להעשות כהוט בבגדים, וכמו שכתב הרמב"ן בהטעם דפירש כאן הכתוב דרך עשיית הזהב, אע"פ שבכל שאר מלאכת הקודש לא פירש הכתוב דרך האומנות איך נעשה, משום שבזהב הוא ענין מהודש להיות נעשה טווי ושזור כמו שעושים בצמר ופשתים, ולא נשמע עד היום שהוא לעשות כן, עכ"ד, וכמו כן יש לומר דזהו גם הטעם למה לא נעשו כהוטין בפני עצמן, משום שאינם ראויים לזה.

ויש להוסיף עוד, דהרי מדינא אין חשוב בגד אלא העשוי מצמר ומפשתים, וכמבואר בסוגיות הגמ' ריש פרק קמא דיבמות, ובגמ' מנחות דף ל"ט, ומהאי טעמא אין חיוב יציאת מהתורה, אלא בבגד דצמר ופשתים בלבד, ושאר המינים חיובן מדרבנן. וכן בדין קבלת

אלה פקודי המשכן משכן העדות. (ל"ח, כ"א).

וכתב רש"י, המשכן משכן, שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל.

ומבואר דהכית נחרב לא רק משום שכלל ישראל הגיעו למצב שאינם ראויים עוד להשראת השכינה, וממילא נסתלקה מהם השכינה, אלא שהחורבן גם בא בתורת פרעון וגוביינא כמו מלוח הנוטל משכון מהלוח בהגיע זמן הפרעון שבזה נפרע החוב.

והנה צריך ביאור למה נכתב ענין זה של חורבן הכית, וענין זה שהוא נחרב בתורת משכון על עונותיהן של ישראל, כאן בפרשה זו העוסקת בבנין המשכן, ומה ענין חורבן הבית לפרשה העוסקת בבנין המשכן.

ונראה לומר בזה, דהנה בנבואת בלעם (במדבר כ"ד, ה') כתוב, מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל, וכתב רש"י, מה טובו אהליך, מה טובו אהל שילה וכית עולמים בישובך, שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם, משכנותיך, אף כשהן חריבין, לפי שהן משכון עליכם, והורבנן כפרה על הנפשות, שנאמר, כלה ה' את חמתו, וכמה כלה, ויצת אש בציון עכ"ל, ומבואר דיש בבית המקדש שתי מעלות לישראל, ענין אחד, הוא בעת שבית המקדש קיים, שמקריבין בו קרבנות לכפרה, ועוד מעלה יש, כשהוא חרב, שהמעלה בזה הוא שהוא נלקח בחורבנו כמשכון לכפר על ישראל, וחורבנו הוא גופא גם כפרה על ישראל.

ולפי זה מבואר היטב למה מוזכר ענין החורבן והמשכון כבר בעת בנין המשכן, דענין זה שהבית נחרב, והוא נחרב בתורת משכון ופרעון על עונותיהם של ישראל, ובזה יש כפרה לישראל, כל זה הוא חלק ממעלת המשכן, ועל כן שפיר יש לרמוזו בעת בנין המשכן.

ויעשו את ציץ נזר הקדש זהב טהור ויכתבו עליו מכתב פיתוחי חותם קודש לה'. (ל"ט, ל').

יש לבאר למה בציץ נאמר כתיבה, ובחושן ואפוד אע"פ שגם בהם היה כתוב שמות בני ישראל, לא נאמר בהם לשון כתיבה.

ויש לומר, דהנה איתא בגמרא בסוטה דף מ"ח ע"ב דאבני החושן והאפוד, לא היו נכתבין בדין, משום שנאמר פיתוחי חותם, ואין מטרטין עליהן באיזמל, משום שנאמר במלואותם, אלא כותב עליהם בדין, ומראה להן שמיר מבחויץ, והן נבקעות מאליהן, כתאינה זו שנבקעת בימות החמה ואינה חסירה כלום, וכבקעה זו שנבקעת בימות הגשמים, ואינה חסירה כלום, הרי מבואר דאבני החושן והאפוד לא היו נכתבין בידי אדם, אלא על ידי השמיר היו

טומאה הוא מקבל טומאה בתורת כלי מתכות, ולא בתורת בגד, וגם אינם בתורת חוטיץ ואריגה.

ולפי זה מבואר היטב דאין לעשות מהזהב חוטיץ בפני עצמו, אלא רק שיהיו נתונים בתוך החוטיץ של התכלת והארגמן ושאר המינים.

וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אותם משה. (ל"ט, מ"ג).

וברש"י הביא דברי חז"ל בספרא, אמר להם, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, יהי נועם ה' אלוקינו עלינו וגו', והוא אחד מי"א מזמורים שבתפילה למשה.

והנה הפסוק יהי נועם, הוא סוף המזמור שבתהלים של תפלה למשה איש האלוקים, וצריך ביאור דכל המזמור אינו עוסק בכניית המשכן, ואם כן מה שייך פסוק זה ד'יהי נועם', שהוא ברכה שיוכו להשראת השכינה במעשי ידיהם, לכל המדובר במזמור זה. וכבר עמדו בזה המפרשים.

ונראה לבאר בזה, דהנה המזמור כולו מדבר מענין התשובה, ויש לומר דתפלה זו היא על התשובה שעשו ישראל על הטא העגל, וכמבואר בדברי חז"ל שאחר החטא חזרו ישראל בתשובה שלימה, וזהו שמסיים הכתוב, שובה ה' עד מתי והנחם על עבדיך וגו' יראה אל עבדיך פעליך והדרך על בניהם, היינו שמבקש שהקב"ה יתרצה להם בתשובתם, ויראה עליהם כהדר כבתחילה.

ובזה יש לבאר כמה שמקדים ואומר, בטרם הרים יולדו ותחולל ארץ ותכל, הגם זה קאי על התשובה, וכדאיתא בגמ' בפסחים דתשובה קדמה לבריאת העולם, וזהו שאומר, דעוד קודם בריאת העולם, כבר נבראה התשובה.

מעתה יש לומר, דהנה ברש"י בתחילת הפרשה כתב, דהמשכן נקרא משכן העדות, שהוא עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם.

ולפי זה יש לבאר דזהו השייכות של הפסוק יהי נועם למזמור זה, דאחר שמבקש משה רבנו שתשובתם מהטא העגל תתקבל, ועל ידי זה יוכלו לזכות שתשרה השכינה במעשי ידיהם, וזהו שמסיים בברכת יהי נועם, שהוא הברכה להשראת השכינה ביניהם.

וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אותם משה. (ל"ט, מ"ג).

ובתורת כהנים איתא, ויברך אותם משה, מה ברכה ברכך, אמר להם, תשרה שכינה במעשה ידיכם, רבי מאיר אומר, כך ברכך, ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים, והם אמרו לו, יהי נועם ה' אלוקינו עלינו וגו'.

וצריך ביאור, מה השייכות של ברכה זו של יוסף עליכם ככם אלף פעמים לבנין המשכן, שברכך משה בזה.

ונראה לבאר בזה, דהנה מצינו בכתובים שבית המקדש נקרא 'מטה', וכדכתיב בשיר השירים, 'הנה מטתו שלשלמה', וכן כתוב שם 'אף ערשנו רעננה'.

ובמלכים (ב', פרק י"א) כתוב על בית קדשי הקדשים 'הדר המיטות אשר בבית ה', וברש"י בשיר השירים כתב דבית המקדש נקרא כן, משום שבית המקדש הוא מקום פריין ורביין של ישראל. ובתרגום שם כתב, ובעידן די את משרי כפורינא הביבנתא, ובננא סגין עלוי ארעא, ואנחנא פיישין וסגין, כאילן דנציב על עינא דמיא, והיינו כמבואר בדברי רש"י, דבית המקדש נקרא בלשון מטה, על שם פוריא, דהוא לשון פריה ורביה, ועל ידי השראת השכינה בבית המקדש, ישראל פריין ורביין.

ולפי זה הרי מבואר היטב דבעת בנין המשכן, מברכם בברכה שיוסף ה' עליהם אלף פעמים, שהרי בהשלמת הקמת המשכן נשלם הקמת מקום פריין ורבייתן של ישראל, ועל כן הוא מברכם שירבו מאוד.

תיכון תפילתי קטורת

מתוך דברים שנאמרו בהיכל ישיבת עטרת שלמה

ברש"י בתחילת פרשת קורח כתוב שהקטורת הוא הקרבן החביב מכל הקרבנות והוא התשמיש החביב מכל, וחביבות הקטורת מבוארת היא גם בזה שבחנכות הנשיאים שחנכו את המשכן ניתן דין מיוחד להקטיר קטורת יחיד בחוץ, ובכך נחנך המשכן, ועל זה אומר הכתוב בשיר השירים 'באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי' ומפרש רש"י שם שהפסוק מדבר על הקטורת שהקטירו הנשיאים בחנכות המשכן, בעת שהקב"ה בא לגנו, אריתי מורי עם בשמי, היינו שהקב"ה ליקט הבשמים דהיינו הקטורת, אכלתי יערי עם דבשי, היינו שקרבן זה של קטורת יחיד בחוץ אינו נוהג לדורות, ואף על פי כן היה רצון וחביב הקטורת לפני הקב"ה, ואומר הכתוב שהדבש נאכל יחד עם הקנה שהוא גדל בתוכו, הנה מבואר כמה הקטורת הוא קרבן חביב לפני הקב"ה.

ומצינו מפורש שקטורת עוצרת מגיפה, כמו שכתוב מפורש בכתוב בפרשת קורח בעת שהייתה המגיפה, ואמר משה רבנו לאהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת ועל ידי זה תעצר המגיפה, וכתוב בגמ' בשבת שרז זה שקטורת עוצרת את המגיפה נמסר למשה רבנו ממלאך המות, וכתוב שם שמשה רבנו אמר לאהרן 'הולך מהרה', ואח"כ כתוב 'זירץ אל תוך הקהל', ויש לבאר הטעם שציווהו לעשות כן במהירות ובמרוצה משום שזה פיקוח נפש, ומבואר שהותר להקטיר קטורת בחוץ, בשביל לעצור את המגיפה.

והנה אנו בעונותינו אין לנו את הקרבת הקטורת, אבל מ"מ יש לנו את פרשת הקטורת, ונשלמה פרים שפתינו, וכבר כתב הגאון רבנו עקיבא אייגר זיע"א במכתבו למנוע מגיפה, שהעצה לכך היא לומר פרשת הקטורת בוקר וערב, והדבר מפורש הוא בזוהר הקדוש פר' וירא שכתוב שם בזה הלשון 'בעידנא דיארע מותנא בבני אנשא קיימא אתגזר וכרזא אעבר, על כל חילא דשמיא, דאי ייעלון בנוהי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ויימרון ברעות נפשא ולבא עניינא דקטורת בוסמין דהוה להו לישראל, דיתבטל מותנא מנייהו' [בעת שתארע מגיפה בבני אדם, ברית כרותה, ויצא הכרוז על כל צבאות השמים, שאם יתכנסו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ויאמרו ברצון הנפש והלב ענין קטורת בוסמין שהיה להם לישראל, שתבטל מהם המוות].

על כן ראוי שכל אחד יאמר פרשת הקטורת מתחילת הפרשה ועד 'וערבה לה' כימי עולם וכשנים קדמוניות' בעשרה, ולומר כן מתוך שימת לב והתעוררות והתבוננות בהשיבות הקטורת, וכמו שאומר הזוהר שיאמר כן 'ברעות נפשא ולבא', ואחרי כן לומר פרק כ' בתהלים פסוק בפסוק, וה' ישמע שועתנו וימנע מגיפה מנחלת ה'.

ניתן לקבל את השיעור במייל: 5703353@gmail.com

מצוה טט

להקריב היחיד קרבן חטאת אם שגג
במצות לא תעשה שחייבין עליה כרת
שנאמר נפש כי תחטא בשגגה

העלמות שחייב חטאת על כל העולם והעולם, דמאי שייכא ידיעת והעולם האיסור לעבירה על האזהרה וכל פעם שעשה המעשה עבר על האזהרה.

א"י בגמ' (נדרים יז.) דהיכא דאמר הריני נזיר אם אוכל ואכל הרבה הרי הוא נזיר, וגירסת הר"ן דתליא בהתראה - דכיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר, וכי אכיל טובא והתרו בו נעשה נזיר על כל התראה והתראה. והדברים טעונים הסבר מה ענין התראה לכאן הא לא עבר איסור באכילתו ולא בקבלת הנזירות, ומפרש הר"ן דכיון דמצינו שהעלמות והתראות מחלקות לענין חיוב עונשין דחייב על כל אחת ואחת, א"כ כל העולם נחשב כמעשה חדש ולכן חייב על כל אחת ואחת. וה"נ גבי נזיר כל התראה מחשיבה את האכילה לאכילה חדשה בפני עצמה ונעשה נזיר על כל אחת ואחת. ביאור הדברים, דכאשר מתרים באדם שלא לאכול והוא ממשיך ואוכל יש כאן החלטה חדשה שמחשיבה את המעשה מכאן והבא למעשה בפני עצמו, הן לענין עונשין והן לענין נזירות.

אך הרמב"ם חולק על הר"ן בזה. שנינו בנזיר (פ"ו מ"ד) "נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת", ומפרש הרמב"ם דמתני' מיירי בדיני אדם שאינו מתחייב מלקות אלא אחר התראה, אבל בדיני שמים חייב על כל אכילה ואכילה. ובפשטות כוונתו דכיון דבעינין התראה תוכ"ד לאכילה והכא התרו בו רק קודם תחילת האכילה, לכן חייב רק על האכילה הראשונה. (ובתוס' (מכות כ:) דנו בדבר אי באמת התראה משתייכת רק למעשה הראשון, א"ד שבמעשה ארוך ההתראה קאי על כולו ואין צריך שיהיה תוכ"ד לכל המעשה.)

ולשיטת הרמב"ם צריך לידע מדוע העלמות מחלקות לענין חיוב חטאת, הא ליכא התראה כשעבר בשוגג ומה מחלק את המעשים לחייבו קרבן על כל אחד ואחד.

חילוק מלאכות בשבת, וחילוק עריות

לענין שוגג באיסור שבת מחלקת הגמ' בין שגגת מלאכות לשגגת שבת, דבלא ידע שהמלאכות אסורות ועבר על כולן חייב קרבן חטאת על כל אחת ואחת. ואם לא ידע שהוא שבת ועבר, חייב קרבן חטאת אחד. ומבואר בתוס' רי"ד (שבת קלח.) וכן נראה ברש"י (סנהדרין סב:) דמלאכות שבת חשובות כאיסורים חלוקים וכל מלאכה היא שם איסור בפ"ע כמו חלב ודם.

וכעין זה לענין עריות, הגמ' ריש כריתות (ב:) ובמכות (ד.) דורשת מכרת באחותו (ויש מ"ד שלומד מפסוק אחר) לחלק בין העריות שאם עשאן כולם בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת. והאופן שנעלם ממנו כל העריות, בפשטות צ"ל שנעלמה ממנו כל פרשת עריות, וע"ז איצטרך קרא לחלק, דחייב על כאו"א. ולכא"ו מאי שנא ממי שעבר על כמה איסורים בהעלם אחד, דפשיטא דלוקה על כל אחד ואחד, דמאי שייכא איסור חלב שעבר לאיסור דם.

חיוב קרבן על ההעלם

אך הביאור הוא, דבשבת נאמר איסור אחד כללי "לא תעשה כל מלאכה" (שמות כ"י) וממנו נובעים ל"ט איסורים של מלאכות שבת נפרדות. אין ל"ט מלאכות אופנים שונים של עבירה על איסור שבת אלא הם ל"ט איסורים ששורשם אחד. וה"נ באיסור עריות, נאמר בתורה איסור כולל של ערוה - "איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'"

הרמב"ם מונה שתי מצוות בקרבן חטאת - מצוות מעשה החטאת (נתבארה במצוה טד) ומצוות הקרבת החטאת.

חיוב חטאת אינו אלא על עבירה שיש בה קום ועשה

נתפרש במשנה (ריש כריתות) כלל המצוה, שכל דבר שחייבין על זדונו כרת חייבין על שגגתו חטאת, חוץ מפסח ומילה, שהמבטל קרבן פסח והמבטל ברית מילה אין חייבין חטאת. הגמ' במכות (א:) מביאה מחלוקת רבי ישמעאל ורבי עקיבא ורבי יצחק, אם חייבי מיתות ב"ד לוקין או אין לוקין, ואמר רבא דנחלקו אם לוקין על לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין או שאין לוקין עליו. ע"ז דנה הגמ' אם שייך לומר כן גם לענין לאו שניתן לאזהרת כרת, ודוחה הגמ' דשאני חייבי כרת דלא צריכי אזהרה ולכו"ע לוקין. ומקשה הגמ' דשמא האזהרה שנאמרה גבי כרת היא לגבי חיוב קרבן חטאת, שהרי פסח ומילה בעונש כרת הם ואין מביאים חטאת, והבינה הגמ' דכיון דפסח ומילה הם מצוות עשה ולית בהו אזהרה, לכך אין בהם חיוב חטאת. ומסקנת הגמ' דהיינו טעמא דליכא חיוב חטאת בפסח ובמילה דהוקשה כל התורה לע"ז - מה עבודת כוכבים שב ואל תעשה אף כל שב ואל תעשה, לאפוקי הני דקום עשה.

א"כ משמעות הגמ' דלאמיתו של דבר קרבן לא בעי אזהרה כלל, אך הסיבה שאין חיוב חטאת על ביטול פסח ומילה, מפני שחטאת באה על מעשה איסור ולא על ביטול עשה. אלא דבראשונים בהרבה מקומות מבואר לא כן, כמו שהביא רעק"א (שו"ת תנייני ס' קיח) - הרמב"ם (ריש הל' שגגות) כתב טעם דאין קרבן בפסח ומילה - "דחטאת אין מביאין אלא על שגגת לא תעשה שנאמר אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה", וכמו כן רש"י (יבמות נה.) ותוס' (שבועות יח.) פירשו דאין קרבן בפסח ומילה מפני שאין בהם איסור לאו. וזה להדיא לא כמסקנת הגמ' דלא תליא בעשה ול"ת אלא בקום ועשה ושוא"ת. אכן, בתוס' במק"א (יבמות ט.) פירשו שיש מחלוקת תנאים בדבר - אם סיבת הפטור מצד שאינם ל"ת או מצד שוא"ת, אך שאר הראשונים נקטו בפירוש דסיבת הפטור היא משום דליכא אזהרה.

קרבן בעי אזהרה ולא התראה

ויש לפרש דהם ב' ענינים שונים.

סיבת הדין דלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו, מבוארת בדברי הר"ן (שבת קנד.) דבאזהרה על איסור שיש בו עונש מיתה יש התראה שאם יעשה כן יהרגוהו מלבד עצם האיסור, ולכן לא ניתנה האזהרה למלקות, וע"ז קאמר בגמ' דלא שייכא התראה זו באיסור שעונשו כרת ולכן לוקין. מאידך חיוב קרבן הוא רק כשיש אזהרה של התורה שלא לעשות כן, וממילא הסיבה שאין קרבן בפסח ומילה מפני שאין בהם אזהרה, אלא הם איסורי עשה שלא נתפרשו בלשון לאו. ועל כן כוונת דברי הגמ' במסקנה, דקרבן לא בעי התראה אבל צריך אזהרה, דהיינו, חיוב קרבן הוא על עבירה שנמסרה בלשון איסור ולא במצוה של קום ועשה, וזהו מה שפירשו הראשונים דאין חייבין חטאת אלא על איסור שיש בו לאו.

עובר עבירה כהעלם אחד וכמה העלמות

אך אי נימא דחיוב חטאת הוא כשעובר על האזהרה, צריך ביאור החילוק בין עבר על איסור בהעלם אחד שחייב חטאת אחת, לבין עבר בכמה

(ויקרא יח) ומכוחו אסרה התורה כל עריות באיסורים חלוקים לכל ערוה וערוה: אלא דבעריות מסקנת הגמ' דילפי' מקרא לחלק בין ערוה לערוה, אלא כל ערוה היא איסור בפני עצמו, ואין בעריות איסור כולל וכמו שפירשו בתוס' (יבמות ת. לענין הואיל ואשתרי אשתרי).

ולפי זה יש לפרש דבשבת חייבים על ההעלם ותלוי אם נעלמה ממנו המלאכה או נעלמה ממנו השבת, היינו אם נעלם האיסור הכללי או שנעלם האיסור הפרטי. והטעם שהחייב על ההעלם ולא על החטא עצמו, מפני שכאשר אדם סבור שאין איסור אין טענה עליו מדוע עבר, דליבו אנסו. אלא התביעה והטענה עליו על מה שלא ידע את האיסור וחשב שהדבר מותר, ועל זה מביא את הקרבן. (ונתבאר הדברים בשיעור על מצוה סח - פר העלם דבר של ציבור)

ויש להוסיף בזה, דהגמ' (ב"ק כח: ועוד) לומדת מהפסוק "ולנערה לא תעשה דבר" (דברים ככו) דאונס רחמנא פטריה, ומשמע דבלאו האי קרא לא הוה ידעי' דאונס פטור אלא חייב מיתה ואיך יתכן, הא שוגג שהוא חמור מאונס פטור ממיתה, ומדוע יתחייב האונס. אך החילוק בין שוגג לאונס אינו בחומרת העבירה, אלא שהשוגג לא ידע כלל שעובר עבירה והאונס עשה בדעת אם כי באונס. וממילא מעשה השוגג שנעשה בלי דעת דומה במובן מסוים למתעסק שעושה ואינו יודע מה עושה, ולכן פטור ממיתה וחייב חטאת. והדברים מפורשים במשנה (שבת קב.) "הזורק ונזכר מאחר שיצתה מידו - פטור", ואע"פ שאין בידו להחזיר ואין המעשה שלו כעת גורם להחשיבו כעושה בכוונה, מ"מ הכלל במשנה הוא "כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה. תחלתן שגגה וסופן זדון, תחלתן זדון וסופן שגגה פטורין". ההבדל בין שוגג למזיד הוא אם עושה בידיעה או בלא ידיעה, וכאן שנגמר המעשה בידיעה חשוב כמזיד לענין קרבן אף שאין חייב על מזיד כזה מיתה. ועוד יש להביא סימוכין לזה מדכתיב "וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה" (שמות כא יד) ומפרש רש"י "ולא שליח בית דין והרופא והרודה את בנו ותלמידו, שאף על פי שהם מזידין אין מערימין", ופשיטא שאלו אינם חשובים מזיד לענין עונש ומ"מ אינם שוגגים כיון שעשו בכוונה.

וכן פירש"י (הוריות ג: בפירוש אחר) על העושה ע"פ הוראת ב"ד דפטור לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד, דחייב קרבן הוא על שגגת עצמו, אבל העושה ע"פ ב"ד חשוב עושה במזיד מפני שעשה מתוך ידיעה שהדבר מותר שכן הורו לו ב"ד.

וכן יש להביא את דברי הרמב"ן (ריש ויקרא ובשער הגמול) שהעושה בשוגג צריך כפרה כיון שנתלכלכה נפשו ועוד שאם הגיע מעשה לידו ועבר עבירה, הרי זה מפני שאין הדבר חשוב לו ולכן שכח או נעלם ממנו. (וכמו שאמר החזו"א דכל שוגג הוא גם קצת מזיד..)

שוגג דחשוב כמתעסק - ושוגג דחייב גלות

בגמ' במכות (ח: ה) אי' דההורג את אביו בשוגג גולה אף שעבר על שני איסורי מיתה - רציחה דחייבין עליה סייף והריגת אביו דחייבין עליה חנק, ובברייתא ילפי' מקרא דפטור מגלות. והגמ' תולה מחלוקת המשנה והברייתא במחלוקת ר"ש ורבנן - דכיון דהעובר עבירה שיש בה שני עונשים נידון בחמורה, א"כ למ"ד חנק חמור מסייף עבר על איסור שעונשו חנק וכיון ששגגת חנק לא ניתנה לכפרה אינו גולה, אבל למאן דס"ל דסייף חמור מחנק עבר על איסור שעונשו סייף וכיון שעבר בשוגג גולה, דשגגת סייף ניתנה לכפרה. ושאל על זה מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א דהרי כל הורג בשגגה הוא מתעסק, דהתורה מפרשת את ההיכי

¹ פירש רש"י (מכות שם) "לפי שכלל כל העריות בכרת אחת הייתי אומר אם עשאן כולם בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת לכך יצאה כרת באחותו לחלק וכו'".

הודפס לע"נ ר' קלמן ב"ר משה הכהן ז"ל ומרת פרומה ב"ר דב בער ע"ה

מצוה ע

להקריב היחיד קרבן אם נסתפק לו אם חטא בחטא
שחייבין עליו חטאת או לא חטא
שנאמר ולא ידע ואשם וכו' והביא את אשמו,
זהו הוא הנקרא אשם תלוי

ידע' אם האיסור התבטל או ההיתר התבטל לא פסקין ליזיל בתר רובא. עכ"פ
מבואר ברשב"א דאם היה שייך לפסוק ולנהוג דין ביטול ברוב לא היה דין אשם
תלוי אלא היה מותר לכתחילה ודלא כדברי המנחת חינוך.

ובע"כ דיש לחלק בין ביטול ברוב דההיתר מבטל את האיסור והאיסור נעשה
להיתר ואין מקום לחייב את האוכל באשם תלוי, ובין דין 'הלך אחר הרוב',
דהמיעוט נשאר קיים, ומי שעבר ונהג כהמיעוט יש לו להתחייב בקרבן אשם תלוי
וה"ה בספק ספיקא כדברי המנחת חינוך.

אכן הרמב"ם בוודאי פליג דכתב דהמקור לחיוב בספיקא דאורייתא היכא דאיכא
איסורא, הוא מהא דחייבים עליו אשם תלוי, ומשמע דאל"ה אין חיוב אשם תלוי,
ולכך ברוב ובס"ס דליתא לדין ספק דאורייתא לחומרא, אין חיוב אשם תלוי.

א"כ אפשר דבהא פליג - לדעת המנח"ח אשם תלוי בא על העבירה עצמה
דנתחדש שמביאים קרבן על הספק וה"ה בכמה ספיקות, ולדעת הרמב"ם הקרבן
בא על עבירת הספק והחיוב רק בעבר על ספק אחד.

אם העובר עבירה בספק חשוב כשם מידיעתו

רש"י ותוס' בכריתות (שם) וכן הרשב"א ביבמות (לה) נקטו דחיוב אשם תלוי הוא
רק כשידע שסבר שאכל היתר ואח"כ נודע לו שהוא איסור, אך אם ידע שהוא
ספק ואכל אינו מביא אשם תלוי כיון דאינו שב מידיעתו. אמנם השיטמ"ק (כתובות
כב:) כתב בשם רבינו יונה דאף כשידע שהוא ספק ועבר, מביא אשם תלוי.
ובפשטות נחלקו ביסוד זה של חיוב אשם תלוי - דאם החיוב על הכניסה למצב
ספק ועבירה על האיסור לנהוג בספק לקולא, א"כ אינו שב מידיעתו אלא הוא
מזיד גמור שעבר במזיד על איסור ספק. אך אם מביאים קרבן על העבירה עצמה,
הכי נמי לא ידע שעובר בוודאי אלא נהג לקולא בספק ואם היה יודע לא היה עובר,
ועתה כשבא להביא קרבן חשיב שב מידיעתו וכדברי רבינו יונה.

המסופק אם הביא חטאת ונתכפר או לא הביא

הערוך לנר (כריתות שם) דן במי שעבר עבירה בוודאי ומסופק אם הביא קרבן חטאת
להתכפר או שלא הביא ומחויב עדיין בחטאת, אם מחויב להביא אשם תלוי או לא.
ונראה דהרא"ש (הורית ד.) סבר כהצד שחייב אשם תלוי אף בספק אם נתכפר,
דכתב שהמחויב כפרה והביא קרבנו בין השמשות דמסופק אם נתכפר, דשמא יום
הוא ונתכפר שמא לילה הוא וקרבנו פסול, וכתב שמאחר ואיכא חזקת יום אינו
מביא אשם תלוי. משמע דאי לאו חזקת יום מביא אשם תלוי אף שהספק הוא על
הכפרה ולא על העבירה.

וה"נ יש לתלות צדדי הספק בחקירה הנ"ל. דאם הקרבן בא על החטא עצמו, שייך
להסתפק ולומר שכשם שחייבה תורה באשם תלוי את מי שהוא מסופק אם עבר
על החטא, כך מחויב מי שמסופק אם הוא בר חיוב קרבן חטאת. אך להצד שמחויב
אשם תלוי על הספק, אין מקום לחייבו כלל כשעבר עבירה בוודאי, דלא הכניס
עצמו לספק איסור במעשה העבירה שלו.

בקובץ הערות (סי' מב) נסתפק בצדדי חקירה זו, ומוכיח כהצד הראשון מהגמ'
בכריתות (כה.), דשנינו דחייבי אשם תלוי שעבר עליהן יום כיפורים דפטורים
מקרבן, וילפי' בגמ' (ע"ב) "מכל חטאתיכם לפני ה' וגו', חטא שאין מכיר בו אלא
המקום - יום הכיפורים מכפר". מבואר דאשם תלוי בא על איסור שאינו ידוע אלא
הקב"ה בלבד מכיר בו, ויום הכיפורים מכפר על חטא זה. ופשוט דאם האשם בא
על העבירה על הספק, לא שייך לחושבו חטא שאין מכיר בו אלא המקום, אלא
האשם בא על עצם העבירה שאינו ידוע אם עבר אם לא.

דאית ממפרשי החומש

אף בקדמונים נגעו בנידון זה - נאמר בפרשת אשם תלוי "ואם נפש כי תחטא

חיוב הבאת קרבן אשם תלוי מוטל על מי שמסופק אם עבר עבירה שחייבין עליה
חטאת. חיוב האשם ממשיך כל עוד לא נודע לו אם עבר, ואם לבסוף נתברר לו
בוודאי שעבר, חייב להביא חטאת על העבירה ואף שהקריב אשם תלוי. כמו כן
אם נודע לו אחר שהקריב את האשם, שלא עבר, אין קרבנו נפסל בכך למפרע,
דהקרבן בא על מצב של ספק.

חקירה בחיוב אשם תלוי

יש לחקור על מה בא קרבן זה. וי"ל בשני אופנים -

א) קרבן אשם תלוי מכפר על החטא עצמו. דאם האדם יודע בוודאי שחטא מביא
חטאת, ואם מסופק אם חטא, נתחדש בתורה שיביא גם על צד הספק קרבן אשם
על החטא.

ב) הקרבן מכפר על העבירה על איסור ספק, דבמצב מסופק אסור לעבור ולנהוג
לקולא ומי שעבר על איסור זה חייב להביא אשם.

ויש להביא ראיות לכאן ולכאן.

חיוב הבאת אשם תלוי במקום ספק ספיקא - דעת המנחת חינוך

במשנה בכריתות (יז.) נפסק דהאוכל ספק ספיקא (ספק חלב ספק שומן, ואף אם הוא חלב
ספק יש בו כזית ספק אין בו כזית) מביא אשם תלוי. ומבואר בתוס' דאף שהוא ס"ס
לקולא חייב קרבן, וכתב במנחת חינוך לפרש (מצוה קכח) דדמי למה שכתבו בתוס'
(ב"ב נה: ועוד ראשונים) לענין ספק טומאה ברה"י שהוא טמא, דאף בספק ספיקא יש
לטמא ברה"י. דמעיקר הדין היה צריך לטהר אף בספק אחד כיון דאיכא חזקת
טהרה כנגד הספק, אלא שנתחדש מדאורייתא דספק טומאה ברה"י טמא, ואחר
שכן מה לי ספק אחד מה לי כמה ספקות, דבכולן טמא. וה"נ י"ל דהאוכל ספק חלב
ספק שומן חייב להביא אשם תלוי, וכיון שחייבה תורה להביא אף על הספק, מה
לי ספק אחד מה לי כמה ספיקות ויביא אשם תלוי אף כשאכל ס"ס.

ולכא' להצד שהקרבן בא על עבירת הספק אין מקום לדברי המנח"ח, דאם החיוב
הוא על עבירה בספק, א"כ היכא דעבר על ס"ס שהתורה התירה בכל מקום, לא
נאמר חיוב הבאת אשם. ובע"כ דסבר דהחיוב הוא על מעשה העבירה עצמה, דבזה
אמרי' שכל שחייבה תורה להביא על ספק, מה לי ספק אחד מה לי כמה ספיקות.

דעת הרמב"ם

אולם ברמב"ם מוכח להדיא לא כן. שיטת הרמב"ם בכמה מקומות דספיקא
דאורייתא לקולא, מלבד במקום דאיכא איסורא (דבהיתר לפניו חתיכה אחת ומסופק אם
היא חלב או שומן לא חשיב איכא איסורא, אלא בהיו לפניו שתי חתיכות אחת ודאי חלב ואחת ודאי
שומן ואינו יודע איזו מהם מותרת ואיזו אסורה, הרי איכא איסורא) דאמר' ספיקא דאורייתא
לחומרא. והביא ראיה לכך מהא דחייבה תורה להביא אשם תלוי על הספק (פ"ט
מהל' טומאת מת ה"ב). מבואר בדבריו שאלמלא דין ספיקא דאורייתא לחומרא לא
היה חיוב אשם תלוי, ואהכי בספק ספיקא שאינו לחומרא אין חיוב אשם תלוי.

גדולה מזו. המנחת חינוך סובר דבאכל דבר שיש בו רוב להיתר, חייב אשם תלוי,
ומוכיח דכשם שנתבאר שאף בספק ספיקא חייבים אשם תלוי, כך חייבים ברוב
כמו שכתב הרשב"א (ש"ת ח"א סי' תא) שדין ס"ס כדין רוב.

מאידך כתב הרשב"א להדיא להיפך. דנשאל הרשב"א (שם סי' רעב) במי שאכל
חתיכה אחת משתי חתיכות, מדוע אינו מותר לכתחילה כשאכל את הקטנה,
דממ"נ מותר - דאם היא של היתר בוודאי מותר, ואם היא טריפה, כבר נתבטלה
ברוב. והשיב דאמת הוא ששייך בזה ביטול ברוב (ומכאן הוכיח הפמ"ג ריש הלכות
תערוכות) דביטול של חד בתרי שייך אף בשתי חתיכות אחת גדולה ואחת קטנה)
אבל שאני הכא דלא ידע' איזו חתיכה היא האיסור ואיזו היתר לא שייך ביטול
ברוב. וטעמו מבואר ברעק"א (בגיליון שו"ע י"ד קה ט) דביטול ברוב הוא הנהגה
ששייכת רק כאשר נפסק דין ודאי שהאיסור התבטל ברוב היתר אך היכא דלא

ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה, ולא ידע ואשם ונשא עוונו" (ויקרא ה' ז'), והקשה במלבי"ם מה שייך לומר שהוא חוטא אם אינו יודע, אלא ש"מ שהקרוב בא על מה שנכנס לבית הספק ועבר על העבירה של מצב הספק. וכ"כ בספורנו ז"ל "אבל היה עוונו שלא נזהר עד שנפל בספק" וכ"כ בחינוך.

מאידך, הרמב"ן מפרש בהתורה החמירה בספק יותר מבוודאי, דבספק מביא אשם תלוי בשני סלעים, ואילו נודע חטאו היה מביא חטאת בת דנקא. והטעם מפני שהעובר בספק לא נודע לו חטאו ואינו חמור בעיניו, וקראו אשם לאמר שהוא בשני סלעים כאשמות החמורים, לרמוז לו שאם יהיה נקל בעיניו ולא יביא כפרתו שמים יהיה בעוונו, וכ"כ רבינו יונה (ברכות א: מדפי ה"ף). מפורש בדבריהם דהקרוב בא על עצם החטא וחומרתו מפני שעבר עליו בחוסר ידיעה, אך אין הקרוב על עצם חוסר הידיעה והכניסה לבית הספק.

תמיהות על הצד דאשם תלוי בא על עבירת הספק

נמצא שיש ראיות לכאן ולכאן. ויש להקשות להצד שהקרוב בא על שעבר במצב של ספק, מדוע בנודע לו שלא עבר אינו מביא קרבן, הא עשה שלא כדין כשעבר בהיותו מסופק. ומצד שני אם נודע לו שעבר מביא חטאת ואינו מביא אשם, ולכאן כיצד נפטר מאשם הא מלבד עצם החטא, עשה שלא כדין בעברו על מצב הספק ומחויב אשם על כך. זאת ועוד, מבוואר בגמ' (כריתות כו:): "אשם תלוי למה בא... להגן עליו מן הייסורים", ואי נימא דהאשם בא על שעבר על מצב הספק, אין הקרוב בא להגן מן הייסורים אלא מכפר על שעבר על הספק.

אשם תלוי בא על ההעלם

והנראה שהגדרת חיוב אשם תלוי, עומדת בין שני הצדדים.

נתבאר באורך בשיעורים הקודמים (מצוות סח טו) שכל קרבן שבא על חטא, מכפר על ההעלם, דאין התביעה על עצם המעשה של החטא כיון שליבו אנסו והיה סבור שהוא מותר, אלא התביעה היא על השגגה וההעלם שלא ידע שהוא אסור וטעה בזה. אכן, החיוב תלוי בזה שלבסוף עבר, דאין הקרוב על חוסר הידיעה לבד אלא כאשר עבר עבירה מחמתה. וה"נ מביאים אשם תלוי על מה שלא בדק ולא ברר אם הוא איסור או היתר, ואמרה תורה בפרשה זו דאף אם לא נתברר אם באמת עבר על איסור אלא הוא ספק, חייב קרבן אשם תלוי על שעבר בשעה שנעלם ממנו. וכ"ז כשנשאיר מסופק אך אם נודע לו שלא חטא, אינו מביא קרבן דאין מביאין קרבן אלא על העלם שמחמתו נעשתה עבירה או שיש ספק שמה עבר עבירה אבל לא על העלם לבד. ואם נודע לו שחטא מביא חטאת, דאף דנתכפר על ההעלם של הספק עדיין צריך כפרה על עצם החטא. אכן, כשהביא על החטאת שוב אינו מביא על ההעלם של הספק, דהכפרה מעבירה את החטא לגמרי וכאילו לא חטא, כמו שמפורש (ברש"י בראשית לב כב) ד'כפרה' לשון קינוח הוא.

ולפי זה י"ל דהמחלוקת אם מביאים אשם תלוי בעבר על ספק ספיקא לא שייכא לספיקא דאורייתא, אלא שבהיות והחיוב הוא על ההעלם ואף כשיש ספק עם בפועל נעשתה עבירה, נחלקו אם יש חיוב אף כשיש ס"ס על העבירה או שאין מביאין על ס"ס. דנתנוכחו הש"ך והחוו"ד (י"ד ס"י קי) אם צריך לברר ספק ספיקא או שאפשר לנהוג לכתחילה לקולא. הרשב"א (חולין נג:) אומר שבפשטות צריך לברר דכל ספק שניתן לברר אין כאן ספק, ולא נתבאר בדבריו אם החיוב לברר הוא מדאורייתא או מדרבנן. הראשונים נקטו שאף ברוב יש לברר וכתב הרשב"א (תורת הבית בית א) שהוא רק מדרבנן. וא"ש מה דאיכא להרשב"א חיוב אשם תלוי לעובר במקום שיש ס"ס ובמקום שיש רוב, דכל שיש עליו תביעה על ההעלם חייב קרבן. וה"נ י"ל במחלוקת הראשונים לענין שב מידיעתו, דנחלקו אם מה שנעלם ממנו ולא ברר חשוב כאינו שב מידיעתו כי ידע שצריך לברר ולא שב, או שכל שביחס לחטא עצמו הוא שב מידיעתו דאילו הוה ידע שהוא אסור לא היה עובר, וחשוב שב מידיעתו כלפי החטא.

ועל כן כתב הרמב"ם להוכיח דספיקא דאורייתא לחומרא, דאם מדאורייתא אין חיוב להחמיר במצב ספק לא שייך לחייבו על מה שלא ברר, הרי לא עשה כלום כשלא ברר.

פלוגתא אם אשם תלוי שייך בחתיכה אחת או רק בחתיכה מב' החתיכות

יש מחלוקת בגמ' בכמה מקומות (כריתות יז: ועוד) אם חיוב אשם תלוי נאמר רק בחתיכה משתי חתיכות א' של איסור וא' של היתר או גם בחתיכה אחת ספק איסור ספק היתר. ומביאה הגמ' ג' טעמים למאן דמחייב רק בחתיכה משתי חתיכות - א) מדכתוב "ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצוות ה'" - בלשון רבים, ב) דחייבים רק באיקבע איסורא, ג) דבזה אפשר לברר איסורו ע"י החתיכה שנותרה. וטעם זה צ"ב מה נגרם בזה שאפשר לברר לענין חיוב קרבן.

הרשב"א (קידושין עג.) והר"ן (קידושין טו: מדפי ה"ף) הקשו על הרמב"ם האיך פסק דספיקא דאורייתא לקולא, הא איכא חיוב אשם תלוי על ספק ומוכח שאסור לעבור בספק. ובשב שמעתתא (ש"א) ובעוד אחרונים העמידו את דעת הרמב"ם דס"ל דבהא גופא פליגי תנאי אי בעינן איקבע איסורא או לא, דאיכא למ"ד דספיקא דאורייתא לחומרא מן התורה ולא בעינן איקבע איסורא, ואיכא למ"ד דספיקא דאורייתא לקולא מה"ת מלבד באיקבע איסורא והאריך הש"ש בזה, אמנם הרשב"א והר"ן נקטו דלא מסתבר לתלות מחלוקת התנאים באופן זה.

ובדעת הרמב"ם יש להסביר את החילוק בין חתיכה אחת לחתיכה מב' חתיכות, דרק בחתיכה מב' חתיכות אמרי' ספיקא דאורייתא לחומרא ומביא אשם תלוי כשעבר, ובשלמא להטעם שנאמר בגמ' דתלי באיקבע איסורא א"ש, דבאיקבע איסורא צד האיסור הוא צד אמיתי וקיים, דחתיכה אחת מן השתים היא וודאי חלב ולכן אזלי לחומרא. וכע"ז מובא בראשונים דבין השמשות של מוצאי שבת חשיב איקבע איסורא כיון דבוודאי היה שבת והספק אם יצאה השבת אם לא, ושאיני מביה"ש של ערב שבת דלא ידע' אם הגיע שבת כלל לעולם וחשיב לא איקבע איסורא וכ"כ במג"א (או"ח שמב). וכן בחתיכה אחת שהיא ספק, אין ב' צדדים אמיתיים אלא שתי אפשרויות, ולא אזלי לחומרא.

אבל להטעם הב' דתלי באפשר לברר, צ"ב מה מהני אפשר לברר לענין ספיקא דאו' לחומרא. בחוות דעת (ס"י ק) מפרש את שיטת הרמב"ם דס"ל ספיקא דאורייתא לקולא מה"ת, דיש ללמוד מהגמ' בסוטה (כט.) ששואלת סתירה בין שני פסוקים - מחד כתיב "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל" - ודאי טמא הוא דלא יאכל, הא ספק טמא וספק טהור יאכל" ומאידך כתיב "והבשר כל טהור יאכל בשר, ודאי טהור הוא דיאכל בשר, הא ספק טמא וספק טהור לא יאכל. ומשמע דהיכא דאמרה תורה טהור או טמא הכוונה לטהור ודאי ולטמא ודאי, וממילא כל איסורים שאסרה תורה, בין חזיר בין נבילה נאסרו רק בודאי ולא בספק. לכן כל ספק דאורייתא לקולא, דבאמת לא אסרה תורה בכה"ג כלל. ומתוך כך נקט החו"ד דלענין מצוה אמר' ספק מצוה לחומרא, דציוותה תורה לאכול מצה ודאי ולא ספק, ולא יצא יד"ח בספק מצוה.

אמנם סברא זו שייכא רק בספק שלא ניתן לבררו, אבל בספק שאפשר לבררו לא חשוב כספק, דאם מתעצל לברר אינו חשוב כעומד במצב מסופק. ואפשר דלהרמב"ם זאת הסברא גם לענין ספק דאורייתא לקולא, דאם יש ספק אמיתי שא"א לבררו, הוא מצב ספק שעליו התורה לא חייבה, אך אם ניתן לברר את הספק, הספק אסור וע"ז אמר' ספק דאורייתא לחומרא ומביא ע"ז אשם תלוי.

אמנם הרשב"א והר"ן חלקו וסברו שהסברות של אפשר לברר ואיקבע איסורא הם הלכות בקרבן אשם תלוי ואינם שייכות לספיקא דאורייתא לחומרא. ומה שאמרה הגמ' שאשם תלוי בא על חטא שאין מכיר בו אלא המקום א"ש לכו"ע, דהקרוב בא על ההעלם אך רק אם בפועל חטא, וכאשר חטא ואין מכיר בחטא אלא המקום זהו החטא שעליו מתאים הקרבן.

נוצא - אשם תלוי בא על ההעלם של העבירה אך רק כאשר עבר עבירה בפועל, אמנם אף אם אינו ידוע בוודאי שעבר אלא הוא ספק, מביא קרבן אשם תלוי. היכא שנודע לו שעבר מביא חטאת דעל העלם של חטא ודאי יש קרבן אחר.

חטאת או אשם תלוי, ולית מאן דפליג דאסור.

¹ במאמר המוסגר יש להק' על דברי החו"ד, דלפי"ד בביה"ש שבין שבת ליוה"כ שאינו ודאי שבת ולא ודאי יוה"כ, יהיה מותר במלאכה. ולא יתכן דמשנה מפורשת היא אם חייב

להערות והארות
ולהצטרפות לרשימת התפוצה
במייל:
8542164@gmeil.com

מגיד דבריו ליעקב

שיחות מוסר על סדר הפרשיות
בולל דברי חיזוק והתעוררות בענייני עבודת ה'
שנאמדו במקהלות על ידי
הגאון הגדול דבי יעקב חיים סופר שליט"א
ראש ישיבת "בף החיים"

פרשת פקודי

לחיות את זה. צריכים לתקוע ולקבוע היטב את הדברים בדעת ובלב ולהרגם אותם הלכה למעשה.

כעלומת שבא - כן יילך

מוסיף הגאון, "ואל תקנאי בעושר, כי יש עושר שמור לבעליו לרעתו, כאשר יצא מבטן עמו ערום - ישוב, אדם כאשר יצא מבטן אימו לא יצא מלובש, לא יצא עם בגדי תפארת, יצא ערום ועריה (יחזקאל טז ז), כך גם ישוב. אמר דודי הר"ג רבי אברהם מונטה (שליט"א) זצ"ל: 'יש חליפה אחת לאדם שאין לה כיסים - תכריכים'. לתכריכים של האדם לא עושים 'כיסים', למה? כי הוא לא לוקח איתו כלום, רק תורה ומצוות ומעשים טובים (אבות פרק ו משנה ט), זה 'הלך לפניך צדק' (ישעיהו נח ח), אבל שום חליפה אחרת, שום דבר אחר לא לוקח איתו, 'כלעומת שבא כן ילך, ומה יתרון לו שיעמול לרוח'."

❦ ❦ ❦

יזכור את ימי החושך כי הרבה יהיו..

מוסיף הגאון, "ואילו חיה אלף שנים פעמים (קהלת ו, ו), כי אם שנים הרבה יחיה האדם, בכלום ישמת, ויזכור את ימי החושך כי הרבה יהיו, כל שבא הבל (קהלת יא ח), ולשמחה מה זו עושה (קהלת ב, ב), כך אומר שלמה המלך ע"ה בספר קהלת (שם). "כי מחר תבכה מאשר היום תשחק", בעולם הבא יבכה על אשר ישחק בעולם הזה."

❦ ❦ ❦

העולם הזה דומה למים מלוחים שמצמיאו יותר

ומלמדנו הגאון ע"ה, "ואל תקנאי בכבוד המדומה, ההבל. והזמן בוגד הוא, והוא כמאזנים, יגיבה הקל וישפיל הכבד, והעולם הזה דומה לשותה מים מלוחים, ידמה לו שמרוה - וצמא יותר. אין אדם מת וחצי תאוותו בידו". זה כלל גדול בתורה: ענייני העולם הזה הם כמו ששותה מים מלוחים, בהתחלה כששותה, נדמה לו שהצמאון עבר, פקע הצמאון ממנו, זה מרווה אותו. אבל זה לא כך, אלא להיפך, האמת היא שהוא נעשה צמא יותר. אותו דבר לגבי קנייני העולם הזה, אם אדם חושב ללכת אחרי קנייני העולם הזה המזויפים והמדומים, הוא חושב שהוא מרווה את עצמו, אבל יהיה לו יותר ויותר צמא. הוא אף פעם לא ישבע, כל מה שהוא יעשה תמיד הוא יהיה יותר צמא.

❦ ❦ ❦

מה יתרון לאדם בכל עמלו

ממשיך הגאון ע"ה, "מה יתרון לאדם בכל עמלו (קהלת א, ג), זכור הראשונים אשר היו לפנינו שכל אהבתם וחמדתם ושמתם כבר אבדה, ומקבלים על זה

2. בדומה לזה: הרבה פעמים אדם מחפש איזה דבר, וכל ימיו רדוף אחריו עד שהוא זוכה לזה, וכשזוכה לזה - זה כבר עושה לו צער כזה שהוא מצטער על מה שיש לו את זה, מחר תבכה - מאשר היום תשחק, על מה שהיום את שווק ותפץ בו.
3. א"ה: הר"א בביאורו ליונה (א, ד) כתב בזה"ל: העו"ז, אפילו אם יהיה כל העולם שלו, מכל מקום כל ימיו מכאובים, מרבה נכנסים מרבה דאגה, וכבר האריכו ספרי מוסר כי אין בטוח האדם, לא ברוב עושרו ולא בבניו ובנותיו, ואין אדם מת וחצי תאוותו בידו, שכל מי שיש לו יותר - מתאוה ליותר. ע"ש.

החשבונות של המשכן - חשבון רוחני נקרא 'חשבון'

בעזרת ה' יתברך, נראה היום להתבונן ולעיין כמה 'עיונים' וכמה 'לימודים' בפרשה שלנו, פרשת השבוע פרשת 'פקודי', מה שרבותינו האירו את עינינו בדברים השייכים אלינו. 'אלה פקודי המשכן משכן העדות, אשר פוקד על פי משה עבודת הלווים ביד איתמר בן אהרן הכהן' (שמות לח א), מה הפירוש 'פקודי המשכן?', מתרגם אונקלוס 'מנייני משכנא'. 'החשבונות של המשכן'. כי 'חשבונות של המשכן' אלה חשבונות של רוחניות, של מצוה, לזה ייקרא 'חשבון'. כך מפרש האור החיים הקדוש.

יש לנו כלל שלימדו אותנו רבותינו - ורש"י מביא את הכלל הזה בתחילת פרשת משפטים (שמות כא א) בשם רבותינו בשמות רבה (פר"א ס"ב) - כל מקום שכתוב 'אלה', פסל את האחרים. לשון 'אלה' בא למעט, דוקא אלה, להוציא ולאפוקי האחרים. ואם הפסוק אומר 'אלה פקודי המשכן', משמע שיש מנין אחר שנפסל והתבטל. אין לו חשיבות. כך מפרש האור החיים הקדוש, "אומרו 'אלה' לפסול כל מנינים שבעולם, כי כל מה שימנה אדם מקניינים המדומים, אין מניינו מנין ושמו מורה עליו מה אתה מונה. אבל מנין זה עומד לעולם, והטעם להיות מנין המשכן המופלא אשר שכן שם אלהי עולם ה'". החשבונות של המשכן אלה חשבונות אמתיים ונצחיים וקבועים, אבל כל שאר החשבונות והמניינים שאינם של 'משכן', הכל הוא בכלל דברים בטלים.

קנייני עולם הזה 'קניינים מדומים'

ויש כאן הגדרה קולעת של האור החיים הקדוש, קנייני עולם הזה - הם 'קניינים מדומים'. נדמה לאדם שיש לו, והאמת היא שאין בידו כלום. כל הקניינים הללו שאדם משיג בעולם הזה, הם קניינים מדומים, הבלים.

העולם הזה כולו הבל

ואני רוצה להקריא מדברי הגאון ע"ה ב'איגרת הגר"א', פסקא אחת שעניינה לההביל את ענייני העולם הזה. "וידוע" דבר ידוע הוא, מלמד אותנו הגאון ע"ה, "כי כל העולם הזה הכל הבל, וכל השעשועים הכל כלא, ואוי לרודפים אחר ההבל אין בו מועיל", יש אחד חושב שאם ירדוף אחרי העולם הזה - יהיה לו, ככל שירדוף יותר - ישיג יותר. והאמת היא, כי לא יצא מזה שום ברכה. הכל פרי עקר.

עיקר יראת שמים - לההביל ענייני העולם הזה

רבינו בחי" זצ"ל - אחד מרבותינו הראשונים ע"ה תלמיד הרשב"א ז"ל - בספרו 'כד הקמח' (ערך הילול ה') כותב: שעיקר יראת שמים - שאדם יביל את ענייני וקנייני העולם הזה. שזה לא יתפוס אצלו. שזה לא יהיה אצלו חשוב. אם אי אפשר בלי הדבר המסויים הזה - אי אפשר. אבל שלא יהיה עיקר לרדוף אחרי זה, שזה לא יהיה ציר הסובב המרכזי. הכל הבל, אין בו מועיל. ואם הוא תולה שזה עיקר יראת שמים, פירוש הדברים שזה לא דבר קל. יש אדם שאומר לך: 'העולם הזה זה כלום והבלו', אבל הוא רק אומר את זה. וזה לא מספיק. צריכים

1. כדאי לדעת את זה. השבוע פרשת 'פקודי'. כי יש הרבה ששכחו כבר.. בדרך כלל הפרשה זו כפולה, חשבונות על כל האמור לעיל, וכמו שלעיל לא הבנו כמו שצריך, כך גם את הפ"רשה הוא אותו דבר. לא מבינים מה זה 'מכבד הנוחות', 'שרשות' וכו'. צריכים באמת ללמוד את הפרשיות הללו כהוגן. [א"ה: וראה כמה שרדח"ב בזה רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק ז' (פרשת תצוה תשע"ט, עמוד ה והלאה). ע"ש].

תשובתו של הגאון רבי יצחק אברבנאל זצ"ל

שמעתי מספרים - כך יש סיפור ידוע בעולם (וע' עקדת יצחק ס"פ נצבים, שער קא ד"ה וכבר אמרו, שהביא מעשה זה על "חסיד אחד") - על הגאון המפורסם רבי יצחק אברבנאל זצ"ל, היה שר וטפסר של ישראל, שהוא היה שר הכספים במלכות ספרד קודם הגירוש, (אצל אותו מלך ספרדי רשע ואשתו המרשעת שעשו את הגירוש - 'גירוש ספרד' - בשנת ר"ב), והוא היה עשיר מופלג, (וראיתי מובא (וע' פלא יועץ ערך גלות, וע'ע דברי דבינו שליט"א בס' עדות ביעקב ח"ב ס' מג עמוד קסז) כי אחת הסיבות לגירוש ספרד, הוא כיון שהתכשיתים של אשתו של האברבנאל היו יותר נכבדים מהתכשיתים של המלכה, היה לה 'טבעות' שאפילו למלכה של ארץ ספרד לא היה, וזה גרם לקנאה, והביא לתוצאה של גירוש ספרד).

וכיון שהיה עשיר גדול ושר מכובד אצל המלך הספרדי, שאר השרים הגויים לא יכלו לסבול את זה, איך שהמלך מכבד אותו וחולק לו כזה כבוד ותמיד מתהדר ומתפאר בו. והשנאה הולידה קנאה, והקנאה הולידה שנאה, עד שהעלילו עליו שהכספים שלוקח הם לא כל כך 'בכשרות', והיו מלעזים עליו ומדברים בגנותו אצל המלך, אמרו לו, 'אתה סומך עליו, מינת אותו שר הכספים, אבל כל דבר צריך בדיקה, הוא בודאי מועיל בתפקיד שלו, וכי ראית 'שר כספים' נאמן?!... הרי כל אחד לוקח לעצמו 'תרומה גדולה' מעשר ראשון 'מעשר שני' 'מעשר עני'. בתקש ממנו שיתן לך ד"ח מפורט של כל החשבונות שלו, ותראה כמה הוא יאמר לך. הוא לא יאמר לך את האמת זה יהיה המבחן שלו.

וחזקה על דברי נאצה ודברי בלע שהם מחלחלים בלב. הצליתו להסית את המלך כנגדו. הרי כבר אמרו רבותינו (מדרש בראשית רבה פרשה נו ט ד ומתנות כהונה שם) שחזקה על לשון הרע שאם אינו עושה הכל, חציו עושה. והדברים האלה נכנסו ללבו של המלך הספרדי, וכשהוא פגש למחרת את השר שלו רבי יצחק אברבנאל, שאל אותו: 'תגיד לי, כמה רכוש וכסף יש לך באמת? אני רוצה שתעשה לי ד"ח על כל הכסף והרכוש שיש לך עד הפרוטה האחרונה!'

אמר לו השר, 'אני לא יכול להשיב לך על שאלה כזו 'על רגל אחת', אני צריך לחפש בפנקסים ובספרים שלי, יקח לי כמה שעות, אמר לו המלך: 'בסדר, אני מחכה שתעשה את חשבונותיך, ויתתן לי תשובה מפורטת'. אחרי כמה שעות חזר אליו עם פנקס גדול, אמר לו: 'אדוני המלך עשיתי בקשתך, והנה יש לי כאן פירוט מחושב של כל הכסף שיש לי, סך הכל כך וכך', וזה היה אולי עשירית מהעושר הגדול שלו באמת. המלך שמע אותו וכעס, אמר לו: 'זה הכל? אתה שקרן ורמאי וצדקן אלה שאמרו שאתה גונב ומועיל? זה נקרא נאמנות?! ומיד ציווה שישלכו אותו לבית הסוהר!'

אבל אחרי שהמלך נרגע, חשב לעצמו, 'הרי רבי יצחק אברבנאל הוא אדם ישר ונאמן, הוא אף פעם לא אכזב אותי, זה לא יכול להיות שהוא ישקר לי שקר כזה גם... יש כאן איזה משהו שאני לא הבנתי אותו כנראה'. שלח וקרא לו רבי יצחק אברבנאל שוב שיבוא לפניו, אמר לו המלך, 'מה הייתה כוונתך בחשבון הזה שאמרת לי שזה כל רכושך, הרי אני יודע כמה ארמונות וקרקות ומזומנים יש לך, הרי רק 'הארמון' שיש לך ב'ברצלונה' שווה כמה מליונים, ואתה אומר שיש לך רק מליון אחד? הרי רק קרקעות שיש לך בספרד שווים אלפים ורבות. ואיך אתה הבאת כזה חשבון? אתה הרי יודע שאני לא 'פתל', ולא 'טיפש'! מה הכוונה שלך בחשבון הזה?!

אמר לו רבי יצחק אברבנאל זצ"ל, 'אדוני המלך, ישמעו אחיך מה שפיך דיבר, אתה שאלת אותי כמה כסף יש לי. וכל שאר הרכוש שאותה רואה שהוא נמצא ברשותי, זה לא שלי, ברגע אחד יכולים לקחת את זה ממני. אני לא 'בעל בית' על זה. אם אדוני המלך יחפוץ להחריס את רכוש, אין לי מה לעשות. אבל מה ממון שלי, שאף אחד בעולם לא יכול לקחת ממני, גם לא המלך, זה הממון שחילקתי לעניים ולצדקה. הכסף שניצלתי לתורה ולצדקה. זה הרכוש האמיתי שיש לי. ה'תמכין דאורייתא', מה שסייעתי ליתומים ואלמנות, והצדקות והחסדים

על הגאון רבי יצחק אברבנאל זצ"ל

מגדולי רבותינו הספרדים לפני כחמש מאות שנה, היה מופלג בחכמה עד למאה, היה חכם עצום, יש לו ביאור על כל התנ"ך הפלא ופלא. מרן בכסף משנה הלכות ברכות (פ"ג ה"ה) ובבית יוסף (א"ח ס' קסח אות י) כותב עליו תואר מיוחד: 'הגשר הגדול'. זה תואר מיוחד, תואר שהרמב"ם זכר לו, אבל מרן זצ"ל כותב כך גם על רבי יצחק אברבנאל זצ"ל.

סיפר לי חכם אחד שהיה בנאפולי שבאיטליה וראה את הש"ס של רבי יצחק אברבנאל, והיה מונה ומלא נהגות על כל צד ועל כל דף, על כל פרט אריות דברים. היה חכם תלמודי גדול, מעיין מופלג. (וראה עוד להלן בתערה הבאה).

דינים מרובים, תיקח את העשירים הגדולים ביותר שעמדו בבריא, 'סנחריב', 'נבוכד נצר', שהיו 'מולכים בכיפה', מה היה חסר להם? כלום? הכל היה להם? והיום אבדה אהבתם, אבדה שמחתם, ועל זה מענישים אותם. "ומה הגאה לאדם שסופו לפרוש לעפר רימה ותולעה", איזה הגאה יש לו, "וכל ההגאות יתהפכו לו בקבר למרה", וזה הענין שנקרא 'חיבוט הקבר', מנערים את האדם, מנתקים אותו מכל העניינים הללו של הנאת עולם הזה, שהיה דבוק בהם בעולם הזה. צריך להפריד אותו מכל זה, לכן מנערים אותו, חובטים בו, כמו שחובטים בשטיח, עד שכל האבק יצא ממנו, וכך כל ההגאות יתהפכו לו בקבר למרה!'

האדם צריך, כל אחד מה שיכול, לצמצם בתאוות העולם הזה. לא להיות 'להוט' ו'רוף' אחרי זה. גם אנו שלא הגענו למעלה הזאת, להיות פרושים לגמרי מתאוות העולם הזה, אבל צריכים 'לשאוף', ללכת לאט לאט לעלות בסולם המביא לדברים הללו, כמו שהתוספות (כתובות קד. ד"ה לא נהנתי) הביאו בשם הירושלמי, עד שאדם מתפלל על דברי תורה שייכנסו למעיך - בקש על אכילה ושתייה שלא ייכנסו למעיך. שלא יהיה רדוף אחרי זה יותר מדאי. גם בשאר הדברים אדם ישתדל לצמצם מה שאפשר, ככל יכולתו. והעיקר שלא להיות 'להוט' מדאי אחרי הדברים הללו.

העולם הזה כעס ומכאובים

מוסיף הגאון זצ"ל, "והמות כרוך באדם". ומה העולם הזה, כי כל ימיו כעס ומכאובים, גם בלילה אינו מניח לו לישון (וע"פ קהלת ב, כב-ג, ה, יא), והמות אינו מקוה'. הכל הוא 'קנין מדומה'. רק קניינים רוחניים הם הקניינים הנצחיים והאמתיים.

4. בביאור הט"א לתקוני הזוה"ק (תקון לו דף פ"א): חיבוט הקבר בא על הנאות דהאי עלמא. על"ש וע"ע בביאור הגר"א משל"י (ז, כב, יא, ז).

ה'נהיחו לאתרים חילם'

גדולי ישראל לא נהנו מהעולם הזה כ"י הוא זה. ויש על זה הרבה עובדות איך גדולי רבותינו זצ"ל התייחסו לקניינים של העולם הזה. הגמרא (גיטין סז) מספרת על ריש לקיש (האמורא האלקי מספרס) כשנפטר הניח 'קבא דמוריקא' (משנה כמו חצי קול), זה 'קב כרכוב' (זה התבלין ששמו 'כר' ס"ס), זה מה שהיה השאר ידושה לבניו. ולפני שהיה נפטר, הוא עשה בירור כמה 'ירושל' נשאר לו להניח לבנים שלו אחריו, ומצא שיש לו קבא דמוריקא, הוא נאנח אנטח גדולה ואמר: 'אוי, והניחו לאתרים חילם' (החילים מט יא). כמה זה שווה? פרוטות בעלמא... (שני שקל יש...) ואף על פי כן קרי אנפשיה 'והניחו לאתרים חילם' (החילים מט יא), זה השנה של ריש לקיש. כי אלה הם קניינים מדומים. וכי כאלה דברים הוא צריך להודיש לבניו אחריו?

רבינו הגדול החפץ חיים זצ"ל

בדורות האחרונים, היה את הגאון 'חפץ חיים' זצ"ל, מה טעם מהעולם הזה? בנו של החפץ חיים זצ"ל - הג"ר אריה ליב, היה גאון עצום - כתב ספר תולדות חייו של אביו, מהנהגות על אבא שלו, קצת תיאור, (חבל שלא נספר על אביו (דוגמא מדויקת אבי עמד לאות יא), שהיה מנהגו - של החפץ חיים - לאכול שתי ארוחות ביום, בבוקר ובערב. בבוקר ארוחת בוקר, כיון שהגמרא (בבא מציעא ק"ז) אומרת שצריך להיזהר בפת שחירת, (וכדי להודיר בזה), הדבה מעלות טובות יש לדבר הזה. ואחר כך היה אוכל ארוחה בלילה, בשעה מאוחרת. אבל בשעות הצהריים - מימיו לא אכל. כי הוא פחד מהמשנה... איזה משנה? במסכת יומא (יח). המשנה אומרת: 'המאכל מביא את השינה'. וזה בדוק ומוסר... (אחד אמר לי: 'פאני אוכל, אחרי זה אני נדם על הצלחתי... מאכל מביא לידי שינה - סיד... וה'חפץ חיים' רוצה ללמוד, ברציפות, ללא הפסק של מנוחה ביני וביני. לכן לא היה אוכל ארוחת צהריים. רק בשעות הלילה, היה בא לבית המדרש' (במקום בו היה יושב וכותב את חיבוריו הנפלאים), ואשתו הייתה תמיד סמיכה לו איזה מרק (או משהו אחר), היה אוכל ושותה, ואחרי זה הולך לישון. כך היה מנהגו.

והוא סיפר שפעם אחת בלילה, בחושך ובאפילה, כשהחפץ חיים זצ"ל בא לביתו, נתחלפו לו שני סידים, במקום סיד המרק שהיה שם, התחלף לו עם סיד 'עמילן', (אשתו הכינה עמילן בשביל לבסב בזה, כמו שפעם היו נוהגים), והוא הרתיח את זה, חימם את זה - ואכל. (איזה טעם יש לזה...). טעם, והרגיש ש'משנהו לא בסדר' במרק הזה. למחרת אמר לאשתו: 'המרק' אתמול, היה בו משהו לא בסדר' במרק. או שיש 'ווד מדיא' מלח או 'פחות מדיא'.

6. הט"א בביאור אגדות (ברכות יז אות ט) כתב: והכל למיתה הם עומדים וכו', 'כל הבריות עומדין מתחילתן למיתה, שהתעדר מעורב בן כידוע'. ובאמרו נועם שם, כתב, והכל למיתה הם עומדים, 'פירוש', תמיד, שמיים הלידה הוא הולך למיתה, שבכל רגע שחייה, הוא יותר קרוב למיתה' ע"כ.

7. א"ה, הגר"א בביאורו לאיוב (ג, ט) כתב בהו"ל: וידוע כי מפעולות התבל ומסיבותיו זדמן אשר גם בעת ירצה האדם לישן ולנוח לא יוכל לתת שינה לעיניו, וזה יהיה לאחד משני הסיבות, הא', מסיבת העושה, כמאמר הכתוב והשבע לעשיר אינו מניח לו לישן, כי יפחד מדעינות ומחשבות אשר יעלו על ליבו. ב', כאשר הוא ישן על מיטתו, ומתקן לו שנתו, אז בעתות יבעתוהו, דמיונות וחזיונות, ויהיה נדמה לו כאילו שטף מים שיטפוהו, או איוב ואורב קם עליו. ע"כ.

שעשית, את זה אי בעולם לא יכול לקחת ממני, זה כבר נתקדש קדושת עולמים
לנצח נצחמים.

ובאמת כך היה כידוע, אחרי שהיה הגירוש - גירוש ספרד - הם יצאו והניחו את
כל מה שאספו במשך דורות. הוא כותב בהקדמות שלו לספר מלכים ועוד את
כל הצרות וכל מה שהתרחש בגירוש ספרד, איזה עושר עצום - אלפי דינרים
של זהב - הניחו והשאירו שם בספרד בשעת הגירוש. היו שם רדיפות נוראות
ממש. (מי שיראה בהקדמות שלו איזה דברים נראים). הוא כותב שיהודי ספרד הגיעו
לספרד עוד מזמן בית ראשון, מזמן שלמה המלך עליה. ואת הכל הניחו ויצאו
באותו יום מר, יום תשעה באב שנת רנ"ב כידוע, בו חייבו את כל היהודים לגלות
מספרד, והמגורשים היו צריכים לגלות ממקומותיהם, שלוש מאות אלף יהודים
יצאו לגולה באותו יום של תשעה באב, והלכו כולם בגולה, וכל הרכוש נשאר
בספרד⁹. נמצא שמה באמת נשאר לו, מה היה הממון של רבי יצחק אברבנאל
וצ"ל? אותו סכום שהוא חילק לעניים ולצדקות וכיוצא בזה. אלה הם הקניינים
האמתיים. כל השאר הם קניינים מדומים (כדברי האור החיים הקדוש שפתחנו).

מה שנצרך - זול

צריכים לדעת יסוד גדול (הואים את זה בחוש): מה שיקר - זה (בדרך כלל) מה שלא
נצרך. אבל מה שנצרך, הוא בזול. מה שלא נצרך יש לו 'קירות', כנוף, 'זהב'
והלוואים, שאדם לא צריך אותם באמת, הוא יכול להסתדר גם בלי זה, לכן
זה 'יקר'. אבל כל מה שיותר נצרך, יותר בזול. לחם נמכר בפרוטות ממש. אבל
הבשר, יותר יקר, כי 'בשר' זה פחות נצרך. וכל מה שהוא צריך יותר - הוא בזול
יותר. כנוף, האוויר, שזה דבר שאי אפשר לאדם לחיות מבלעדיו, לכן זה חניגם
(נכון ה' עדיין לא עשו על זה מס...). כך הוא בעניינים גשמיים - אבל הוא הדין אותו
דבר בדיוק בעניינים של קניינים רוחניים. מה שנצרך מאד, הוא חניגם. אבל מה
שלא נצרך, הוא יקר¹⁰.

9. 'חסורי מחסרה והכי קתני'. - חיבוריו של רבינו האברבנאל נתחברו מתוך דחק וחלץ

וכדאי להזכיר מליצה מפורסמת של הגאון רבי יצחק אברבנאל זצ"ל, בגמרא הרבה פעמים
משחמשים במטבע הלשון: 'חסורי מחסרה והכי קתני', זה משג תלמוד לא נכנס בו, ולענינו המליצה
שכבר היא, כאשר יש מציאות של 'חסר', כשהאדם נמצא במציאות של חסר, של סבל, אף
על פי כן 'הכי קתני'. בצירוף הזה ובאופן הזה שבו הוא נמצא, יושבים ולומדים ועמלים בתורה.
וגם כאשר הוא נחסר מענייני עולם הזה - אזי יכול לעסוק בתורה. שאדם ידע: בכל מצב ובכל
זמן ובכל עידן, בלי תירוצים ובלי פינוקים, חייב הוא לעסוק בתורה. כל שכן בזמן שלנו. אצלנו
כל טרדה קטנה, כל בעיה, כבר הוטס האדם מיישוב הדעת. בקושי יכול לפתוח ספר. ובאמת
רבי יצחק אברבנאל היה צאה דורש ונאה מקיים, ועם כל הטלותיו של 'גירוש ספרד', מעיד
האברבנאל (בהקדמות), שישב וכתב את חיבורים הנפלאים שלו, פירושים על התנ"ך, ושאר
החיבורים שלו. [א"ה: זו לשון מהר"י אברבנאל זצ"ל בספר "שאלות" לרבי שאול הכהן זצ"ל
(ויציא שלי, דף יב ע"ד): "אחרי היות נע ונד בארץ, ממלכה אל עם אחר, והיסדתי הממון, אז
דרשתי מעל ספר ה', כדברי האומר חסורי מחסרה והכי קתני. עכ"ל. ובענין הלימוד מתוך צער
וסכנה הרחיב רבינו שליט"א בקונטרס נר חיים (מהדורה שניה עמוד טו). ע"ש].

10. 'איני דר אלא במקום תורה'

במשנה מסכת אבות (פרק ו' ט"ז): אמר רבי יוסי בן קיסמא, פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ופגע
בי אדם אחד ונתן לי שלום, והחזירתי לו שלום, אמר לי: רבי מאיזה מקום אתה? אמרת לי:
מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני, אמר לי: רבי רצונך שתדור עמנו במקומנו ואני אתן
לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות? אמרת לי: בני אם אתה נתן לי כל כסף
וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה. לפי שבעטת פטירתו של
אדם אין מלנין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים
טובים בלבד, וכו', וכן כותב בספר תהילים על ידי דוד מלך ישראל: טוב לי תורת פיך מאלפי
זהב וכסף (תהילים קט ע"ב), ואומר: לי והכסף ולי ההוב אמר ה' צבאות (תנ"ך ח.נ).

מנין לו לרבי יוסי בן קיסמא שלא רצו להזמינו למקום תורה?

ומפורסמת והנאלה, מי לימד וגילה לתנא הקדוש רבי יוסי בן קיסמא שאותו אדם לא נר בעיר
של החכמים ושל סופרים. ברגע הראשון שהוא פונה אליו ואומר לו, ומציע לו, שיבוא לדור
אצלנו, במקומנו, ויתן לך כך וכך, אומר לו: 'כבוד רבינו, אולי אתה מעוניין, שמה רצונך לבוא
לגור בעיר שלי, במקומנו, ותדע לך שמתן שכרה בצידה, במומין לאלוהי אלף אלפים דינרי
והב'. סכום נורא. ותן עתק בלי סוף. ובו בפרק, ותן כדי דיבור, עונה לו רבי יוסי בן קיסמא:
'בני אם אתה נתן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, לו יצויר שיהיה בידך
והתכל לאסוף ולהביא לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, אפילו הכי "איני דר
אלא במקום תורה". בעיר הגדולה, בעיר של החכמים והסופרים. רבי יוסי בן קיסמא שולל את
ההצעה מיד. 'איני דר אלא במקום תורה'. תדור רק במקום תורה, אבל אפשר שגם אותו מקום
שהאדם הוא מבקש ומציע הוא גם מקום של 'תורה', עיר של חכמים ושל סופרים? התקור,
תשאל אותו, היכן הוא גר? ומי הם בני העיר? שמה העיר הזאת היא גם עיר של תורה? ורק
אחר כך תשיבה את התשובה שאיני דר אלא במקום תורה'. מנין ידע רבי יוסי בן קיסמא

התורה היא הדבר הנצרך ביותר, לכן זה בחינם (וע"ע נדדים לה). אומרת התורה
'אלה פקודי, אלה הם הקניינים, ולא כל שאר הדברים. צריך לדעת את החשבון
האמיתי של קנין אמיתי, לא של קנין המדומה שלא יועיל ולא יציל. אדם יקנה
כמה שיותר מהקניינים הרוחניים של תורה ומצוות ומעשים טובים. זה הזמן לנצל
ולחטוף כמה שיותר.

'עמוד והתחזק בה ואתה מקבל שכר כולם'

לימד אותנו התנא רבי שמעון בר יוחאי בירושלמי מסכת ברכות (סוף פ"ט): 'אם
ראית את הבריות שנתמאשו ידיהן מן התורה מאד - עמוד והתחזק בה ואתה
מקבל שכר כולם'. ויש בזה שני הסברים.

צריך להיות 'סוחר' בענייני תורה ומצוות

רבינו הגדול החפץ חיים זצ"ל הסביר את זה, שהאדם צריך להיות 'סוחר' בעניינים
הללו, ואם יש כאן סחורה שאין עליה דורשים ומבקשים - תחטוף ותיקח אותה,
כי בסוף זה יתייקר. ולכן אם אנחנו רואים שהתורה לדאבוננו בחינם, ואין מי
שיתייחס אליה, תיקח אותה, ובסוף זה יתייקר, השכר בעולם הבא כפול ומכופל.
אחרים מתייחסים מלעסוק ולעמול בתורה, אבל אתה אל תתיימש. תחטוף
ותיקח כמה שיותר, והוי נוטל שכר כנגד כולם. אתה לוקח את השכר של כל
אלה שאינם לומדים". בפרט בדור שלנו שהרבה נתיימשו, לדאבוננו הרב,
והרבה מאד לא תופסים את החשיבות של לימוד התורה. ומדברים נגד תורה ונגד
לומדיה. (ותמיד זה 'חוזר וניעור' כדרכו של היצור).

בשביל שהאדם לא יושפע צריך להרבות בעסק התורה

ויש עוד הסבר, כותב אותו מרן המשגיח הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל
(ע' אור יחזקאל יראה ומוסר עמוד קמח), 'אם ראית את הבריות שנתמאשו ידיהן מן
התורה מאד, ו'יאוש' פירושו שהתירשו, שזה לא חשוב בעיניהם, זה נעשה לדבר
זול ביותר, מבלי שום יקרות וחשיבות, היפך ממה שצריך להיות אצל התורה
הקדושה שהיא 'יקרה מפי מפיניגים'. ואם ראית דור כזה, שזה המצב של הדור,
מה התפקיד שלך? עמוד והתחזק בה. עמוד והתחזק בה. אתה צריך מצידך כפליים
להושיה של חיזוק. כי אם לא - זה יכול תלילה להשפיע עליך. הקירות יכולה
לקרר ולבוא אצלך. אדם מושפע מזה¹¹.

הרי כלל גדול בדיני שאדם מושפע מאנשי סביבתו (ע' רמב"ם פרק ו' הל' דעות ה"א),
זה דבר שהוכיח את עצמו, גם אם אדם יהיה צדיק, אבל אם הוא נתון במחיצת

שמקומו של אותו אדם אינו מקום תורה! [וכבר הזכרנו בזה כמה ביאורים. וראה בדברי רבינו
שליט"א בקונטרס תפארת חיים (עמוד ע"א והלאה), ובקונטרס מנין דבריו ליעקב חלק י (פרשת
שמיני השע"ט, עמוד טו). ע"ש].

אם זה יקר - סימן שזה לא שימושי ואין זה מקום תורה

אבל ראיתי בשם הגאון בעל כלי חמדה (ע' תולדותיו שבדפי ספר מהר"ח, סוף עמוד ט') על התורה
שהוא פירש (וזה שייך לענין שלנו), כי ברגע שרבי יוסי בן קיסמא שמע שהשני מדבר על כך
ש'תורה זה אלף אלפים, הוא הבין שאצלם התורה זה מצרך יקר, ואם זה יקר - הרי זה
סימן שזה לא נצרך. אם יש לתורה שלהם כל כך יקרות, אלף אלפים דינרים ואבנים טובות
ומרגליות, הרי זה סימן מובהק שזה מצרך נדיר ויקר שם, שהוא לא מוצר שימושי... וממילא
בהכרח זה לא מקום תורה.

11. שאדם יעשה חשבון (כדי שידע את ערך ומעלת הלימוד תורה שלו), ייקח עט וגייד, ויעשה חשבון
כמה יהודים יש בעולם, כמה לומדים יש בעולם, כמה בטלנים יש מותכם, וכך תדע כמה
בטלים יש כנגד כל אחד שיושב ולומד. בדרך כלל זה בסביבות האלף איש. כל אחד שיושב
ולומד נוטל שכר כנגד אלף איש.

12. זהירות מקריאה ושמייעה של דברי 'קריאות' גם אם כוונתו לשם שמים

וצריך להשיג הרבה בענין הזה של הקריאות, 'אשר קר' (הב"מ סו יח). לאו דוקא דברים
אסורים, אלא דברים של 'קריאות', דברים של 'ליצנות', זה משפיע וחדר. אדם חושב שהוא
החוקר, 'שומע' מה ששומע, ו'קורא' מה שקורא, והדברים לאט לאט נכנסים אצלו ללב. וצרי-
כים להיזהר הרבה מהדברים האלה.

הגאון בעל שביטת שבת כותב בספרו אזהרת שבת (מאמר דקדוק חברים דף ו' ע"ב ד"ה והנה) דבר
גדול, לפעמים אדם אומר, 'אין דבר, אני אסתכל ואקרא מה כתוב כאן, ואדברא אני אלחם
נגד זה', ובאמת ברגע הראשון שהוא קורא הלב שלו 'דוחף', והוא מרגיש בעצמו 'כמה אני
קנאי' לו 'יתברך'. וכמה זה כואב לי, וכמה אני אלחם כנגד זה, והרבה פעמים זה עצת היצר.
הא למה הדבר דומה? לבדול לוהט ששמים אותו במים, ברגע הראשון מה קורה? הברזל
מרגיש חזק מאד, בכפל כפליים יותר חזק ויותר חמימות, אבל הסוף הוא שהוא מתקרר.
המים מקררים את הברזל. אותו דבר כאן, אדם קורא, אדם שומע, זה גורם אצלו לבעירה, אבל
בפעול הוא כבר נכנס בתוך המים הקרים. זה גורם שאדם נקלש ונחלש בכוחו. לכן צריכים
לבדור מהדברים האלה.

ובחבורת אנשים קלים וריקים ופוזוים, לאט לאט הוא מתדרדר יחד איתם. על ידי הדיבור והמעשה והליצנות, זה משפיע על האדם, והאדם מחלחל ונכנס אצלו. ולהפך, אפילו אדם שהוא 'קל דעת', אבל הואיל והוא נמצא בחבורה של אנשים יראי ה' מקיימים תורה ומצוות, לאט לאט הוא נדבק גם בדרכיהם. אלה דברים שרואים אותם בחוש יום יום. [א"ה: וראה בדברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק י (פרשת שמות השע"ט, סוף עמוד טו), ועוד שם חלק יב (פרשת בא השע"ט, עמוד ח-ע"ש). אם אתה לא רוצה להיות מושפע מהדור הזה, עמוד והחזק בה. בכפלים לתושיה.

'מתן שכרם של צדיקים מתוקן להם לעולם הבא'

במדרש שמות רבה בפרשה שלנו (פר' נב ס' ג) על הפסוק ויביאו את המשכן (שמות לט לג), אמרו חז"ל: "הא הוא דכתיב", זה מה שכתוב בפסוק במזמור של 'אשת חיל בספר משלי (לא כה), 'עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון', אך נדרש הפסוק הזה? "מהו ליום אחרון?", מה הכוונה 'ותשחק ליום אחרון', "שכל מתן שכרן של צדיקים מתוקן להם לעולם הבא, הו' ותשחק ליום אחרון", גם הצדיק הגדול ביותר, אפילו אם טורה כל חייו בעולם הזה בהתאמצות וכל רגע ורגע קדש קדשים לה' אלקים, אבל עיקר המתן שכר שלו מתוקן ומוזמן ומיועד לעתיד לבוא, לעולם הבא.

פרק 'אשת חיל'

הפרק הזה של 'אשת חיל' נדרש בכמה פנים, רש"י ע"ה בביאורו למשלי מבאר בשני אופנים את הפרק הזה בכללותו, אחד על שבת, על יום שבת קודש, זה 'אשת חיל', (ובאמת זה הטעם שאנחנו אומרים את זה בליל שבת לפני הקידוש, כך מנהג ישראל¹⁵), ואופן שני רש"י מפרש על התורה, התורה זה 'אשת חיל', כך פסוק אחרי פסוק, נדרשים על מעלת התורה¹⁶. וכך גם כאן המדרש דרוש אותו לגבי 'תורה'. לגבי השכר שיהיה לאדם לעתיד לבוא.

הקדמת הקידוש בליל שבת כשיש אורחים

15.

מספרים על הלחץ חיים זצ"ל (על חיים חיים על התורה בהנהגת מעשה למך פרשת ראה עמוד רבס, ובס' מסאיות הגדולים עמוד ששט את רמז), שהיה מנהגו לדלג ולהתחיל מיד בקידוש, ורק באמצע הס' עודה היה אומר 'שלום עליכם ואשת חיל'. ושאלו אותו מה הטעם לזה? הרי כך מנהג ישראל לומר 'שלום עליכם ואחר כך 'אשת חיל' ויש שאומרים תפלת ריבון העולמים וזוהר (ע' בן אש חי ש"פ בראשית את כט), מה הטעם למנהג זה להתחיל מיד הקידוש? אמר להם: 'מי שיכול, אדרבא. אבל אני שבאים אורחים אצלי, הרי הם רעבים, וקשה להם להתמתן כל הזמן הזה שאני אגן ואפסם, אבל המלאכים הם לא רעבים, הם יכולים להתמתן עד אמצע הסעודה'. כי מנהגו היה להביא איתו אורחים לביתו, אף פעם לא היה ליל שבת אצלו בלי אורחים. אם היה נכנס לבית הכנסת ורואה אנשים שאין להם מקום לאכול, היה יכול להביא לביתו אפילו מנין של עשרה אנשים (כדי שיהיה לו זמן בשם...). גם היה מביא איתו מהצבא הרוסי כמה חילים יהודים. בביתו היו יודעים שתמיד הוא יחזור עם אורחים. ואם הם יחכו עד שהוא יסיים את הלשם יחזרו וכו' וכו', הנשמה יתירה שיש להם כבר איננה פרוחה ונגמרה... ובמקום אחר החפץ חיים כותב (שער הגאון ס' תרלז את סו, וע' משפ"ב ס' רעא סק"א) שאדם שיש לו אורחים עניים, והוא מתעבב ומפייט לו 'שלום עליכם' וכו', הוא עובר על איסור 'בל תאחר', שהרי הגמרא במסכת ראש השנה (י) אומרת שאם קיימי עניים, נמצאים עניים, והאדם מתעבב מלחלח להם צדקה, הוא עובר על 'בל תאחר', אותו דבר גם כאן, יש אצלו אורחים, ויש בידו לקיים מצות 'הכנסת אורחים', צדקה, והוא משתתה ומתעבב (וע' שו"ת דבר אברהם ח"ב ב בהגדה).

התורה נקנית במ"ח דברים

14.

והגאון ע"ה (ברק השחר משלי לא כט, וע' בדברי רבינו שליט"א בס' דרופתקי דארייתא ח"ג ס' י) מבאר כי 'חל' בגימטריא 48, שזה המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם (ואמת פרק י' מה), שאם אדם רוצה ליכות לתורה, לקנות תורה, לקנות 'אשת חיל', יש לזה כללים ודרכים, מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם (ואמת ס"ט), והדבר הראשון: בתלמוד. תשב ותלמד בשקידה ובחשק, ואחר כך זה כל שאר הדברים.

'זממה שדה ותקתה'

15.

לדוגמא, 'זממה שדה ותקתה' (משלי לא טז), מפרש רש"י, (לשמע טוב, זה חנוך לנו מנייני דימוא), 'זממה' זה מלשון 'קשר', מלשון של 'קשורה', התורה הקדושה 'זממה', התורה הקדושה 'קשורה', את מי? את השדה, והכוונה מלשון 'איש שדה', כי דרך לשון הקדש שפעמים הרבה המילה 'איש' נשמטת מן המקראות וכאילו כתוב 'איש' [כמו שרבינו יונה (שערי תשובה שער ג' את קמו ואתקנו) מביא על זה כמה דוגמאות, דוד המלך ע"ה אומר 'ואני תפלה' (תהילים קט ד), מה הכוונה 'ואני תפלה? אלא הכוונה 'ואני איש תפלה', כלומר מרבה בתפלה. וכן בירמיהו (ט ה) כתוב 'שבתך בתוך מרמה', מה הכוונה בתוך מרמה? בתוך אנשי מרמה. ויש עוד דוגמא (וע' ראבי"ע משלי דלהלן) בספר משלי כתוב 'בא דון ויבא קלון' (משלי י"ב ב), והכוונה גם כן, בא איש דון, דהיינו שהתורה קשרה את האיש שדה, ומי זה 'איש שדה? זה עשו (והדר' שלנו), הוא היה 'איש שדה' (בראשית כ' כו), בהתחלה קושרים אותו שלא יוכל לפעול שום פעולה לדעה כנגד ישראל. ואחר כך 'ותקתה', תיקתה אותו התורה הקדושה לעשו 'שעיר לעזאזל, להעבירו מן העולם ולאבדו. זה הכח של התורה.

מעשה על יום פטירתו של רבי אבהו

והמדרש מביא מעשה, "מעשה ברבי אבהו שהיה מסתלק מן העולם וראה לו הטוב שמתוקן לו לעולם הבא", ובירושלמי (ע"ז פ"ג ה"א) כתוב שהראה לו הקב"ה קודם פטירתו "ג נהרות אפרסמון", שזה מין שכר רוחני מעולה נשגב ועליון שאנחנו לא מבינים ולא 'תופסים' מה הכוונה בזה בכלל¹⁶, וכבר הסברנו כמה פעמים הטעם לזה, כי אנחנו אנשים עם 'חושים' וצריכים תמיד דברים שאדם יכול לקלוט בחוש¹⁷. [א"ה: ראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"ב (פרשת חיי שרה השע"ט, סוף עמוד כח והלאה). ע"ש]. אבל אלה דברים רוחניים שמעל לתפיסה ולהשגה שלנו. מין שכר נפלא ביותר, דברים שרבותינו התנאים והאמוראים הבינו היטב מה המעלה של השכר הזה, והקב"ה הראה לו לרבי אבהו קודם פטירתו את השכר הזה, את מה שמתוקן ומוזמן לו לעולם הבא, 'התחיל שמח ואמר כל אלון דאבהו?', כל זה החלק שלי, של אבהו? 'ואני אמרתי לדיק יגעתי, לתוהו והבל כוחי כליתי, אכן משפטי את ה' ופעולתי את אלהי' שזה פסוק בישיעה (מט ד), 'הוי', זה הכוונה של הפסוק 'ותשחק ליום אחרון'.

'אל תאמין בעצמך עד יום מותך'

ומי שמבין את המוסר של רבי אבהו, את הרעיון הגדול שיש בזה, זה דבר נורא ומבהיל. הרי רבי אבהו היה מגדולי החכמים, חכם מופלג, היה רב של קיסריה (וע' ר"ה לה). תלמידו הגדול של רבי יוחנן (וע' ח"ס' ב"ב פו. סוף ד"ה מי כאן), ובמסכת חגיגה (יד). אמרו עליו שנשאו פנים לישראל בזכותו, שהקיסר היה מכבדו, ורבי אבהו היה ענוותן מופלג (סוטה מ), והגמרא (ע"ז ד. וע' ברכות י. סנהדרין לט). מספרת שהוא היה היחיד שהיה יודע להשיב תשובות ניצחות כנגד כל המינים והאפיקורסים שבאותו דור, כשהיו באים להתווכח הוא היה יוצא ראשון למלחמה כנגדם וסותר כל דבריהם, ולא מניח 'אבן על אבן' מכל הטענות הבל שלהם. אף פעם לא הצליחו לנצח אותו. עסק והרביץ תורה. ועם כל זה ימיו על מה הוא היה דואג? הוא היה דואג שמא חלילה אין לו חלק לעולם הבא! שמא יבוא ויגיע לעולם הבא, והנה חלקו 'ריק' (רח"ל). מזה הוא חשש כל ימיו. מסביר המפרש כאן במדרש - מהר"ז - שכך הוא במשנה במסכת אבות (פ"ב מ"ה) 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך'. זה חל על כולם ללא יוצא מן הכלל. אפילו על תנא ועל אמורא אלהי - כל ימיו היה חושד בעצמו ואומר 'מי יודע מה יהיה איתל'. (ולאפי' מאותם אלה שאומרים לעצמם: 'מה הדאגה? הרי שנינו במשנה (סנהדרין ג). כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, והקב"ה ית"ש רחמן מלא רחמים הוא ירחם עלי ויתן לי, ואם לא יתן לי שורה ראשונה, נשב שורה עשרים, אם לא ביציע נהיה במקום אחר, לא נורא, העיקר שיש לי חלק...).

הכבוד מגרע מהאדם את חלקו לעולם הבא

אבל יש כאן תוספת עומק - כך ראינו ביאור יקר בספר כוכבי אור (שבסוף ספר אור ישראל להגרי"ס זצ"ל, מאמר ב עמוד תו מהד"ח) של הגאון ר' איצלה בלאזר זצ"ל - הרי הגמרא אומרת במסכת כתובות (יח) ובמסכת סנהדרין (יד), שכאשר היה ר' אבהו בא לבית הקיסר, כשהיו עושים ויכוחים עם המינים והאפיקורסים וכיוצא בזה, הוא היה מכובד מאד אצל המלכות, היו יוצאים משלחת מבית הקיסר, וכולם היו שרים לעומתו 'רבא דעמיה ומדברנא דאומתיה, בוצינא דנהורא, בריך מתייק לשלם'. משבחים אותו הרבה שהוא עמוד הדור 'ארי שבחבורה וכו', והיה לו חשש בלבו 'שמא אני אוכל את עולמי?', 'אולי כל הכבוד הגדול שעושים לי יכול להיות שהוא מגרע מהחלק שלי בעולם הבא?', כי זה הכלל - לימד אותנו רבי יהודה החסיד (ספר חסידים ס' פד, וראה שם בגיית עולם לתה"א ז"ל) - כל תענוג שהתענג האדם כאן בעולם הזה, ממה שלא מגיע לו, יכול לגרע מחלקו לעולם הבא. אבל תענוגים גשמיים אינם יכולים לגרע מעולם 'רוחני', חוץ מדבר אחד, זה הכבוד, שזה עונג רוחני [א"ה: ראה במה שהרחיב רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"ב (פרשת חיי שרה השע"ט, עמוד כט). ע"ש], זה לא עונג גשמי, אין כאן 'אכילה' או 'שתיה' וכיוצא בזה, זה המסוכן ביותר, ולכן רבותינו תמיד היו בורחים מחשש של 'כבוד' עד קצה אחרון. שזה לא יגרע מהחלק שלהם לעולם הבא¹⁸. [א"ה: ראה בדברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב

16. ומה הטעם דוקא ז"ל נהרות? הסברנו פעם כי ז"ג זה גימטריא 'אבהו', גימטריא 'ה' אחד' (וע' יערות דבש ח"ב דרוש י' ודרוש י"א, וע' למד"ל חגיגות עולם נתיב הבטחון פ"א, וחי' אבות למד"ל סנהדרין גט).

מעשה על ענותנותו הגאון בעל ההפלאה זצ"ל

17.

מספרים על הגאון רבי פנחס הורוויץ זצ"ל, בעל ההפלאה, (היה גאון פורסם, רבו על החכם סופר), שהוא היה רב בקהילה קטנה, וזכה להתמנה לכהן כרבה של העיר פרנקפורט דמיין בחו"ל, שהייתה נקראת 'ירושלים דאשכנז', והיו שם עשרות ח"ח גדולים ומבוקשים ושיבות לאן מספר, מסע עיר

ח"ב (פרשת חיי שרה תשע"ט, עמוד ט ועמוד יג בהערה), ועוד שם חלק טז (פרשת תרומה תשע"ט, עמוד כב והלאה). ע"ש. וא"ה, וע"ע בהגות אמרי יוסף על המדרש שם כ"ב, אלא שמפרש שחששו היה מפני ביטול תורה באותו זמן שהיה נכנס למלכות. ע"ש.

'כל מי שהוא נוטל עכשיו - חלקו של עולם הבא הוא נוטל'

ורבותינו במדרש מביאים עוד מעשה נפלא, "מעשה בתלמיד אחד של רבי שמעון בן יוחאי שיצא חוצה לארץ", אחד מהתלמידים של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי עזב את המדינה ונסע לח"ל, "ובא עשיר", חזר לארץ כשהוא עשיר, כך עלה בגורלו¹⁸, "והיו התלמידים", לא כולם, חלק מהם, "רואים אותו ומקנאים בו", רואים שחזר עם עושר גדול, 'מליונר' (תראה איזה רב יש לו, צריך 'משקפת' כדי לראות היכן הוא מסתתרים...), "והיו מבקשים הם לצאת לחוצה לארץ", זה לפעמים חוזר ומשפיע, הבריו כמותו נסע וחזר עשיר (ונוהג בגינוני העשירים, משען 'מקטרה...), הדברים פועלים ונכנסים ללב, "יודע רבי שמעון", רבי שמעון בר יוחאי הרגיש, הוא נכנס לשיבה רואה ומסתכל והרגיש שה'אווירה' השתנתה כאן, הוא ראה 'על המצו' של כל אחד את מחשבות לבו, וראה שיש השפעה על התלמידים בגלל אותו תלמיד, "והוציאם לבקעה אחת שלפני מירון", לקח אותם לבקעה אחת הסמוכה למירון, עמד לפני הבקעה, "ונפתלל ואמר: בקעה בקעה מלאי דיגני זהב", ועל הרגע, רק רבי שמעון בר יוחאי מתפלל, "התחילה מושכת דיגני זהב לפניך", נעשה כמין 'נהר' של מטבעות דיגני זהב. אדם ייתאר לעצמו איך זה היה נראה... (רק שייחוד לא להתכופף כאן לקחה...), "אמר להם", רבי שמעון בר יוחאי לתלמידים, "אם זהב אתם מבקשים - הרי זהב, טלו לכם", תקחו, כמה שאתם רוצים, "אלא היו יודעין כל מי שהוא נוטל עכשיו", כאן בעולם הזה, "חלקו של עולם הבא הוא נוטל, שאין מתן שכר התורה אלא לעולם הבא, הוי ותשתק ליום אחרון", מתי השמחה האמתית? ליום אחרון, בעולם הבא, שם הוא מקבל את כל השכר שלו.

ועל המדרש הזה, צריכים לחזור ולשנן הרבה פעמים. כיון שלפעמים יש לאדם הרגשה כאילו הוא 'מקופח' ו'נפסד' וחלקו נגרע, והשלחן של השני יותר מלא, ואילו הוא אם היה עושה כמותו, גם הוא היה מתעשר. דע לך - חלקו של עולם הבא הוא נוטל! וכבר הזכרתי (באחד השיעורים) משל נפלא - שמעתי את זה מדודי הרה"ג רבי אברהם מונסר ז"ל בשם הסבתא שלנו, (הייתה אשה גדולה וצדקה), זה סיפור כבר לפני 150-100 שנה - שהייתה חתולה אחת שראתה על הפצירה (שפיץ מה שהגנבים משתמשים בוה) טיפת דם, והתחילה ללקק את הדם שיש על הפצירה, וכל כמה שהיא מלקקת - יש יותר דם, 'כנהר המתגבר' וכמעין שאינו פוסק... מהטיפה הזו נעשו נחלי דם. אמת. אבל מאיפה הדם הזה? מהלשון של אותה החתולה... כך זה בענייני העולם הזה: אדם אומר לעצמו 'קצת אגנוב מכאן, וקצת אקח משם, אעשה כך, וקצת אוסיף משם', והנה זה מתרבה... זה נכון. אבל על חשבון מי זה מתרבה? את מי אתה אוכל בזה? את עצמך אתה אוכלו יש ברכה, ב"ה 'שרתה הברכה' במעשיך... - אבל את עצמך אתה אוכל¹⁹.

שהו זה אלפי תלמידי חכמים ועמלי תורה), וכשהוא בא לשם יצאו כל בני העיר להקביל פניו, בלבוש מלכות, עם נרות ותזמורת וכו'. והוא בא בכרכור, ואפילו את הסוס שהיה דוחף את העגלה התירו לו את המושכות, ובני הקהילה בעצמם היו מושכים את העגלה להביא אותו לעיר. אחר כך שאלו אותו, 'כבוד הרב, כשאתה רואה כזה כבוד אדיר, מה שלא זכה אדם כמעט מעולם, דבר עצום ורב, מה אתה הרגשת, מה עשית באותו הזמן?', אמר להם ההפלאה, 'אם אתה שואל אני אענה לך, הרגשתי כאילו אני בהלוריד שלי. תיארתי לעצמי שאני בלוריד שלי, והרגשתי כאילו לוקחים ונושאים אותי למנוחת עולמים. (מישהו אחר היה מציע לראות ולשם, להגות סביבה, ושואל בלשון 'הצלמים הגיעו? זה הזדמנה שלי...), הוא ברח מה'כבוד' כבודו כן האשף! כי הוא יודע מה זה 'כבוד', זה יכול לחסל ולגרע את כל השכר לעולם הבא.

18. יש כאלה הרבה בני אדם שחושבים לנסוע מהארץ לעשות בחו"ל עושר גדול, ואומרים לעצמם 'אחרי כמה שנים נחזור לארץ עשירים מופלגים' (כמה זה 'כמה שנים? חמישים שנה...), וצריך לדעת שדווקא פעמים זה 'חלומות פז', נדמה לאדם שבח"ל הכסף מונח על הרצפה, הכל נשפך על הארץ, ואין לך מה לעשות אלא להתכופף ולהניח בכיס... זה טעות גדולה. צאו ובדקו בריבים שנסעו לחו"ל ולא צלח בידם. ויש הרבה שנסעו לחו"ל, ולא הצליחו, אבל הם לא חוזרים, הם נשארים ומתענים שם, למה? מפני הבורות... כי יאמרו לו כל החברים שלו: 'מה עשית במשך כל העשירים שנה שהיית שם?'. (והי יודע ומפסדם. ומי שלא מאמין, אחר השיעור יבוא ואני אתן לו שמות ותבנות ויכל לבדו...).

19. שאלת החידושי הר"מ לעשיר מופלג: 'איפה העולם הזה שלך?'

כיצא בה ראייתו טובא מעשה נפלא על הגאון המובהק בעל 'חידושי הר"מ' זצ"ל, שפעם בעירו 'ורשא' (לפני יותר ממאה שנה) היה איזה גביר יהודי עשיר מופלג, שירד מהפסים, פרק עול, התפקד, יצא לחברות רעה, לא שמר לא תורה ולא מצוות, לית דין ולית דין, (סופה שהיה לו 'צי' אינתי, בעניינים של 'ספטה' רב גבורתי, ופעם אחת היה צריך 'חידושי הר"מ' להיות אצלו לצורך איזה ענין. נכנס אצלו לביתו, איזה 'בית' 'ארמון', איזה 'שיטחים' איזה 'ברשות' זכה, איזה 'זולתו', איזה

משלו הנוקב של החפץ חיים - על הנרנים מהעולם הזה

החפץ חיים ע"ה אמר על זה משל נוקב, משל מבהיל. הרבה פעמים רואים כל מיני רשעים גדולים, שלא הניחו עבירה שלא עברו עליה, ועם כל זה חיים לכאורה חיים מאושרים, עם עושר - עשירות עצומה - ועם וכבוד, ולא חסר לו מאומה. איך זה? איך אפשר להבין דבר כזה? והוא אמר על זה משל: שהיה פעם באיזה מדינה איזה שר נכבד, מגדולי 'רואי' פני המלכות 'היושבים ראשונה במלכות' אצל המלך. היה שר חשוב מאד, והמלך הפקיד אצלו הרבה 'סודות' מדינה. כל העניינים הנוצצים. סמך עליו, בטוח בו. אחרי איזה זמן נתברר שאותו שר - לא פחות ולא יותר - היה הבוגד הגדול של המלך. את כל הסודות שקיבל העבירו לשונא שלו, העביר למלכות האויבת של אותו מלך. נודע הדבר למלך, ומיד עשה לו 'משפט', ויצא משפטו של אותו שר שצריכים להמית אותו - אבל לא סתם מיתה, אלא - מיתה משונה ואכזרית שייצטרע ויסבול מאד על הבגידה המרושעת הזו. וכך היה. החליטו שימיתו אותו במיתת רעב, (מיתה קשה ביותר, מיתה נוראית, ע"ב ח"ב רע"ב), ולא רק זה, אלא שזה יהיה בפרסום 'קבל עם ועדה' שכולם יבואו ויראו. אמרו: יעשו כלוב מזכוכית, ברחובה של עיר, בכיכר המרכזית בעיר, ושם יניחו אותו בלי אכילה ובלי שתיה - עד שימות ברעב. וכולם יבואו ויראו. (יש להם 'הצגה' בחיים, 'כניסה חופשית'). והמלך הכריז בכל רחבי המדינה: 'דעו לכם פלוני ופלוני זה מרד בי, בגד בי, והוחלט להמית אותו במיתת יסורים, מיתה רעב, וכל מי שרוצה לראות מחמק, יבוא ויראה'. ביום הראשון הניחו אותו שם, כולם באים מסתכלים. ביום הראשון עדיין אדם יכול לסבול איכשהו את הרעב. ביום השני זה כבר יותר קשה, זה כבר יום שני בצום, ראו אותו כבר הולך ב'כלוב' מה'זכוכית' הזאת 'לארי בסוגר', קשה לו, רעב וצמא, משעה לשעה מתגברים הייסורים, הצער שלו. ביום השלישי הצער כבר כבד יותר וקשה יותר, רואים שהוא סובל ביותר. אחד מהאנשים המרוחקים מהעיר, כפרי נבער, אמר 'גם אני רוצה לבוא ולראות', (הרי 'כניסה חופשית'... להצגה הזו, לא ראינו 'הצגה' כזו מעולם...). וכך היה, נסע, ועד שהגיע, בינתיים לא יכל אותו שר לסבול: היה חותך התיכה מבשרו ואוכל, כדי להשביע רעבונו. וכשאותו כפרי הגיע סוף סוף לראותו סובל ברעב, מסתכל ואומר: 'שיקרו עלי, אמרו שהוא צריך למות ברעב, ואני רואה שהוא אוכל בשר...! אמרו לו: 'שוטה שבעולם, באמת הוא אוכל 'בשר' - אבל איפה 'בשר' הוא אוכל? בשר עצמו! בשר עצמו הוא אוכל. יש לך דבר גרוע מזה?!

והנמשל אומר החפץ חיים ע"ה, אותו דבר כאן, אתה רואה עשיר פלוני, מופלג בעשירות, לא חסר לו כלום, (עד שהוא לא יודע מה לעשות עם כל כך הרבה כסף וזהב...). ואתה אומר: 'אומרים שמגיע לו צרות וייסורים, ואני רואה אותו - את אותו עשיר - אוכל בשר ודגים וכל מיני מטעמים?! אמת. אבל אל תקנא בו... איזה בשר הוא אוכל? את עצמו הוא אוכל! את העולם הבא שלו הוא אוכל. יש לך דבר גרוע מזה?!

18. 'שפיט', פלא פלאות. אפילו מלך לא יחביש לגו שם. צריך 'מעפן' ו'ספח' כדי שלא ללכת לאיבוד בבית הוה... נכנס הרב, אמר לו אותו העשיר: 'כבוד הרב יישוב, מה העניין מה כבוד הרב רוצה? שאל אותו הרב: 'תגיד לי, איפה העולם הזה שלך?'. העשיר צחק. אמר לו: 'כבוד הרב, אני לא מבין את השאלה, הסתכל, תראה את הנברשת שלי - שווה חמשת אלפים דינר, זה עצמו יכול לפרנס את כל 'חיי הקהילה' לשנה שלימה. ואתה שואל איפה העולם הזה שלי? תסתכל על השטיחים, 'שטחי קשמיר', אתה יודע כמה זה עולה? הן אדיר! ואתה שואל איפה העולם הזה שלי?... תמצא לי עוד מי שיש לו עשירות כמוני כאן... אנשים באים אלי ותעניינים שלהם יוצאות מרוב העושר שיש לי... אמר לו הרב: 'אתה טועה, כל מה שאמרת, כל מה שאתה רואה, זה נכון, אבל לא זה מה ששאלתי. אני שואל איפה העולם הזה שלך. אין לך 'עולם הזה'. זה העולם הבא שלך! אתה אוכל את העולם הבא שלך כאן בעולם הזה. נמצא שאין לך 'עולם הזה'. זה שאני שואל: איפה העולם הזה שלך?... האדם צריך להיזהר שלא להחליף עולם עומד לעולם בעולם חולף (ראה שיעור חשוב ש"א את 18). צריך לדעת מה עיקר ומה לא.

20. 'יושבי קרנות' - שהם יושבים בעולם הזה על הקרן שלהם לעולם הבא

שמעתי מהדי מרן ראש השיבה הגאון רבי יודנה צדקה זצ"ל שהוא אמר - בשם הרב 'בן ייש ח' זצ"ל (בן הידע ברסות כח) - שזוהו הפירוש 'יושבי קרנות'. מה פירוש המושג הזה שרבו יצאו צריכים לומר 'יושבי קרנות' (ולא שפת חלק מ'יושבי קרנות', ברסות כח). מה הביאור בזה? 'יושב על הקרן', פירושו של דבר הוא, שהוא אוכל את הקרן שלו כאן בעולם הזה, וכשיבוא לעולם הבא כבר אין לו כלום... כבר ישב על הקרן, ניוון מהקרן. 'יושבי קרנות'.

חכם שעוסק בתורה, יש 'קרן' ויש 'פירות', וממילא הוא ניוון מהפירות, ונשאר לו 'קרן' לעולם הבא. אבל אחד שהוא בגדר 'יושבי קרנות', פירושו של דבר הוא, שהוא אוכל מהקרן. מה יישאר לו לעולם הבא? כלום לא יישאר! יבוא לשם ריק. יאמר לפני בית דין של מעלה: 'עבדתי, עשיתי, טרחתי, קיימתי', עשה מצות בעולם הזה. יאמרו לו: אמת. אבל 'אכלת ארוחת צהריים' - הפסדת שנה אחת. 'אכלת ארוחת ערב' - (תעריף לילה). הפסדת שנתיים. וכן על

הוויכוח של אשת רבי שמעון בר הלפתא עם רבינו הקדוש

הומדרש מספר עוד, "מעשה ברבי שמעון בן הלפתא שבא ערב שבת", הזר לביתו בערב שבת, "ולא היה לו מאן להתפרנס", לא היה לו ממה לקנות את צרכי שבת, וגם בטשן השבוע לא היה לו, אבל בכל השבוע זה לא הפריע לו, עשה תענית, אבל בשבת אסור להתענות, היה עני מרוד, "יצא לו חוץ מן העיר והתפלל לפני האלהים", אמר, "דיבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך העניות והמצב שלי, הגיעו מים עד נפש, אני מבקש שתעזור לי, הרי שבת המלכה באה ואין לי מה לכבד ומה להכין לכבוד שבת קודש! עוד הוא מדבר - ותפלתו נשמעת, וניתן לו אבן טובה מן השמים", שומה בה, "נתנה לשולחני", הלך לשולחני שיתן לו דמי שוויה של האבן הזו, "ופרנס אותה שבת", הלך וקנה כל הצרכים שצריך לשבת, בשר ודגים וכו', "אמרה אשתו מהיכן אלך, שאלה אותך, מהיכן יש לך כסף? הרי אני מכירה אותך, כל השבוע ישבת בתענית, ולכבוד שבת אתה מגיע עם שני סלים גדולים מלאים כל טוב, מנין לך? תספר לי", "אמר לה, ממה שפרנס הקב"ה", זה ממון כשר, אל תדאגי. הקב"ה שלח לפרנסתנו. "אמרה" לו אשתו, "אם אין אתה אומר לי מהיכן הן, איני טועמת כלום", אני אעשה תענית גם בשבת! ראה שאין ברירה, "התחיל מספר לה, אמר לה כך נתפללתי לפני האלהים וניתן לי מן השמים", ראיתי שבאה השבת ואין לי שום דבר ויצאתי מחוץ לעיר ובכיתי לפני הקב"ה וירדה אבן מן השמים, והלכתי לשולחני ופדיתי והפכתי את זה לכסף ובזה עשיתי כל הקניות של צרכי שבת, "אמרה לו איני טועמת כלום עד שתאמר לי שתזירי מוצאי שבת", לא הסכימה להינות מזה, רק אם יתן לה הבטחה של תלמיד חכם, שאינו חוזר בו מדיבורו, שמיד אחרי ההבדלה במוצאי שבת הוא הולך להתזיר את האבן טובה הזו, "אמר לה למה?", הרי הקב"ה שלח לנו שיהיה לנו לכל ההוצאות של שבת, "אמרה לו, אתה רוצה שיהא שולחן חסד ושולחן חביבך מלא?", הרי אתה מגרע מההלך של העולם הבא שלך! היאך אתה מסכים לקבל את זה כאן? "והלך ר' שמעון והודיע מעשה לרבי", רבי יהודה הנשיא, רבינו הקדוש, וסיפר לו את כל הסיפור, ואת מה שאשתו מתנגדת להינות מהכסף הזה, "אמר לו לך אמור לה אם שולחן חסד אני אמלאנו משל", אני ערב על זה, "הלך ואמר לה", אמר לאשתו דברי רבי יהודה הנשיא שהוא לקח את האחריות על זה לעולם הבא, "אמרה לו לך עמי למי שלמדך תורה", אני רוצה לבוא איתך אל רבי יהודה הנשיא, ואני אטעה את הטענות שלי בפניו, 'אשת חבר', באו לפני רבי יהודה הנשיא, "אמרה לו, רבי, וכי רואה אדם לחבירו לעולם הבא?", וכי אדם רואה את חבירו בעולם הבא? "לא כל צדיק וצדיק הוה ליה עולם בעצמו", לכל צדיק וצדיק יש לו בגן עדן עולם בפני עצמו, "שנאמר כי הולך האדם אל בית עולמו וסבבו בשוק הסופדים (קהלת יב ה), עולמים אין כתיב אלא עולמו", ואם כן, היאך אנו נפגש ונתראה בעולם הבא שתוכל לתת לנו משלך? "כיון ששמע כן", את הטענה הזו, רבי יהודה הנשיא חזר בו, וציווה את הבעל שיחזיר, "הלך והחזיר".

השכר לעולם הבא נקבע לכל אדם לפי המצב שלו ולפי המדרגה שלו

הדברים צריכים ביאור, מה היה כאן הדין, השקלא וטריא, השאלה והתשובה בין רבינו הקדוש לאשתו של רבי שמעון בן הלפתא? והסבר נפלא ואמיתי ראיתי לנה"צ ר' איצלה בלאזר זצ"ל בספר אור ישראל (הלך כוכבי אור סי ה), צריכים לדעת, כי על כל תורה שלומדים יש על זה שכר אשר לא יתואר, אבל השכר מתחלק לפי הלומד: יש אחד שלומד תורה מתוך הרוחה, לא חסר לו כלום, יש לו הכל, בריא בגופו, יש לו עשירות וכו', וממילא הוא יכול ללמוד בנחת. לא חסר לו מאומה. אבל יש אנשים שלא זכו לשגי שולחנות. והלימוד שלו מתוך 'עוני' ומתוך 'דלות', הרבה פעמים אין לו מה לאכול ומה לשותת, או חלילה הוא חולה בגופו, וכל לימוד עולה לו בדם, בצער, ובהתאמצות ובהתגברות עד שמצליח. שניהם למדו אותו דבר, אותו זמן. וכי אתה חושב שהשכר של שניהם שווה? ודאי שלא. הקב"ה ית"ש קוצב שכר כל אחד ואחד

זה הדרך. אדם נפסד, אוכל את פירותיו, אוכל את קרטו כאן בעולם הזה. כאשר יש את רבי חנינא, ויוזנים ממנו. אבל כשאין את רבי חנינא, כל אחד צריך לחוש לעצמו. וכשאחד בא ומלול ואומר 'מאי אחי לן רבנו?', מי צריך לבני תורה לבני ישיבה, מי צריך עמלי תורה, מי צריך דבנים וחכמים, זה אפיקורוס! אמרים לו: תחכת את העץ שארה יושב עליו, אין לך ממי להתפרנס - אתה צריך להתפרנס משלך. וכולי האי ואולי.. כשיגיע לעולם הבא יאמרו לו: 'אתה בנרעו... עוד תשלם, ועוד תשלם!'

לפי איכות תורתו. (כולם מקבלים שכר, הקב"ה לא מקפח שכר כל בריה, אבל המדרגה ברווח של השכר, מתחלקת לכל אחד ואחד לפי המציאות שלו). אינו דומה מי שיושב ולומד והוא 'בר דעת' להבין את כל הסוגיא היטב, לאחד שקשה עליו הלימוד, וה'כשרונות' שלו חלשים, וכשהוא יושב ולומד קשה עליו מאד. ואינו דומה שכרו של זה כשכרו של מי שאינו 'בר דעת' מופלג, והוא מתאמץ ללמוד את הסוגיא, וקשה לו וכואב לו שהוא לא מבין טוב, ואף על פי כן הוא יושב ולומד עד שהוא מבין (וקשה עליו לקריעת ים סוף), ואחרי שהבין - מתברר לו הוא הבין לא נכון.. ואחרי שהבין נכון, כבר למחרת שכח את מה שלמד. ויש כאלה, אתה שואל אותו: 'מה לומדים אצלכם?', והוא שוכח מה השם של המסכת שהוא לומד. כל אחד ואחד לפי המדרגה שלו והעמל והיגיעה שלו - כך יהיה השכר שלו והעולם שלו בעולם הבא.

זה הצייר שעליו סובב הוויכוח בין אשתו של רבי שמעון בן הלפתא לבין רבינו הקדוש. רבינו הקדוש, היה קדוש (ע' שבת ק"ח), היה לו 'תורה וגדולה' במקום אחד (ג'טין נ"ט), לא היה חסר לו מאומה (ע' ברכות נ"ג), הוא אף פעם לא למד תורה מתוך 'עניות', אבל מצד שני, הגמרא (בבא מציעא פ"ה), מספרת על הייסורים הגדולים שהיו לו, (הלק במשך י"ג שנה וחלק במשך שבע שנים), והוא סבל בשנים הללו ייסורים קשים ביותר, ייסורים של כאבי שיניים, וכן כשהיה צריך ליפנות לצרכים קטנים היה לו ייסורים נוראים, והיה לו אלפי סוסים, והרעש של אלפי סוסים היה נשמע למרחוק, אבל בשעה שהיה נכנס לבית הכסא, מגדול הייסורים הצעקות שלו היו עוברים את הרעש שהיו עושים הסוסים. הוא עמל בתורה מתוך ייסורים, חיבר את המשניות. אבל תורה מתוך 'עניות' לא היה לו.

זה מה שאשתו של רבי שמעון בר הלפתא טענה לו: 'אמת ששולחן גדול ומלא, אולי אפילו יותר משל בעלי, רבינו הקדוש מחבר המשניות, אבל יש מעלה אחת שיש בתלמוד תורה של בעלי ואצלך אין אותה: בעלי ישב ולמד כל ימיו תורה מתוך 'עניות', (ש'אדם לא יודע מה יהיה לו אחרת צהריים, אין לו בביתו שום דבר), ואף על פי כן לא פסיק פומיה מגירסא! מתוך 'רעב' רבטן מקרקרת' במשך שנים על גבי שנים הוא הרבה לעמול בתורה. את הסוג הזה של עמל התורה לא טעמת, והיאך תוכל לשלם במה שאין לך? אדם יכול לתת ממה שיש לו, אבל מדברים שאין לך איך תוכל להשלים?! זה הייתה הטענה שלה. רק הקב"ה הוא זה שידוע למדוד את זה, ולכן 'ותשחק ליום אחרון'.

יש כמה סוגי 'דחק' ועניות

הקב"ה ית"ש יודע ומחשב חשבונות לפי מדרגתו ומציאותו של האדם, לפי חשבונות של אל דעות - כלשון הרמב"ם (פ"ג מהל' תשובה ה"ב) - הוא מחלק לו את מה שמגיע לו לפי חלקו שלו הראוי והמגיע לו. יש הרבה בני אדם שאומרים: 'ריבון העולמים, אם היית עושה מה שאני מבקש, אם היית עושה אותי עשיר גדול, הייתי יכול לשבת וללמוד כמו שצריך, אבל לפי המצב שלי אני לא יכול. זה טעות! כל אחד ואחד צריך ללמוד תורה לפי מדרגתו. לפי המדרגה שלו - השכר שלו. אדם שיושב ולומד מתוך 'עוני' זה לא דומה 'עוני' גשמי שאין לו אכילה ושתייה, שאינו יודע 'מאי יבוא עזרי', לאדם שיש לו רווח ועשירות. וכבר אמר 'השורף מברסק' זצ"ל (הרבא בספר הירושן לגאון רבי יצחק הוטנר עמוד רפ"ט) שיש כמה סוגים של 'עוני', יש 'עוני' בממוץ, ויש 'עוני' בכשרונות, מי שהוא לא 'בר דעת', שהוא לא 'מבין', שהוא מתייאש, ואף על פי כן הוא מתמיד בלימודו, השכר שלו עצום ורב, אין לשער ואין לתאר. כי זה תורה מתוך 'עוני'. וסופו לקיימה מתוך 'עושר' (אבות פ"ד מ"ט). וכן מי שלומד מתוך הדחק, לאו דוקא 'דחק' בממוץ, אלא גם 'דחק' שמוזלזלים בו, והוא מתמיד בתורה, זה נקרא לימוד תורה מתוך הדחק. ומי שלומד מתוך הדחק אומרת הגמרא (סוטה פ"ט). שיש לו שכר מיוחד על כך. אי אפשר לתאר ולשער. זה הכוונה 'ותשחק ליום אחרון', האדם מגלה כמה שכר מגיע לו על כל רגע שהוא עסק בתורה, כי לפי היכולות שלו, כל רגע זה נחשב שעה אצל חבירו. תשמה בחלקך, ותלמיד מתוך המצב שלך, ואשריך וטוב לך (תהילים קכ"ב). הקב"ה ית"ש שהחשבון בידו, הוא לא מקפח שכר כל בריה, והוא נותן לכל אחד ואחד את השכר המגיע לו. אבל אם אדם נהנה מזה בעולם הזה, הוא מפסיד מחלקו לעולם הבא, באותה מידה. ה' יהיה בעזרו. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מתוקים מדבש

נטפי לקח מפרשיות השבוע
מאת הגאון רבי יעקב ישראל הכהן בייפוס שליט"א
בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

פרשות ויקהל-פקודי | משנת הלקח | "חזק חזק ונתחזק"

עולם חדש. עולם שלא הכרנו. בני אדם ברחבי העולם מבודדים, קהלים מפוצלים. מדינות מנותקות, אין יוצא ואין בא. הטכנולוגיה שהלכה והתעצמה זה עשורים רבים, נאלמה דום ואין בידה להושיע או לפחות להועיל. יצור זעיר בלתי נראה לעין, משוטט ברחבי תבל. נגיף נוגף ומביא מגיפה. נצמד מדביק, מאשפז ואף מפיל חללים רח"ל, ושם ללעג את אמצעי האתרעה מפני האויב. וכל כלי היירוט המשוכללים, המונחים והמתבייתים בדיוק מדהים, שובתים בבושת פנים.

ואצלנו לדאבון לב שבת קול התורה משייכות, בתי אולפנא פוזרו, צעירי הצאן נפוצו לכל עבר בלי רועה. המסחר הושבת במידה רבה, מלונות נסגרו וגם האולמות. נקודת אור מסויימת, שמחות עדיין נערכות ב"ה, חוזרים למתכונת צנועה, וקולות מרנינים נשמעים בחוצות. מחצרות הבתים בוקעת שירה מבשרת גאולה: "עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה", כאשר "קול חתן וקול כלה", מהדהדים בערים ובחוצות.

במקביל ממשיכים החיים, ופרשת "החודש" מזכירה לנו ש"זמן חירותנו" בפתח. לא לפני שמסיימים ספר "שמות" ב"כי ענן ה' על המשכן יומם, ואש תהיה לילה בו, לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם". "בכל מסעיהם" - לדורות עולם, וחותרים בתפילה: "חזק חזק ונתחזק".

החוט המשולש הזה, סדר היום החדש (הזמני בעז"ה), פרשת החודש וסיום הספר, משתלב יפה, ומעורר אותנו לחיזוק הנדרש כל-כך בימים אלה.

כאשר מעיינים בפרשת החודש, מתעוררת השאלה מדוע נסמכה מצוות קידוש החודש שהיא המצווה הראשונה שנצטוו ישראל עליה, לציווי על מצוות הפסח? ניתן לבאר את הענין על פי דבריו הידועים של רבינו יונה ז"ל בסוף פרק ד' דברכות. שם מביא הרי"ף את דברי ר' יוחנן: "כל המברך על החודש בזמנו, כאילו מקבל פני שכינה. כתיב הכא 'החודש הזה לכם', וכתוב התם זה א-לי ואנוהו". הדברים אומרים דרשני, מה בין ברכת קידוש לבנה לקבלת פני השכינה?

אומר שם רבינו יונה ז"ל: "מפני שהקב"ה אע"פ שאינו נראה לעין, נראה הוא ע"י גבורותיו ונפלאותיו, כענין שנאמר 'אכן אתה א-ל מסתתר, אלקי ישראל מושיע'. כלומר, אע"פ שאתה מסתתר, אתה הוא אלקי ישראל שעשית עמהם כמה נפלאות, ואתה מושיע בכל עת ובכל שעה. וע"י תשועתך רואים אותך בני אדם, ואתה מתגלה להם ומכירים אותך. וגם כן בכאן, ע"י מה שמחדש החדשים הוא מתגלה לבני אדם, והוא כאילו מקבילין פניו".

רבינו יונה מעמיד אותנו כאן על דבר משותף, לגילויי נסים ולהתגלות הירח מחדש מידי חודש בחדשו. בשניהם מתגלה, כביכול, הקב"ה לעינינו, וזוהי "קבלת פני השכינה". כבר לימדנו הרמב"ן ש"מן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים", ומהם אנו מתעוררים לחזק את האמונה בכך ש"הכל בגזירת עליון". כך שאע"פ שהקב"ה "יושב בסתר, עליון", "ע"י תשועתך רואים אותך בני אדם, ואתה מתגלה להם ומכירים אותך".

הוא הדין באשר להתגלות הירח מחדש, מידי חודש בחדשו. בניגוד לשמש המתגלה לעינינו מידי יום באותו גודל, הירח נראה לנו גדל והולך ואח"כ מתקטן ונעלם ושוב נולד מחדש. המצבים השונים של הירח ובמיוחד העלמותו ולידתו המחודשת, מסייעים בידינו להתגבר על תרדמת ה"מלומדה", ההופכת את פלאי הבריאה לדבר שבשיגרה. מבחינה מסויימת מהווה ההתגלות המחודשת של הירח בבואה של בריאת העולם. וכאשר רואים עין בעין את העולם נברא, רואים גם את הבורא. וזוהי "קבלת פני השכינה".

לכן, אולי, מהווה מצוות קידוש החודש, פתיחה לעניני הפסח. בריאת העולם ויציאת מצרים, עדים נאמנים הם למציאות הבורא. ע"י שניהם אנו מתחזקים באמונה, מידי שבת בשבתו כנאמר בקידוש "זכר למעשה בראשית" ו"זכר ליציאת מצרים". בשבת "פרשת החודש" שני מוקדי חיזוק האמונה, באים עלינו בכפליים, מצד השבת ומצד פרשת החודש.

חיזוק זה באמונה בא לידי ביטוי באופן ציורי בפסוק המסיים את ספר "שמות". עלינו לזכור בכל עת שהקב"ה משרה את שכינתו מעל בית ישראל, בכל מסעיהם בכל התקופות. במדבר ראו זאת בגלוי, ענן ה' ביום והאש בלילה נראו אז לעיני כל בית ישראל. עלינו לזכור שהשגחתו יתברך מלווה אותנו גם בימים המיוחדים הפוקדים אותנו בעת הזאת, גם אם אין הדבר נראה לעין.

התופעות הייחודיות המאפיינות את הימים האלו שמקצתן הוזכרו בראש דברינו לעיל, הם גופא מעוררים אותנו לראות את ידו של "א-ל מסתתר", וליחל ל"אלוקי ישראל מושיע". נאחוז ב"חוט המשולש הזה", ונתברך ב"חזק חזק ונתחזק".

ענייני פיקוה נפש בשבת

וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (שמות לה ב)

בדין חלל שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה

בהגה), דאם שמשא שלא בשעת וסתה, ומצאה דם בשעת תשמיש שניהם אינם צריכים כפרה, דמיקרי אונס גמור שלא היו צריכים לחוש.

והיינו, שהעושה מעשה איסור באונס אינו צריך כפרה כלל, וכמאן דלא עביד כלל להך מעשה.

כסומוך על הרוב מיקרי אונס

ובתוס' ביבמות (לה: ד"ה ונמצאת) מבואר שהסומוך על רוב ונוהג על פיו, ולבסוף נמצא שטעה ועבר איסור, הרי הוא כאונס.

ואם כן עולה, שכשיש רוב על התינוק שנתערב שאינו יהודי, ונוהג על פי אותו רוב, הרי אינו צריך כפרה כלל, ואם כן לא שייך ההיא דהביאור הלכה כלל לעניינינו [והבה"ל גופיה שהביא הא דשמואל לא בא להוכיח אלא לעניין מי שלא יקיים מצוות וכגון בחיי שעה עיי"ש, אבל לא לעניין מחללי שבת].

ואף שבדברי הבית מאיר גם כן יש לדון שהוא כאונס אחר שנוולד להורים מומרים, והרי הוא כתינוק שנשבה, מכל מקום אין זה כסומוך על הרוב, שהרי מבואר בגמ' (שבת סח.) שמי שנודע לו שהוא יהודי חייב להביא טהאת על השבתות שחילל, והיינו שאין זה אלא כשווג, ואתי שפיר דברי הבית מאיר.

אם באונס ליכא איסורא כלל

ובעיקר מה שנתבאר שכשעובר עבירה באונס לא מיקרי שעשה מעשה איסור, הנה כל זה אינו אלא לעניין כפרה אחר שעשה כבר המעשה, אבל לכתחילה אם רואה מי שבא לעשות מעשה איסור, אף באונס, ודאי מחוייב להפרישו מזה, וכמבואר ביו"ד (ס' שע"ב סעי' א' בהגה) שכהן שהוא ישן ומת עמו באוהל צריכים להקיצו ולהגיד לו כדי שיצא, ויש לבאר החילוק בזה.

ביאור נוסף בשיטת הבית מאיר - עובר שאני

והנה בעיקר דברי הבית מאיר, לכאורה היה אפשר לבאר דבריו באופן אחר [ואמנם אין זה כפשטות לשונו, וכמש"נ], והוא, שהנה ברמב"ן בתורת אדם [בשם בה"ג] כתב שההיתר בהצלת עובר בשבת הוא משום הטעם של חלל שבת אחת וכו' והביאור הראשונים (ר"ן ורא"ש שם

פלוגתת בית מאיר ורעק"א אם מחללין שבת לעובר שיהא אחר כך מומר

הנה בבית מאיר (או"ח סי' ש"ל) כתב לחדש שמומרת המעוברת ועומדת לילד, אין מילדין אותה בשבת, כיון שגם כשיגדל הילד לא ישמור שבת.

והיינו, שכיון שמבואר בגמ' (יומא פה:) שטעם ההיתר של פיקוה נפש בשבת (לר"ש בן מנסיא) הוא משום דכתיב 'ושמרו בני ישראל את השבת' - אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, אם כן, כאשר נראה שהעובר לא עתיד לשמור שבת לא שייך זה ההיתר.

ואמנם הגרעק"א (הביאו בבית מאיר שם) חולק על זה, וסובר שאף בזה מחללין שבת, וכמבואר בגמ' יומא שם שלמסקנא יש טעם נוסף של 'וחי בהם' ולא שימות בהם, ולפי זה הוא היתר לכאורה אף במומר.

מאי שנא מחרש ושוטה שלא שייך בהם שמירת

שבתות הרבה

והנה דברי הבית מאיר צריכים ביאור לכאורה, שהרי אף בחרש ושוטה שלא יבאו לכלל דעת מחללין את השבת, וכמו בחיי שעה, והיינו משום שקיי"ל כהטעם דוחי בהם [וכמו שהאריך בכ"ז בביאור הלכה סי' שכ"ט ד"ה אלא לפי שעה].

ובלשונו של הבית מאיר משמע, דסברתו היא שעל כל פנים אי אפשר שיחללו שבת למי שעתידי לחללה אחר כך, וזה לא שייך בכל הנך דלעיל.

תינוק שנתערב בין תינוקות של עכו"ם

אך עדיין יהא קשה ממה שהביא הביאור הלכה שם, מהא דלשמואל (ביומא שם) תינוק של ישראל שנתערב ברוב אינם יהודים [ואחד מתוך התערובת בסכנה] מחללין שבת להצילו, אף שיהא דינו כעכו"ם לכל דבריו מדין רוב, ולא ישמור שבת כלל, וחזונו שאף שיחלל שבת אחר כך כל שאינו מומר להכעיס כעת.

בעושה מעשה איסור באונס

ויתכן ליישב הך קושי' מתינוק שנתערב, הנה כבר הבאנו כמה פעמים דברי הרמ"א ביו"ד (סוסי' קפ"ה

יחיה, לא יחללו שבת, שהרי מבואר בגמ' ביומא שם שכל שאר הטעמים [מלבד הטעם ד'וחי בהם' אינן אלא לודאי אבל ספק לא ילפינן מינייהו].

וכמו שמצינו כן בדברי הנצי"ב שעמד לבאר דברי התוס' (ב"מ קיז: ד"ה אמר ליה) שכתבו שם דהטעם שהותר לאלוהו ליטמאות לבן האלמנה שהחיה (מלכים א' י"ז כ"א) אף שאלוהו היה כהן, הוא משום שהיה ידוע לו בודאי שיחיה.

ובהעמק שאלה (שאלתא קס"ז אות י"ז) הקשה שהרי אף בספק פיקוח נפש נדחית טומאת הכהן ומפני מה הוצרכו כאן לזה שהיה ודאי שיחיה.

ופירש שם, שכיון שהיה כבר מת ובא להחיותו, לא שייך בזה ההיתר דוחי בהם, ולכן רק אם הוא ודאי שיש בזה ההיתר דכדי שישמור שבתות הרבה, דחי איסורי.

ואמנם לגבי עובר לא מצינו שיאסור דחיית השבת במקום שהוא רק ספק, וצריך עיון.

בעובר לא שייך הטעם ד'וחי בהם'

ואף שלמסקנת הגמ' עיקר הטעם משום הוא וחי בהם, לא שייך זה בעובר, דעובר אין לו חיות לענין זה, ולא מיקרי וחי בהם, ולכן צריך להטעם של חלל שבת אחת.

ואם כן יש לומר דדברי הבית מאיר אינם אלא בעובר, שטעם הצלתו הוא רק משום שישמור שבתות הרבה, ובוה כשידוע לנו [או שעכ"פ זו הפשטות] שלא ישמור, אין לנו היתר להצלתו.

אלא שאם נאמר כן יצא חידוש גדול לדינא, דעובר שיהא ידוע לנו שהוא חרש או שוטה ולא ישמור שבת, לא יחללו עליו שבת, ולא שמענו.

בספק הצלה שלא שייך הטעם של 'ישמור שבתות הרבה'

יותר על כן, שלכאורה לפי זה אף בעובר שיש ספק אם

בדיני קדימה בהצלת נפשות

ושמעתי מי שרצה לומר שכל זה הוא רק להטעם של 'וחי בהם', אבל להטעם של חלל שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, הרי כל הנושא כאן הוא של רווח מול הפסד, ואם כן כשיש אפשרות להרויח את השבתות הרבה אצל השני מבלי לחלל שבת לכאורה יש להעדיף.

ואם כן להאמור, שבעוברין לא שייך אלא הטעם של חלל שבת אחת וכו', אם יש אפשרות להציל עובר אחד מתוך שניים יצטרכו לבדוק באיזה מהם יש חילולי שבת פחותים, וצריך עיון.

הנה כששניים עומדים לטבוע בנהר ויכול להציל רק אחד מהם, הרי במקום שאין אחד מהם כהן וכדו' ושניהם שוים ברמת הקדימה, מבואר שיכול להעדיף איזה מהם שרצה.

אם יכול להעדיף אותו שיש יותר איסורים בהצלתו

ונראה ברור שאף אם הצלת האחד תהא על ידי חילול שבת והצלת השני היא בלא חילול שבת יכול להעדיף אותו שיש בהצלתו חילול שבת, שהרי סוף סוף יש כאן משום וחי בהם שדוחה שבת.

עוד בגדרי קדימה בהצלת נפשות

ובדברי הש"ך נראה דאינו כן, דהנה בשולחן ערוך (יו"ד סי' רנ"ב סעיף ט') פסק שאם היו הוא ואביו ורבו בשבי הוא קודם לרבו ורבו קודם לאביו, וסיים דאמו קודמת לכולם, והיינו אף לו עצמו.

וכתב שם בש"ך (ס"ק י') דצריך לומר שלא מיירי בסכנת נפשות [ודלא כסתם שבי שאמרו בגמ' ב"ב ח: דשבי קשה מכולם משום דכולהו איתגיהו ביה, ופירש"י שם - שהוא ביד העכומ"ז לעשות בו כל הפצו אם למות אם לחרב אם לרעב], משום שבסכנה ודאי חיי קודמין והוא קודם אף לאמו

וייעיי' בברכי יוסף שהביא להוכיח מהראשונים שהוא אף במקום סכנה, ודלא כהש"ך.

ומבואר על כל פנים, דהנך קדימות דאביו ורבו הם לכולי עלמא אף במקום סכנת נפשות.

והנה בעיקר מה שנתבאר כדבר פשוט דאף כשיש באחד מהם חילול שבת יכול להעדיף את הצלתו, לכאורה יש להעיר בזה, מהמבואר במתני' בהוריות (יג.) דיני קדימה כהן קודם ללוי וכו' ואמאי לא נימא שיעבור על מצוות 'וקדשתו' משום פיקוח נפש.

ושמעתי מהגאון רבי נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א לבאר בזה, דגבי כהן הביאור בזה דיש לו נפש חשובה יותר כמו שהביאו שם מקראי.

אם שייך דין קדימה באביו להצילו קודם לשאר אדם

ואמנם לפי זה עולה לכאורה, שאם יהו אביו ואדם מן השוק עומדין למות, שלא יהא חייב להציל את אביו קודם לשאר אדם, כיון שאין נפש אביו חשובה בעצם אלא רק מצוות כיבוד אב, ונדחית מצוה זו במקום פיקוח נפש.

מצות דרבנן קודם זמנם אי מחויב לדאוג לקיומם

ויסוד הדבר עפ"מ"כ באבני נזר סי' שכ"א, דיסוד הך מילתא דמחויב אדם לדאוג קודם זמנו לקיום חובתו בזמנו אף דאין זה בכלל גופא דהמ"ע מ"מ מדין "מושבע ועומד מהר סיני" נתחייב כל אחד לקיים המצוה בזמנו וזהו המבואר במס' שבועות בכמה דוכתי דהנשבע לקיים או לבטל המצוה, אף דאכתי חיובו לא בא מ"מ מושבע ועומד הוא מהר סיני.

ואשר לפי"ז, למאי דפסק השו"ע יו"ד סי' רל"ט ס"ו, דלענין מצות דרבנן שבועה חלה עליו כגון נר חנוכה וקריאת המגילה, וביאר הש"ך בתירוץ אחד מטעם דלענין מצות דרבנן אינו מושבע ועומד מהר סיני דאין זה מפורש בקרא ועדמ"ש"כ התוס' שבועות כ"ב לענין חצי שיעור ועיין באגרות משה בחילוק בין מצות דרבנן, ללאוין דרבנן, ואכ"מ. ומבואר דכל השבועה דכלל ישראל, חייל על הדברים המפורשים בקרא, וא"כ לענין מצות דרבנן התלוים בזמן, קודם לזמנו אינו בכלל מושבע ועומד לקיים חובתו, וא"כ לדברי האבני נזר ליכא לכל החיוב לדאוג קודם זמנו לקיים חובתו בהך מצוה דרבנן.

ואתיין היטב דברי השו"ע, דתלה החיוב לעקור דירתו קודם זמנו אי זכור ופרה דאורייתא, דבהא מושבע ועומד מהר סיני לקיים כ"א חובתו בזמנו. לא כן אילו פרשת פרה וזכור אין חיובם כי אם מדרבנן, נהי דכשיגיע זמנו מחויב לגמרי אף בטירחה וכדו' מ"מ קודם זמנו לית ליה חיוב לעקור דירתו, והיינו משום דלענין מצות דרבנן אינו בכלל מושבע ועומד. וכ"ז לפמ"ש"כ באבני נזר, דהחיוב קודם זמנו מחמת מושבע ועומד.

ויסוד לזה ממש"כ הב"ח סי' תרפ"ה דשיטתו דקריאת התורה כל שבת היא מהתורה ורק אין פרשה מסוימת, ומצות 'זכור' אינו לחדש חלות חיוב חדש, כי אם פרשה מסוימת שיש בה זכירת עמלק לקרוא פעם בשנה בשבת. ונתקשה שם הב"ח א"כ אמאי כתב בשו"ע שרק לפרשת זכור צריך לעקור דירתו ער"ש כדי לשמוע זכור, והרי כל שבת חיוב הקריאה מהתורה. וכתב דכיון דזכור 'מפורש בקרא' בעי לעקור דירתו מער"ש.

והדברים סתומים וחתומים, מאי שנא הרי לדעתו דקה"ת מדאורייתא כל שבת ואיזה נפק"מ במאי דזכור מפורש בקרא כדי לחייב הך מילתא לעקור דירתו מער"ש.

אשר נראה כמש"כ דמפורש בקרא זהו נתינת טעם למאי דממילא הוי בכלל המושבע ועומד מהר סיני, וזהו הרי כל המחייב לדאוג לקיום המצוה קודם זמנו, וכמש"נ.

שיטת המנ"ח והחיי אדם בהאי ענינא

וביאר דברי דה"ש וזו"ע לפ"ד

אכן משמעות המנ"ח בזה, דזה נכלל בעיקר המצ"ע לדאוג לקיומו, ולפי"ז בפשוטו רבנן כעין דאורייתא תקון, וא"כ לא שאני לן בין דאורייתא דרבנן, ולדבריו אכתי צ"ע. ויראה בשיטתו, דכוונת המחבר דאי החיוב הוא דאורייתא, אם כן הוא חובת יחיד וממילא כל חד מחויב הוא לעקור דירתו

החיוב לעקור דירתו מער"ש רק אי חיוב הקריאה דאורייתא

שו"ע סימן תרפ"ה סעיף ז', "יש אומרים שפרשת זכור ופרשת פרה אדמה חייבים לקראם מדאורייתא, לפיכך בני הישובים שאין להם מנין צריכים לבא למקום שיש מנין בשבתות הללו כדי לשמוע פרשיות אלו שהם מדאורייתא". ומקור הדברים ציין הב"י מדברי תרוה"ד, ויל"ע דאין זה להדיא כן בתרומת הדשן אלא כתב בדרך דעדיף טפי לקיים הדאורייתא דזכור מאשר קריאת המגילה. ולעולם י"ל דחיוב איכא אף לד"ס. מ"מ דעת הב"י לדינא דרק לענין הדאורייתא בעינן לעקור דירתו ולא דרבנן.

והנה דבר זה דהיכא דהחיוב מדאורייתא הרי הוא מחויב לעקור דירתו קודם הזמן כדי לקיים חובתו, ואילו היכא דכל החיוב הוא מדרבנן אינו מחויב לעקור דירתו צ"ב, דאמנם מצינו דקיל טפי מצות דרבנן לענין חשאב"ס לכמה שיטות יעויין מ"ב ה' פסח לענין מצות מרור דרבנן, [ובאגרות משה ח"א סי' קע"ב מבואר, אף לענין מצוה מהתורה, וע"ע שו"ת בנין שלמה סי' מ"ז], אכן בפשוטו לענין לעקור דירתו, נהי דהוא טירחא ומצינו לענין תפילה בציבור פטור דטירחא ליה מילתא בסוגיא בברכות יעויין בזה בעמק ברכה בענין תפילה. אמנם בכל מצות דרבנן ליכא פטור דטירחא. וא"כ אף אי חובת זכור הוא אף מדרבנן, בעי לעקור דירתו לקיים חובתו וכחיוב דקריאת המגילה ושאר מצות דרבנן דמחויב בהו אף דטירחא ליה מילתא, וצ"ע.

פלוגתת האחרונים אי יש חיוב קודם זמן המצוה לדאוג לקיומו

והנה נחלקו גדולי האחרונים, האם מעיקר הדין מחויב קודם זמנו לדאוג לקיום חובתו. דעת הצ"ח פסחים ג' ע"ב טורי אבן ראש השנה טז ע"ב ונשמט אדם כלל ס"ח, דמצוה דמתחדש בזמן מסוים, א"כ קודם זמנו אינו מחויב בה לדאוג לקיומו, ומה"ט כתב הטורי אבן דלולי גזה"כ דאדם חייב לטהר עצמו ברגל בדין דשרי לטמאות עצמו ערב הרגל אף דע"ז יתבטל מחובת קרבן רא' וחגיגה, והיינו משום דקודם זמנו אינו מחויב. ובנשמט אדם מבואר דאינו מחויב לעקור דירתו קודם ר"ה לילך לעיר שיש שם שופר דקודם יו"ט דר"ה, אכתי לא נתחייב.

ואילו שיטת המנ"ח מצוה ה' ואבני נזר או"ח סי' שכ"א, דודאי אדם מחויב קודם זמן המצוה לדאוג לקיומו וכמש"כ המנ"ח שם "אטו לולב ושופר וכי לא יהי' מחויב לקנות קודם החג ובחג אינו נמצא וכי אינו מבטל בזה המצות עשה, אתמהה", והארכנו בזה בעטרת המועדים סי' כ"ו ובסי' נ"ג.

מיסוד דמצות דרבנן לכו"ע אינו מחויב קודם הזמן לדאוג לקיומו

ואשר יראה בהאי ענינא, דכל פלוגתת גדולי האחרונים אי קודם זמנו מחויב לדאוג לקיומו אין זה אלא במ"ע דאורייתא, לא כן לענין מצוה דרבנן לכו"ע אינו מחויב קודם זמנו לדאוג לקיומו.

כדי לקיים חובתו. ואילו אי חובת זכור ופרה חיובם רק מדרבנן, א"כ הוא חובת הציבור דקריאת התורה. והיינו לפ"ז אין הדאורייתא והדרבנן חלוקים בעיקר חומרתם, כי אם גילוי על הק מילתא אי הוי חובת היחיד או חובת הציבור.

והנה לדברי החיי אדם ודעימי, דאף למצוה מדאורייתא אינו מחויב לעקור דירתו, אף דמבואר בשו"ע לענין זכור דבעי לעקור דירתו קודם זמנו יעניין מש"כ בסי' נ"ג דזכור אין חיובו תלוי בשבת כמש"כ המג"א "אטו בשבת כתיב" ואף לפמש"כ הבגדי ישע דלאחר דרבנן קבעו בשבת זו ליכא לקיומו בזמן אחר ועקרו הדאורייתא, מ"מ חלות חיובו מהתורה אינו מתחדש בשבת, וא"כ מחויב הוא אף בימות החול ושפיר כתב השו"ע דלכו"ע בעיקר לעקור דירתו לקריאת פרשת זכור. [ולפמ"ש בס' נ"ה בדעת הלבוש וב"ח דבאמת חובת זכור הוא מתחדש בשבת א"כ זהו דלא החי"א].

ואמנם כ"ז, אי חיובו מהתורה אכן אי חיובו מדרבנן הרי בפשוטו זהו חיוב המתחדש בד' שבתות אלו, ובכלל חיוב דקבוע לו זמן, ובהא כתב בשו"ע דאילו זכור ופרה דרבנן, חיובם מלתא דשבת, ולענין מצות דרבנן דיש להם זמן, אינו מחויב לעקור דירתו קודם זמן חיובו, וכמש"נ.

***

באופן דנתבאר ג' דרכים בביאור דברי השו"ע, דאי זכור ופרה חיובם מדרבנן א"כ לא בעינן בני הישובים לעקור דירתם. א. לדעת האבני נזר, כל החיוב לדאוג קודם זמנו לקיום חובתו זהו מכח הדין מושבע ועומד מהר סיני ואין זה אלא במצוות דאורייתא ולא במצוות דרבנן. ולעולם החיוב מתחדש בשבת. ב. לדעת המנחת חינוך, אי חיובו מהתורה הרי זה חובת היחיד, לאפוקי אם זה חובה דרבנן הרי זהו חובת הציבור ככל קריאת התורה. ג. לדעת החיי אדם, אי חיובו מהתורה הרי חובתו לא תליה בשבת ולכן בעו לעקור דירתם קודם השבת ושאינו משופר דבל חלות חיובו מתחדש בר"ה, לא כן אי חיובו דרבנן הרי זהו חיובא דמתחדש בשבת, ואין צריך לעקור דירתם קודם השבת.

והנראה להעמיק יותר, דהנה נחלקו הפוסקים בביאור האי דינא לחלק בין הדאורייתא דבעי לעקור דירתם מער"ש, לחיוב דרבנן.

לדעת התה"ד והמג"א, הנדון לענין דין "עשרה", דאי דאורייתא, בעי לעקור דירתם. ואף דהמ"ע דזכור הוא דאורייתא לכו"ע, אמנם אי משום הא, הרי יכול לקיים בביתו. ולפ"ז לעולם לענין "חלות החיוב" זהו אותו גדר חיוב, וכל הנדון לענין "הקיום" דפרשת זכור דבעי י', בזה תלי' אי הקיום בי' מהתורה, א"כ בעי לעקור דירתו, ואילו הי' מדרבנן, לא בעי לעקור דירתו. ויתכן דאי י' מדאורייתא א"כ גדר החיוב הוא חובת הציבור, עכ"פ אי י' הוא מדרבנן, הוא ודאי חובת יחיד, ואין הדרבנן סיבה לגרוע בחיובו מצד גדר החיוב. וזה עולה לפש"כ עפ"ד האבני נזר דשורש החילוק הוא דאי מהת' הוא בכלל מושבע ועומד, ולזה בעי לדאוג לקיומו אף קודם זמנו, לא כן אי הוא רק מדרבנן¹.

אמנם דעת הח"ח בשער הציון סק"ה, דאין החילוק אי עשרה מדאורייתא או מדרבנן, כי אם בעיקר המצות עשה דזכור מהתורה או מדרבנן. ולפ"ז י"ל דנדון זה הוא בעיקר חלות החיוב דזכור, דאי מדאורייתא הוא חובת יחיד, ואי מדרבנן י"ל דהוא חובת הציבור ככל קה"ת. וזהו עולה כמש"נ בדעת המנ"ח, או החילוק בין חובת היחיד דלא שיאט"י לשבת, לבין אי דרבנן הוי חובת השבת כמש"נ בשיטת החי"א, עכ"פ אי הנדון בעיקר

המצוה דפ' זכור אי מה"ת או דרבנן א"כ י"ל דחלוקים המה בעיקר חלות חיובם וכמש"נ, ועיין.

***

והנה לפמש"כ ליסד, דבמצוות דרבנן אף לשיטת האבנ"ז אינו מחויב לדאוג לקיומו קודם זמנם, משום דאין בזה הדין דמושבע ועומד כמש"נ. לפי"ז הסוגי' בשבת י"ח לענין דאין מפליגין בספינה ג' ימים קודם השבת ולשיטת הרי"ף שם והשו"ע סי' רמ"ח היינו משום ביטול מצות עונג שבת. אין זה מכח "המושבע ועומד" קודם זמנו, אלא משום עשייה להדיא דמבטל מעונג שבת ושאינו מהא דאינו מחויב בשב ואל תעשה [ולדברי הטורי אבן ר"ה אף במעשה המבטל שרי מדאורייתא עכ"פ לדידי' י"ל דמדרבנן נאסר בעשיית מעשה] או משום דמצות זכור דשבת, אף בימי החול קאי, וכמש"כ הרמב"ן שמות פ"כ, ואכ"מ.

ונראה להביא סעד לעיקר היסוד, למבואר בסי' תרפ"ח סעיף ז', "המפרש בים והיוצא בשיירה ואינו מוצא מגילה להולך עמו יקראנה ב"ג או ב"ב או באחד עשר בלא ברכה ואי אי אפשר להמתין עד ימים הללו י"א שקורא אפילו מתחילת החדש". והנה קריאה זו אינה אלא משום פרסומי ניסא ולכן קורא בלא ברכה. ועיין ביאור הלכה ד"א דהאידידא נתבטל הדין שבני כפרים יכולים להקדים, ממילא אין קורין שלא ב"ד בשום גווי.

ויל"ע, כיון דאינו מקיים עיקר חובת קריאת המגילה וכדחזינן דקורא בלא ברכה והביאור הלכה הרי מצדד דאף עיקר הקריאה אינו קורא. א"כ היאך הותר לפרש בים ולצאת בשיירה. דאינו מבואר דמוכרח כן להפליג, אלא נשנה הדין למי שיוצא בשיירה וכדו'. ולכאורה הרי אית ל' חיוב גמור דקריאת המגילה והיאך מפקיעו, ובדין דלא יצא בשיירה ויפליג בספינה אלא"כ הוא לצורך חולה או מצוה וכדו'.

ולפמש"כ הן הן הדברים, דלענין מצוות דרבנן ליכא חיוב קודם זמנו לדאוג לקיום חובתו, דאינו מושבע ועומד מהר סיני במילי דרבנן. ושאינו ממצות דאורייתא דמחויב קודם זמנו. ואה"נ להפליג ולצאת בשיירה ביום הפורים גופא ועי"ז יתבטל מקריאת המגילה, פשוט דאין לו היתר, וכל ההיתר דהשו"ע הינו קודם זמן חיוב, וכדברי השו"ע דאי זכור ופרה דרבנן ליכא חיוב לעקור דירתו כדי לקיים חובתו, וכמש"נ. [ולפ"ז צ"ל דשאינו להפליג בספינה קודם השבת מכח דברי הרמב"ן דמצות זכירת השבת מחויב הוא אף בימי החול].

***

והנה המנ"ח מצוה ע"ב כתב, לענין הקדים תרומה לביכורים דעובר בעשה ול"ת, דמחויב להשאל על התרומה כדי שלא יעבור על עשה ול"ת. והנה מש"כ דמצוה היא לאתשולי, לא פירש איזו מצוה זו. ונראה ד"ל בכוונתו דחובתו בזה מכח דמושבע ועומד מהר סיני שלא יעבור על מצות התורה. וזהו המחייבו להישאל. אמנם לענין הפריש תו"מ בלא ברכה, דדנו בזה גדולי הזמן אי מחויב להישאל כדי להציל האיסור "דערום לא יתרום", ולכאורה דמ"י למש"כ המנ"ח הנ"ל. לפמש"כ, הרי יסוד הדין דכתב המנ"ח דמחויב להישאל, כ"ז לענין ביטול עשה ול"ת דאורייתא, ונכלל בדין "דמושבע ועומד מהר סיני", אכן כלפי עשיית מצוה בלא ברכה, דביטול מצות ברכה דרבנן, בזה אינו בכלל המושבע ועומד, ולפמש"כ אינו מחויב מדינא להישאל, וכמש"נ.

¹ ואף דלהמג"א אין החיוב תלי' בשבת. זהו לאחר דיישב מנהג העולם, אמנם בביאור דברי תה"ד הרי מתבאר דהוא קיום בשבת. ואכתי יל"ע דלהך גיסא דאין דין י' מה"ת א"כ ע"כ

1. מטרת המבחן לעידוד חזרה שבועית על הגמרא או על סיכום, והשאלות מותאמות לכך.
2. יש להתקשר לטלפון 073-7289669 ולהירשם במערכת, ולאחר מכן להזין את התשובות.
3. ניתן לענות תשובות בטלפון עד יום שני בשעה: 04: 59. וכן ברישום במייל a0527692282@gmail.com.
4. המבחן מיועד ללומדי הדף היומי בלבד. המבחן הינו על גמ' רש"י, ויש לענות בגמרות סגורות.
5. מענה נכון על 8 מתוך 10 השאלות מצרף להגרלה. לחוזרים על הגמ' או הסיכום מספיק 7 שאלות.
6. ההגרלה ע"ד רבני האירגון, בחורים שזוכים יקבלו סך 300 ₪. – ניתן לשמוע שמות הזוכים בשלוחה 5.
7. לפרטים ולתרומות בטל' 050-4172898 בין 21.15-22.30 בערב.

חדש! – בעזרה"ת תתקיים הגרלה נוספת לעושים 3 מבחנים מתוך 4, בכל חודש.

1. מתי לפי רב צריך לחי נוסף להתיר טלטול בחלל הפתח?
  - א. דווקא ביש בו די טפחים על די טפחים.
  - ב. דווקא ביש בו די אמות על די אמות.
  - ג. אפ"י באין בו די טפחים על די טפחים.
2. איזו סעודה אסור להתחיל סמוך למנחה גדולה?
  - א. לכו"ע אסור רק בסעודה גדולה.
  - ב. לכו"ע מותר אפי" סעודה גדולה.
  - ג. סעודה גדולה אסור ובסעודה קטנה מחלוקת.
3. האם מותר להתפלל או לשאול שלום בבית המרחץ?
  - א. תפילה אסורה גם במקום שעומדים לבושים וערומים, ושאלת שלום אסורה רק במקום שעומדים ערומים.
  - ב. תפילה אסורה גם במקום שעומדים לבושים, ושאלת שלום אסורה גם במקום שעומדים ערומים ולבושים.
  - ג. גם תפילה וגם שאלת שלום מותרים רק במקום שעומדים לבושים.
4. באיזה אופן מותר לפי רבא לחייט לצאת עם מחט (לדעת חכמים שאין חילוק בין אומן לכל אדם)?
  - א. בתחובה בבגדו ואפילו בשבת.
  - ב. בתחובה בבגדו ודווקא בערב שבת.
  - ג. במוציאה בידו ודווקא בערב שבת.
5. מה אסור לעשות בשבת לאור הנר שמא יטה?
  - א. פליית כינים, קריאה, והבחנה בין בגדים דומים.
  - ב. פליית כינים, קריאה, והבחנה אף בבגדים שאינם דומים.
  - ג. אסורה כל הנאה מאור הנר, שמא יבוא לידי קריאה וכדומה.
6. מנין לומדים איסור יחוד עם ערוה (רש"י)?
  - א. מדכתיב "אחיך בן אמך" לומר שמותר להתייחד רק עם אמו.
  - ב. מדכתיב "סוגה בשושנים" להתיר יחוד עם אשתו נדה, שמע מינה ששאר עריות אסורים.
  - ג. האיסור הוא מדרבנן, ואינו נלמד מפסוק כלל.
7. למה גזרו חכמים שמי שאכל אוכל שהוא שני לטומאה פוסל את התרומה?
  - א. שמא יאכל נבלת עוף טהור המטמאה את מי שאוכל אותה.
  - ב. שמא יאכל משקיין של תרומה טהורה יחד עם אוכל שהוא שני.
  - ג. שמא יבוא לאכול קודש שהוא נטמא גם משלישי לטומאה.
8. מי גזר טומאה על הידים?
  - א. שלמה גזר לקדשים, ושמאי והלל גזרו אף לתרומה לשרוף.
  - ב. שלמה גזר לקדשים, ושמאי והלל גזרו אף לתרומה לתלות, ותלמידיהם גזרו לשרוף.
  - ג. שלמה גזר לתרומה וקדשים, ושמאי והלל גזרו אף לחולין.
9. כמה מחלוקות נחלקו שמאי והלל עצמם?
  - א. ג' מחלוקות.
  - ב. י"ח מחלוקות.
  - ג. אין מנין למחלוקות שמאי והלל.
10. מהם השלבים בגזירת טומאה על ארץ העמים?
  - א. בתחילה גזרו לתלות על גושה, ואח"כ גזרו לשרוף על גושה, ולבסוף גזרו לתלות על אוירה.
  - ב. בתחילה גזרו לתלות על גושה ואוירה, ואח"כ גזרו לשרוף רק בגושה.
  - ג. בתחילה גזרו לתלות על גושה, ואח"כ הוסיפו לתלות על אוירה, ולבסוף גזרו לשרוף על גושה.

"האיש שנותר ליבו תמיד לחזור על למודו, לבד שבזה מצליח ומשתמר תורתו, ניכר בזה חביבותו לתורה" (תורת הבית)

ההגרלה השבוע על

טיול ג'יפים ל-7 נפשות לשעתיים

טיולי ג'יפים

טיולי ג'יפים אחגרים / קבוצות ויחידים
ספארי לילה מיוחד
מסלולים יחודיים לרכב 4*4
הסיוע מותאם לכל קבוצה ולכל גיל לפי דרישות
הקוה ע"י מדריך סיוע מוסמך

052-7619-635

לקבלת המבחן, או
סיכומי תמצית במייל:
a0527692282@gmail.com

לתרומות והנצחות,
נא לפנות ל:
0504172898
וכן בנדריים פלוס: "תמצית"

דברים אודות המצב התמור – הגאון ר' יצחק מרדכי רובין

"לפי איך שאני רואה, הציבור לא מודע למה שקורה, כיוון שהמערכות הציבוריות לא מסבירות די הצורך, וזה מגיע טיפין טיפין. לכן ההתייחסויות משתנות בין בני אדם, ובין משפחה למשפחה".

"אתמול הייתי באיזה שהוא כינוס מאוד חשוב שהיה כאן, כל ראשי הקהילות בירושלים, ודיברו שם אנשים שאחראים ומבינים, בתוך התחום הזה. הנקודה הכי חשובה לדעת, היא שהחולי הזה עובר בצורה כל כך מהירה, ומספיק שיש חמישים אנשים שלא יודעים שהם חולים ואין להם שום תסמינים שהם חולים, בתוך 18 יום עד 20 יום הם יגרמו לכך בצורה ודאית שמיליון ומאתיים חמישים איש יהיו חולים. זה חשבון מאוד מאוד פשוט".

"האזור של ירושלים לבד, כולל בית שמש, מישור אדומים ומעלה אדומים, מגיע באופן מאוד פשוט למיליון ומאתיים וחמישים איש. ישנם רק שלושה בתי חולים שמשרתים את האזור, ומספר המיטות הפנויות נכון להבוקר מגיע לצערנו לקרוב לאפס. ברגע שחס ושלום יגיעו אנשים, והם יצטרכו להיות מבודדים עם מכשירי הנשמה, יולדת שתצטרך להגיע לא יהיה לה מקום, אדם שיעבור התקף לב לא יהיה לו מקום, מישהו שנשבר לו יד לא יהיה לו מקום – וכל מערכת הבריאות קורסת".

"מערכת הבריאות בהחלטות שלה לא עושה פה איזה דברים מוזרים או רחוקים מהדעת. הם עושים את הדברים בשיקול דעת. החיסון היחיד שקיים היום לקורונה זה בעצם המרחק שיש בין בני אדם, ולכן הם מבקשים לצמצם כמה שיותר. אי אפשר לבוא ולסגור הכל הרמטי. לעניות דעתי זה יקרה תוך כמה ימים, שייסגרו פה את הכול כמו באיטליה".

"נכון להיום הם עושים את זה בהדרגה, אנחנו רואים שהתחבורה הציבורית עובדת, אז יבוא מישהו וישאל, הרי אמרו שלא יתכנסו יותר מעשרה אנשים, ובאוטובוס מתכנסים יותר מעשרה ומצאים שם בצורה הרבה יותר צפופה... מה מבקשים? לעשות מה שאפשר. פה בבית הכנסת המקום רחב, אז אפשר לפחות את שני המטרים שמבקשים להקפיד בין אדם לאדם, אז אפשר לעשות את זה ברוח".

"המושג של עשרה אנשים זה לא הלכה למשה מסיני שייבוא מישהו וישאל למה באוטובוס כן נוסעים. צריך לעשות את הדברים הללו עם שכל. למשל, אני ממליץ לרב שמוסר שיעור בדף היומי והמקום צפוף והאוכלוסייה מבוגרת, להעביר את השיעור לאולם למטה, התייחס הרב לבית הכנסת 'בני תורה' שבראשותו. 'נצטרך הרי כנראה לסגור את האולם'".

"בכל מקרה – למנוע. הסוגיה היא למנוע את ההדבקות של האנשים. לא רואים את זה, אבל מי שיפתח את העיניים ויראה מה שקורה באיטליה ומה שקורה בספרד, זה הסדר, אין משהו שמחביאים".

"הבעיה, שבציבור שלנו כולם למדו בשיבות, וכולם למדנים, ולכל אחד יש 'חבורה', ולכל אחד יש סברה איך הקורונה עוברת ואיך היא לא עוברת... זה לא עובד עם סברות ו'חבורות'. צריך לקיים את ההוראות, להקפיד עליהם ולעשות כל מה שאפשר".

"אני אומר את זה בצורה זהירה, אחרי שהייתי בכינוס, אני אומר שאם היו יודעים במה מדובר ההתייחסויות היו אחרות. יש הידר שלם בטלז סמון שנכנסו לבידוד, שישה כבר חולים, ילד אחד יכול להכניס את כולם לסכנה, כדאי לא להיות למדנים, צריך למלאות אחר ההוראות. בכל מקום יש את המנהיג, את הרב, שיכריע".

"כמו הרה תקריב ללדת"

א. הנה אנחנו מצויים בתוך חויית הלידה של גאולתינו. במקומות רבים נחשבת הגאולה כלידה, ומותר ואף נכון לחשוב שכל אשר מתרחש כאן לנגד עינינו, בהשבתת המערכות, בשידוד מהלכי החיים, וטלטול עולם ומלואו, הכל הוא בעצם צירי תעוקה סופיים, של לידת גאולתינו.

הדברים מפורשים בנביא ישעיה (פכ"ו) שבתוך הפרק שמנבא את השלבים האחרונים שלפני הגאולה, נזכר שם תיאור הממחיש היטב את מצב העולם כיום (פס' ד-ה): "בטחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור העולמים, כי השח יושבי מרום קריה נשגבה ישפילנה, ישפילנה עד ארץ, יגיענה עד עפר". כי הנה כולם רואים איך שכל האמצעים המשוכללים של העולם עם הטכנולוגיות הכי מתקדמות שגורמות למדינות לאחוז מעצמם ולהתרברב בלי גבול, לא מצליחים לעצור חידק זעיר (0.00000000000000087 מ"מ) בשם קורונה, שהולך ומשתלט על העולם בלי מעצורים.

ובהמשך שם נאמר (פס' טז-יז): "ה' בצר פקדוך (פרש"י, אינם מהרהרים אחר מידותיך) צקון לחש (שפך שיה תפילה) "מוסרך למו" (בהיות מוסר יסורך באין עליהם, וכך היא תפילתם): "כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה כן היינו מפניך ה'" כלומר, כלל ישראל עומד וזועק לה', וכמו אשה שכורעת ללדת וזועקת בחבליה, כך ממש כולנו חשים ברגע שלפני הגאולה, ופרש"י שם: כמו הרה תקריב ללדת וגו' כן היינו מפניך, רואים אנו שהם מיני סימני ישועה וגאולה, מפניך מפני גזירותיך, עכ"ל. הרי מבואר ברש"י שאך טבעי הדבר, שכאשר כלל ישראל רואה קשיים ויסורים הם מבינים שמדובר בצירי הלידה.

ב. אך ברור הדבר שלהגיד משיח משיח, וללכת לישון, אי"ז נקרא להבין את הענין. וכמו במשל כך בנמשל, אילו תחליט היולדת שאין לה כוח וחשק לכל הלידה, ותיקח סמי שינה חזקים ותלך לישון, לא רק שהיא בורחת מן המציאות, אלא שהיא גם מסכנת את חייה וחיי העובר. לכן היא מוכרחת להיכנס לתוככי חויית הלידה ולעשות את הנדרש בשביל לזכות לחבוק ילד בריא ושלם, עליה לקרוא למיילדת שתעזור לה לעשות נכון את הפעולות הראויות ואם היא תציית להן היא תקל עליה את יסורי הלידה, ואף תזרו את התהליך, ותראה את עצמה אחרי.

כלל ישראל עומד כעת נרעש ונפחד מול טלטלה עולמית, אשר כרוך בזה סיכון בריאותי, סערה כלכלית, ואיבוד רוב התשתיות שמייצבות את האדם על מעמדו,

ובשה"ש רבה (פ"ב פכ"ט) א"י: וקול התור נשמע בארצינו, איזה זה, זה קולו של מלך המשיח המכריז ואומר מה נאוו על ההרים רגלי מבשר, התאנה חנטה פגיה א"ר חייא בר אבא סמוך לימות המשיח דבר גדול בא לעולם והרשעים כלים, והגפנים סמדר אלו הנשארים וכו', וא"כ משמים מעוררים אותנו לצפות למשיח, בהראותינו נוראות אלו.

ג. למעשה רגילים להציע לילדת שתי מיני עיצות כדי להקל מעליה את קושי הלידה: האחת, לקצר את תהליך הלידה בנקיטת פעולות מצידה שיזרוזו לה את הלידה. השניה, שתיטול סממנים שישכחו במקצת את צערה. אף לנו נתן הי"ת שתי סוגי עיצות בשביל להקל עלינו את קושי הלידה: האחד, לקצר את תהליך הלידה ע"י תשובה ומעשי"ט שהם הפעולות מצידנו שמזרזים את ביאת המשיח. והשני, לקיחת סממן הרגעה ע"מ להקל מקושי הלידה, כמו במקרה של מגיפה, אמירת פיטום הקטורת.

בוודאי שעיצה זו של אמירת פיטום הקטורת שנוכרה כבר בזוה"ק, ונתנה למשה כמתנה ממלאך המוות עצמו, בדוקה היא לעצור כל מיני מגיפה (ודו"ק בחושבן שס"ח מנים שהיו בו, שהוא אחד יותר מקורונה"ה להכניעו). אבל אנו הרי איננו עומדים רק מול הצורך להתמודד עם מגיפה, לא פחד ההתדבקות מן הנגיף לבדו היא זאת שבראש מעיינינו, אלא עז רצוננו שכבר יצמח קרנו של משיח צדקינו מתוך כל קושי היסורים של אחרית גלותינו, ויתגלה לנו משיח.

לכן יחד עם התחושה שהולכת ומתחזקת שתיכף על פתחינו רגלי מבשר, וכד בבד עם אותה הרגשה חזקה שהולכת ומציפה את הלבבות, כי הנה משיח בא, שומה עלינו למצוא עיצות חיזוק ודרכי תשובה מועילים, בכדי לזרוז את התהליך הזה שכבר הולך ונמשך אלפיים שנה, כי בידינו הדבר, וזוהי חובתנו האמיתית בשעה קשה זו.

ומעבר וזולת כל מה שנכתוב להלן, וחויז ממה שכתבו גדולי הדור שליט"א במכתבם, הרי כל מבין יבין שיש איזו נקודה אישית שמסורה לליבו של כל אחד ואחד, לב יודע מרת נפשו, ובוודאי הקב"ה פונה אל כל אחד באופן פרטי, ומצפה ממנו שיתקן את אותה נקודה שמרגיש שעליו לתקן. וכן, כל מי שרואה במקומו או בסביבתו איזה ענין הדרוש תיקון, עליו לזכות את הרבים ולהעמיד עיצות ורעיונות, או לחפש מדברי חז"ל שמחזקים את הטעון חיזוק, וכעת שהוא זמן שרבים המתעוררים, טוב יעשה אם יעורר על כך בדרך כבוד ורוממות, ותהי זכות הרבים תלויה בו לנצח, והי"ת יתקנינו תמיד בעיצה נכונה.

בטחון בה' ולימוד תורה

והרי באותו פרק בתהילים נאמר: "לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף יומם מדבר באופל יהלוך וגו'" הרי שהשווה דוד המלך את הטילים שהם - "חץ יעוף יומם", למגיפת הדבר של נגיף הקורונה - "מדבר באופל יהלוך", וא"כ כמו שבטילים ראינו איך מתקיים "יפול מצידך אלף ורבבה מימינך, אליך לא יגש", כך כאן אם נאמין בהי"ת, נוכל לראות איך שבכל העולם נופלים אלפים ורבבות "יפול מצידך אלף ורבבה מימינך" אבל "אליך לא יגש". וצריך להאמין שאין כאן איזו קטסטרופה ואיבוד שליטה ח"ו, אלא הקב"ה מנווט את החיידקן הזה ב"וויז" אלוקי בדיוק נמרץ להיכן יתקדם, ובאיזה קצב, ובכמה עוצמה.

וכן פי' שם המלבי"ם: "יפול", והגם שיפול אלף מצדך השמאלית, "ורבבה מימינך" ע"י החץ או הדבר, בכל זאת "אליך לא יגש" ולא יגע בך רע, "רק" מה שתביט בעיניך ותראה את הנופלים סביב לך ותעיין בזה, ואז "תראה" כי הוא "שלומת רשעים" שה' משלם להם את עונשם בהשגחה, וע"כ לא יגע רע בצדיקים המושגחים לטובה, עכ"ל. וממילא עלינו להתחזק ולסמוך על הקב"ה שהוא ברחמי הגדולים יגן על כולנו, ויפרוש את סוכת שלומו להצילנו מדבר ומשחית, ויסר שטן מלפנינו ומאחרינו.

ג. האריז"ל מיייעץ שם "לעסוק בתורה תמיד" שהרי התורה מעמידה את העולם, ובנפשה"ח (ש"ד פי"ז) הביא מאחז"ל: "אמר הקב"ה לישראל על הר סיני אם זכיתם להצפין ולקבל תורת ולעשותה אני מציל אתכם משלש פורעניות: ממלחמת גוג ומגוג, מחבלו של משיח, מדינה של גיהנם, ומצותי תצפן אתך אם זכיתם להצפין תורתי אני משיביע אתכם מטוב הצפון לע"ל שנא' מה רב טובך אשר צפנת כו'. וכ"כ (פי"ח): "חרות בעוה"ז חרות מכל וכו' חרות ממלאך המות שאינו יכול לשלוט עליו... וע"כ כל מי שעוסק בתורה אינו יכול לשלוט עליו אותו נחש רק שהחשיך את העולם". ועוד שם (שם פ"ב) כתב: "בא וראה כמה חביבים הם אותם העוסקים בתורה לפני הקב"ה, שאפי' בזמן שהדין תולה בעולם וניתן רשות למשחית להשחית, הקב"ה מצווה אותו על אלו העוסקים בתורה, וכך א"ל הקב"ה "כי תצור על עיר" משום שעוונותיהם הרבים וכו' בא ואצווה לך על בני ביתי, "לא תשחית את עצה" זה תלמיד חכם שהוא בעיר שהוא עין החיים וכו'...

וצריכים אנו לסמוך על עוצם הקשר שיש לנו עם הי"ת, בפרט אחר שפע הגשם שירד השנה, שהרי ג"פ ביום אנו אומרים בקר"ש שזה המדד לקשר שלנו עם הי"ת, והלא אנו עם ישראל המקורי, העם הנבחר, בני האבות הקדו', ואלפיים שנה יהודים מצפים לדורינו. ואם נזכה, יראה לנו הי"ת ניסים ונפלאות לעיני כל הגוים, ויתקיים בנו מקרא שכתוב "ונפלינו אני ועמך" ו"ידבר עמים תחתינו" אכ"ר.

א. הנה נתן לנו הי"ת עיצות רבות ומועילות כיצד להתרומם ולהגיע אליו, וביניהם בטחון בה' ולימוד תורה.

ומובא בשומר אמונים (מאמר הבטחון) בשם האריז"ל: "שכשיש ח"ו דבר בעיר אין יכול לשלוט רק באלו שיש להם פחד, אבל באלו שמתחזקים בליבם בבטחונם על ה' ומתגברים על הפחד, אין שום דבר יכול לשלוט בהם, וז"ל: ולכן צריך ג"כ לזהר שלא להתירא בשעת הדבר רח"ל מס"מ וחילותיו, אלא להתפלל לה' והוא יענם, כי המתירא מלפניו הוא נותן לו כוח וגבורה להתגבר במגיפה בר מינן בעיר, אלא חבי כמעט רגע עד יעבור זעם ויעסוק תמיד בתורה ובמעשה הקטורת ויתבטל מותנא מעלמא עכ"ל". ועפ"ז נראה להעמיד כמה דברי חיזוק.

ראשית, צריך לדעת שבעולם הרפואה ידוע שכל מיני בדיקות וסטטיסטיקות שעורכים על גויים אינם נכונים כלל בנוגע לכלל ישראל, וכבר מבואר יסוד זה בחת"ס (שבת פ"ב), וז"ל: "ומפני זה קשה לי לסמוך בשם הוראה על רופאי זמנינו אפי' ישראל בענין... דכל מומחתם על פי ספרי רפואות שנעשו ע"י נסיון שהי' להם ע"י גופי אומות העולם, וכן כל חכמתם בניתוח ע"פ שניסו בגופן שלהן דחביל גופיהו (מחמת אכילת שרצים ורמשים כמבואר בגמ' בשבת שם), ואין מזה ראוי לגופים של בני ישראל ואין לדון מדבריהם להקל בשום איסור כי אם לענין חילול שבת ואכילה ביוה"כ דלא יהא אלא ספק פיקוח נפש נמי דוחה שבת, אבל להאמין להם ממש אין נ"ל, עכ"ל.

ב. מלבד החילוק בעצם הגוף של כלל ישראל מאומות העולם, עוד יש לכלל ישראל זכויות עצומות של תורה ומצוות ותפילה ודביקות בבורא יתב' שמגינים עליהם ומצילים אותם מכל רע, וישנה השגחה פרטית עצומה על כל יהודי, ועל אחת כמה וכמה בארץ הק' שהיא הארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

ונוכל לקחת משל מכל הטילים שנפלו למאות רבות על ארצינו בשנים האחרונות ע"י אויבינו ושונאינו מבני ישמעאל הסובבים אותנו, ונעשה בהם ניסים נוראים בכל מיני נפילות בשטחים פתוחים או בהחטאות של הרגע האחרון, ופעם שאלו את אחד המחבלים בראיון לרשת זרה, מדוע אינם לומדים איך לקלוע במדוייק, וענה לו: אין לך מושג כמה אנו אלופים בקליעה, אבל האלקים שלהם מזיז את הטילים. וידוע המעשה בשני משקיפים מהצבא שנעתקה נשמתם כשראו שלשה טילים שעומדים לבצע פגיעה ישירה בבתי הזיקוק בחיפה, ופחדו מהגרוע מכל, ולפתע פתאום הם רואים ממגדל הפיקוח איך שרוח עזה מופיעה מאי שם ודוחפת את שלשת הטילים לתוך הים, ושניהם הכריזו "יש אלקים בישראל...!" וחזרו בתשובה.

אמן יהא שמיה רבא, ומאה ברכות

א. יש מכתב חשוב של מרן הח"ח (נדפס ב"כתר מלוכה" עמ' שצ"ד) שנתפרסם בעת מלחמת העולם הראשונה בכל תפוצות ישראל, כשמתו שם עשרות מליוני איש והעולם כולו היה כמרקחה ופנו לח"ח שיורה להם מה לעשות. וז"ל: "...הנה הרעש (המלחמה) שנהיה בעולם הוא ענין נורא שנוגע לכל העולם ולכל ישראל, לגופם ולנפשם. ואין ספק שהוא ענין התעוררות מן השמים למען נשוב לה; כמו"כ בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה ושבת עד ה' אלקיך, חובה לזעוק ולבקש בתפילה לפניו שיושעינו. ...והיב על כל אחד לילך לבית המדרש עם בניו בכל יום להתפלל שחרית מנחה וערבית בציבור דווקא ולענות אמן יש"ר, קדושה וברכו. כי עי"ז מתבטלות בכל יום כמה וכמה גזירות מישראל כדאי" במדרשים. ואין לשער כמה ישועות היו מביאין לישראל לו באמת היו מתכנסין כל הקהל בכל עיר אנשים וטף לביהמ"ד להתפלל הג' תפילות והיו עונין ברכו ואמן יש"ר קהל גדול בכל יום, ובודאי היו ניצולין בזה אלפי אנשים ממות, וזכות גדול להמזרזין לזה דמביאין ישועה על ישראל.

...ובפרט אם אמנם המכאובים והחבלים הללו הם חבלי משיח כפי שנמסרו לנו הסימנים... וצריך כל אחד להתחזק בלימוד התורה והחזקתה שנחשב כלימודה, וחלילה להתרשל מהחזקתה בעת הזאת, ולהתחזק בקיום המצוות ולשוב לה' בלב שלם הוא ובניו וכמש"כ והיה כי יבואו עליך הדברים האלה והשיגוך ושבת עד ה' אלקיך... ושב ה' אלקיך אליך את שבותך ורחמך, ושב וקבצך מכל העמים... בב"א, הצעיר שבכהונה המיחל לחסדי ה' הכואב בצרת עמו ומצפה לישועה... עכ"ל.

ב. ובאמת מונח בעניית אמן יהא שמיה רבא סגולות רבות ונפלאות ומביא למחיית עמלק ולזירוז הגאולה, ובשערי קדושה כתב מהרח"ו דיש לזכור בכל יום מה שעשה עמלק כשאומר איש"ר כמו"כ כי יד על כס י-ה. וחז"ל אומרים שיש מלאך שקושר כתרים למלך הכבוד מכל האיש"ר שישראל עונים. ואי בריש ברכות דבשעה שעונים איש"ר הקב"ה מנענע בראשו ואומר אוי לי שהחרבתי את בתי והגלתי את בני לבין האומות, ושפיר כתב הח"ח שגדולה ועצומה עיצה זו לזרז את הגאולה ולקצר את חבלי משיח שזה מה שאנו צריכים בשעה זו.

אלא שאיננו יודעים מה ילד יום, ויתכן שהרשויות יקבעו הסגר מוחלט ואז לצערינו כמעט לא נוכל להעמיד עיצה זו של התקבצות רוב עם בבתי כנסיות. (ובאמת על משקל מה שעורר מרן שר התורה שליט"א שאם נגזר על רבים מבני עמינו הסגר לשבת בדד משמע שיש כאן את סוגיית צרעת שבאה על חטא לשה"ר ורכילות, כך אם

רח"ל מבטלים את התפילות במקהילות וברוב עם הדרת מלך, אולי זה איתות משמים שעלינו להתחזק בשמירת כבוד בתי כנסיות במיעוט שיחה בהם, ובהדרם וכבודם).

ג. לכן נביא כאן עוד עיצה שיעץ עתה הגאון ר' דב הכהן קוק שליט"א הכהן הגדול מטבריה, שטוב וכדאי לתפוס בכל הכוח בתקנת דוד המלך לומר מאה ברכות כל יום, ומה טוב אם יזכה לומר הברכה בקול שכך יכוון יותר וגם יאמרו אחריו אמן, כי תקנת מאה ברכות זהו דבר שמקיף ותופס את כל היום כולו, ומשעבד את החיים אל הבורא עולם. והתפלא שאנשים באים ומבקשים ברכות להנצל בעוד שכל שפע הברכות בידיהם כי המברך מתברך. (ודבר בעיתו מה טוב, דמאה ברכות הם כנגד מאה האדנים שעליהם המשכן עומד, והן מאה כלי קיבול לשפע). והוסיף, שאין לומר שאנו צריכים להתחזק בכדי להינצל מהמגיפה, כי יהודי בלאו הכי תמיד צריך להתחזק, אבל כאשר מאותתים לו מן השמים להתחזק, ובפרט בדבר הנוגע לסכנת נפש, אז בוודאי עליו לקלוט את האיתות השמימי ולהעמיד את עצמו על חובתו הראשונה, לעלות ולהתחזק בכל דרכיו.

ומכירני רב ת"ח עצום שליט"א, שידע בכל עת ביום באיזה ברכה ביום הוא אוהז, וכך לא עובר עליו יום שאינו משלים את כל המאה ברכות בכוונה, ובאמת את תפילת שמו"ע ואפי' ברכת המזון יש הרבה שרגילים להחשיב, ומכוונים בכל תיבה, לכן עיקר החיזוק צריך להיות ברכות השחר, ובברכות הנהנין שנחטפות להן על הדרך בחוסר שימת לב. וישנה עיצה נודעה של האור לציון לעצור רגע קל בעת אמירת הברכה אחר כל ג' תיבות, וכך יותר קל להתבונן כמה שאומרים. ומאה ברכות הן מאה ברכות נפלאות של שפע, וכמה הרעיש ע"ז הגר"ש פינקוס זצ"ל.

ובפרט עתה שהקב"ה מטיל פחד ואימה על כל העולם כולו, ותכלית זה הפחד מבוואר בתפילת ימים נוראים שמבקשים: "ובכן תן פחדך ה' אלהינו על כל מעשיך, ואימתך על כל מה שבראת, ויראוך כל המעשים וישתחוו לפניך כל הברואים, ויעשו כלם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם, כמה שידענו ה' אלהינו שהשלטון לפניך, עוז בידך וגבורה בימינך, ושמך נורא על כל מה שבראת". וממש הולכת ומתגשמת בקשה זו לנגד עינינו, ורואים בחוש ששם ה' מתירא על כל העולם, שנוכחים כולם לדעת עד כמה הם בחדלון ידיים מול נגיף זעיר זה, ועי"ז אימתו של הבורא מוטלת על כל בריה בכל העולם כולו.

ובשאוברים מעומק הלב שבח והודאה במאה ברכות בכל יום, מכריזים בזאת שהקב"ה שליט על כל דבר הכי קטן בעולם, ומצהירים שאנו מכירים שכל תפוח זה ממנו יתב' ורק על ידו, וממילא חוסכים אנו כביכול ממנו יתב' ללמד אותנו זאת בדרך שונה רח"ל, ויה"ר שנתחזק בזה.

הרס העולם כהיכי תמצוי לגילוי אור משיח

א. נסעתי ביום שישי שעבר עם נהג מונית חילוני, והוא פנה אלי בנוסח כזה: תראה, אני לא ראוי, וגם ודאי אסור לשאול שאלות על ה', אבל צריך לשאול רבנים, אולי הם ידעו להסביר, מה קרה עכשיו שאלקים החליט להשתלט על העולם...? הרי אם אלקים ירצה העולם עכשיו גמור! רציתי להגיד לו: זה בדיוק מה שקרה, שמצויים עדיין אנשים כמוך בני אברהם יצחק ויעקב, שאינם יודעים את הדבר הפשוט שידוע לכל ילד וילדה בגן שהקב"ה שליט על העולם ואין דבר קטן או גדול שקורה בלי רצונו יתב.

ובאמת עתה ישנה התעוררות עצומה בהכרה בסיסית זו, שהקב"ה מלך על עולמו, ומלכותו בכל משלה, אבל באמת היעד הוא, שכל העולם יכיר בכך, ותפלתינו בימים נוראים אינה דיקלום מילים וצפצוף שיר בעלמא, אלא זה בדיוק מה שהולך לקרות כשיבא משיח, שלב א': ובכן תן פחדך, שכל העולם ישותק מרוב פחד מהתגלותו של בורא העולם, שלב ב': ובכן תן כבוד לעמך, שכלל ישראל ינצל ואדרבה ישמחו מהניסים והנפלאות שעושה עמהם ה', שמחה לארצך וששון לעירך, שלב ג': ובכן צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלזו, והרשעה כולה כעשן תכלה, ויאתיו כל לעובדך ויברכו שם כבודך, ויקבלו עול מלכותך עליהם, וישמעו רחוקים ויבואו, ויתנו לך כתר מלוכה.

ב. נפלא לראות שיחה נבואית שמסר המכתב מאליהו לפני כשבעים שנה בפוניבו אודות אופן ירידתה של גלות אדום (ח"ג עמ' 204) וז"ל: סופה של המלכות הרביעית אינו דומה לסופן של כל המלכויות האחרות, וכך איתא במדרש: "ואת החזיר, זו אדום, והוא גרה לא יגר, שאינה גוררת מלכות אחריה, ולמה נקרא שמה חזיר, שמחזרת עטרה לבעליה, הדא הוא דכתיב "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה". מלכות אדום אינה גוררת אחריה מלכות אחרת, מאחר וכוח שליטתה הוא עד לסוף הנהגת העוה"ז, עד ימות המשיח, ומחזרת עטרה לבעליה, כלומר, מלכות משיח צומחת ומתגלה מתוך מלכות אדום, שעל ידי חורבנה של מלכות אדום עולה ומתגלה מלכות שמים "והיתה לה' המלוכה".

חורבנה של אדום יבוא רק ע"י חורבן העוה"ז. כאשר מביא הקב"ה את העולם למצב שיסודות חיי העוה"ז יתמוטטו, השלוה תתערר, חיי הפרט יהפכו לחיי דאגה, חד ויסורים, וכל העולם כולו יעמוד תחת אימת הרס וחורבן, אז יתגלה לעין כל, שהתרברבותו של האדם וגאוותו על התקדמותו בכיבוש הבריאה, כביכול, מביאים רק לאבדון, אז יכירו את ההעדר וההפסד שבחיי העוה"ז כשהם מרוקנים מכל תוכן רוחני, המובילים רק לכלייה ואבדון. כשיתייאש האדם מלהשיג רצונותיו

ותאוותיו, אז יתגלה אורו של משיח "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו", ותיראה ירידתה וחורבנה של מלכות אדום לעין כל. כך הורונו חז"ל (סנהדרין צה"א) "משיח יתיב אפיתחא דרומי" (בשער העיר, בסוף העיר, מהר"ל בנצח ישראל פכ"ח) שמקום התגלותו של משיח הוא במקום ההעדר של אדום, בסופה, כירק ע"י השגת ביטול ואפסות העוה"ז, מסוגלים בני אדם להתרומם ולראות במבט רוחני, ותתבטל מלכות אדום, ואז יתגלה אורו של משיח... זהו בי' אמרם ז"ל שבתשעה באב נולד המשיח, היינו שחורבן בית המקדש, שממנו התפשטו שאר החורבנות, עד התמוטטות יסודות העוה"ז הוא שיביא לבסוף לידי גילוי אורו של משיח, נמצא שבעצם החורבן כבר טמונים גרעין הגאולה ואורו של משיח. עכ"ל.

וזה פלא עצום איך שכל הגדרותיו החדות הולכות ומתממשות לנגד עינינו וכמו שמרגישים אפי' החילונים, שהעולם הזה הולך ומתפורר, וכמה שנתפוס יותר מהר אמת בהירה זאת, כך יפציע יותר מהר אורו של משיח.

ג. עם זאת עלינו לקוות שכל מה שנעשה כעת באומות העולם, הוא נקמת ה' בגויים, אם באיטליה שיש הותיקן וכלי המקדש, אם על שפך דם צדיקים בכל הדורות עד השואה, והרי בכל שבת בקשתנו באב הרחמים: "וינקום נקמת דם עבדיו השפוך", ומזכירים שם את כל הפסוקים שנזכר בהם שעתיד הקב"ה ליקום את נקמתם, והרי אי"ז סתם בקשה בעלמא, אלא צעקה על כל דם יהודי שנשפך שעדיין עומד ומבעבע ודורש את נקמתו, וגדולה נקמת ה' שניתנה בין שתי אותיות, לכפר על חילול כבודו ובניו אהוביו שהורדו לעפר, ושנהרגו ונטבחו על קידוש שמו.

ויש אנשים שמפחדים שיבא משיח, מחמת שאומרים שינצלו רק אחד משישה וכדו', ומחמת כן אין מקווים לו, וזו טעות נוראה, כי הרי בברכת הפטרה אומרים "שמחינו ה' אלקינו באליהו הנביא עבדך ובמלכות בית דוד משיחך במהרה יבא ויגל ליבנו" הרי שביאת המשיח זהו מאורע משמח מאד, ומה שידוע כל מיני מדרשים ומאמרי חז"ל זה כבר התקיים בשואה ובשאר צרות ויסורים שסבלנו עד כה, אבל עתה הדור האחרון - עתיד לקבל פני משיח!

אכן עלינו להכין את עצמינו לדברים גדולים שהולכים לקרות, והגם שכבר ארעו דברים בעבר שחשבו אולי הם יביאו את המשיח ועדיין לא בא... מלה"ד, לאשה שהלכה כמה פעמים לבית חולים וחשבה ללדת מחמת שתקפוה כאבים וצירים, אך שוב ושוב שלחה לביתה ומתייאשת, אבל אם בסוף התשיעי היא חשה כאבים, חייבת להאמין שהנה אכן זה הגיע ועומדת לילד... וכך אנו עלינו להאמין שכל דברי הנביאים אמת, והכל יתקיים עד לאחת! ויה"ר שנהיה כולנו ראויים ומוכשרים לכך, ולא לתר יבא משיח.

דבר העורך

הג"ר יחזקאל אלימלך כהן שליט"א במעמד ההגרלה

מסירת הפרס לזוכה

מעמד ההגרלה

בצל 'משבר הקורונה', התקיים במתכונת מצומצמת מעמד ההגרלה הגדול, על פרסים יקרי ערך, בין התורמים החשובים, הזוכים בכרטיס טיסה לליז'נסק, ובשבת במירון יקבלו את הכסף במזומן!

להלן שמות הזוכים המאושרים: אוצר החכמה עם מחשב נייד הרב אהרן ריבלין שליט"א, טיסה לליז'נסק הרב שלמה דויטש שליט"א, שבת במירון הרב נפתלי שונברג שליט"א, אלף שקל תלושי קניה ברשת 'אושר עד' הרב חיים דב זלקינד שליט"א, סט ספרי 'דרשו' הרב שמואל דרזי שליט"א, הודעות נמסרו לזוכים.

ברכת התורה לכל התורמים והשותפים החשובים, שיזכו ללמוד וללמד לשמור ולעשות, אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר, וינצלו הם ובתיהם וכל אשר להם מ'מגיפת הקורונה' ומכל מיני פורעניות, ונזכה כולנו יחד לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'הדלקת כירים גז ביום טוב'

'גדולי הדור נחלקו בדינו'

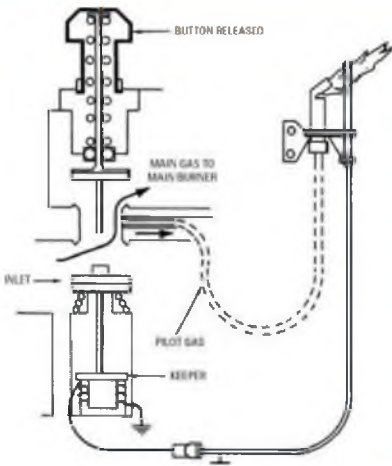
הקדמה: אנו כבר עומדים שלושים יום קודם החג - לקראת חג המצות הבעל"ט, נעסוק בנושא השימוש בכירים של גז ביום טוב, שהרי התורה הקדושה התירה ביום-טוב "מלאכת אוכל נפש". ומותר לבשל ביום טוב לצורך החג עצמו, וכן מותר להעביר אש מאש קיימת בכדי להצית את להבות הגז.

התקו בטיחות: בעשור האחרון לאחר מקרים רבים של אסונות בעקבות דליפת גז מכיריים ביתיות, מחייב 'מכון התקנים' להתקין בכל כירים של גז בעלי 'תו תקן', 'שסתום בטיחות מיוחד', שתפקידו להגן מפני דליפת גז במקרה של כביוי הלהבה, ההתקן פותח את זרימת הגז כאשר הלהבה דולקת, וסוגר את זרימת הגז כאשר האש נכבית, אפילו אם האש נכבית מעצמה, ובכך מונע יציאה של גז וסכנות חנק והתלקחות וכדומה.

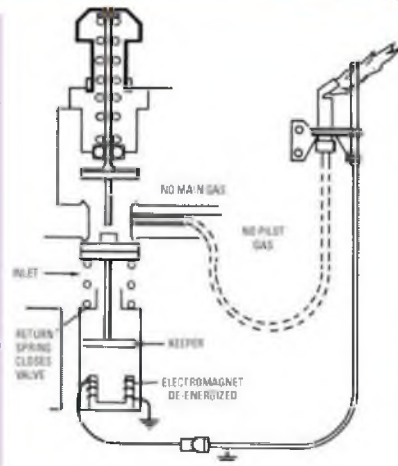
התתקן פועל בצורה מכנית ללא חיבור לרשת החשמל, וכך אופן פעולתו, תחת מקום הלהבה בולטים שני ראשים (ראה תמונות), אחד מצית את האש ומזרים גז, והשני תפקידו להתחמם מחמת הלהבה ולייצר זרם חשמל זעיר, וזאת באמצעות חוט מתכת כפול, שהם בעצם שני סוגי מתכות, בחימום המתכות נוצר חיכוך, בין שני סוגי המתכת, ונוצר זרם חשמלי אלקטרו-מגנט שזרם בחוטים, ופותח את 'שסתום הבטיחות' על ידי 'שדה מגנטי', בכיבוי הלהבה מתקרר חוט המתכת ופוסק הזרם ו'השדה מגנטי' נעלם, וקפיץ שעומד על פתח זרימת הגז סוגר את 'שסתום הבטיחות'.

מערכת הגיליון מברכת את ידידנו הג"ר מנחם אקרמן שליט"א לרגל הדפסת ספרו הנפלא 'ברכת יום טוב' על הלכות יום טוב הפצה 'יפה נוף'

שרטוט תכנית ססתום בטחון בכירים של גז:
שרטוט ימיני, הססתום 'KEEPER' בצד שמאל למטה, תחתיו האלקטרומגנט כשהוא מנוטרל מחמת כיבוי האש.
שרטוט שמאלי: ססתום הגז כשהוא במצב 'פתוח' על ידי חום האש, רואים בצד שמאל למטה את הססתום כשהוא נמשך כלפי מטה על ידי האלקטרומגנט' ובכך מאפשר את זרימת הגז ללהבה.
התמונות והאיורים: מתוך הספר 'בית כהלכה' עמודים 35-36.

הדחק יעשה שאלת חכם.

2. סברת האוסרים

יצירת חשמל: הרב לובין (במכתבו) מנמק שהאיסור משום הכנסת חשמל לחוט, והרב גלבר (בהערה סוף משנ"ב דרשו חלק ה) מדגיש את האיסור משום שיש כאן כעין תחנת כוח זעיר המייצרת חשמל, ויש לחוש כאן מצד מכה בפטיש, ומצד מוליד כיון שהוא מוליד כאן חשמל, וכבר ידוע כי דעת החזו"א שבכל הדלקת חשמל ישנו איסור בונה מחמת סגירת המעגל, אך כאן חמור יותר כיון שהוא יוצר את החשמל, וכבר מבואר באחיעזר (חלק ד סימן ו) בשם שו"ת בית יצחק כי בכל ייצור חשמל יש איסור של מוליד, וממילא אף שמותר להעביר אש, אך כיון שאסור לייצר אש, וכאן הוא מייצר חשמל שדומה למייצר אש.

עשיית כלי: עוד כתב הרב לובין שדעת החזו"א (במכתב הנדפס או"ח סימן קנז) שבהכנסת זרם חשמל לחוט מתכת, נחשב תיקון מנא אף ללא חיבור פרקים כלל, וטעמו כי חוט מתכת ללא חשמל חשיב גולם, ובכח החשמל נהפך לכלי שימוש, וגם בכירים אלו נחשב עשיית כלי מתחילתו שלא הותר ביו"ט. וכבר כתב המשנ"ב (בהקדמה לסימן תקט) שמותר לעשות מכשירי אוכל נפש, אבל אסור לעשות כלי לצורך אוכל נפש, כמבואר במשנה (ביצה דף לב). אין פוחתין את הנר, מפני שהוא עושה כלי. ובשיעורו של הג"ר צבי אשר פרידמן שליט"א חתן הג"ר יחזקאל ברטלר זצ"ל, בירר היטב כוונת החזו"א במה הוא נעשה ממות לחיים, האם מלאכת בונה הוא ביצירת החשמל, או בחיבור הפרקים של המכשיר החשמלי, או בעצם הזרמת החשמל.

מאיך הרב גלבר כתב שאינו דומה לעשיית כלי, כיון שהכלי עומד לתשימש בפני עצמו, אולם העברת זרם כל ענינו הוא טפל אל הבישול, וממילא דינם כתשמישי אוכל נפש. מאיך כתב לידון כיון שכאן מייצר יש מאין, והוי מלאכה חשובה, שמא לא הותר מטעם מכשירי אוכל נפש.

מעשה או גרמא: מה שדנו המתירים להתיר מטעם גרמא שהרי לא נוצר מיד החשמל אלא לאחר כמה שניות. דחה דבריהם הגרש"י גלבר, שאין כאן היתר של גרמא מכמה סיבות. א. כיון שהזרם נוצר מיד ללא הפסק זמן. ב. שכך דרך פעולת המכשיר, ודומה לזורה ורוח מסייעתו. ג. מצינו לגבי איסור רציחה בגמ' (סנהדרין דף עז.) האי מאן דעייליה לחבריה בביתא דשישא, ואדליק ליה שרגא ומת,

בבדיקה מהירה ופשוטה, תוכלו

לדעת האם בכירים שלכם מותקן 'ססתום בטיחות', אם בהצתת הלהבה, צריך להמתין וללחוץ על כפתור הגז במשך מספר שניות עד שהאש נתפסת, הרי שמותקן בו 'ססתום בטיחות'. ולכן כל זמן שהחיישן לא התחמם עדיין מחום האש, לא נוצר השדה מגנטי שיחזיק פתוח את 'ססתום הבטיחות'.

פולמוס: כירים גז מהדגמים הישנים לכלל הדעות מותר להעביר אליהם אש, ולהגדיל בהם את הלהבה. אבל לגבי כירים גז החדשות שיש בהם ססתום בטיחות, לפני קרוב לעשר שנים בשנים תשע"א תשע"ב, עם כניסת התקן לחובה בכל כירים של גז, התעורר פולמוס עז ונחלקו בדינו גדולי הדור, האם מותר להפעיל כירים של גז ביום טוב עם מנגנון זה, שהרי מייצר 'זרם חשמלי' זעיר, וכוח 'אלקטרו מגנטי', בסגירת המעגל שפותח את 'ססתום הבטיחות' ומזרים גז ללהבה, וכל זה גם כאשר הכירים אינם מחוברות לרשת החשמל!

1. שיטת האוסרים

האוסרים: בתאריך אד"ב תשע"א פורסם מכתב מאת הג"ר ניסים קרליץ זצ"ל עם חתימת הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שיש להימנע ביו"ט משימוש בכירים שיש להם ססתום בטיחות, אלא ידליק מערב יום טוב לכל היום טוב. והוסיף הגרי"מ רובין שליט"א (דרשת שבת הגדול תשעא) שכיון שאין הדבר מוכרע, לכך כתב הגר"נ קרליץ בלשון 'יש להמנע'.

בנוסף פורסם בתאריך יז אלול תשע"א מאת הגרמ"מ לובין שליט"א שלדעת החזו"א יש בהדלקה זו משום עשיית כלי, ויש בזה גם משום מוליד, והצטרפו בחתימת יד קדשם הג"ר ניסים קרליץ זצ"ל והגר"ח קנייבסקי שליט"א. המכתבים מופיעים בספר חוט שני (קונטרס החשמל כרך מזוזה עמודים שפא שפב).

ומעיד הג"ר יצחק דרזי שליט"א (שבות יצחק יום טוב פרק יג) והג"ר דוד אריה מורגנשטרן שליט"א (מטבח כהלכה פרק א) בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאסר להשתמש ביום טוב בכירים של גז שיש להם חיישן. וכן מעיד הגרש"י גלבר שליט"א (משנ"ב דרשו סוף חלק ה) שהסכים הגרי"ש אלישיב זצ"ל לפרסם המכתב שכתב הגר"נ קרליץ זצ"ל והצטרף אליו הגר"ח קנייבסקי שליט"א שיש להמנע משימוש בכירים אלו. לשיטת האוסרים אין להדליק ביום טוב את הכירים אלא ידליק את הכירים מערב יום טוב, וכתב בשער המועדים (פרק ג הערה כח) שיש לדון לשיטת האוסרים האם מותר להגדיל להבת אש שכבר בוערת מערב יום טוב, ולמעשה צ"ע, ובשעת

לובין על דבריו, ותשובת הגרמ"ט דינקל על דבריו. וכן הביא הגרש"י גלבר שליט"א (בהערה משנ"ב דרשו סוף חלק ה) שדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל להקל בזה, והוסיף שאם יש ניצוץ הנדלק בעת הדלקת הגז, יש לנתק את החשמל קודם יו"ט.

ויסוד ההיתר, משום שזרם חשמל כזה שהוא ארעי לא שייך בו תורת בונה, ולא מכה בפטיש, וכל הסברא של הר"ן הוא רק בתיקון כלי שמחזיק לימים רבים, אבל המלאכה בכירים מתבטלת תכף בכיבוי האש.

ולדעת אחד מגדולי הוראה שליט"א אין להדליק לכתחילה ביו"ט, אבל אם כבה הגז ביו"ט הוי בגדר 'הלכה ואין מורין כן'.

בשינוי: וכתב הג"ר רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל בספרו שו"ת 'מעשה חושב', (חלק ח, סימן ה), מעיקר הדין יש מקום בהחלט להקל בזה. אך לרווחא דמילתא ראוי להדליק את הכיריים ביום-טוב באמצעות העברת אש קיימת בשינוי, על-ידי החזקת הנר או הגפרור בין האצבעות וכיוצא בזה. כמובן בזהירות רבה ובאופן שלא יהיה חלילה חשש סכנה.

4. הוספות חשובות

הבהרות: חשוב להזכיר, כי פשוט וברור שכל האפשרות להתיר הדלקת כירים של גז ביום-טוב, הן בסוג הישן והן בסוג החדש, הוא אך ורק על-ידי העברת אש קיימת. לא חלילה על-ידי הדלקת אש חדשה, לא באמצעות הצתת גפרור ובוודאי שלא באמצעות המצת האוטומטי הקבוע בכיריים שמופעל על ידי חשמל, שהרי לפי לכל הדעות אסור להדליק ביום טוב להבה חדשה. כמו כן כיבוי להבת הגז ודאי שאסורה, שהרי אסור לכבות אש ביום טוב.

מקורות: עיין בספר הנפלא **ברכת יום טוב** (עמוד עד) להג"ר **מנחם אקרמן שליט"א**, שסיכם היטב כל סוגיא זו, והביא פסקי גדולי הדור, והרחיב בעוד פרטי דינים, כגון אמירה לעכו"ם להדליק את הכירים, ודין שעון גז, ודין כיבוי גז על ידי גלישת מים, ועוד.

והיינו משום שההבל מתחיל מיד אפילו שלא מת מיד, וגם כאן מיד מתחיל הזרם להיווצר.

מכשירי אוכל נפש: מותר לעשות ביום טוב מכשירי אוכל נפש ואין מורין כן שלא יבואו להקל גם כשהיה לו שהות, ואם היה לו שהות מבעוד יום אסור לעשות מכשירי אוכל נפש, מאידך כתב הרב גלבר שכתב **בראש יוסף** (ביצה דף לג): לגבי אש שלא נחשב שיכל מערב יו"ט, שהרי בזה מפסיד עצים, וא"כ גם כאן מפסיד את הגז ויש כאן הפסד ממוון, ולפעמים יש גם סכנה. ובפרט אם כבה הגז ביו"ט שם ודאי לא שייך לומר שיכל מערב יו"ט. אולם כתב הרמ"א (בסעיף א) שאע"פ שמעיקר הדין מותר במכשירי אוכל נפש אבל אין מורין כן לרבים, וביאר המ"ב (בהקדמה) שנאסר משום שלא יבואו להקל יותר, וא"כ אין להורות כאן. אך כתב הרב גלבר שכיון שהחשש הוא שמא יבוא להקל אף כשאפשר לעשותו מערב יו"ט, כאן אין חשש זה כיון שהרי לא יבוא לעשותו מערב יו"ט שהרי אינו רוצה להפסיד.

3. שיטת המתירים

המתירים: דעת הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל כפי שהעיד בשמו הגרמ"ש קליין שליט"א שמותר, וכן כתב הגרמ"מ קארפ שליט"א (עמוד רעג הערה 36) בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל שמותר, והוסיף שמכל מקום כשאינן צורך עדיף לא להכניס עצמו לשאלה זו.

בירור שיטת המתירים פורסם בקובץ **מבקשי תורה** (קונטרס הגז מהדורה מיוחדת ערב ראש השנה תשע"ב) והובא שם דברי הג"ר עזריאל אירבאך שליט"א שלדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל והג"ר שלמה זלמן אירבאך זצ"ל מותר. עוד הובא שם מאמר מיוחד לבאר שיטת המתירים, מטעם העורך הג"ר שלום אליעזר רוטר שליט"א.

הג"ר משה טוביה דינקל שליט"א כתב בקובץ עוז ואורה (חלק ח) מאמר של 100 עמודים, ובפרק י' תקציר של 10 עמודים בירור ההיתר, לבאר טעם הוראת הגרמ"ש קליין שליט"א בשם הגר"ש ואזנר זצ"ל, ובקובץ מבקשי תורה הביא את המכתב של הגרמ"מ

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **מבעיר:** לכל הדעות ובכל אופן שהוא אסור להדליק אש חדשה ביום טוב, כי אם הדלקת הלהבה מאש אחרת. כמו כן אסור לכבות ביום טוב להבת אש דלוקה.
- ב. **כירים גז ישנים:** כירים של גז מהדגמים הישנים ללא 'שסתום בטיחות' לכל הדעות מותר להעביר אש ביום טוב ולהגדיל את הלהבה, בבדיקה מהירה ופשוטה אפשר לדעת האם יש בכירים 'התקן בטיחות'.
- ג. **כירים גז חדשים:** כירים של גז מהדגמים החדשים בעלי 'תו תקן' שיש בהם 'שסתום בטיחות', נחלקו בדינו גדולי הדור, יש שאסרו להדליק כירים אלו ביום טוב משום בונה גמור וטעמים נוספים, ויש שהתירו מכמה טעמים, ויש שהתיר להדליק בשינוי, ויש שהתיר רק אם כבה ביו"ט.
- ד. **סברת האוסרים:** איסור ייצור חשמל משום בונה ומוליד בעשיית הכלי, ואסור לעשות כלי לצורך אוכל נפש. ונחשב מעשה ולא גרמא. ומכמה טעמים אין כאן ההיתר של מכשירי אוכל נפש. לשיטת האוסרים יש לדון האם מותר להגדיל להבה קיימת.
- ה. **סברת המתירים:** אין בזה חשש בונה שלא תיקן כלום, ואף מוליד אין כאן. ואינו בכלל עשיית תיקון כלי, כיון שאינו מחזיק להרבה זמן. וגם שיש כאן הטעם להתיר משום מכשירי אוכל נפש.
- ו. **מכשירי אוכל נפש:** מותר לעשות ביום טוב מכשירי אוכל נפש ואין מורין כן שלא יבואו להקל גם כשהיה לו שהות, ואסור לעשות כלי גמור לצורך אוכל נפש. ואם היה לו שהות מבעוד יום אסור לעשות מכשירי אוכל נפש.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על: 100 ש"ח מזומן

שאלה: מהו גדר חובת הזהירות והשמירה מחולי הקורונה?

עת צרה היא ליעקב וממנה יושע, בהלת 'מגיפת הקורונה' מקיפה את כל העולם, יש מדינות אשר אין יוצא ואין בא, ומוטל עלינו לדעת ביאור גדר החובה להישמע להוראות הבטיחות, כפי שנקבעו על ידי הרופאים, כדי להנצל מ'מגיפת הקורונה' שלא ידבק ושלא ידביק אחרים.

וראה תשובת הגרע"א (איגרות סופרים סימן כט), שו"ת רעק"א (או"ח חלק ד סוף סימן עא), הובאו כל התשובות בחידושי הגרע"א הנדמ"ח על ידי הגר"ש אריאלי (הכחול), נדרים דף לט.

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה מובחרת על השאלה נכנס להגרלה! ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. ניתן גם לענות בעילום שם, בלי להכנס להגרלה.

נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 256 על סך 100 ש"ח

כמר יחזקאל אלפר ני"ו

תלמוד תורה 'תורת בנימין' ירושלים

המדור זה הוקדש השבוע לעילוי נשמת ר' נחמן ב"ר

משה נתן נטע זצ"ל נלב"ע כ"ט אדר תשע"א

ת.נ.צ.ב.ה.

בית הוראה הילכתא

השו"ת השבועי מ'בית הוראה הילכתא' שאלה: האם יש חשש איסור במשחק ה'סבתא סורגת בשבת?

תשובה: על פי רוב דרך המשחק בצורות בעלמא שאינם מחזיקות מעמד, ובהם ודאי מותר, באופן שעושים צורות שיכולות להחזיק מעמד גם כאשר יניח מידייו על השולחן, כגון צמה, נפה, מיטה, רשת, וכדומה, יש שדנו לאיסור משום 'שני בתי נירים' וטעמים נוספים, ולדעתם יש להמנע מלשחק כן בשבת, אבל אם רואים ילד קטן שמשחק כן בשבת, אין חיוב למחות בו. ויש שהורו שבכל אופן אין שום חשש, כיון שהצורה אינה עומדת לקיום.

לתגובות: ניתן לפנות ל'בית הוראה הילכתא' 02-5350535 שלוחה 1-1.

עדכוני הלכה

פיטום הקטורת

בעקבות 'בהלת מגיפת הקורונה' יש לפרסם את הסגולה הנפלאה, שמ' בואר בזוהר הקדוש (פרשת וארא ק: ויקהל ריא): לביטול המגפה מ'ישראל. אמר רבי פנחס: פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגעתי בו באליהו, אמרתי לו: יאמר לי מו, דבר המועיל לבריאות. אמר לי... שאם יכנסו בניו שבארץ לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ויאמרו ברצון נפשם ולבם עניין הקטורת הסמים שהיו ישראל מקריבים תתבטל המגפה מהם.

וכתב רבי משה בן מכיר בספרו סדר היום (פרשת סדר העבודה עמוד טו) "החושש עליו ועל נפשו, ראוי הוא להשתדל בכל עוז בעניין הזה, ולכתוב כל ענין הקטורת בקלף כשר, בכתובה אשורית, ולקרות אותו פעם אחת בבוקר ובערב, בכוונה שלמה, ואני ערב." וכן היה נוהג האריז"ל (שער הכוונות יג עד) בשעת מגיפה לומר 'פיטום הקטורת'.

נושא הגיליון הבא:

'חובת הזהירות והשמירה מחולי הקורונה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"ג, לרפו"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה. אפשר לתרום עבור הוצאות הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

פניני הלכה

חידושי הלכה

מראשי ורבני חבורות בישיבת מיר

גליון מספר 104
פרשת ויק"פ - החודש
תש"פ

- דין מכת מדינה בביטול שכירות בתים ופועלים מחמת המגיפה ♦ הרב אפרים שפיגלר
- תשלום לגנת ולבעלי אולמות על ביטול בעקבות חולי הקורונה ♦ הרב שמואל דרזי
- האופן שמותר להלשין לרשויות על מי שמפר את כללי הבידוד ♦ הרב אברהם זנגר
- רחיצה בט' קבין או נטילת ידים מ' פעמים לתוספת קדושה ♦ הרב חיים הלפרט
- התאספו למנין יותר מי' אנשים וקיבלו קנס על מי מוטל לשלם ♦ הרב אליסף פרלמן

הרב אפרים שפיגלר

דין מכת מדינה בביטול שכירות בתים ופועלים מחמת המגיפה

הנה ימים הגיעו אשר מחשש המגפה הורו משרד הבריאות לכל יושבי הארץ לקיים לך עמי בא בחדרך ולהמנע מללמד הבנים והבנות ומלשמור על התינוקות, וכן מעריכת נישואין באולמות הידועים, ומצב זה גרם לשאלות רבות בדיני שכירות פועלים ובתים, והנה מלבד נידון חזרה מחמת אונס השייך בכל ביטול ארוע מחמת אונס בין בשכירות בתים ובין בפועלים, יש כאן נידון של אונס דמכת מדינה.

ויש להקדים דנידון האונס מחמת מכת מדינה הוא משום ב' סיבות, הא' מחמת גזירת הממשל לבטל האירועים ומקומות העבודה, והב' מחמת פחד האנשים להתאסף ולהתקהל יחדיו, וב' אופנים אלו כבר הוזכרו ונידונו בדברי הראשונים ופוסקים, דנידון הא' הוזכר במרדכי ב"מ סי' שמ"ג בשם מהר"ם גבי בעה"ב ששכר מלמד ללמד את בנו ויצאה גזירה מהמושל שלא ללמד, ופסק מהר"ם דגזירת המושל חשיב מכת מדינה, ודין זה הובא ברמ"א סי' שכ"א, ואמנם הפוסקים האריכו הרבה בפסקו של המרדכי ויש שחלקו עליו וכדלהלן, מ"מ לא נחלקו על עיקר דבריו דגזירת המושל חשיב מכת מדינה, ונידון הב' במכת מדינה מחמת פחד המגיפה הוזכר בש"ך סי' של"ד סק"ג ובט"ז שם, אלא דד"ז שנוי בפלוגתת הפוסקים, דאמנם הט"ז והש"ך נקטו בפשיטות דחשיב מכת מדינה, מ"מ ציינו שם למהר"ם מטיקטין [הנדפס בסוף מס' הוריות קודם הר"ף] דדן בעיר שהיה שם מגפת דבר וכל בני העיר ברחו מהעיר אי השוכר שעזב דירתו מצי לטעון למשכיר שהוא מכת מדינה, ומסיק דלא חשיב מכת מדינה כיון דאין המכה בגוף היורה ומצי המשכיר לטעון אנה הא קאימנא, וכל טענת מכת מדינה שייכא רק כשאירע הנזק בגוף הדבר [וכגון יבש המעיין ונקצץ האילן, וצ"ע מאכלה חגב], ובמחנ"א שכירות סי' ז' נמי הביא כן מהראב"ן שצידד כסברא זו לדינא, [אמנם סברתו חלוקה קצת מהמהר"ם מטיקטין עיי"ש].

והנה כד אייתינן לדון משום פחד האנשים לחוד ה"ז שנוי בפלוגתת הפוסקים הנ"ל אי חשיב מכת מדינה, ומסתבר דכיון דכהיום הרבה אנשים עדיין אינם שרויים בפחד, לכו"ע אינו נחשב מכת מדינה, [דלמהר"ם פאדווה בעי' דהמכת מדינה תפגע בכל

העולם, ולהש"ך שם סגי ברובא דאינשי], אמנם כיון דאיכא נמי לגזירת הממשל שלא לקיים האירועים והכל חוששים לזה, כה"ג ודאי נידון כמכת מדינה, [אמנם לדעת המחנ"א יל"ד ויבואר להלן], ועפ"י האמור יש לברר כמה אופנים השכיחים, וכל האמור להלן הוא למראה מקום בלבד.

א. בעלי אולמות שביטלו האירוע מחמת הוראת משרד הבריאות האם צריך לשלם שכרם.

הנה אם היתה המציאות שבעלי השמחה מוכנים לקיים האירוע וכל העיכוב הוא מחמת בעלי האולם החוששים לקנסות, א"כ ה"ז כספינה זו ויין סתם המבואר סי' של"א דא"צ לשלם כלום ואם נתן יחזיר, [ולדעת הרא"ה והגה"מ דבנפל הבית משלם עבור כל תקופת השכירות אין לדמות שכירות בתים לשכירות ספינה ואכ"מ]. אמנם מכיון שהעיכוב הוא אף מצד בעלי השמחה כיון שהפקחים מונעים מהם עשיית השמחה ה"ז דומה לספינה זו ויין זה דאזלינן בתר המוחזק. אמנם כאן מצטרף נידון מכת מדינה, וברמ"א סי' שיל"ב סעי' י"ז פסק להדיא דבמכת מדינה בשכירות בתים פטור השוכר, ומסתבר דכ"ה לדעת המהר"ם מטיקטין דהכא חשיב הקלקול בגוף הבית מחמת דא"א לדור בו משום גזירת המושל. אמנם לד' המחנ"א שכירות ז' דנקט דהיכא דהעיכוב אף מצד השוכר ליכא בזה לפטורא דמכת מדינה, א"כ כאן העיכוב הוא הרי מצד שניהם, ואף אי חשיב כמכת מדינה עדיין לא ברירא דכל ההפסד על המשכיר, דאמנם כן הוא שיטת הרמ"א הנ"ל, אבל בדעת הסמ"ע סי' שכ"א מבואר דנקט דמכת מדינה לעולם חולקין, ואחר דעולה דנחלקו גדולי הפוסקים אי צריך השוכר לשלם מחצה או דפטור לגמרי, שורת הדין דבלא הקדים לשלם פטור, ובהקדים לשלם יכול המשכיר להחזיק עד מחצה.

ויש לציין עוד להמחנ"א שם דנקט בשיטת התוס' דבהקדים שכרו לעולם א"צ לשלם אף במכת מדינה, דאמרינן דמתחילה דהקדים סבר וקיבל לשלם אף אם יארע אונס אח"כ, ואפי' אונס של מכת מדינה בכלל זה, [ודין זה הובא ברמ"א סי' של"ד בשם התרוה"ד, אמנם שם אינו מפורש דכ"ה אף במכת מדינה].

ויש לדון בנתן צ"ק ועדיין לא פדאו אי חשיב המשכיר למוחזק, דהנה נקטי דצ"ק לא חשיב ממון וא"כ כ"ז שלא פדאו אינו מוחזק, אמנם לד' המחנ"א הנ"ל דאחר שהקדים לשלם אמרינן דסבר וקיבל לשלם אף על אונס יתכן להאי אומדנא אף בהקדים ונתן צ"ק. אמנם א"י מוכרח דכיון דאפשר לבטל הצ"ק אין להוכיח ממעשיו דסבר וקיבל. ושמעתי דיש מחלקים בזה בין אם הצ"ק ביד המשכיר לבין אם מסרו לצד שלישי.

הדין דהוא פסידא דפועל.

והעולה דנידון זה הוא פלוגתת גדולי הפוסקים, וכמו"כ יש לציין לד' הסמ"ע דבמכת מדינה חייב מחצה, ולפ"ז במטפלות שמקובל לתת צ'קים מראש עבור כל השנה, אם משלם בסוף החודש עבור חודש הבא נמצא דבתחילת חודש אדר כבר שילם עבור החודש והפועל הוא המוחזק, אבל המשלם בסוף החודש עבור תחילת החודש עדיין לא שילם עבור אדר והבעה"ב חשיב למוחזק.

אמנם באחיעזר ח"ד סי' ס"ח דן בכע"ז בדין שכירות שוחטים שנתבטלה השחיטה מחמת גזירת המושל, וכתב דראוי לפשר, הן מחמת שאין הדין מבורר כ"כ, והן משום למען תלך בדרך טובים.

ה. מסרה בנה למטפלת ובעקבות הפסקת העבודה א"צ יותר לשמירת המטפלת, האם צריך לשלם על המשך התקופה.

באופן דאין המטפלת יכולה לשמור מחמת הוראת משרד בריאות ה"ז שייך לכל האמור, אבל באופן דיכולה לשמור אלא דאין האם צריכה יותר לשמירתה כיון דנמצאת עתה בבית, הנה כפי המבואר בסי' שלד-שלה כללא הוא דכל אונסא דתרווייהו לא הו"ל למידע הוי פסידא דפועל, ובכלל אופני האונס מבואר נמי היכא דשכר פועלים להשקות השדה ואתא מיטרא, דכיון דנעשית המלאכה וא"צ הבעה"ב יותר למלאכת הפועל חשיב לאונס ופטור משלם, ונתבאר בראשונים [עי' רמב"ן ב"מ ע"ז א' ורשב"א ע"ו ב'] דבכלל זה כל דנתחדש סיבה שא"צ יותר למלאכה דהוא בכלל דוולא ופטור משלם. והנה במצא פועל שיעשה העבודה בחינם מסתבר דלא חשיב לאונס כיון דזקוק עדיין למלאכה, אמנם היכא שנתחדש לאם סיבה להשאר בביתה ולהשאיר ילדה עמה חשיב דא"צ יותר למלאכת השמירה וא"צ לשלם על ההמשך.

ו. מטפלת המסרבת לקבל ילדים לשמירה האם צריך לשלם על המשך התקופה.

אם סירובה מחמת תקנות משרד הבריאות ה"ז שייך לנידון דמכת מדינה כדלעיל, אמנם אם ע"פ תקנות משרד הבריאות רשאית לקבל ילדים דינו כחזרת פועל דאין מקבל שכרו על הזמן שלא עבד, [ומ"מ רשאית לחזור כיון דדינה כפועל שיכול לחזור בו, ואף קבלן רשאי לחזור בכה"ג, דנידון כאונס].

הרב שמואל דרזי

דיני ממונות בעקבות חולי הקורונה

בתקופה האחרונה שהתחילה מכת ה'קורונה' ר"ל להתפשט בעולם ויש גזירות ותקנות לסגור גני ילדים ושאר דברים, וכן ביטלו כל אירועי החתונות באולמות, נתעוררו כמה וכמה שאלות בדיני ממונות, ויש לדון בב' שאלות המצויות; א' האם יש חיוב תשלומין לגננות פרטיות [שנאסר עליהן לפתוח הגן בימים אלו] וצריכים ליתן להם כל שכרן או לא. ב' בעלי האולמות שביטלו להם חתונות בעל כרחם, באופן שכבר שילמו להם דמי קדימה ועשו חוזה על שכירות האולם ליום החתונה, האם צריכים להחזיר את דמי הקדימה שקיבלו עבור שכירות האולם או רשאים לעכב הממון לעצמם.

והנה בנידון הא' יעוי' בשו"ע חו"מ [סי' של"ד ס"א] דהשוכר פועל ואירע אונס, בכל אונס שאירע לפועל בין ששניהם היו יודעין שדרך האונס לבוא או ששניהן אינם יודעים הוי פסידא דפועל אבל אם בעה"ב יודע והפועל אינו יודע הוי פסידא דבעה"ב, ואם הוי מכת מדינה עיין לעיל סי' שכ"א וכו', ואם ברחו מחמת שינוי אויר הוי כשאר אונס והוי פסידא דפועל או המלמד, ע"כ. וחזינן דמדינא אם אירע אונס הוי פסידא דפועל, מיהו לענין מכת מדינה ציין הרמ"א לסי' שכ"א ושם כתב הרמ"א בשם המהר"ם על מלמד שגזר המושל שלא ילמוד דהוי מכת מדינה וכל ההפסד על בעה"ב ע"ש, ולפ"ז כוונת הרמ"א כאן דגם לענין שאר אונסין דפועל וקבלן אם הוא אונס דמכת מדינה נוטל הפועל כל שכרו, וכ"כ הש"ך סק"ג להדיא דאונס דשינוי אויר שכתב הרמ"א דהוי פסידא

וכל האמור הוא לענין עלות האולם, אבל לענין האוכל כ"ז שלא הכינו האוכל ברור דא"צ לשלם, אבל כשכבר הכינו ויש בזה הפסד, ה"ז תלוי בהנ"ל, ואין לומר דאחר שהכינו האוכל חשיב שכבר עשה שליחותו ויהא חייב לשלם השוכר כל האוכל וכדינא דסי' של"ה, דברור דבעלי השמחה לא הזמינו את האוכל אלא כשמוגש באולם, וכ"ז שלא הוגש האוכל באולם לא חשיב שעשה שליחותו. אמנם באופן שהזמינו קייטרינג חיצוני וכבר הכינו האוכל בזה לא בריא כלל לפטור, ושייך לנידון השו"ע סי' של"ג ס"ח ונתיה"מ שם ואכ"מ.

יש לציין עוד דכל נידון האולמות הוא רק בעשה השוכר קנין [ע"י הקדמת מעות או שטר], אבל בלא עשה קנין ודאי דיכול לחזור בו, ואף בעשה קנין אי דנין ליה כקנין לאחר ל' וחלות השכירות הוא רק בליל האירוע ג"כ יכול השוכר לחזור בו, אמנם בסתמא דנין ליה כמעכשיו ולאחר ל', עי' פת"ש סי' שט"ז סק"א.

ב. שכר אולם ל 400 מקומות והגבילו השימוש ל 100 מקומות, האם משלם שכרו משלם.

בנידון זה כיון שמשתמש באולם באנו לפלוגתת המהר"ם פאדווא והרמ"א סי' שכ"א, דלד' המהר"ם מצי המשכיר לומר לשוכר חזור בך מהשכירות, ואם אינו חוזר הרי סבר וקיבל כפי המחיר המלא, אמנם להרמ"א [וכ"ה הכרעת הש"ך ונתיה"מ], במכת מדינה מנכה לו המשכיר הפרש המחיר, ויתכן דאף להמהר"ם מנכה לו בכה"ג כיון דאין השוכר יכול לחזור בו כעת אחר שכבר התארגן והודיע שעושה השמחה שם ואין בידו היכולת למצא מקום אחר, [וסברא זאת כתבה המהר"ם לענין שכירות דכיון דאין יכול לחזור בו מנכה מהשכירות], ומ"מ כל זמן שהשוכר מוחזק מצי למימר קים לי כהרמ"א ורוב פוסקים ולנכות הדמים.

ג. שכר אולם באמצע החורף לתאריך כ"א אדר, וחזר בו שבוע לאחר השכירות מרצונו, האם צריך לשלם.

עובדא הוה באחד ששכר אולם באמצע החורף לתאריך כ"א אדר וחזר בו שבוע לאחר ההזמנה, ועפ"י החוזה עם בעל האולם מי שחוזר בו שבוע לאחר ההזמנה משלם תשלום מלא אם לא הגיע שוכר אחר, ואכן גבו ממנו התשלום, ועתה תובע בעל השמחה דללא חזרתו ג"כ לא היה מתקיים האירוע. הנה נידון זה נמצא בשו"ת הרמ"א סי' נ' לענין קהילה ששכרו רב וחזרו בהם וחייבום לשלם דמי הרבנות ואכ"כ אירע מגיפה שאין יכול הרב להגיע מחמת מכת מדינה, וכ' הרמ"א לחדש דחייבים בני הקהילה בתשלום כיון שמיד בשעת חזרתם כבר נתחייבו בתשלומין, ואונס שנעשה אח"כ הוי פסידא דבעה"ב, וציינו הגרע"א סי' של"ד, ובשער המשפט סי' של"ג סק"א תמה עליו, דכיון דללא חזרתם לא היו צריכים לשלם מידוע עתה שחזרו בהם יגרע זכותם. ולכאוף דעת השער המשפט היא דבעה"ב החוזר אין חיובו מדין שכר פועל אלא מדין תשלומי הפסד שנגרם לפועל, וכ"כ הנתיה"מ סי' של"ג סק"ד, הלכך אחר שנתחייבו על ההפסד תו אין נפטרים. אמנם א"כ מסתבר שכ"ז רק בשכירות פועלים אבל בשכירות בתים ודאי דחיבו על קנין השכירות וא"כ מחוייב המשכיר להעמיד לו האולם לזמן השכירות, וכל דאירע מכת מדינה הדר דינא דהוא פסידא דמשכיר, וע"ע ערך ש"י סי' של"ג בד' הרמ"א.

ד. מלמדים ומורות גננות ומטפלות שהפסיקו העבודה האם צריך לשלם על המשך התקופה.

נידון זה הוא נידון המרדכי המובא ברמ"א סי' שכ"א בדבר גזירת המושל שלא ללמד דפסק בשם מהר"ם דהוא פסידא דבעה"ב ומשלם למלמד כל שכרו, וכ"פ הש"ך שם ובסי' של"ד, והחת"ס הובא בפ"ת שם, אולם הגר"א בסי' שכ"א והנתיה"מ בסי' של"ד תמהו ע"ז דאין יתכן דבלא מכת מדינה כללא הוא דכל אונסא הוא פסידא דפועל וכאן דאירע מכת מדינה יהא פסידא דבעה"ב, ולכך חלקו ע"ז לדינא, והנתיה"מ פי' המרדכי בדרך מחודשת עיי"ש, [ובישוב הקו' עי' דברי גאונים כלל פ"ב בשם שו"ת שאילת שלום]. ונמצא דבנידון דידן באנו לפלוגתת הפוסקים הנ"ל אי אמרינן בזה פסידא דשוכר או פסידא דמשכיר. אמנם היה מקום לדון דאף להנתיה"מ והגר"א כל דבריהם הוא רק במקום שנוהגין כדן השו"ע דכל אונסא הוא פסידא דמלמד, ובחלה התלמיד נמי פטור הבעה"ב, אבל כהיום שהמנהג שבחלה התלמיד ובשאר אונסים משלם הבעה"ב כל שכרו, א"כ אף גבי מכת מדינה יהא כן. אבל אי"ז מוכרח ד"ל דבמכת מדינה דאין בזה מנהג הדרין לעיקר

דפועל היינו דווקא בברחו מיעוט אנשי העיר, אבל בברחו רוב אנשי העיר הוי מכת מדינה כדאיתא בפ' המקבל דהיכא דאשתדוף רובא דבאגי הוי מכת מדינה, וכמש"כ בהגהות אשרי' לענין מלמד דאם הביטול מחמת גזירות המושל בעיר וא"א למלמדים ללמוד הו"ל מכת מדינה ונותן כל שכרו יע"ש.

אולם הסמ"ע בסי' שכ"א סק"ו פליג על הרמ"א ופי' דכוונת המהר"ם דיחלוקו בהפסד כיון דמכת מדינה אין לתלות במזלו של זה יותר משל זה יע"ש, אך הט"ז והש"ך שם השיגו על הסמ"ע דבהגהות אשרי' ומהר"ם פאדווה כתבו להדיא שהבעה"ב נותן לו כל שכרו.

אבל בביאור הגר"א סי' שכ"א סק"ז כתב דדבריהם צ"ע דאדרבה הואיל ומכת מדינה צריך לנכות משכירותו כמו שמצינו בחוכר שדה מחבירו דאם יש מכת מדינה מנכה לו משכירותו, ואף שבדרכי משה תירץ דלא דמי לקרקע דקרקע בחזקת בעליה עומדת וגם המשכיר יפסיד, משא"כ בשאר משכיר וכו', וסיים הגר"א בזה"ל; מ"מ דבריו תמוהין ומרפסן איגרא יציבא בארעא וכו' מאן דאית ליה תורי כו' [נדה סט.]. עכ"ד. וחזינן דהגר"א ס"ל דגם במכת מדינה אין הפועל או המלמד נוטל כל שכרו אלא מפסיד שכרו מכאן ולהבא כמו בשאר אונסין, ויעוי' גם בסי' של"ד שציין הגר"א לדבריו הנ"ל.

כמו"כ בנתיבות סי' של"ד סק"א תמה דמהיכי תיתי יהיה עדיף מכת מדינה משאר אונסין דהוי פסידא דפועל, ואדרבה מצינו שמכת מדינה מגרע כח הפועל וכו', ולכן פי' הנתיבות דאין דעת הרמ"א לומר דבמכת מדינה משלם כל שכרו, רק כוונתו דיש חילוק בין אונס כגון פסק הנהר ויש לו טירחה יתירה או שנתמעט הטירחה בדנין חזרה קאי ואין אחד יכול לכופ חבירו להוסיף או למעט בשכירות, משא"כ במכת מדינה בדנין ניכוי קאי וכל אחד יכול לכופ לחבירו לגמור העבודה, אבל לענין לשלם כל השכירות ודאי דאף הרב סובר שפטור ע"ש. ועוד כתב הנתיבות דגם לשיטת המרדכי דחייב בעה"ב לשלם למלמד כל שכרו נראה דהיינו משום דמלמד נוטל רק שכר שימור וגזירת המושל לא היה ע"ז אלא על הלימוד וחשיב כעשה שליח שליחותו כיון דלא נאנס בגוף הדבר ששכרו יע"ש.

ולדברי הנתיבות נמצא, חדא דהרמ"א לא פסק כלל כדברי המרדכי דאם יש גזירת המושל שלא ילמדו נוטל המלמד כל שכרו מבעה"ב, אלא גזירת המושל ומכת מדינה דינו כשאר אונסין דהוי פסידא דפועל. ועוד חידש הנתיבות דגם המרדכי לא ס"ל דנוטל כל שכרו אלא דווקא במלמד משום דאינו נוטל שכר על עצם הלימוד אלא רק שכר שימור וגזירת המושל לא היה על שימור והמלמד מזומן להשלים המלאכה ולשמור על התלמיד, אבל באופן שאירע אונס של קלקול אויר ורוב אנשי העיר ברחו או שיש גזירת המושל על עצם שימור הילדים וכדו', בזה כו"ע מודים דאין המלמד נוטל שכרו מכאן ולהבא.

ולפי האמור שמעתי לדון דגננות שאינן עובדות בימים אלו מחמת גזירת המושל או מחמת חולי האויר באופן שרוב אנשי העיר חוששים לקבץ הילדים במקום אחד, יש כאן ספיקא דדינא אם חייבים הורי הילדים לשלם להם כל שכרם או לא, ולפיכך המחזיק במעות ידו על העליונה ויכול לומר קים לי, ובאופן שהורי הילדים עדיין לא שילמו שכרם יכולים לפטור עצמם על ימים אלו בטענת קים לי, ולהיפך אם נתנו צ'קים מתחילת השנה עבור כל החודשים יש לדון דהגננת מוחזקת בממון ויכולה לגבות הצ'ק בטענת קים לי, ויל"ע בדבר דשמה מספק אין לה רשות לגבות הצ'ק דהא מחוסר גוביינא הוא. כן נראה לדון ולעורר הצדדים לפו"ר, ולענין מעשה יש לעשות שאלת רב ואין להסתמך על הדברים הנ"ל כלל.

והשתא יש לדון בנידון הב' לענין שוכרי האולמות שנתבטלה שכירותם בעל כרחם מחמת מכת מדינה וגזירת המושל האם הפסידו כל שכרם או לא. ולפו"ר היה נראה לדון דתליא בנידון הנ"ל, דלשיטת הרמ"א והש"ך דס"ל דבשכירות פועלים אם אירע מכת מדינה נוטל הפועל כל שכרו יש לדון דגם בניד"ד בעלי האולמות יטלו שכרם באופן שעשו קנין על שכירות האולם ליום פלוני ושילמו דמי קדימה וחתמו על חוזה הזמנה כנהוג.

אולם יש להוכיח מדברי הט"ז והש"ך דבשכירות בתים אין הדין כן, דיעוי' בש"ך סי' של"ד סק"ג אחר שהביא דברי המהר"ם פאדווה והגהות אשרי' דאם היה שינוי אויר וברחו רוב אנשי העיר או

שהיה גזירת המושל נוטל המלמד כל שכרו, סיים הש"ך וז"ל; עיין בפסק מהר"ם טיקטין במרדכי במי שהשכיר בית לחבירו ונכנס בו ואח"כ נתהוה שינוי אויר ודבר בר מינן והוכרחו לברוח ופסק דצריך השוכר לשלם לו ודבריו צ"ע לדינא ע"ש. והדברים צ"ב דמשמע מדברי הש"ך דגם באופן דהיה מכת מדינה אין השוכר צריך לשלם, וצ"ב מאי שנא ממלמד דנקט הש"ך בפשיטות דבמכת מדינה נוטל כל שכרו מבעה"ב.

כמו"כ יש לתמוה בדברי הט"ז שם שכתב נמי זה תו"ד, דבמשכיר בית לחבירו ונתהוה שינוי אויר שצריכים הכל לברוח נראה פשוט שההפסד על בעה"ב, חדא דזה הוה מכת מדינה דא"א לדור בבתיים שבעיר, ואין לומר דהא בבית גופא ליתא שום מכה וכו' מ"מ משמע במקום שצריכים הרוב לברוח ודאי הוה מכת מדינה וכו' כל זה נ"ל פשוט, אלא שראיתי פסק אחד נד' בספר אלפסי דהשוכר צריך לשלם כל השכירות וטעות הוא עכת"ד. וצ"ע דהט"ז לעיל סי' שכ"א כתב ליישב ולפרש דברי הרמ"א דמלמד שגזר המושל שלא ילמדו נוטל כל שכרו ודלא כמו שהקשה הסמ"ע דבכל מקום שיש מכת מדינה כל ההפסד על בעה"ב והוא ברור והוא פשוט יע"ש, וא"כ תקשי למה לענין שכירות בית פשיטא ליה דאין השוכר צריך לשלם כל שכרו.

ונראה מכאן דעל כרחק יש חילוק בין שכירות פועל דבמכת מדינה נוטל כל שכרו, לבין שכירות בית דהתם כל זמן שאין ראוי לדור בבית אע"ג דהוי מחמת מכת מדינה א"צ לשלם, והטעם נראה דכיון דסו"ס אין הבית ראוי לדור בתוכו (אפי' שאין קלקול בגוף הבית כמש"כ הט"ז) דמי לשוכר בית ונפל הבית דא"צ לשלם על זמן של מכאן ולהבא, ואפי' הקדים ונתן כל שכרו צריך המשכיר להחזיר לו שאר השכירות וכמבואר בשו"ע סי' ש"ב סי"ז ע"ש, ולפיכך גם כשאין הבית ראוי לדור בתוכו מחמת מכת מדינה צריך המשכיר להחזיר הדמים. כ"נ לפו"ר ולא באתי אלא לעורר הצדדים.

הרב אברהם זנגר

להלשין לרשויות על אדם המפר את כללי הבידוד

הנה בימים אלו אשר תגעש ותרעש הארץ מפחד הנגיף אשר שלח ה' בכל קצוות תבל, ובכל מדינה ומדינה מקום אשר דבר הנגיף ורעתו מגיע נקבעים כללי הנהגה לציבור כדי לקדם פני הרעה, ויש אנשים אשר נקבע כי עליהם לשהות בבידוד, חלקם באשר נודע כי הנגיף שוכן בקרבם וקרוב לודאי שידביקו כל מי שבא במגע קרוב עימם, ורובם כדי למנוע סיכון שמא נדבקו בנגיף ועלולים להדביק בו את חבריהם, וכדי לאכופ תקנה זו קבעו הרשויות עונשים וקנסות למי שיפר את כללי הבידוד.

והנה אם אחד רואה אדם המפר את כללי הבידוד ויוצא ובא בין הבריות, שמענו מבעלי הוראה שמותר ומצוה להלשין עליו לרשויות מדין רודף אף כשאין בו אלא חשש בעלמא, הואיל ולפי כללי הרפואה המקובלים יש יסוד לחששות אלו ותקנת הבידוד היא תקנה ראויה, והעובר ע"ז נידון כרודף את הציבור (וכנודע מדברי הגרע"א באגרותיו אודות מגיפת החולירע שהיתה בזמנו, ונדפסו בשלמות בחידושי רעק"א החדש נדרים לט.). [וכן הורו בעבר במקרים דומים שמותר ומצוה להלשין לרשויות על מי שמוכר נפצים וכדו' אשר יש בהם חשש סכנה ונזק לציבור]. אכן פשוט דאין היתר להלשין אלא כשאין אפשרות אחרת להניעו ממעשיו. [והוי עובדא עתה באדם שאינו שותו"מ שהפר את כללי הבידוד וא"א להתרות בו כי הוא גברא אלמא, והורו להתרות בו ע"י מכתב אנונימי בתיבת הדואר, ואם לא יחדול ממעשיו מותר ומצוה להלשין עליו לרשויות].

ואם כנים הדברים יש להסתפק האם מותר להלשין עליו רק בשעה שהוא בא בין הבריות ויש צורך לסלקו משם ולהכניסו לבידוד, או אף לאחר שחזר לביתו מותר להלשין עליו כדי שלא ישנה באיוולתו. ויסוד הנידון הוא אם ההיתר לפגוע ברודף הוא רק בשעת מעשה הרדיפה או גם בשעה שאיננו רודף מותר לפגוע

דמותו למוסרם למלכות, ובע"כ דדין רודף הוא רק בשעה שהתחיל במעשה הרדיפה כאמור, אבל מה שאנו יודעים שיהא אח"כ רודף אין היתר משום כך להקדים רפואה למכה ולהורגו מיד, עכ"ד. והאר"ך לדחות עפ"מ שכתבו האחרונים דדין בא במחירת הוא דין מחודש ואינו כדין רודף בעלמא והוכיחו כן מד' הרמב"ם פ"ט מגניבה הל"ז, ועיקר הטעם הוא לפי שהנרדף יכול להציל עצמו ע"י מסירת ממונו (והאר"כנו בזה בקונט' ח"י אברהם סי' ג') ואכמ"ל.

כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך

נסיים בדברי חיזוק שהתעוררתי בימים הללו. הנה רבים חשים שיש כאן גזירה כללית על כל העולם כולו, גויים כיהודים, שומרי תו"מ ושאינם שות"מ, בני תורה ועמי הארץ, אולם האמת היא שיש כאן גזירות וענינים חלוקים לגמרי זה מזה, דהנה כתיב בפ' בשלח 'כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך', והקשו חז"ל בכמה דוכתי 'אם אינו משים בהן מחלה מפני מה הן צריכין רפואה', ותירצו במכילתא; 'לא אשים, ואם אשים כי אני ה' רופאך', והובא ברש"י. ובספר נחלת יעקב לבעל הנתבות כתב בזה ביאור נפלא וז"ל; 'נראה לפרש, דהנה בעל העקידה כתב שכל הדברים נידון ע"ש התכלית, ולזה אמרו שבנין נערים סתירה וסתירת זקנים בנין, ולזה אתי שפיר, דהנה רופא כאשר ירפא אדם ממכות ופצעים, ולפעמים יצטרך לצורך הרפואה לחתוך הבשר הרע שלא יקלקל את שאר הבשר, לא יקרא בחיתוך הבשר ההוא רק רופא, אף שבשעה שמחתך הבשר עושה יסורים גדולים, מ"מ יקרא בעשיה ההוא רופא ולא מייסר, להיות שתכלית זה הוא הרפואה, וכל הדברים נקראים ע"ש תכלית, משא"כ מי שעושה כן כדי לייסר לחבירו נקרא מייסר. ולזה במצרים כשעשה הקב"ה יסורין למצרים, היה באמת לתכלית יסורין, ונקרא הדבר ההוא מחלה, משא"כ בישראל, אף אם עושה לפעמים יסורין לכפרת פשע, אין נקראים בשם יסורין כלל, רק בשם רפואה, להיותן לתכלית רפואה, ואין נקראים בשם מחלה כלל. וזהו אומרו 'כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך' פי' כי אפילו אם אשים לא יקרא מחלה כלל כי אם רפואה, 'כי אני ה' רופאך', פי' שאני ה' אף אם אייסרך בשום פעם, הוא כדי שע"ז אני מרפאך, וכל היסורין הן רק לתכלית הרפואה עכ"ל. ומצאתי בעקידת יצחק (ויקרא שער ס"א) שכבר ביאר כן בעצמו וז"ל; 'אע"פ שנראה שתשתתף בענין הנגעים והמחלות עם מצרים או עם זולתה מהאומות, אינו כן על דרך האמת, כי לגבי דידך אינה מחלה אבל היא רפאות תעלה, ושיעורו 'כל המחלה אשר שמת במצרים' לכוונת החליאם והכאותם, 'לא אשים עליך כי אני ה' רופאך' ומכוין לרפואתך ולא לחלייך עכ"ל.

ונמצינו למידין דבר נפלא, דאף שלפי עיני בשר נראה שיש כאן גזירה אחת ומגפה אחת על כל העולם כולו, באמת אינו כן, אלא לכל העולם כולו יתכן שהוא מגפה ופגע רע הואיל ותכליתו לעונש ונקמה, אבל לעם ישראל ובפרט לבני תורה ועובדי ה' הוא רפואה הואיל ותכליתו להביא לידי קרבת ה' וחיזוק באמונה ובטחון ותורה ותפלה, ולעמוד בנסיון לראות שכל רוחות שבעולם לא יניעונו מעבודת ה'. ונמצא שאין לנו עסק וענין עם שאר אנשי העוה"ז בזאת המגפה, ואנן בדידן ואינהו בדידהו, [מלבד החילוק הפשוט, שרוב העולם יראים מהנגף ותחלואיו, ואנו עובדי ה' יראים מפחד ה' ומחדר גאונו אשר שלח את הקטן שבשלווחי הבלתי נראה ובלתי מוחש לעורר ליבנו לאהבתו ויראתו ולבטוח בו ולהדבק בתורתו הק'].

ובספר לתתך עליון פ' בשלח מובא מעשה שסיפר מרן הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל על הגה"צ רבי נחום זאב זצ"ל מקלם שבתקופה האחרונה לחייו סבל יסורים גדולים, ופעם שמעה אשתו שהוא אומר להקב"ה 'רבש"ע אביסלע גרינגער' (רבש"ע שהיסורים יהיו יותר קלים). אמרה לו אשתו למה אינך מבקש שיסתלקו היסורים לגמרי. השיב רנ"ז; 'אמנם איני במדרגת רבנו הקדוש שביקש מהיסורים שיבואו וקרא להם אחי ורעי בואו אלי, אבל אחר שבאו אלי אוכל לומר להם שיסתלקו לגמרי, שכן יש להם תכלית, ואיני רוצה להפסיד את התועלת שלהם, רק זאת אבקש שיהיו קצת יותר קלים'. ויה"ר שתקופה זו תביא את התועלת הנרצית עדי לציון מבשר יבא ונראה עין בעין בקיום החזון והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול אכ"ר.

בו כדי למונעו מרדיפה בעתיד כל שיש רגלים לדבר שעלול הוא לבא לידי רדיפה. [אולם מצד העבר שעשה שלא כדין שבא בין הבריות בודאי אין היתר להלשין עליו ולהזיקו, דודאי אין בידינו להשית עליו עונש שלא ע"י ב"ד, וההיתר הוא רק מדין רודף כדי להצילו להבא מלהזיק]. ויתכן דשאלה זו תלויה במה שהאריכו האחרונים (בפרק בן סורר ומורה) לחקור בגדר ההיתר להרוג רודף, אם עיקרו דין הצלה לנרדף או דין עונש לרודף, ואכמ"ל. ומצאנו כמה ראיות דיש דין רודף אף קודם מעשה הרדיפה;

א ברמב"ם פ"ח מחובל ומזיק הל"י ושו"ע חו"מ סי' שפ"ח סי"ב מבואר דמוסר דינו כרודף ומותר להורגו כדי שלא ימסור. ומבואר שם דמותו להורגו לאלתר אף שאינו הולך עתה למסור לפי שמוחזק לן שימסור בעתיד (כיון שאמר שימסור או שהוחזק למסור ג"פ), הרי דחל דין רודף אף קודם הרדיפה כל שעלול לרדוף בעתיד.

אולם בספר מלואי שלמה להר"ש לורנץ זצ"ל דן אודות אשה החולה במחלה מסוכנת חשוכת מרפא ויודעים בה שבדעתה להדביק אחרים במזיד, והשאלה אם מותר לפגוע בה כדי למונעה מכך, ובתוך דבריו דן לדמות לדין מוסר שהתירו להורגו מדין רודף, ושם בעמ' רפ"ה נדפס מכתב מהגר"ש אלישיב זצ"ל שהשיב לו דלא דמי, דמה שנזכר דין רודף לגבי מוסר הוא לדוגמא בעלמא, וההיתר להרוג מוסר קודם שהולך למסור אינו מדין רודף אלא היא תקנ"ח משום מיגדר מילתא כדי שלא ירבו מוסרין בישראל כל' שו"ת הרא"ש כלל י"ז, והוסיף שם הרא"ש שאלמלא כן אין העמדה ואין תקומה לדור השפל הזה כי בעוונותינו רבו המתפרצים וצריך הדבר גדר וסייג, וכ"כ בחינוך מצוה רל"ו שהיא תקנ"ח לתיקון העולם, ועפ"ז יישב הגריש"א קושיית הפנ"י הנודעת בב"ק קיז. מ"ט מוסר חייב בתשלומין ואינו נפטר מדין קלב"מ כמו רודף, ולהנ"ל ניחא, דאין לו דין רודף אלא הוי היתר מיוחד משום מיגדר מילתא וא"ז בגדר חיוב מיתה כמו ברודף. ועפ"ז כתב דשאלה הנ"ל אין לאשה דין רודף עכ"פ שלא בשעת הרדיפה ע"ש. וכבר כתב כן בשו"ת אור גדול סוס"י א' דההיתר להרוג מוסר הוא תקנ"ח לתיקון העולם אף שאינו רודף ממש.

אך בספר משנת פקו"נ סוס"י נ"א וסי' פ"ב הביא ראיות רבות מדברי הראשונים דלא כד' האור גדול והגריש"א זצ"ל, וכ"ה בביאור הגר"א על השו"ע שם דההיתר להרוג מוסר הוא מדין רודף, ומש"כ הרא"ש והחינוך שהוא תקנה דרבנן הם מיירי לאחר המסירה דמותו להורגו בתורת עונש אף אם אינו עומד למסור עוד להבא, וכ"כ להדיא בשו"ת הריב"ש סי' רלח-רלט והביא שם לדברי הרא"ש הנ"ל, וכ"כ בשו"ת גאוני בתראי סי' מ"ה בביאור דברי הרא"ש.

ב מו"ר הגר"א גנחובסקי זצ"ל הביא ראיה (בספרו בני ראם סי' מ"ט) מהתוס' ע"ז י: דמבואר שם בגמ' מעשה דאנטונינוס שהיה בא בכל יום מביתו לבית רבי דרך מערה והיו מלויים אותו ב' עבדים ואח"כ היה הורגם. והקשו תוס' איך הרגם, והלא שפיכות דמים הוא מז' מצוות בני נח, ותירצו שהיה ירא פן יודיעו הדבר אל השרים והיו גורמין להורגו ואמרינן הבא להרגך השכם להרגו, עכ"ד. ומבואר מדברי התוס' דהיה לעבדים דין רודף אף קודם שעמדו לרדוף. וכן הוכיח בשו"ת מנחת אברהם סי' י"ב סק"ב.

ג עוד הביא מו"ר זצ"ל לדברי ההפלאה בספרו פנים יפות עה"ת פ' וישלח שביאר הטעם ששמעון ולוי הרגו את אנשי שכם, לפי שידעו דמיד כשיקחו את דינה מבית חמור ירדפו אנשי שכם אחריהם להורגם ועל כן הקדימו להורגם מדין רודפים, וכע"ז כתב שם באוה"ח הק'. הרי דנקטו דדין רודף חל אף קודם הרדיפה.

מאיך גיסא בספר משנת פקו"נ שם הביא ראיה הפכית מדין בא במחירת דמותו להורגו מדין רודף (דאם יעמוד בעה"ב על ממונו יהרגנו), ואטו מי נימא דאדם שדרכו לגנוב במחירת יהא מותר להקדים ולהורגו בשוכבו על משכבו. וכן מבואר מדברי יד רמ"ה סנהדרין עב. דההיתר להרוג את הבא במחירת הוא רק באותה שעה ממש שהוא עלול להורגו כשהוא עומד כנגדו במחירת. ויעו"ל בגמ' ב"מ פג: בעובדא דרבי אלעזר בן רבי שמעון ורבי ישמעאל ב"ר יוסי שהיו ממונים מטעם המלכות לתפוס הגנבים וגערו בהם אליהו הנביא ורבי יהושע בן קרחה דעליהם לברוח ולא למסור למלכות, והנה מסתבר שגנבים אלו היו באים ג"כ במחירת לבתי ישראל וא"כ הרי מותר להורגם מדין רודף וכ"ש

רחיצה בט' קבין לתוספת קדושה

הן נודע כי עקב התפשטות ה'קורונה' נסגרו חלק מהמקוואות בשעות הבוקר, ונדרשו בעלי ההוראה לדין רחיצה בט' קבין. וראוי לברר אי מהני רחיצה בט' קבין גם למי שטובל בשביל תוספת קדושה. שורש הספק, דהנה ק"ל בשו"ע סי' פ"ח דביטלו תקנת עזרא שאסר בעל קרי בד"ת ק"ש ותפלה, אולם כתב המ"ב סק"ד "ומ"מ יש אנשי מעשה שנוהגין בתקנה זו וטובלן א"ע לקריין ואם קשה עליהם הטבילה רוחצין א"ע בט' קבין". ומקור הדברים מהסוגיא בברכות כ"א דמהני רחיצה בט' קבין לקיום תקנת עזרא. ומעתה יש לדון אם הא דמהני רחיצה בט' קבין הוא רק לקיום תקנת עזרא, אבל לתוספת קדושה בעי דוקא טבילה במקוה או דמהני אף לתוספת קדושה.

וכדי לברר נידון זה נקדים לדון בגדר טבילה המטהרת. דהנה בנדרים ע"ה נחלקו ר"א ורבנן אם הא דבעל מיפר נדרי אשתו הוא רק בנדרים שכבר נדרה או אף בנדרים שעדיין לא נדרה, דר"א ס"ל דאם כחו להפר נדרים שבאו לכלל איסור פשיטא דמיפר נדרים שלא באו לכלל איסור. וחכמים סברי דאינו מיפר אלא נדרים שבכחו לקיימם, וכשם שקודם שנדרה אינו יכול לקיים, כך אינו מיפר. ומבואר בגמ' דרבנן הוכיחו דלא כר"א מהא דמצינו דמקוה מטהר רק את מי שנטמא, אבל טבילת אדם טהור אינה מצלת מלקבל טומאה, וה"ה דאין הפרה מועלת לבטל הנדר קודם שחל. וכן פ' הרא"ש "ואהא מייתי ראייה ממקוה דאע"ג דמועיל לטומאה שעברה אינו מועיל לטומאה שעתידה לבא שלא תחול עליו".

ויש לתמוה על הדמיון למקוה; [א] מה שייך טבילה קודם הטומאה, הא כל ענינה של טבילה לסלק הטומאה, ואיך אפשר להסיר טומאה שעדיין לא באה. [ב] הפרת נדרים הוא חלות בפנ"ע שמועיל לבטל הנדר כדחזינן ששייך להישאל על הפרה, ואי הוא רק סילוק הנדר איך שייך להישאל על הפרה, וע"כ דהוא חלות בפנ"ע דומיא דנדר. ומעתה צ"ע דאפשר שרק להפר אפשר קודם שחל הנדר שע"ז ימנע את הנדר מלחול, אבל טבילה שכל ענינה סילוק הטומאה מה שייך לעשותו קודם הטומאה.

ויש ללמוד מזה דגדר טבילה המטהרת ל"ה 'סילוק טומאה' אלא הוא 'כח טהרה', ומה שהטומאה סרה הוא מידי דממילא ע"י הכח טהרה. וע"פ זה יובן הדמיון בין טבילה להפרת נדרים, דכמו שכח הטהרה שע"י הטבילה אינה מועלת להציל מהטומאה שלא תבוא, כך הפרת נדרים אינה מועלת לבטל את הנדר שעדיין לא חל.

ויש להביא כמה ראיות ליסוד זה; [א] הגר"ח בסטנסיל סי' תכ"ד חקר בהא דטובל ושרץ בידו אינו נטהר, אם הוא משום דחוזר ונטמא מהשרץ, אבל טומאה ישנה בטלה ע"י הטבילה, או דטובל ושרץ בידו אין טבילה מטהרתו מטומאה ישנה. ונפק"מ לטומאת מקדש דבעינן ידיעה בתחילה, אי בעי ידיעת הטומאה חדשה או הישנה. והכרע כצד שני דאינו נטהר מטומאה ראשונה. וכן הוכיחו האחרונים ממש"כ הרמב"ם פ"ב מתשובה ה"ג "כל המתוודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ", וכ"ה בשע"ת ש"א אות יט "כי המתחרט ומתוודה ואיננו עוזב החטא דומה למי שטובל ושרץ בידו שלא עלתה לו טבילה". ואי מועלת הטבילה לטומאה הישנה ורק שנטמא שוב מהשרץ, מהו שכתבו דלא עלתה לו תשובה, והא עדיין לא חטא, ורק שלא גמר בלבו לעזוב, ומנ"ל דל"ה תשובה, וע"כ דטובל ושרץ בידו לא עלתה טבילה אף לטומאה ישנה, וה"ה דעשיית תשובה בלא שגמר בלבו לעזוב החטא, ה"ז כטובל ושרץ בידו דאינה תשובה. ואי נימא דגדר טבילה הוא סילוק הטומאה מהיכ"ת שהשרץ יעכב מלהיטהר מהטומאה ישנה. אך להאמור דטבילה ל"ה סילוק הטומאה אלא כח טהרה ניחא, דנתחדש דא"א ליצור כח טהרה כששרץ בידו.

[ב] במתני' חגיגה יח: מבואר שעשו מעלות בטבילה, דטבל לחולין הוחזק לחולין ואסור למעשר, טבל למעשר הוחזק למעשר ואסור לתרומה וכו'. ואי גדר טבילה הוא סילוק הטומאה איך שייך שיחול כפי דרגת כוונתו. וע"כ דטבילה הוא כח טהרה ושפיר חל כפי דרגת כוונתו. ואע"פ שמבואר ברש"י שם וברמב"ם פ"ג מאבות הטומאה

המעלות שעשו הווי רק דרבנן, אבל מדאורייתא כיון שטבל טהור לכל, מ"מ אם החפצא דטבילה הוא רק סילוק הטומאה, אין טעם לחילוקים אלו אף מדרבנן, וע"כ דאף מדאורייתא יש מדרגות בכח הטהרה, אלא שמדאורייתא אין נפק"מ בזה, ורבנן תלו היתר הטבילה לכל דבר בדרגת הטהרה. וכך מבואר ברמב"ם פ"א ממקוואות ה"ב שלמד מהך מתני' את גדר הטבילה, וז"ל; "דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן, ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים, וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא, שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב היא והדבר תלוי בכוונת הלב, ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל". והיינו דמהך מתני' יש ללמוד דטבילה ל"ה כסילוק טיט או צואה אלא גז"כ ולכך תלוי בכוונת הלב.

[ג] הרמב"ם בפיהמ"ש פ"ג מפרה מ"ב כתב; "ואין הבדל בין האדם שלא נטמא כלל במת או שנטמא כל ימיו וטבל והוזה עליו שלישי ושביעי, ולא עוד אלא שזה שהוזה עליו יש לו מעלה יתרה בטהרה, לפי שהכתוב כבר שפט עליו שהוא טהור". ואם ענינה של טהרה הוי סילוק הטומאה, איך שייך שתהיה מעלתו יותר ממי שלא נטמא מעולם. וע"כ דטהרת אפר פרה היא ע"י כח טהרה, ולהכי שייך לומר דכשפט עליו הכתוב שהוא טהור עדיף הוא ממי שלא נטמא.

[ד] מצינו טבילה באדם טהור שהיא רק לתוספת קדושה, וע"י מ"ב סי' שכ"ו שכתב דטבילה בשבת לתוספת קדושה בודאי אין בזה משום חשש מתקן בשבת [ורק יש חשש סחיטה]. ואם גדר טבילה הוא סילוק הטומאה, מנ"ל דשייך טבילה שכל ענינה רק לתוספת קדושה. ואולי באמת איכא ב' דיני טבילה, א' טבילה לסילוק הטומאה, ב' טבילה לתוספת קדושה. אולם לפי המתבאר א"צ לזה, דבאמת אף טהרת הטמא מהני ע"י כח הטהרה שמוסיף בו קדושה, והכל חד.

לפי כל הנ"ל נראה לפשוט הספק שפתחנו בו, דאם מהני רחיצה בט' קבין לטומאת בעל קרי, יש ללמוד מזה דמהני אף לתוספת קדושה, דהא נתבאר שלעולם ענין הטבילה אינו סילוק הטומאה אלא כח טהרה, וסילוק הטומאה הוא מידי דממילא, ומהא דאיכא סילוק טומאה ע"י ט' קבין בע"כ דיש בזה תוספת קדושה.

והראני ידידי הרה"ג ר' אברהם שלוסברג שליט"א כיו"ב בספר תורה לשמה לבעל הבא"ח סי' שע"ה דפשיטא ליה דכשם שמצינו דרחיצה במ' סאה מים שאובין מהני לבעל קרי להסיר טומאתו, ה"נ דמהני לתוספת קדושה. הרי דפשיט"ל דליכא ב' דינים, וביאור הדברים הוא כאמור, דכל רחיצה המועלת לסילוק הטומאה היא רק ע"י כח טהרה, ולכן מוכרח דמהני אף לתוספת קדושה. ולענין אופן הרחיצה בט' קבין שמעתי מורים דאפשר לעמוד תחת המקלחת במשך 4-5 דקות בזרם חזק.

ולפי הנ"ל יש לדון עוד, דהנה בכף החיים סי' ע"ו סק"ב כתב דבעל קרי שאינו יכול לטבול ואף לא לרחוץ בט' קבין, יש עצה שיטול ידיו מ' פעמים (ע"ש הסדר). ואף בזה יל"ע אם מהני רק לבעל קרי או אף לתוספת קדושה. והראני ידידי הנ"ל בבא"ח נצבים שנה א' סק"ג שכתב דמהני אף לתוספת קדושה. ויש לבאר כנ"ל דאף נט"י ל"ה חפצא של סילוק הטומאה אלא כח טהרה, ומהא דמהני לסילוק הטומאה מוכרח דמהני אף לתוספת קדושה.

הרב אליסף פרלמן

התאספו למנין יותר מי' אנשים וקיבלו קנס על מי מוטל לשלם

הנה בימים האלו שייצאה הוראה לא להתאסף יותר ממנין אנשים במקום אחד מפני הסכנה, וגם העמידו על כך פקחים שביכולתם לקנס על שמירת ההוראות, ויש לדון אם נתאספו י' אנשים למנין ואח"כ נוסף עליהם אחד והגיע הפקח וקנסם מי מתחייב לשלם הקנס, האם האחרון לבדו, או דכיון שלאחר שנכנס ידעו כולם

שהם יותר מ' ובכל אופן נשארו ולא יצאו, מעתה החיוב מוטל על כולם. וכמו כן יש לדון באופן שנכנס לאחר מכן אדם ה"ב האם גם הוא חייב בקנס או דמצי לפטור עצמו בטענה שגם בלעדיו היו מקבלים את הקנס.

ולכאור' היא סוגיא ערוכה בב"ק י: דתניא חמשה שישבו על ספסל אחד ולא שברוהו ובא אחד וישב עליו ושברו האחרון חייב, ואמרינן בגמ' היכי דמי אילמא דבלאו איהו לא איתבר פשיטא, אלא דבלאו איהו נמי איתבר מאי קעביד, ע"כ. וכן פסק הרמ"א חו"מ סי' שפ"א 'ואם ישבו בזה אחר זה, אם לא היתה נשברת בלא ישיבת האחרון, הוא לבד חייב לשלם, ואם היתה נשברת בלא האחרון, הוא פטור'. וא"כ לכאור' נראה בניד"ד דהאדם ה"א יש לדמותו להיכא דבלאו איהו לא איתבר, דרק על ידו נעשה הנזק והוא חייב, ואילו האדם ה"ב יש לדמותו לכה"ג דבלאו איהו נמי איתבר דע"ז אמרינן בגמ' מאי קעביד, ונחלקו הראשונים בפירוש הגמ' אם הכוונה דפטור לגמרי או פטור רק מלשלם על הכל וישלם כפי חלקו, והרמ"א הנ"ל פסק דפטור לגמרי.

והנה בהמשך הגמ' איתא 'ולימא להו אי לאו אתון, בדידי לא הוה מיתבר', ובביאור הגר"א שם סק"א כתב ב' ביאורים אם הגמ' חזרה בה מההור"א וס"ל דיכול הוא לטעון להם מדוע לא קמתם, או דהגמ' מיירי רק באופן דאיתא שם דבלאו איהו הוה מיתבר בתרי שעי והשתא איתבר בחדא שעה, אבל כה"ג דבלאו איהו לא מיתבר כלל אין לחייבם כלל ואין צריכים לקום, ובחזו"א ב"ק סי' ג' סק"א הביא דברי הגר"א וכתב וז"ל; 'והנה הדבר תימה דבזמן שישב האחרון והיה בידם לעמוד קודם שנשבר למה יהא חייב האחרון הלא גם הוא לא הזיק בשעת ישיבתו אלא שהיה לו לעמוד לאחר זמן, וגם הראשונים פשעו שלא עמדו, ובמה זכו שישבו בראשונה, ובגמ' פריך ע"ז פשיטא לפי הגר"א, ואנו נראה לנו פשיטא להיפוך, ולא מצינו בגמ' פשיטא שהיא רחוק לנו כל כך להבינו וכו' עכ"ל.

ויש לדון אם דברי החזו"א הם דוקא בכה"ג שגם הוא לא הזיק בשעת ישיבתו, והיינו שישב מתחילה כדן, ורק מחמת כן פשיטא ליה דאין לחייבו יותר מהם, וא"כ בניד"ד שמיד כשנכנס היה זה שלא כדן יש לחייבו, או דעיקר סברת החזו"א היא משום דס"ל דסו"ס גם הם צריכים לקום, וא"כ בניד"ד הרי סו"ס לאחר שנכנס מוטל עליהם ג"כ לצאת, והקנס בא לאחר שהיה סיפק בידם לצאת. ונראה יותר לצדד דגם בזה לד' החזו"א אין לחייבו יותר מהם, דמאחר דס"ל לחזו"א דלא זכו ע"י הקדמתם ואין כאן קביעה דראשון ראשון זכה, א"כ גם אם הוא נכנס שלא כדן, עדיין נאמר דכיון דיש סיפק ביד כ"א לצאת הרי החיוב מוטל על כולם בשוה.

אלא דאפשר דכל דברי החזו"א ד'במה זכו שישבו בראשונה' הוא בכה"ג דיושבים על ספסל של מאן דהו, וא"כ כלפי בעל הספסל לא איכפ"ל בקדימת ראשון ראשון, דהעיקר אצלו שלא ישבר הספסל, ועל כן ס"ל לחזו"א דהיה להם לעמוד ונתחייבו כולם, משא"כ בניד"ד דאין כאן בעל הספסל, ואין כאן מי שזכותו לדרוש שלא נתחשב בקדימת הבאים למקום, י"ל דכל כה"ג שפיר זכו בכח הקדמתם ואין לגלגל עליהם שום חיוב, או דנימא דס"ל לחזו"א דזכיה כזו של ראשון ראשון אינה מסלקת אחריות נזקים שבאה מחמת כולם, דסו"ס כשוראים שעומד להיות נזק מוטל על כל אחד מהם למונעו.

ואכתי יש לדון לפוטור דמאחר שנכנס האדם ה"ב א"כ כל אחד שיצא הרי לא יסתלק הקנס בגינו ונמצא דאין עליו חיוב לצאת, וכיון שגם עכשיו אין עליו חיוב לצאת נשאר האחריות מוטלת על האדם ה"א שגורם הקנס, או דנימא דמיד כשנכנס האדם ה"א היה מוטל על כולם שאחד מהם יצא ונשתתפו כולם, ועכשיו שנכנס האדם ה"ב אין האדם ה"א אחראי יותר מכולם, וגם יש לדון דסברא זו דהסתלקות האחד לא תסלק מהם את הקנס אינה פוטרת אותם, אלא עדיין מוטל הדבר על כל אחד שלא ישתתף במצב הזה, ואם נשאר מתחייב בו.

ב והנה לגבי האדם ה"ב לכאור' יש לפוטור מצד סברת הגמ' 'דמאי קעביד' דבלאו ידיה הוה הקנס, אכן הקצוה"ח סי' ש"צ ס"ל דגדר הפטור 'דמאי קעביד' הוא מחמת דבתר מעיקרא אזלינן ומנא תבירא תבר, והביא דברי התוס' יז: שחילקו בזה דבזריקת חץ כלפי החפץ לא אמרינן מנא תבירא תבר אלא רק בזריקת גוף החפץ, ובחי' הגרש"ר סי' י' דן בספסל אם הוא דומה לחץ או

לזריקת גוף החפץ מחמת שרק עם המשך ישיבתם ינזק הספסל, ולכאור' גם בניד"ד יש לדון דרק עם המשך שהייתם בכל רגע יקרה הנזק, אבל אם יצאו מיד לא יקרה הנזק, וא"כ י"ל דלא שייך כאן הטעם של מנא תבירא תבר ויש לחייב את כולם, אך מאידך גיסא י"ל דסיבת ההיזק הושלמה, דמצבם כעת כבר מחייב קנס והפסד, ורק תנאי חיצוני לא נתקיים עדיין שלא הגיע הפקה, משא"כ בספסל שרק המשך הכובד בפועל גורם לשבירת הספסל, ונמצא דגם מצידם לא נגמרה סיבת ההיזק.

ויש לדון בניד"ד אי הוה זריקת חץ או זריקת עצם החפץ, דמחד גיסא יש לדמות לעצם החפץ כיון שמיד עם היכנס הפקה הם נמצאים שם שלא כחוק ומונח בו סיבת ההיזק, אך מאידך י"ל דזוהי רק סיבה ועילה לפקח שיוכל להשית עליהם את הקנס, וא"כ הם כמו חץ כלפיו ואין ההיזק מונח בגוף הדבר, ועיי"ש בקצוה"ח סי' ש"צ שהביא ראשונים דפליגי על תוס' וס"ל דגם בחץ יש סברא של מנא תבירא תבר לפטור את האחרון, ולשיטתם יש לפטור בכל אופן את האחרון אם אמרינן בתר מעיקרא אזלינן, ובחי' הגרש"ר שם סי' י' אות ז' כתב לבאר בדברי הגמ' דלא כהקצוה"ח וביאר דהפטור אינו מחמת מנא תבירא תבר אלא היא סברא בעיקר המזיק דמאי קעביד, דבלעדיו נמי היה ההיזק ונסתלק שם מזיק ממנו, ואין לחייבו אע"ג דלא הוה מנא תבירא, וא"כ גם בניד"ד יש לפוטור.

אלא שיש לדון באופן אחר ולומר ע"ד מה שנתבאר לעיל בדברי החזו"א דאין דנים על שעה ראשונה בלבד, רק על כל רגע מחדש, ועל כן אם היה שהות בידם לצאת הרי שכולם בכלל האחריות, וטעם זה שייך גם כלפי האדם ה"ב, דנהי דלא הוסיף מידי בשעת כניסתו, מ"מ בחלוף הזמן שיש ביד כל אחד לצאת מאי אכפ"ל מי נכנס ראשון ומי אחרון, הא קמן י"ב אנשים הנמצאים שלא כדן, וכשיצאו שנים יפטרו עצמם מן הקנס, ועכשיו במה נחייב את כל ה' ראשונים יותר מהאדם ה"ב, הרי כולם לא גרמו את החיוב בשעת כניסתם, ואי משום דאמרינן להו מ"ט לא יצאתם עכשיו, ה"נ נאמר לאדם ה"ב מ"ט לא יצאת, ובמה הוא זכאי יותר מהם, או דנימא דהוא מרגע כניסתו לא היה מוטל עליו החיוב לצאת, דמתחילה ועד סוף הוא עומד בטענתו מה הוספתי עליכם כלפי הקנס, וכסברת הגמ' 'מאי קעביד'. ויותר נראה כצד הא' דשאני הכא דאי דיינינן על כל רגע מחדש כולם שוים בהשתתפותם ויחלקו כולם ביניהם. [ואם יצא אחד ונשארו י"א נראה דמעתה האדם ה"ב הוא זה שצריך לצאת, דסו"ס הוא אחרון, ודינו כדן האדם ה"א, ורק אי אמרינן דגם האדם ה"א אינו מתחייב יותר מכולם ה"נ יפטר האדם ה"ב שלא להתחייב יותר מכולם].

ג עוד יש לדון לענין עיקר איסור השהייה במקום, דהא חמירא סכנתא מאיסורא ויש כאן משום לתא ד'ונשמרתם לנפשותיכם' הואיל ותקנות אלו נתקנו משום בריאות כלל הציבור, ויש לדון אם האחרון נכנס ורואים הראשונים שאין בדעתו לצאת, האם מוטל על כל אחד לצאת ממקומו או שיכול לפטור עצמו מפני שהוא נכנס כדן, ולהשית האחריות כולה על האחרון. ולכאור' פשוט דעל כל אחד מוטל לצאת מהמקום, דעל כ"א מוטל מצות ונשמרתם, ועכשיו קיום השמירה הוא במה שיצא מן המקום, וכי העובר במעבר חציה ובא רכב במהירות יפטור עצמו מלרוץ בטענה שהוא עושה כדן, הלא ודאי מחויב מדין ונשמרתם לישא רגליו מן המקום, וה"נ מתחייבים לצאת. [וכן הורה אחד מגדולי הרבנים בבית מדרשו דאם רואה אחד מהמתפללים שנכנס אדם י"א באמצע התפלה, יצא הוא מביהכ"ס וימשך התפלה בחוץ].

ואם כנים הדברים י"ל דמהאי טעמא יתחייבו נמי בקנס, דע"כ נמצא שכולם שוהים כאן שלא כדן, ויתכן לומר דאע"ג דאכן מוטל על כל אחד לצאת מדין ונשמרתם, אך סו"ס האחריות לכל תוצאה מוטלת על האחרון הפושע בדבר הואיל והוא הפושע והגורם, וגם י"ל דהחיוב האיסורי שלהם אינו ענין לדיני הממונות שבדבר, ועדיין זכותם קיימת, אלא שיש להם חיוב אחר לצאת מצד מצות ונשמרתם, וצ"ע.

ונראה עוד לחלק גם לענין מצות ונשמרתם, דהא פשוט דהמספר עשר שנקבע הוא ענין הסכמי של סדר ציבורי וכללי, ולא משום שהוכח שבדיקו י"א אנשים ומעלה גורמים את הנזק, ועל כן במקרה כזה שהאחריות היא על האחרון י"ל דמותו לו להשאר ואין בכך עבירה על ונשמרתם.

עגל שבת ומשכן ומידת הענווה

אחרי חטא העגל התעורר צורך דחוף להקים משכן. כה דחוף היה שהיה חשש שמא יחשבו שמותר לחלל שבת על מנת לזרז את בנייתו. לפיכך היה צריך לחזור ולהזהיר על השבת כדי ללמד שאין מלאכת הקמת המשכן דוחה שבת.

יחד עם זאת דווקא מכאן, מקום בו מצוה התורה על שמירת שבת בסמוך למשכן, לומדים את המלאכות האסורות בשבת. העומק המסתתר מאחרי סמיכות הפרשיות והחזרה על עניון השבת מבצבץ פה ויוצא ומתגלה מול העינים.

ננסה לחשוף מעט מעומק זה בדברים דלהלן:

חטא העגל היה, כפי שהסברנו פעמים רבות, גאווה. לא היתה זו עבודה זרה במובן הגס של המושג, הם לא חשבו שהעגל שיצרו זה עתה הוציאם זה מכבר ממצרים, הם לא היו כה טפשים. הם לא התכוונו להחליף את אלוקי ישראל בורא העולם המוציאם ממצרים הם התכוונו לעובדו באמצעות העגל. הם חיפשו "אלוהים אשר ילכו לפנינו" אלהים - בעל כח. שילך לפניהם.

מדברי רבנו צדוק הכהן למדנו: בעמדם במעמד הר סיני צפו כולם ב"מרכבה". שהרי אם יחזקאל המוגדר כבן כפר הרואה את המלך ראה את מרכבת השכינה, הם שהיו בדרגת נבואה הרבה יותר גבוהה כשעמדו במעמד הר סיני, ודאי ראו. ידעו בני ישראל שעתיד משה לצוותם לעשות צורת אחת מצורות המרכבה בזהב. אך לא ידעו למי מהפנים הכוונה שהרי ארבעה פנים לה. הם גם ידעו שמה שראו למעלה בגדלות יש לעשות למטה בקטנות ועל הדמות להיות עשויה מזהב. מימין המרכבה היו פני אדם, ומשמאל - פני שור. והנה בושש משה לבא והשטן הסיתם לחשוב שהוא מת ולא ישוב, ועתה כיצד ידעו איזה פנים מפני המרכבה יעשו בזהב? החליטו, שכיון שהם נמצאים במדבר שם שולטת מידת הדין, הרי הפנים המתאימות הן אלו שניבטות מצד שמאל - מקומה של מידת הדין, שם ניראו פני שור ולכן עשו עגל זהב. הטעות היתה שעם ישראל מונהג במידת החסד גם כשהוא נמצא במדבר. ואכן, משה רבנו צוה אותם לעשות פני אדם בקטנות מזהב - הכרובים, פני תינוק ותינוקת, והם הלכו לפניהם בדרך שהרי היו על ארון ברית ה' ההולך לפניהם במדבר. עוד טעו שחשבו שיכולים להיות מונהגים במידת הדין וכדלהלן: כשברא הקב"ה את העולם עלתה במחשבה לבראו במידת הדין, ראה הקב"ה שאין העולם יכול להתקיים עמד וצירף לה את מידת הרחמים. ומדוע עלתה במחשבה לברוא במידת הדין? הן הכל גלוי וידוע לפניו מלכתחילה? אלא שבסוף המעשה יהיה מה שהיה במחשבה תחילה, וכשיגיע עת דודים והעולם יושלם יוכל להיות מונהג על פי מידת הדין וכיון שאין חדש תחת השמש, לולא היה שורש למידת הדין איך היתה מתגלית בסוף? חשב עושי העגל: הרי אנו דור דעה, דור מקבלי התורה זה לא מכבר עמדנו כולנו למרגלות הר סיני, אנו עשויים להיות מסוגלים לעמוד במידת הדין ולכן עשו פני שור. ואמנם מטרתם היתה לעבוד את ה' ולהפוך את העגל לכלי לעבודת ה' הכרובים שהיו על הארון במקדש אלא שעל עבודה כזו לא צונו.

היתה זו איפוא גאווה שהתבטאה בשני מישורים: א. במקום לבוא לאהרן, שבהעדר משה היה הוא המנהיג, ולשאול אותו מה עושים, חשבו לבד והחליטו לבד לפי הבנתם, לא כך נוהג "עבד ה'" עבד ה' הוא מקבל, מותר לו לחשוב כדאי שיחשוב ויכול הוא להגיע למסקנות, אך אם ההוראות שיקבל מפי ה' תהינה שונות עליו לבטל דעתו ולעשות כפי שצווה. ב. הם חשבו עצמם למושלמים ומסוגלים לעמוד בעומק הדין.

הגאוותן כמוהו כעובד עבודה זרה. אמרו חז"ל "אמר רב חסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גסות רוח, אמר הקדוש ברוך הוא, אין אני והוא יכולים לדור בעולם, שנאמר (תהלים קא,ה), גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל, אל תקרי אותו, אלא אתו לא אוכל" (סוטה ה.). ברגע שאדם מחשיב את עצמו, גם אם מאמין באלוקים ומקיים מצוותיו, דוחק הוא את רגלי השכינה, ובכך עובד הוא מעין עבודה זרה אלא שהפעם האליל הוא האגו שלו ועבודת האלוקים שלו היא בבחינת טובל ושרץ בידו.

ובהיות חטא העגל מיסוד הגאווה התשובה היא הקמת המשכן במהירות שהרי על הקמת המשכן נאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" המשכן מוביל לשכינת הקב"ה בלב, וזה יתכן רק אחרי שמסלקים את כל הרגשות הגאווה, אלו המסלקות את השכינה מהלב, כאמור שאין הקב"ה יכול לשכון בלב הגאוותן. והמשכן עצמו הוא סמל לענווה שהרי כשציווה הקב"ה את משה על המשכן התפלא משה כמו ששלמה בשעתו אמר "הנה השמים ושמי השמים לא יכללוך אף כי הבית הזה" אמר לו הקב"ה למשה - אל תתפלא, איני מתכוון אלא לכמה קרשים בצפון וכמה במערב וכו' כלומר כל מהותם של משכן ושל מקדש הוא ענווה כמו שאומרים באחד מפיוטי ההגדה: "עניו הוא!!" וכמו שאומרים בפסוקים של מוצאי שבת "אמר רבי יוחנן, כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו".

והנה, כאן שמכה התורה את איסורי שבת למלאכת המשכן. ומכאן לומדים כי מלאכות האסורות בשבת נלמדות מהמלאכות שנעשו להקמת המשכן. שהרי שבת גם היא כולה ענוה ששבת היא בחינת מלכות - שבת המלכה, וכולה ענווה שהרי "מלכות לית לה מגרמה מידי" ובשבת לא נבראה שום בריאה חדשה - "באה שבת באה מנוחה". בהגיע האדם אל השבת חייב הוא לחוש כאילו כל מלאכתו עשויה. כי מה היא המלאכה שאינה עשויה לעומת הנצח הניבט מתוך השבת שניכחו כל עניינינו היומיומיים מקבלים את הפרופורציה הנכונה וכל חשיבות שיש בעולם מתגמדת ונמסה.

ולכן דווקא כאן למדים את הלכות המלאכות כי מלאכה משמעותה יצירה. כח היצירה שבאדם הוא מקור גאוותו. בכל תחום אחר האדם הוא בינוני עד כושל, בעלי חיים יותר חזקים ממנו, יותר גבוהים, יותר מהירים ויותר גמישים, אך אין להם את כח היצירה. גם למלאך אין כח יצירה מעבר לתפקיד לשמו הוא נוצר. כח זה הוא כאמור מקור גאוותו, אך גם כח זה אינו שלו, ועליו להכניעו לצוו הבורא. שבת היא הזמן שבו האדם מונע עצמו מכל יצירה, ובכך מכריז כי כח היצירה כפוף לציווי התורה. ולכן מלאכות שבת נלמדות מהמלאכות שנעשו להקמת המשכן כי המשכן הוא עולם קטן וכל אבות היצירות שנעשו בבריאת העולם נעשו בהקמתו. ובהתנזר האדם מכל היצירות מנטרל הוא את מקור גאוותו ויכול להגיע לשבת כשהוא עניו אז יוכל לבנות משכן בלבו ולבער ממנו לחלוטין את האל הזר של גסות הרוח.

{ אז נדברו }

פרשת ויקהל פקודי תש"פ | עלון מספר: 457 | לסדר: "אשר פסח על בתי בני ישראל... ואת בתינו הציל"

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

החלו... בתקופה זו אתה מצולם ומונצח לדורות!!! תחייך מהר..

ללא ספק אנחנו נמצאים כעת בעיצומה של תקופה היסטורית... ומי יודע... מי יודע אם משיח צדקנו לא עומד מאחורי הדלת... מה שבטוח הוא קרוב... קרוב מתמיד...

כבר נכתב כאן בגיליון זה: שכל פעם מחדש... כשאני מגיע לליל הסדר ואנחנו מתחילים שוב לספר על סבא שלי שהסכים לצאת ממצרים... ושוב מכוונים עליו את הזום של המצלמה ושוב מתדיינים סביבו כמה יפה מצידו שהוא הסכים לקשור את הכבש למיטה והסכים למול את עצמו... וכמה לא נעים שהוא לא שמע אל משה מקוצר רוח וכ'...

בקיצור: כל פעם שאני שוב חוזר ומשנן את הפרשיות האלו... תמיד אני שואל את עצמי: האם סבא שלי העלה על דעתו באיזה תקופה היסטורית הוא נמצא? האם הוא קלט שכל תנועה שלו כעת מצולמת והולך להיות עליה פרשנויות לדורי דורות? האם הוא חשב לרגע שבמשך אלפי שנים הולכים לצאת רבבות הגדות שכולם ידושו סביבו וידברו עליו ויתארו איך הוא הרגיש ומה הוא עשה ו... וגם מה הוא לא עשה בימים האלו??

ברור לי שלא!!! ברור לי שהוא לא העלה על דעתו!!!! אתה יודע למה???

כי אם הוא היה קולט שהוא מצולם... הוא היה קצת יותר מחייך למצלמה!

ו... והוא לא כ"כ חייך... הוא לא שמע אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה... הוא המשיך לעבוד עבודה זרה... וימרו על ים ביים סוף... בקיצור: אם הוא היה יודע עד כמה כל המצלמות מכוונות אליו הוא היה מתייחס בצורה קצת אחרת...

אז זהו!!! שאלטער זיידע שלי נוחו עדו... הוא כעת לא הנושא שאמרו להטריד אותנו!!!

אבל הנושא שכן אמרו להטריד אותנו... זה הנכד שלי... אי שם בעולם הבא... הוא ישב בליל הגאולה!!! גאולה עולמים!!!! הוא ישאל בדיוק את אותה שאלה שאני כעת שואל: הוא ישאל: אלטער זיידע שלי... שם בקורונה... שם בשנת התש"פ... שזה היה רגע לפני הגאולה... האם הוא קלט באיזו תקופה מכוונת הוא נמצא?? האם הוא קלט שהוא מצולם לדורי דורות... האם סבא שלי קלט שמה שיהודים התפללו במשך אלפי שנים ותחזינה עינינו... ואת צמח דוד עבדך מהרה תצמיח... האם סבא שלי קלט שמדברים עליו? שזה יהיה הוא??

והתשובה שלו תהיה: לא!!! בטוח שלא!!! ולמה?? כי אם סבא שלי ידע עד כמה הוא מצולם הוא היה קצת יותר מחייך... הוא לא היה כ"כ דואג... הוא לא היה כ"כ מתלונן ומתמרמר... ככה יאמר הנכד שלי... והוא יהיה צודק!!! ואת זה אנחנו צריכים לחתת בחשבון...

האמת היא שתמיד צריך לקחת את זה בחשבון... אבל עכשיו לכל הדעות ולכל השיטות אנחנו נמצאים בתקופה מאוד מאוד חריגה והיסטורית!!! מה שבטוח... שעוד ידברו על התקופה הזו... זה ברור לכולם... אם ככה: אז קח בחשבון ש... מי יודע אולי המשיח עומד מאחורי כתלנו... ואם ככה אז זה לא רק סתם תקופה היסטורית שנוכל לספר עליה לנכדים עלינו... אלא תקופה שהיא החותם של אלפיים שנות גלות שהנכדים שלנו לנצח נצחים הולכים לצחוק עלינו למה לא חייכנו למצלמה... למה לא קבלנו באהבה... למה לא הסתדרנו מול המראה של ספרי המוסר... ואיך לא התכוונו מספיק לקראת גילוי שכניה שקרב ובא...

אם אתה שם לב אני די מסויג!!! יש לי בעיה... אני לא אוהב את אלו שמתחילים להשתעשע בהוכחות ובגימטריות ובציטוטים שמוכיחים לך שהנה... המשיח הולך לקרות עכשיו... מה אעשה... שיש לי מסמך הרבה יותר חזק ומאומת!!! והוא: שאם אנחנו מאמינים שהמשיח צריך להגיע... זה מסיבה אחת ויחידה: כי ה' הבטיח שהוא יגיע... ואם ה' הבטיח אז הוא יקיים... ולכן המשיח מוכרח להגיע... אז כמובן שברגע שהעולם מאבד את היציבות שלו זה מחזק את התחושה הטבעית שהנה... אולי בדיוק עכשיו הולך לקרות... ואי אפשר להתעלם מהתחושה הטבעית הזו והיא נכונה... אבל השאלה העיקרית היא מה עושים עם התחושה הזו...? לאיפה לוקחים אותה?? סתם מתרגשים?? סתם נכנסים להי...?? לא!! אז מה כן??

לקחת את התחושה הזו למקום של ראש גדול!!!

אם משיח הולך להגיע... אז אין מה לקחת ללב פייצ'פקעס... גם סבא שלי ברגע שפרעה גזר שתבן לא ינתן לעבדיך ולבנים אומרים לנו עשו... באופן נקודתי זה היה מאוד מרגיז... אבל אם הוא היה פותח ראש גדול ומבין שזה בסה"כ התרגיל האחרון לפני והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי הוא היה לוקח את זה בראש גדול... הוא היה מחייך לקושי ואומר לאבא שבשמים: הנה אתה... אתה לא מתחבא ממני... מצאתי אותך... זו הסתכלות של ראש גדול!!! של אדם שקולט שמשוה גדול רוחש כאן מתחת לפני השטח!!! וכעת די קל לנו לקלוט שמשוה גדול מתבשל מתחת לפני השטח... ו... ולכן... לכן מה?? לכן תסתכל בראש גדול!!! קח את הדברים בראש גדול! לא בראש קטן!! יש כעת מספיק דברים שבראש קטן הם מלחיצים ומגבילים ומדאיגים... אבל עם ראש גדול אתה נכנס לעולם של תקווה ושמחה... אז שוב... האם המשיח מגיע מחר או מחרתיים אני לא יודע וזה לא כ"כ משנה... אבל זה שהבירה דולקת ודוהרת לאיזשהו יעד גדול... זה שהבירה הדולקת הזו החליפה בזמן האחרון הילוך ומילאה טנק מלא... והיא כעת דוהרת במהירות שיא ליעד... זה ברור!!!! מכאן ואילך זה כבר לא כ"כ משנה מתי תאריך ההגעה ליעד... כל מה שנדרש מאיתנו זה לדהור ולדלוק יחד איתה ולהבין שמשוה גדול ששמו משיח שבודאי יקרה... ולהתאים את עצמנו אליו... ויש!!! יש מה לעשות... המשך בעמוד 2

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממחשב)

0799-654321

תודה

מראש!!!

כל שותפות

שלכם מחזקת

צח ודורו

המשיח מגיע. אבל הבית שלנו עדיין הפור. מהר לסדר את הבית!!!

לד עמי בא בחדר!!! חבי כמעט רגע...

יהודים יקרים: השמרו לנפשותיכם... אנא... תקפידו על ההוראות... כן... זה לא סוד שיש לנו טבע מרדני כזה ששובר מוסכמות... בפרט אם ההוראות מגיעות ממשרד הבריאות... אז בכלל יש לנו נטיה טבעית לזלזל ולא לחוש...

אז אנא!!! רצון ה' שניקה את הדברים ברצינות!!!! כן... כעת סדר היום ולוח הזמנים היהודי משתנה לפי ההוראות החירום שמגיעות כעת... כן!!!! כפשוטו!!! אז אני לא צריך להגיד לך מה אומרים במערכת הבריאות... אתה לא צריך אותי בשביל זה... אבל אני כן יכול להגיד לך כמה דברים שהם לא אומרים ואת זה צריך לקחת בחשבון: דבר ראשון: צריך לדעת שחוסר זהירות מצידנו הוא ספק חילול ה'!!! וספק חילול ה' יותר חמור מספק חילול שבת... (כן... חילול שבת מדורג ב"סורים ממורקים ומיתה מכפרת" ואילו חילול ה' אפילו המיתה רק מיתה ממרקת ולא מכפרת ע' יומא פ"ו).

ויש פה חשבון אחד ועוד אחד: אם אנחנו החרדים שאורח החיים שלנו מאוד צפוף ומעורבב... אם בדיוק אנחנו לא נקפיד על ההוראות... זה עלול לגרום חליה שיעטברו אחויו הדבקה גבוהים אצל החרדים... וזה חילול ה' נוראי שיכול לפרנס את שונאי ה' ושונאי הדת... אז זהו!!! שביים הבחירות כשראינו שאחוזי ההצבעה אצל החרדים היו נמוכים... צעקנו גיוואלד... למה? כי צריך לעשות קידוש ה'!! נו... מי שלא עשה את הקידוש ה' הזה לפחות עבר בשב ואל תעשה... אבל כאן אם יהיו אחוזי הדבקה גבוהים אצל היראים ושלימים זה חילול ה' נורא... ש... שאם קי"ל שאחד שונג ואחד מויד בחילול ה'... אז כאן זה קרוב למויד... אז אנא!!! קח גם את זה בחשבון... זכור שיש כאן גם ספק חילול ה'...

נקודה נוספת שאולי לא לקחת בחשבון: אם חלילה וחס מחוסר זהירות וציות להוראות יוצר חלילה מצב שיהודי הדביק את חבריו ואותו אחד נפל למשכב... יש כאן מזיק לא בגרמא אלא בגרמיו!!!! שים לב: יש גרמא ויש גרמיו!!! הנשימה שלך והניצוצות של רוק שניתזין ממך הם "גירי דלילה"... זה חובל בידיים... ואם חלילה וחס יקרה משהו... אז מי שפשע בשמירה הוא אפילו לא חייב גלות!!!! כי רק רוצח בשגגה יכול להתכפר בגלות אבל מי שהוא קרוב למויד לא מתכפר בגלות... האם אתה מעוניין לקחת אחריות על כזה איסור???

שים לב: אני לא מדבר כעת על הבריאות שלך!! אני לא מדבר על ה"נשמרתם מאוד לנפשותיכם" שכתוב בסוף ספר יהושע שמשם למידים להקפיד על הבריאות... את זה כבר משרד הבריאות אומר... אני עכשיו מעמיד אותך מול שיקולים נוספים ש... שאם העסק ח"ו יצא מכלל שליטה אתה בבעיה... ואתה לא תסלח לעצמך... אני עד היום לא מקנא באותם אלו שדחפו בלוייתו של מרן שבט הלוי זיע"א שגררו את הפטירה הטראגית של אותם שני אנשים שנמחצו שם למוות... וצריך לדעת שיש דימוין בין המצב כיום לאז...

אני לא מפתח עליך... לך יש בטחון בה' נניח... לך יש מערכת חיסונית בריאה... ואתם סתם אחד כזה שלא רואה ממטר... אבל הההלו... יש פה עוד אנשים חוץ ממך! יש אנשים שעלולים להינזק ממך קשות... אין לך רשות על פי תורה להיות מוזיק שכהו!!!! לכן אנא יהודי יקר:

תקפיד על כל ההוראות!!!! אל תהיה למדן ואל תהיה אויבער חכם... כי כעת זה רצון ה'!!!! בשעת מגיפה צריך להסתגר... לך עמי בא בחדריך... חבי כמעט רגע עד יעבור זעם... נקודה!!! אין פה מה להבין... ואין פה מה להתחוק!! צריך פשוט להישמע להוראות כי כעת זה רצון ה'!!! אחרי שזה ברור... כעת אפשר להתבונן במה אפשר להתחוק... ומה ה' בא לעורר אותנו... ועל כך בגיליון זה...

כאמור בפתח הגיליון כעת כולם מדברים על המשיח... כן... הלוואי... "אימתי כל שנה אומרת היא השנה הזאת..." עם ישראל המתוק... במקום לפחד ולשקוע בדכאון מכל המצב המגביל הזה... אבל לא... עמ"י תנוספ את האומנות היהודית ומתמלא תקווה שהנה... אנחנו כבר שומעים פעמי משיח... אבל!!! תעשו טובה... אם משיח בדרך אנחנו צריכים גם להיערך בהתאם!! ובהתאם הכוונה בהתאם -- משיח!! לא בהתאם שאנחנו מחליטים ומעצבים מעצמנו איך שמתחשק לנו... תסלח לי... לא יפה מצידו... אבל אחד הדברים שגרמו לי לגיחוך זה שמישהו אמר לי שיש כאלו ששולחים ברשת את שש הברכות שצריך לברך כשרואים את המשיח... ויש פניה לציבור לשנן את זה כדי להיות מוכן...

אוי אוי אוי... שתהיו לי בריאים!!!! זו הבעיה היחידה שלכם...?? המסמך היחיד שעדיין חסר לכם לקראת המשיח זה הברכות שצריך לברך עליו...? זה היה מצחיק אם זה לא היה עצוב... זה הדבר האחרון שמטריד אותי לקראת משיח... **אתה יודע מה מטריד אותי???**

אזני מטריד החיבור מייל שיש לי בבית שלפי הצורך שלי הסינון שלו הוא ברמה הכמעט הכי גבוהה... שאני כל הזמן מתחבט האם נדרש ממני בכל זאת להתאמץ לעלות לסינון היותר גבוה גם במחיר של כאב ראש וטרטור... אותנו צריך להטריד עוד ס"מ בצניעות... ועוד כמה קווי נייעס שאנחנו עדיין מחוברים אליהם שמדברים שם לשה"ר ורכילות...

כן!!! זה מאוד מטריד אותי!!! המשיח בבת אחת יופיע "והירחו ביראת ה'!!! הוא יהיה נביא יותר גדול ממה רבינו... הוא יראה על כל אחד מה הוא בדיוק ואי אפשר יהיה למרוח... תחשוב: הא"ר הקדוש היה יכול לראות על המצח שלך מה חשבת אתמול בלילה... אז המשיח?? אם הוא מחר מגיע... הוא במבט אחד יודע את כל האנשי קשר ששכחתי למחוק אותם ואת כל קישורי הוואצפ שלא הסתפקת להתנתק מהם... והוא גם ידע להגיד לך מה קורה איתך כשאתה נכנס לחדרים... זה צריך להטריד אותנו הרבה הרבה יותר!!! אין זמן!!! צריך להזדרז להתחיל להשמיד חומר מפליל ולהתנתקות בדקה התשעים ותשע לקראת המשיח... **זהו זה מה שצריך להטריד אותנו בימים האלו!!!**

תסלח לי... אבל זה מזכיר לי שכשהייתי ילד והגיע היום הראשון של החופש שלפני פסח... קמתי בבוקר מוקדם והלכתי בדריכות למכולת וקניתי את הערבה הזו של הנוצה והכף לבדיקת חמץ... הבאתי את זה לאמא שלי... הנה... קניתי!!! אמא שלי צחקה עלי: אוהו... אני רואה שאתה כבר סיימת את ההכנות לפסח... אתה כבר מסודר... הדבר היחיד שהיה חסר לך זה לקנות את הנוצה הזו עם הכף... וזהו... אתה מצידך הרגע הולך לבדיקת חמץ... ההההלו... תראה איך הבית ההההפוך... שום דבר עדיין לא עשוי לפסח...

על אותו משקל בדיוק: המשיח צריך להגיע ואנחנו הפוכים!!!! יש לנו משימות משמעותיות מאוד בבדק הבית שמחכים לנו... יש הררי כביסה שמחכים לניקיון ועזיבת החטא שלנו... יש כמה וכמה החלטות דרמטיות ומכוננות בחיים שמחכות על השלחן והגיע הזמן שנקבל אותם לפני שיהיה מאוחר וזה מה שצריכים לעשות בשביל להתכונן למשיח... ובמקום זה מה אנחנו עסוקים?? בלדעת איזה ברכות לברך?? בלקנות בגדים לכבוד המשיח?? לא!!! האמת היא שזה לא יפה לזלזל!!! סו"ס יהודים מחכים למשיח וזה דבר מבורך... טוב שמדברים על זה... אבל ההההלו... לא להישאר שם!!!! בא נתפוס את עצמנו ליידיים... בא נסתער על מה שבאמת חשוב לעשות!!!! בא נסגור כמה פינות מאוד חשובות שעד היום התחמקנו מהם והנה... עכשיו אנחנו נצמידים לקיר... נכנסים לבידוד... ומבינים שמישיח עוד רגע נוקש בדלת... ובשביל מה אנחנו בבידוד אם לא בשביל להעביר את העיניים על הבית שלנו ולבדוק האם הוא מתאים למשיח שוהירחו ביראת ה'...

אני רוצה להגיד לך משפט אחד שכבר נכתב בגיליון זה כמה פעמים: כשהמשיח יגיע... אתה חושב שהוא יעשה משהו מיוחד...? לא!!! סליחה שאני מיישב אותך... הוא בסה"כ יעשה את מה שאנחנו היינו צריכים לעשות ולא עשינו... הוא בסה"כ יעשה את הבדק הבית שאנחנו לא הסכמנו לעשות... הוא יתבע מאיתנו להוציא מהבית שלנו כל מיני דברים שידענו שהם לא בסדר ואחרי שנזכרנו מאוחר ולא עשינו את זה לבד... המשיח יעמוד כמו גננת ויכריח אותנו לעשות שלום אחד עם השני ומהו... ועל הדרך הוא ישאל אותנו: למה לא יכולתם לעשות את זה לבד?? וזה מה שלא היית רוצה שהמשיח יגיד לי!!! אני מעדיף להקדים אותנו!!! **הרמב"ם מתעקש לומר שהמשיח הוא בו אדם נורמלי...** הוא בסה"כ צדיק מאוד מאוד גדול שעושה כל מה שה' אומר... ועושה!!! וכשהוא יגיע... הדבר הראשון שהוא יעשה זה לאכנף את רצון ה'!!!! התחנה הבאה אח"כ תהיה כל האונות והמופתים והקיבוץ גלויות ובנין בית המקדש שלזה אנחנו מצפים ומחכים... אבל זה כבר שלב ב'... כי הדבר הראשון שהמשיח צריך לעשות ויעשה זה מה שאותו ליברמן כל היום צווח: מדינת הלכה!!!! כן... אותו עוכר ישראל הוא היחיד שמבין כמה צרות יהיו לו מהמשיח (כן... משא דבר ה' בארץ הדרך- זה משיח שחך לאומות העולם ורך לישראל- ספרי... המשיח לא יהיה רך בכל מחיר... איפה שנעשים דברים נגד רצון ה'... זה לא יהיה רך... ממש לא רך... זה יהיה חד! חד ונוקב!)

בקיצור: המשיח באמת מתקרב!!! ויש לנו מה להתכונן בשבילו... קדימה... אין כאן הזמן והמקום לשקוע בהתרגשויות ולהשתעשע בכל מיני סימנים... יש לכל אחד מאיתנו רשימה די ברורה של משימות בבדק הבית מה הוא צריך לעשות בשביל להתאים את עצמו למעמד של קבלת פני משיח... אין לנו הרבה זמן ואי אפשר לדעת מתי זה יקרה... קדימה... זה הזמן!!! אנחנו כעת כמעט בבידוד מוחלט... יושבים בבית ו... ומשועממים... אז זהו!! שאין מה להשתעמם... כמו שאתה מבין שפסח הוא חג מאוד יפה שכולנו אוהבים אותו... אבל בשביל להגיע אליו יש מה לעשות... יש עבודה!!! אז אותו דבר משיח!!!! הוא מגיע... הוא מתקרב... כולנו מתרגשים לקראת בואו... אבל זה לא בשביל לבהות בחלל ולשנן ברכות שצריך לברך כשהוא יגיע... קדימה... קח דף ועט ותעשה רשימה!!! רשימה של סור מרע... כל מיני מסמכים שצריך להעלים אותם רגע לפני שהמשיח מגיע... רשימה של עשה טוב... איזה דברים עדיין לא קורים פה... וצריך מהר מהר שזה יקרה לקראת משיח... הנה... הנה הוא בא... מומלץ להקדים אותו...

עצה לחיזוק משותף לכל המשפחה ביחד...

אנחנו בעיצומה של מגיפה!!! כן... כעת העולם הכריז בצורה רשמית שזו נקראת מגיפה... ויש לנו בחז"ל הוראות ברורות כיצד לנהוג במגיפה!!! אז ככה: בזמנו של דוד המלך היו מתים מאה אנשים בכל יום, ואז דוד תיקן מאה ברכות ונעצרה המגיפה...

וכאן לכאורה יש קושיה פשוטה: הרי כידוע!!! מקובלנו שהסיבה מדוע הייתה מגיפה בזמן דוד, זה היה בגלל שעם ישראל התעצלו מלבנות את בית המקדש ולכן קרתה המגיפה... ומתי המגיפה נעצרה?? ברגע שדוד הלך מהר מהר וקנה את מקום המקדש מארונה היבوسی ואז "ויבן שם דוד מזבח לה' ויעל עולות ושלמים ויעתר ה' לארץ ותעצר המגיפה מעל ישראל"!!!! זאת אומרת: כתוב כאן שמה שלמעשה עצר את המגיפה זו התשתית הראשונית שדוד בנה לבית המקדש... אז מה קורה כאן?? מצד אחד כתוב שמה שעצר את המגיפה זה תקנת מאה ברכות. ומצד שני כתוב: שהתשתית של ביהמ"ק היא זו שעצרה את המגיפה??? אז תכל'ס... מה עצר את המגיפה???

זו שאלה מאוד מעשית היום!!! תכל'ס... מה עוצר מגיפה??

האם להתחזק בבנין בית המקדש או להתחזק במאה ברכות??

מה התשובה?? מה כתוב כאן??

שמאה ברכות -- התשתית של ביהמ"ק זה... זה... זה אותו עניין!!!

כן... כבר נכתב כאן כמה פעמים בגיליון זה הזוהר הקדוש שאומר: שמאה ברכות מכוונים כנגד מאה אדני המשכן!!! אדני המשכן הם היו היסודות של המשכן... (מה שנקרא "החומר החזק" שעליו עמד הכובד של כל המשכן ולכן באמת התורה מאוד מאוד מחשיבה את ה"אדנים"!!! (זה כל הנושא של תחילת פרשת פקודי) האדנים זו התרומה הכי קפדנית שכל ישראל חייבים להיות שותפים בה בשווה... ולמה?? כי זה היסוד שעליו עומד הכל!!!) ומאה ברכות מכוונים כנגד מאה אדנים... ממילא כשהיתה מגיפה בעם ישראל וכל יום היו מתים מאה אנשים... דוד המלך הבין שהסיבה היא בגלל שאין בית המקדש וממילא אין השראת השכינה... נו... אז מה צריך לעשות?? איך מביאים את השכינה שתשרה בינינו ותשמור עלינו??

כעת יש חלוקת עבודה! העבודה מתחלקת לשני חלקים!!!

עם ישראל!!! דוד המלך!!!

עם ישראל מצידם מתחילים לברך מאה ברכות!!! ועם המאה ברכות שלהם הם בונים את היסודות של בית המקדש של מעלה...

ובמקביל!!!! ברגע שהברכות של עם ישראל בונים שם למעלה את היסודות של ביהמ"ק של מעלה!!!! כעת במקביל-- דוד מלכא משיחא מקבל את את הרשות ואת הגושפנא להתחיל לבנות את היסודות

של בית המקדש של מטה... וככה ביחד מבטלים את הגזירה!!!!

עם ישראל עם המאה ברכות שמורידות שפע עליון משמים...

דוד המלך במקביל עם המאה אדנים שתוקעים יתד של קדושה בארץ...

ככה ביחד עם ישראל דוד המלך מצליחים להשרות שכינה בארץ וה' פורש את סוכת שלומו על ישראל ומיד מסתלקת המגיפה...

את אותו תהליך בדיוק אנחנו צריכים לעשות כעת!!!

המשיח מסתובב בינינו ויש לו את התפקיד שלו... מה שהוא צריך לעשות... זה כבר לא כ"כ קשור אלינו... זה העניין שלו... המשיח הוא זה שצריך לבנות לנו את היסודות של בית המקדש של מטה!!! והוא מצידו כבר מבוסס עמוק באתר בניה ומחכה ליצוק את היסודות של השראת השכינה ובנין הבית השלישי... דא עקא!!! שאת החומר בניה אנחנו צריכים להביא לו... **ומה החומר בניה שלנו???**

מאה ברכות!!!! מאה מפגשים של קשר וברכה מול אבא שבשמים!!!

אנחנו מצידנו נתחזק במאה ברכות ונשפיע שפע מלמעלה... המשיח במקביל יקבל את הרשות להתחיל ליצוק את המאה אדנים של ביהמ"ק של מטה וכך ביחד נזכה שישוב ה' וישכון בתוכנו ויפרוש סוכת שלומו עלינו

בקיצור: זה מה שמוטל עלינו כעת... אנחנו צריכים לספק למשיח את חומר הבניה של בית המקדש השלישי... במה?? במאה ברכות!!! כן... כעת יש מגיפה שמשתוללת... וצריך בידוד!!! צריך לבנות בידוד!!! צריך לבנות ארבע קירות של חדר יחוד בינינו לבין קודשא בריך הוא... לבנות בית חתנות... ואת המשכן הזה אנחנו צריכים לבנות... איך???

בשיתוף פעולה מנצח... אנחנו נגיש מאה ברכות...

והמשיח במקביל יצוק מאה אדנים... וככה נבנה שטח סטרילי והרמטי ובידודי של "הן עם לבדד ישכון" וככה ננצל מהמגיפה...

כעת אני רוצה לסיים ברעיון חמוד... שיכול ליצור אווירה רוחנית וחיובית בבית... וליצור חיזוק משותף ומאחד בין כל בני הבית בכל הגילאים גם יחד... רוצה משהו כזה?? אתה מוכן לנשום נשימה עמוקה ולהסכים קצת להוריד רמה או הילוך בשביל שכולם יהיו בתמונה?? (כן... בשביל בחורים זה ישמע קטנוני וילדותי... וזה באמת לא בשבילם... אתם תשבו בלול ותמשיכו לזלזל במבוגרים האלו שרוצים הישג הכי גדול בלהצליח לגשר בין הרמות השונות בבית...) **ובכן:**

סו"ס זה לא סוד שלהתחזק בבת אחת במאה ברכות זה מאוד קשה!! בשבילנו מאה ברכות זה המון!!!!!! ותכל'ס... אי אפשר פחות ממאה ברכות... אם יש לך

רק חמישים ברכות אז יש לך רק חמישים אדנים בבידוד... חמישים אדנים זה רק חצי משכן... זה לא עונה על הדרישות המחמירות של הבידוד... משרד הבריאות לא מאשר כזה בידוד חלקי...

אז מה עושים??? לכן חשבתי... כמו שיש היום תהילים המחולק וחונכת הבית המחולק... יש לי רעיון חמוד... סו"ס יש חופש... כל בני הבית נמצאים בבית ומסתובבים סביב עצמם...

תכנסו מטבחון ותחליטו שאנחנו בונים כעת בידוד!!!! בונים משכן!!!

כן... כמו שהסינים בנו בית חולים מבודד תוך עשרה ימים... אז כ"ש ש-לנו בתור יהודים יש אפשרות להקים מידי יום משכן מבודד שישמור עלינו... וכל בני המשפחה נוטלים חלק בבניה...

ובכן: אתה לוקח כעת דף גדול גדול!!! ומשרטט תמונה אווירית של המשכן!!! מאוד פשוט לשרטט את זה... אתה פשוט משרטט ארבעים אדנים בצד צפון-כלומר: ארבעים ריבועים אחד מתחת השני... וכנגדו אתה משרטט עוד ארבעים אדנים בצד דרום... (כידוע: "שני אדנים תחת הקרש האחד", והיות ובצד צפון ודרום היו עשרים קרשים, אזי בכל צד יש גם ארבעים אדנים)

עכשיו: בצד מזרח אתה משרטט עוד ששה עשר אדנים (על משקל שמונה קרשים) ואז באמצע ההיכל אתה משרטט ארבעה אדנים בשביל הפרוכת שמבדילה בין קודש לקודש"ק (רש"י פקודי ל"ח כ"ז) והנה לך מאה אדנים!!!! **עד כאן ברור???** עכשיו: בכל קוביה כזו... בכל אדן וריבוע כזה יש מקום לכתוב... אתה כותב בו ברכה אחת ממאה ברכות!!! לפי איזה סדר שאתה רוצה... נניח שאתה הולך לפי הסדר של הבוקר... אז על האדן הראשון אתה כותב: על נטילת ידים... על זה שתחתיו: אשר יצר... וזה שתחתיו: אלוקי, נשמה, וכן הלאה... כעת אתה מגיש את המפה האדריכלית מול בני המשפחה הקבלנים היקרים (מגיל חינוך ואילך) וכעת בבקשה: מי לוקח!!!!!! מה לוקח!!!!!! כל אחד מבני המשפחה צריך לקחת לעצמו כמות מסוימת של אדנים וברכות שאת זה הוא בונה...

לדוגמא: נניח אנחנו עכשיו נמצאים ברוח צפון... יש כאן ארבעים אדנים... יענקי החליט לקחת את העשרים ואחד אדנים של צד צפון... שזה אומר כל ברכות השחר... אמא לקחה על עצמה את התשע עשרה אדנים שמתחתיו שזה שמונה עשרה של שחרית... חני לקחה את השתים עשרה אדנים של רוח מזרח שזה ארוחת בוקר וערב (בכל ארוחה יש שש ברכות) וכן הלאה וכן הלאה... וכל אחד מבני המשפחה צריך לציין את שמו איזה אדן וכמה אדנים הוא לוקח לעצמו... מה שבטוח!!!! בימים אלו! כל יום, כל בני המשפחה צריכים במאמץ משותף **להתחלק** ביחד במאה ברכות בכוונה!!!! מהבית שלנו צריכים מידי יום לצאת מאה ברכות בכוונה ויהי מה... ושוב... אנחנו מחלקים את זה לפי העניין... אני לא נכנס כעת ל"פוליטיקות הפנימיות" בבית איך תחלקו את זה... האם לפי רוחות של המשכן או לפי ברכות או לפי שעות ביום... זה לא עניין שלי... סו"ס זה המשכן הפרטי שלכם מול הקב"ה... אסור לי להיכנס לבידוד שלכם... מה שבטוח!!! מהבית שלנו חייב לצאת מידי

היא כח בלתי מוגבל... רק תתן לה על מי להיתפס והיא נתפסת בלי שום גבול... קורונה זה לא ממחטות נייר... ממחטות נייר בשלב מסוים אוזולת מהמדפים... כי נגמרה התכולה... אבל קורונה??? האם יכול להיות שפתאום התכולה של הקורונה תגמר? האם יש סיכוי שפתאום מאגר הנשק של הקורונה יחלש... ופתאום יסתובב איזה חולה קורונה והוא כבר לא ידיבק כ"י... כי זהו... הצבא של הקורונה נחלש... יש כזה דבר???

לא!!!! כולנו מבינים שהקללה הזו היא אינסופית!! יש קללה בלתי מוגבלת של... של קורונה... רק תתן לה על מה להיתפס והיא נתפסת... אז הנה!!!!!! להבדיל בין הרע לטוב... מדה טובה מרובה... יש אצל הקב"ה **בריכה** אינסופית של חן וחסד ורחמים ורווח הצלה והצלחה ברכה וישועה נחמה פרנסה ולכללה ורחמים וחיים ושלוש וכל טוב ומכל טוב... רק תתן לה על מה להיתפס... רק תפתח לה עוד צינור ועוד צינור... בשביל זה יש לנו מאה ברכות... לכל יהודי יש מגמה והספק ליצור עוד מאה הדבקויות חדשות בעולם!!!! יהודי מנצל כל כוס מים וכל פיסטוק וכל תפוח בשביל להדביק אותו באור פני מלך חיים וליצור דרכו עוד צינור של שפע אלוקי... שאתה ברכת וסיימת... אבל הצינור הזה ממשיך להשפיע ולהדביק הלאה... **נו... יש גבול לבריכה והבריכה הזו???**

אז הנה!!!!!! הקורונה הועילה משהו... אתה כבר מסוגל להבין מה זה הבריכה הזו שנקראת ברכה!!!! יתן ה' ועם מאה ברכות נזכה להתגבר על הקורונה... נזכה ליצור הדבקה חיובית של אור פני מלך חיים והשגחה פרטית שיחמול ה' על מעשיו וינחם כרוב חסדיו

ועד אז אנחנו בבניה!!!! אנחנו כעת יוצקים את אדני המקדש בקשר היומיומי שאנחנו יוצרים עם הקב"ה מאה ברכות ביום...

מי יודע מה ילד יום... הרי משיח צריך להגיע יום אחד... ואנחנו מחכים לו כל יום שיבא... ומי יודע... אולי זה מאוד מאוד קרוב... סו"ס בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל... אגב: סתם הערה כללית: הורים יקרים!!!! אחרי שגלגלה ההשגחה העליונה ועכשיו התחיל ה"חופש" כאילו זה ערב פסח... תדעו לכם שבזמן שביהמ"ק היה קיים באמת כעת זה היה ערב פסח... ואתה יודע למה?? כי אצלנו... בגלות... העבודות לפסח הם צמודות לפסח... אנחנו מנקים את הבית עד ליל בדיקת חמץ... אל תשכח שבזמן שבית המקדש היה קיים את כל זה היה צריך לקחת שבועיים אחורה!!!! כי בשמונים אחוז מבתי ישראל לא היו בודקים את החמץ בליל י"ד בניסן... ממש לא... אל תשכח שאנחנו צריכים לעלות לירושלים וצריך לפרוש בטרה וצריכים להזות ג' וד'... ממילא ברוב רוב בתי ישראל הניקיונות לפסח היו מוקדמות לכה"פ בשבוע ימים... ובדיקת החמץ הייתה נעשית ביום ה' או ו' בניסן!!!! זהו... הבית נקי לפסח... כל חמירא וחמימא... ו... ו... והחוצה... יוצאים מהבית לירושלים... כדי שעד יום י"ד כולם יהיו טהורים לגמרי מטומאת מת!!!! ממילא מי יודע... אולי הקב"ה מכין לנו הפתעה בחודש ניסן הקרוב... ממילא אין זמן לחלוטם!!!! תתחילו כבר עכשיו לעבוד לפסח!!!! יש לנו שבוע אחד פחות!!!!

אבל יש כמובן את ההבנה היותר פנימית מה זה ברכה... ובקצרה: צריך לדעת שיש הבדל בין ברכה ל-- הודאה!!!! ברכה זה לא הודאה!! ממש לא!! למה??? מה ההבדל בין ברכה להודאה??

בהודאה אני מודה לה' על **העבר**... על משהו שהוא נתן לי... ואילו בברכה אני מדבר על **ההווה**!!!! אני מברך!!! אני כעת בברכה שלי ובייחוס שאני מייחס את התפוח הזה לאתה ה' שבורא פרי העץ... כעת- בברכה שלי זה אני פותח צינור נוסף של שפע מהבריכה!!!! ממקור הבריכה והשפע האינסופי של ה'... **סליחה על הדוגמא המאוד לא מוצלחת:** אבל מה נעשה שזו הדוגמא שהכי מובנת ומוחשית כעת:

אם כעת יש נניח חולה קורונה אחד בלבד בכל בני ברק!!!! ויש נניח עשרה אנשים שהיו איתו במגע... אז כל אחד שהיה איתו במגע והמשיך לדרכו... כל אחד כזה הוא צינור נוסף של קורונה... הוא מעביר את הקורונה הלאה והלאה וככה הוא עלול ח"ו להדביק רבבות...

דווקא אותו אחד- אותו צינור... יתכן שהוא בעצמו בכלל לא נדבק!! אבל הוא צינור... אותו דבר תפוח!!!! תפוח זה בסה"כ תפוח... לא פחות ולא יותר... אבל היות והתפוח הזה הוא אלוקי!!!! היות והוא מעשי ידיו של הקב"ה!!!! אז הוא "נשא" של אלוקות... כשאני מגיע לאכול אותו... אם אני מברך ומייחס את התפוח הזה לקב"ה... ע"י הברכה שלי נפתח פה צינור של שפע אלוקי!!!! השפע הזה עובר **דרך** התפוח... זה לא התפוח... אלא זה שפע אינסופי שעובר דרכו... ושוב: להבדיל: בן אדם שהיה בקירבת מי שחולה קורונה... זה לא אומר בהכרח שהוא חולה קורונה... הוא בסה"כ צינור!!!! הוא צינור שמעביר קורונה... זה לא צחוק... הצינור הקטן הזה יכול להדביק את כל המדינה כולה... זה בדיקת הרעיון!!!! כל תפוח וכל כוס מים הוא אלוקי!!!! סו"ס ברון אתה ה' אלוקיני מלך העולם!! אתה בראת את הכוס מים הזו!!!! אם אני אדם ארצי ומנוותק אני יכול לשתות את הכוס מים הזו וזהו... כאן זה מתחיל וכאן זה נגמר... אבל באותה מידה אם אני יהודי ואני "נשא" אלוקות... יש לי אפשרות לקחת את הכוס מים הזו ולעשות ממנה צינור של שפע!!!! ואני מברך וממשיך דרך הכוס הזה שפע של רצון של ה' להתחבר עם העולם ולהשגיח עליו! אני כעת שותה כוס של ברכה!!!! יש פה מים שנאמר עליהם שהם מגיעים מה'... מים שמגיעים מה' יש לזה השפעה... **כן... מידה טובה מרובה**... אם טיפת רוק של חולה קורונה יכולה להיות בור המתגלגל ולהדביק אלפי אנשים ואחריתה מי ישרונו... **אז תחשוב מה יכול לעשות כוס מים אלוקי!!!!** מה יכול לעשות כוס מים שהוא קיבל פלומבא של ברון אתה ה' אלוקיני מלך העולם... כזה כוס מים יכולה לרפאות את כל חולי הקורונה וכן הלאה וכן הלאה...

אגב: יש כאלו שמאוד מסתבכים עם המילה ברכה!!!! כי כידוע ברכה זה מלשון בריכה... ובריכה הכוונה היא מקור שפע בלתי מוגבל... ויש כאלו שזה נראה להם מושגים מופשטים בעיניי בריכה עליונה...

אבל לדאבונו הרב כשאנחנו עומדים כעת מול הקללה הזו ששמה קורונה... פתאום מאוד קל להבין מה זה ברכה!!!! אני שואל אותך: כמה כח יש לקורונה??? מה ההיקף של המאגר נשק שלה??? מה הקנה מידה? מה התשובה? אין!!!! אין קנה מידה!!!!

יום מאה אדנים ומאה ברכות חזקים ונצחיים שיעמידו לנו משכן של בידוד ושמירה מה'...

מידי ערב בונים תכניה למחר... כל אחד מבני הבית מקבל רשימה מסודרת איזה ברכות הוא צריך מחר לברך בכוונה... (מומלץ לגוון...) **עכשיו: היות וכנראה יהיו פשלות... בטח יהיו... כן...** יענקי שקיבל על עצמו לכון בשמונה ברכות הראשונות של שמו"ע... הוא מאוד קיוה שזה ילך לו... אבל דא עקא שכבר מ"אתה קדוש" ואילך הוא התחיל להמריא... והוא הפסיד את השש אדנים שלו... ואי אפשר לסיים את היום הזה בלי לסגור את הפינות האלו... אתה לא יכול להשאיר את הראש של יעקב אבינו בלי כל המאה האדנים והברכות המלוכדות שהוא שם מראשותיו שהם שומרות עליו מהקורונה... אז מה עושים???

הרי עם כל הרצון הטוב... יש פשלות ויהיו פשלות...

אז בשביל זה מידי ערב עושים בבית כעין "אזכרה..." ומתיישבים כולם ביחד מול שלחן עם קצת מזונות, חמוציות, בטנים, ושתייה, (ואולי גם "עצי" ו"עשבי" ו"מיני" להגדיל השמחה...) וכעת עושים סעודת... איזה סעודת...?? סעודת אמנים? לא!!!! לא אמנים... אלא סעודת ברכות... כל אחד מקבל הזדמנות לברך עוד איזה שש שבע או שמונה ברכות בכוונה כדי להשלים את הפשלות של אותו יום (מזונות, העץ, אדמה, השכל, על המחיה, בורא נפשות, ואל תשכח גם כמה אשר יצר) לא יזיק אם גם כולם יענו אמן בכוונה... אבל החיזוק שלנו עכשיו הוא בברכות!!!! אנחנו רוצים לבנות משכן מבודד עם ה'!!!!

עכשיו: במילים קצרות: מה לכוון???

אז אני אגיד לך את האמת!!!! בימים אלו שתי המילים שהכי תופסים אותי בברכה זה "מלך העולם"!!!! כן... אני אפילו לא שם לב... מאה פעמים ביום אני אומר שה' הוא מלך העולם!!! (לא מדויק... סו"ס יש ברכות שהם סמוכות לחברתה... אבל בעיקרון) עכ"פ בימים אלו אנחנו עומדים מול מציאות של "ושח גבהות האדם ושפל רום אנשים ונשגב ה' לבדו ביום ההוא", הקב"ה מתגלה שרק הוא מנהל את העולם!!!! רק הוא יכול באמת לעצור את המגיפה הזו!! ולנו לא נותר אלא להגיש את ה"כתר" ולומר לקב"ה... הנה... אתה הוא מלך העולם... אז אנא... תושיע אותנו!! כלומר: הסיבה שיש כעת מגיפה... כי עולם כמנהגו נוהג... והעולם הגדול והחזק בטוח שכוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה... ולכן הקב"ה השאיר את העולם עם איזה קורונה קטנה... קדימה... נראה אתכם מסתדרים איתם... ואנחנו פה!!!! בשביל לגשת לקב"ה מאה פעמים ביום ולומר לו: לא רבש"ע!!!! אתה הוא מלך העולם!!!! תחזור אלינו... תפרוש סוכת שלומך עלינו... זה ההרגש הפשוט ביותר!!!! אין ברכה יכולה למנוע מגיפה... ואין ברכה יכולה לבנות משכן...

תוספת שבת

זמני הדלקת נרות שבת מוקדם פר' ויקהל פקודי

ירושלים: 5:15 מוקדם: 5:05

בני ברק: 5:30 מוקדם: 5:20

מודיעין עילית: 5:24 מוקדם: 5:14

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

דברי מרן המשגיח הגר"י לוונשטיין זיע"א בענין הקדמת קבלת שבת

סתם כתוב ובנר, כמו שלא כתוב בהפרשת חלה... וזה בא לרמז שעל האשה מוטל רק ההדלקה אבל תיקון הנרות קשור לבעל...

וכבר כתב הערוך השולחן (רמ"ב ה') ולכן יש להאיש הישראלי ליתן לבו לשמירת שבת קדש, ולקבלו מבעוד יום גדול ולא סמוך להשקיעה, דעל פי זה רבים מהמוזן ונשים ועמי הארץ מדליקין נרות אחר השקיעה. והרי באיסור חמץ בערב פסח אחר חצות דאינו אלא בלאו, ועם כל זה עשו חכמים הרחקה כשני שעות, ופירשו חז"ל בפסחים (יב, א) הטעם משום דחמץ מסור לכל, וק"ו בן בנו של ק"ו בחילול שבת דאיסור סקילה ונמסר לכל בני ישראל טף ונשים, שיש להרחיק הדלקת הנרות הרבה הרבה קודם השקיעה. וכל שכן דרב העיר והיראים מחוייבים להקדים הרבה, כדי שההמוזן עם שלא יקדימו כל כך, מכל מקום לא יבואו לידי חילול שבת, משא"כ אם הם בעצמם מדליקים סמוך להשקיעה, שההמוזן ידליקו אחר השקיעה. כאשר שמענו כן ראינו בכמה מקומות והדורות הקודמים, היו מקדימים הרבה בקבלת שבת ממבואר בתרומת הדשן (סימן א) שאחר התפילה ואחר האכילה הלכו לטייל והיתה אז שקיעת החמה ע"ש.

מרן המשגיח הגר"י לוונשטיין זיע"א שיום פטירתו חל השבוע, אמר בשיחות הכנה לימי הדין וז"ל: "תחילה עלינו לקבל ע"ע לקבל את השבת בזמן כראוי, ולא כפי שאנו נוהגים עתה שבעת שהנני הולך לקבלת שבת בישיבה הריני רואה ציבור גדול המתפללים תפילת מנחה. וכי ראוי הדבר לבני תורה להכנס לשבת באיחור? וכוודאי מחובתנו להקדים בכניסת השבת... (אור יחזקאל, אלול עמוד ש"ג)

ואכן כבר עוררו בזה רבים שיטתם החושבים שזמן הדלק"נ מיועד רק לנשים, אבל הוא נקבע גם לגברים... ואמנם נתקן שהגברים יעוררו ויעזרו לנשים וכך פסק המשנ"ב בס"ר"ס ס"ק י"ד: על המשנה "חייב לומר בביתו הדליקו הנר" שמדובר בלשון ציוי.. "והוא הדין שיזהירם שיפסיקו מלעשות מלאכה, ואם הוא במקום אחר צריך לשלוח אחר שיזהירם לזה". וכך מרומז בבעל הטורים ריש פר' תצוה "תצוה" - בגמטריא: נשים צוה, רמז להדלק"נ לנשים חובה בשבת. וא"כ היה צריך לומר ואתה תצוה את בנות ישראל? מדייק מזה הגר"א דינר שליט"א שהפסוק הולך על התיקון, שהבעל צריך להכין הנרות, וכמו שכתב בתיקוני זוהר, ולכן במשנה כתוב "על שלשה דברים.. ובהדלקת הנר, ולא

דברי הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל לפר' ויקהל

והביאור לזה הוא כבמדרש, עה"פ "מי יתן טהור מטמא", והביא המדרש כמה דוגמאות בזה, 'שבת מששת ימי המעשה', 'עולם הבא מעולם הזה', וכו', והביאור ב'שבת מימי המעשה', שע"י השבת צריך לקדש גם את כל הששת ימים - ימי החולין, וקדושת השבת היא מתוך שיש ימי חולין, ואותם מקדשים בקדושת השבת, ולכן הם חלק ממצוות השבת. וכמו עולם הבא מתוך עולם הזה, שרק מתוך העולם הזה יכולים להגיע לעולם הבא, כך השבת, דוקא מתוך ימי החולין...

והיינו, שאנו צריכים את העולם הזה, ולא שצריך לברוח ממנו, אלא להשתמש בו לתורה ומצוות, ולקדשו ע"י זה.

ובזה גופא שאנו נמצאים במצב שיש יצה"ר, הוא היצה"ר שאצל אדם הראשון היה מבחוף, ואח"כ נכנס בתוכו, אבל עדיין הוא כדוגמתו - כמו מישהו מבחוף, שמעורר נסיונות, ואנחנו עומדים לידו ומתרחקים מהדברים שהוא מביא לנו כנסיון, בזה עצמו אנו מתגדלים. ואמנם צריך את העולם הזה וכנ"ל, שרק ע"י זה גדלים, אבל צריך לזכור שכל העולם הזה הוא בשביל העולם הבא, ולא העולם הזה הוא העיקר, וזה גופא חלק מנסיונות היצה"ר, שיטעו ויחשבו שהעולם הזה הוא העיקר....

"ויקהל משה... שששת ימים תעשה מלאכה.."

מפרשים רבים עמדו על לשון הפסוק 'ששת ימים תעשה מלאכה' שלכאורה מי שיש לו מלאכה שיעשנה ומי שאין לו שלא יעשה מלאכה, וע"י באור החיים הקדוש.

והנה, הביאור בזה הוא, שבכל ששת הימים שעושה האדם מלאכה, זכור יזכור שלאחר מכן מגיע יום השביעי, ויום השביעי צריך להיות יום קודש, כמו שכתוב 'לעשות את השבת לדורותם, ברית עולם וכו'', ומי שמבזבז את השבת על דברים בטלים ועיתונים אין זה בגדר של 'לעשות את השבת', שהרי צריך לעשות את השבת שתהיה קודש.

ומה עניין ששת הימים ליום השבת, בפרשת ויקהל כתוב "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' וגו'", וצריך להבין מה הטעם שכתוב כאן במצוה של שבת בתחילת הפסוק 'ששת ימים' וכו', והרי לכאורה כל המצוה היא השבת עצמה שכתובה לאחר מכן. וכמו שלגבי שמיטה כתוב במקום אחד "מקץ שבע שנים תעשה שמיטה וגו'", שזה רק לקבוע זמן, ואילו כאן שכתוב ששת ימים וכו', [ולא כתוב מקץ ששה ימים תעשה שבת], משמע שה'ששת ימים' זה חלק ממצות השבת.

וצריך לדעת, שאם הקב"ה שולח נסיון, הרי שאפשר לעמוד בו. שהרי אין הקב"ה מעמיד את האדם בנסיון שאי אפשר לעמוד בו. אנשים חושבים שזה נקרא 'להתקדם', האמת היא ברורה, ש'להתקדם' זה עוד מסכת ועוד מסכת ו'להתקדם' זה להתגבר, ולא

לכעוס. וזה מה שהזכרנו שבמצוות שבת מוזכרים בפסוק ששת ימים, שאף שעוסקים בגשמיות, וצריך את הגשמיות, ובכל זאת לא נגררים לחומריות - לארציות, זו ההתגברות על היצה"ר, וזה מה שמעלה אותנו.

דברי הגאון הגדול רבי בן ציון פלמן זצוק"ל לפרשת ויקהל על קדושת השבת.

מכאן שהמתנה הטובה של שבת היא מה שכתוב כי אני ה' מקדישכם, כי בזכות שמירת שבת כהלכתה משפיע השי"ת אור קדושתו על ישראל בשפע רב, בבחינת "מתנה טובה", וזהו בכלל מתן שכרם שאמרו שם בגמרא שנצטווה להודיעם. ואפילו מי שרח"ל חטא בחטאים גדולים, אם הוא מתחזק בשמירת השבת כהלכתה הוא זוכה למחילה ולהיות אהוב ורצוי לפניו יתברך.

ובחיי עולם שם כותב בהמשך, "עוד אמרו חז"ל בשבת (דף קי"ח ב') כל השומר שבת כהלכתה אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו. והיינו כמו שכתב בהב"י (סימן רמ"ב) דמירי שעשה תשובה ואינו עובד ע"ז ח"ו, אלא שנשאר בו זוהמת וטומאת ע"ז שחטא בה קודם ששב בתשובה, אשר בודאי מבלבלתו במחשבות טמאות רח"ל, בזה אמרו חז"ל שמוחלין לו. והיינו שזכות קדושת השבת והשפעתה, מטהרתו ועוקרת ממנו שורש פורה ראש ולענה של בלבולי ע"ז, או בלבולי מחשבות כפירה רח"ל, או ספיקות באמונה, שכל זה הוא מסוג ע"ז רח"ל. ובשמירת השבת קודש כהלכתה בכל דקדוקי ופרטיו, יתפרדו כל פועלי און, ושב ורפא לו, ונעשה אהוב לפני המקום ב"ה, כמו שכתוב כי אני ה' מקדישכם". וכאשר אדם מבין מהי קדושת השבת, ואיזה השגות גבוהות ועצומות אפשר להשיג מכח שמירת השבת, הרי הוא ישתדל בכל כחו לשמור את השבת, וגם כאשר הדבר קשה, ימצא עצה ותחבולה איך לקיים ולשמור את השבת בכל פרטיה ודקדוקיה.

מסופר על החפץ חיים, שבעיירה קטנה הסמוכה לראדין, בנו בית חרושת גדול לייצור גומי, ובעל הבית הפעיל את המפעל גם בשבת, אע"פ שהיה יהודי וגם עבדו במקום הרבה יהודים. הרב דיבר עימו ומיחה בו, ולא עזר. וטענתו היתה שאם יסגור את בית החרושת ולא יסיק את התנור במשך שני ימים רצופים ביום השבת וביום ראשון, יתקלקלו לו הסחורות ויהיה לו הפסדים עצומים. ביקש הרב מהחפץ חיים שיבוא להשפיע עליהם שישמרו את השבת ולא יחללוה. כאשר הגיע החפץ חיים אמר לו הרב את טענתו של הבעלים והוסיף ואמר שצריך לחשוב מה להשיב להם על זה. אמר לו החפץ חיים, אני לא באתי בשביל לתת עצות בעניני מסחר, מה לעשות בשביל למנוע את ההפסדים, הם יודעים את כל תכסיסי המסחר יותר טוב מעימנו, ואם הצליחו לבנות בחכמה גדולה בית חרושת כל כך גדול ומשוכלל ודאי שאם יתבוננו ימצאו עצה למנוע את ההפסד. אלא באתי ללמדם ולהבינם את גודל קדושת השבת שהיא נשמת ישראל ובלעדיה כל עם ישראל בסכנה, ואם הם יבינו את הענין, בטוח אני כי כבר ימצאו עצה שסחורתם לא תתקלקל ולא יאונה להם הפסד ממון בזה שאינם מסיקים את התנור.

כתוב: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו' איתא בילקוט, ויקהל משה, רבותינו בעלי אגדה אומרים מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד, אמר הקב"ה עשה לך קהילות גדולות ודרוש לפנייהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת ולכנוס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני". מבואר בילקוט שיש חיוב ללמוד תורה בשבת יותר מימות החול, שהקב"ה אומר למשה רבנו שיקהל קהילות וממנו ילמדו דורות הבאים להקהיל קהילות בשבת.

ובביאור הדבר כתב החפץ חיים בספר שם עולם (חלק א' פרק כ"א), "ואף דעצם החיוב ללמוד תורה הוא בכל יום, על שבת החיוב יותר כי נתקדש לזה, וגם העם פנויים ממלאכתם ויש בזה זכות גדולה שמונע אותם מכמה תקלות". רואים מזה שהשבת נתקדשה בשביל שיעסקו בה בתורה, ואע"פ שהחיוב ללמוד תורה הוא בכל יום ויום כמו שכתוב "והגית בו יומם ולילה", מ"מ בשבת יש חיוב יותר ללמוד, כי נתקדש לזה. ובספורנו בפרשת כי תשא (פרק ל"א פסוק ט"ו), על הפסוק "ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קודש לה", כותב על מעלת קדושת השבת, וכתב "וביום השביעי שבת שבתון, הנה נאסר בה אפילו דבר שאינו מכלל המלאכות כאמרו וביום השביעי תשבות, וזה כדי שיהיה קודש לה' שיהיה האדם בו פונה לגמרי מחיי שעה לעסוק בעסקי חיי עולם לכבוד קונו". מבואר שעיקר קדושת השבת הוא בשביל שהאדם ביום הזה יעסוק בחיי עולם לכבוד קונו. ובהמשך (פסוק י"ז) כותב הספורנו, "וביום השביעי שבת וינפש, ולכן נעשה השביעי בעל נפש יתרה והיא תוספת הכנה להשיג מה שכיון אליו האל יתברך בשלמות פעולתו באמרו נעשה אדם בצלמנו כדמותנו".

רואים בכל זה את הקדושה העצומה והגדולה שיש ביום השבת, שהיום הזה כולו מיוחד לרוחניות לעסוק בתורה ובמצוות ביתר שאת וביתר עז, וביום הזה אפשר להגיע לשלמות הגדולה ביותר שעליה נאמר "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". ובאמת כאשר שומרים את השבת כהלכתה קדושת השבת משפיעה שפע של קדושה בכל העולם, וכל אדם ואדם באיזה מצב שהוא, הוא מתעלה ומתקדש יותר מכח קדושת השבת. ובספר חיי עולם לבעל הקהילות יעקב (חלק ב' פרק ח') כותב, "אמרו חז"ל בשבת (דף י' ב') תניא נמי הכי לדעת כי אני ה' מקדישכם, א"ל הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם וכו'. והנה למדו חז"ל על הודעת "מתנה טובה" מקרא דלדעת "כי אני ה' מקדישכם", למדנו

לתרומות לעלון אפשר גם ב"נדרים פלוס" ו"קהילות" קופת "אוסף גליונות" קופת "עלון תוספת שבת" או בטלפון 037630543 שלווחה 2040.

לפרטים והנצחות או לשליחת דרשות וכד' ניתן לפנות למייל a0732951324gail.coa לשמייעת שיחות חיזוק בנושא שבת בטל: 073-2951324

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב).

ויקהל - פקודי

להם לברך את ברכת 'הגומל' עד שיגיעו למחוז חפצם בשלום עי"ש, (וע"ע בשעה"צ שם אות א).

ומעתה לפי"ז יש לדון בב' הנידונים דלעיל, האם הם דומים לדברי המשנ"ב הנ"ל, ואין להם לברך הגומל עד שייצאו מכלל סכנה לגמרי, - או"ד דכל דברי המשנ"ב הנ"ל נאמרו רק לגבי אדם שניצל כעת מסכנה מסויימת, אך עוד מעט הוא עומד להיכנס שוב לאותו סוג של סכנה, שעליו נאמר שאין לו לברך הגומל עד שייצא מהסכנה לגמרי.

אך לגבי מי שניצל מסכנה מסויימת, ומ"מ הוא נתון כעת בסכנה אחרת, אכתי יש לדון שיתכן שיכול לברך כעת הגומל על ההצלה מהסכנה האחת, ואע"פ שאכתי הוא נתון בסכנה אחרת.

- ג -

והנה שמעתי מהרב הגאון ר' יוסף הופנר שליט"א (רב המרכז הרפואי 'מעייני הישועה'), שהי מעשה בת"ח מבני ברק ששהה באנגליה, ובזמן שהותו שם הוא עבר אירוע ר"ל, שמחמתו הוא הוצרך לעבור טיפול רפואי, - וכיון שכך, הת"ח הנ"ל העדיף לחזור מייד לארץ, ולעבור את הטיפול הרפואי ב'מעייני הישועה'.

ואז נשאלה השאלה לפני הרב של המרכז הרפואי הנ"ל, האם הת"ח הנ"ל צריך לברך 'הגומל' על נסיעתו במטוס בשלום, מייד כאשר הגיע לארץ (להסוברים שמברכים על נסיעה במטוס), - או"ד דכיון דהוא נמצא כעת במצב כזה, שהוא זקוק לעבור טיפול רפואי, א"כ אולי י"ל, דאינו יכול לברך כעת 'הגומל' על נסיעתו במטוס, עד שייצא לגמרי מהסכנה ומהחולי ויחזור לבוריו.

- ד -

ורב ביה"ח הנ"ל, הציע את השאלה הנ"ל לפני חכמי הדור, ותשובתם הייתה כדלהלן.

הגאון רבי יחזקאל ברטלר זצ"ל השיב, שבאמת אין לו לברך 'הגומל' על נסיעתו במטוס, עד לאחר שיעבור את הטיפול הרפואי ויחזור לבוריו, [ואזי יפטר בברכת הגומל אחת, דהויה ברכה והודאה לה', על מה שניצל מכל הסכנות שעברו עליו, וכמבואר במשנ"ב (סי' ר"ט, ג)].

וכדברי הגאון הנ"ל, כבר כתב להדיא הנצי"ב (העמק דבר פרשת וישלח - לה, א) וז"ל, 'ומכאן יש ללמוד, שמי שאירעה לו צרה ונמלט ממנה, ונצרך להביא תודה או לברך הגומל, ועד שלא הגיע לזה אירעה לו צרה אחרת, אין לו להביא תודה או לברך הגומל, עד שיהיה ניצל גם מאותה צרה שהוא נכנס שנית' עכ"ל, (וע"ע בהעמק דבר פרשת שמות - ב, כב).

- ה -

אך הגאון רבי שריה דבליצקי זצ"ל, ולהבחל"ח הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א השיבו, שדינו לברך הגומל כבר כעת, על נסיעתו במטוס בשלום, ואע"פ שעדיין הוא זקוק

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה עבדת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן: (לח, כא).

ופירש רש"י 'משכן העדת - עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם'.

והנה בימים אלו התעוררה שאלה גדולה לגבי ברכת הגומל, - דהנה לצערנו התברר שיהודים רבים שחזרו מחו"ל בשבועות האחרונים, חלו בוירוס הקורונה ר"ל, והתעוררה שאלה האם הם יכולים לברך כעת את ברכת 'הגומל', על כך שהם עברו את נסיעתם במטוס בשלום בדרכם לארץ הקודש (להנהגים לברך 'הגומל' על נסיעה במטוס).

או"ד שאכתי אין להם לברך כעת את ברכת הגומל, כיון שכעת הם במצב של חולי, - ולכן אולי יש להם להמתין מלברך 'הגומל' עד שיבריאו לגמרי בקרוב בעז"ה, ואז יברכו הגומל על ב' הטובות יחד, על הנסיעה במטוס בשלום, ועל הרפואה השלימה מן השמים.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה כעין השאלה הנ"ל יש לדון גם לגבי בני ישראל שחטאו בחטא העגל, והקב"ה ביקש מחמת כך לכלות את כל בני ישראל, אך משה רבינו התפלל על כלל ישראל עד שהקב"ה ניחם על הרעה אשר דיבר לעשות לעמו.

ובפרשת עקב (ט, ח-יט) איתא, שמשה רבינו אמר בתוכחתו לבני ישראל סמוך למיתתו, שהקב"ה רצה להשמידם מחמת חטא העגל, עד שהוא התפלל עליהם והקב"ה שמע את תפילתו, - ובפשטות י"ל שגם מייד בשעה שהקב"ה כיפר לבנ"י על חטא העגל, משה רבינו כבר סיפר לבנ"י את עצם זה שהם ניצלו ממיתה ע"י תפילתו, (ואין זה סותר למש"כ רש"י בריש דברים א, ג, עי"ש ואכמ"ל).

ויש לדון גם בזה, כד נימא שבנ"י היו צריכים לברך 'הגומל' על כך שהם ניצלו מסכנת המיתה שהיו נתונים בה עד שמשה התפלל עליהם והקב"ה סלח להם (והיינו, אי נימא שיש לברך הגומל גם כשניצל מסכנה 'סגולית' שהי' נתון בה), - האם הם יכלו לברך הגומל מייד כאשר הקב"ה סלח להם, - או"ד דכיון דהיו אז במדבר הם לא יכלו לברך הגומל, משום שאע"פ שהם ניצלו מסכנת המיתה מחמת חטא העגל, אך אכתי הם לא יצאו לגמרי ממצב של סכנה מחמת ההליכה במדבר.

- ב -

והנה איתא במשנ"ב (סי' ר"ט, א) לגבי הולכי מדבריות, שאם בדרך הליכתם הם עוברים דרך איזו עיר, אזי אין להם לברך בזמן שהותם באותה העיר את ברכת 'הגומל', כיון שבדעתם הרי להמשיך ללכת דרך המדבר עד שיגיעו למחוז חפצם, וא"כ אכתי הם לא ניצלו מהסכנה לגמרי, ולכן אין

דהנה בציור שאדם הולך במדבר כזה, שיש שם סכנה מליסטים וחיות רעות, - אך האדם נוסע במדבר הנ"ל בתוך רכב מוגן ומשוריין, שאין שום סיכוי שהליסטים והחיות הרעות יצליחו להזיק את הרכב או את יושביו, (והרכב גם בנוי בצורה כזו, שאם תהי' בו תקלה כלשהי, אזי ניתן להישאר בתוכו בלא שום חשש, עד שיבואו לחלצם).

אזי בכה"ג י"ל, דאין מקום לחייבו לברך הגומל, כאשר ייצא מהמדבר בשלום, כיון שאע"פ שהדרך עצמה נחשבת למקום סכנה, אך מ"מ כיון שהאדם עצמו הי' מוגן לכל אורך הדרך, ולא הי' לו שום צד של סכנה בנסיעתו במדבר, אי"כ בכה"ג י"ל דאין לו חיוב כלל לברך הגומל.

- י -

ומעתה י"ל נמי בנידו"ד גבי השהות של בני"י במדבר, דאע"פ דהמדבר בעצמותו הוי מקום סכנה, אך מ"מ הי' לבני"י ליווי ושמירה במדבר ע"י ענני הכבוד, להגן עליהם מכל הסכנות שמצויים במדבר, וא"כ ודאי דבכה"ג לא גרע מאדם שנוסע במדבר בתוך רכב מוגן ומשוריין, שאין זה נחשב שהוא נמצא במקום סכנה וכנ"ל.

ולפי"ז לכאו' י"ל, דבנידו"ד גבי בני"י במדבר כו"ע יודו, שהם בירכו הגומל מייד, - כיון שלהנ"ל לאחר שהם ניצלו מסכנת המיתה שהיו נתונים בה לאחר חטא העגל, הם יצאו לגמרי ממצב של סכנה מכל הצדדים וכנ"ל.

- יא -

והנה באמת גם לגבי הנידון שפתחנו בו באלו שחזרו מחו"ל וחלו בקורונה ר"ל, י"ל דכו"ע ידו שיש להם להמתין מלברך הגומל עד שיבריאו לגמרי בקרוב בעז"ה.

משום דהנה קיי"ל בשו"ע גבי ברכת הגומל (או"ח סי' ר"ט, ג) וז"ל, 'צריך לברך ברכה זו בפני עשרה, ותרי מינייהו רבנן, דכתיב וירוממוהו בקהל עם, ובמושב זקנים יהללוהו, ואם לא שכיחי רבנן לא יניח מלברך'.

ועי' במשנ"ב (שם ס"ק ח) שכתב וז"ל, 'ועי' בהלכות הרא"ה שכתב, דימתין עד שלוש יום, פן יזדמן לו עשרה שיוכל לקיים המצוה כהלכתה, ויותר לא ימתין' עכ"ל, (וע"ע בבה"ל שם, בד"ה וי"א שלא יצא, ואכמ"ל).

ומעתה י"ל דלמעשה כיון שכל חולי הקורונה נתונים בנידו"ד ר"ל, ואינם יכולים לברך הגומל בפני עשרה על נסיעתם במטוס בשלום, א"כ לכו"ע יש להם להמתין עד שיבריאו בעז"ה בקרוב ויברכו הגומל בפני עשרה על ב' הטובות שייטיב ה' עימם, - ויה"ר שנסמע ונתבשר בשורות טובות בקרוב, אמן.

[ולמעשה יש לשאול חכם האם מי שהבריא מחולי הקורונה צריך לברך 'הגומל', משום שיש מחלוקת גדולה בפוסקים על איזה חולי מברכים הגומל, ואכמ"ל בה"ה].

**ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה
ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות**

בקו 'מים זכים': 02-633-5850

**כמו כן בקו זה ניתן להאזין
לתגובות שהתקבלו כמערכת**

המען לתגובות: יצחק זאב כגן

רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית

טל': 1515-271-55442 (תא קולי)

פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)

דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

לעבור טיפול רפואי, ולא יצא לגמרי ממצב של סכנה, דמ"מ יש לו לברך כעת הגומל, כיון שמסכנת הנסיעה במטוס הוא כבר יצא לגמרי.

אמנם מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל השיב, שהדבר מיתלא תליא בהכי, דאם הוא מרגיש שהייתה לו ישועה, בכך שניצל מהסכנה שהי' נתון בה בשעת נסיעתו במטוס, - אזי דינו לברך הגומל על הנסיעה במטוס מייד, ואע"פ שהוא עדיין זקוק לעבור טיפול רפואי, ועדיין לא יצא מסכנת החולי.

אך אם מחמת שהוא שרוי בחוליו, הוא אינו חש שהייתה לו ישועה, בכך שנסיעתו במטוס הסתיימה בשלום, - אזי בכה"ג אין לו לברך כעת הגומל, עד שיעבור את הטיפול הרפואי בשלום ויחזור לבוריו (ואזי יפטר בברכת הגומל אחת וכנ"ל) - עד כאן מרב המרכז הרפואי הנ"ל.

- ו -

ושוב ראיתי שבספר 'תודת חיים' (עמ' שלו) מספר הרב המחבר: בימי חוליו בחורף תשמ"ח, כאשר הוזקקתי לטוס לחו"ל לצורך ניתוח, נסתפקתי אם בהגיעי לחו"ל הייתי צריך לברך מייד ברכת הגומל, כדין הולכי דרכים שמגיעים לישוב, או דילמא דהגם שיצאתי ממצב של הולכי דרכים, אבל הייתי אז עדיין במצב של סכנה מצד החולי, ואין זה במצב של טוב שיכול לברך.

וכאשר בחסד ה' עליו זכה הרב המחבר הנ"ל, להירפא ברפואה שלימה ולחזור לבוריו, הציע את הספק הנ"ל בפני גדולי הדור, והעלה את תשובתם עלי ספר, וכדלהלן.

- ז -

לדעת מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל ולהבחל"ח מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, נראה שדינו לברך הגומל מייד, על נסיעתו במטוס בשלום, ואע"פ שעדיין הוא זקוק לעבור טיפול רפואי, ולא יצא לגמרי ממצב של סכנה, דמ"מ יש לו לברך כעת הגומל, כיון שמסכנת הנסיעה במטוס הוא כבר יצא לגמרי, וכל הודאה והודאה היא חיוב נפרד בפני עצמו, (ועיי"ש במה שהוסיף הגר"ח"ק, שנראה לומר כך ע"פ מש"כ רש"י בזבחים ז. עיי"ש).

אמנם מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל השיב לו, שבכגון זה קשה להכריע, וכיון דמידי ספק לא יצאנו, ע"כ לא יברך בצאתו מן הצרה האחת, עד צאתו מן הצרה האחרת, ואז יברך ויודה על כל הטובות שה' גמלו, - עד כאן מספר 'תודת חיים' הנ"ל.

- ח -

ועתה נשוב בנידו"ד במה שהסתפקנו לגבי בני ישראל, האם הם יכלו לברך 'הגומל' על מה שניצלו מסכנת המיתה שהיו נתונים בה מחמת חטא העגל, בזמן שהותם במדבר, - או"י דכיון דהם היו שרויים בסכנת המדבר, לכן הם לא יכלו לברך הגומל על מה שניצלו מסכנת המיתה שהיו נתונים בה מחמת חטא העגל.

דמעתה לכאו' י"ל, דזה תליא במחלו' הגדולים הנ"ל, לדעת הסוברים שהחולה מברך מייד 'הגומל' על נסיעתו במטוס, ואע"פ שעדיין לא יצא מסכנת החולי וכנ"ל, אי"כ לדעתם י"ל, שבני ישראל בירכו הגומל מייד ואע"פ ששהו במדבר.

אך לדעת הסוברים שהחולה אינו יכול לברך הגומל על נסיעתו במטוס, עד שייצא לגמרי ממצב של סכנה מכל הצדדים וכנ"ל, אי"כ לדעתם י"ל שבני ישראל לא יכלו לברך אז הגומל, מחמת שהיו נתונים אז בסכנת המדבר.

- ט -

אמנם יש להוסיף ולדון, דבנידו"ד גבי בני ישראל שניצלו מסכנת המיתה של חטא העגל, י"ל דכו"ע יודו שהם יכלו לברך הגומל מייד, ואע"פ ששהו במדבר, וכדלהלן.

ניתן לתרום להוצאות הפצת העלון, דרך עמדות 'מדרים פלוס' - [לעבור לקופות נוספות - להיכנס ל'קרבן צרכי הרבים' - ולגלול למשבצת המצינית: 'עלון מים זכים'] - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את העלון במייל, ע"י שליחת בקשה לדוא"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"נ ולרפוי"ש וכדו' (50), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)

הפרשה המתכימה

פירושים מבית 'הפרשה המתכימה' - אוצר מופלא של לקחים מעשיים
ואקטואליים מהפרשה פרשות וקהל פקודי תש"פ גליון 120

מניעת הכעס ביום השבת

שאלה: מאיזה דבר צריך להיזהר מאוד בערב שבת וביום השבת?

א. שמות לה, ג: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת". הנה כלל ישראל לא חשודים על הבערת האש ביום השבת, וכקושי הרמב"ן (במלחמות ה' שבת יד: מדהרי"ף) על רש"י שפירש בטעם איסור הטמנה בשבת באינו מוסיף הבל שמא ירתיח ויבשל בשבת, "ובודאי קשה הוא לחוש שאם ימצא אדם קדירה מצוננת ידליק את האש לכתחילה וירתיחנה, כמו שמפרשים שלא נחשדו ישראל על כך על השבתות ואין כאן סרך כדי שיטעו בדבר" (ועיין במה שתירצנו באמרי שילה סם). אבל כמו שבכל לאו יש כמה בחינות, כגון בכלל "לא תרצח" מונח גם איסור הלבנת פנים וביטול תורה שהוא רציחת הזמן, ובכלל "לא תגנוב" מונח גם איסור גניבת דעת הבריות (חולין צד.) ושאר סוגי הגניבות, כך באיסור זה של "הבערה בשבת" יש כמה בחינות.

וכמו שפירשו בתיקוני הוזהר (תיקון מה) שכוונת הפסוק "לא תבערו אש בכל מושבותיכם", על אש הכעס והגיהנם, שכל הכועס כאילו מבעיר את אש הגיהנם¹. וזהו שכתוב (לעיל לא, טז) "ושמרו בני ישראל את השבת, לעשות את השבת לדרתם", שהוא נוטריקון 'דירה תמה ומושלמת', שצריך להכין דירה לשבת בלבד, שלא יחדור אליו עצב וכעס שהוא אש הגיהנם. **וכן** כתב השל"ה (ח"ב פרשת ויקהל ברוך חיים תוכחת מוסר) שפסוק זה רומז לאש המחלוקת והכעס שצריך האדם להיזהר שלא להבעירו לעולם, ומכל שכן ביום שבת קודש שאין בוער בו אש של גיהנם, והכועס בשבת או עושה מחלוקת ח"ו, גורם להיות חמת הגיהנום בוער בו בר מינן.

הראשית חכמה (שער הקדושה, פרק ו) אחרי שהביא את דברי הוזהר הנ"ל כתב "ובודאי שהאזהרה הזו לעולם אנו צריכים אותה, שלא לכעוס אפילו בחול, שלא להדליק אש של גיהנם. אלא שביום השבת הפגם גדול לאין ערוך, כי מאחר שאש הגיהנם שובתת בו והוא

¹ כמאמר רבי יוחנן (נדרים כב.) 'כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו', הרא"ש פירש מחמת העבירה או מה שעל ידי הכעס נגרם לו עבירות ויורש גיהנם, ועוד שגופו בוער כאש וקשה לו בכך, וכן כתב המהרש"א ש'כל מיני גיהנם' שולטים בו, כי הכעס הוא מתולדת האש של גיהנם. (וכאמרו בתענית ד. תלמיד חכם שכועס, התורה שהיא אש חותמת בו.) הר"ן פירש משום שהכעס מביא לכפור בעיקר, כאמרו (שבת קט.) וברמב"ם דעות פ"ב המשבר כלים בתמתו יהיה בעיניך כעובד עבודה זרה.

מדליקה מחדש, עונשו גדול מאוד. וביום השבת צריך להאריך אפו ולהיות סבלן בתכלית. וילמד ממידת קונו, שביום השבת מוחל לרשעים שבגיהנם ומבטל אש הגיהנם, כמו שאמרו בזוהר (פרשת יתרו). **ומסופר** שפעם ראה האריז"ל על מצחו של המהרח"ו תלמידו במנחת ערב שבת, שזכה לנשמה יתירה עילאית, ואחר כך כעס בביתו, וההארה נסתלקה ממנו. ולכן יש לאדם להיזהר מכעס מאוד, בפרט ביום השבת.

ויודע שהכעס נמשל לאש, כאמרו (נדרים כב.) 'כל הכועס, כל מיני גיהנם שולטים בו', וביארו המהרש"א ובן יהודע שהכועס עוברים אצלו כל סוגי האש. וזה שאמר "לא תבערו" אש הכעס "ביום השבת", שאותו מזל הכעס שולט במזל שבתאי הקרוי על שם השבת (עיין בפרקי דרבי אליעזר, פרק ו וספר יצירה ד, ה-יא. רש"י ברכות נט: ד"ה שבתאי, ושבת קכט: ד"ה דקיימא) שמתחיל בשש שעות שקודם השבת דהיינו מערב שבת עד שש שעות אחר שבת שהם שלשים ושש שעות, ובאותו עת צריך להיזהר מאוד מהכעס². ויש מפרשים להיפך, שהואיל ושבת הוא זמן מנוחה ויודע השטן שלא יוכל לגרום כל כך כעס, לכן משתדל לגרום לאדם לכעוס קודם השבת. ובפשטות הטעם משום שאז

² מה שמזל זה שולט ל"ו שעות אף שבמציאות ישנן רק כ"ד שעות בשבת, יש לפרש על פי דברי המדרש (שחר טוב תהלים צב, ג. וילק"ו ש תהלים צב, תתמג) שהשבת הראשונה היתה שלשים ושש שעות, כלשוננו: "ביום השבת לא שימשה עמו אפילה, אתה מוצא בכל יום כתוב ויהי ערב ויהי בוקר", ובשבת לא כתוב 'ערב' (שלא נאמר ויהי ערב ויהי בוקר זום שביעי), אמר רבי לוי בשם רבי נירא שלשים ושש שעות היה יום (השבת), ערב שבת (יום שישי שהוא י"ב שעות), ולילו שהיה בוקר (שהוא י"ב שעות שהיה בו 'לילה כיום יאר') ושבת עצמה (י"ב שעות של יום השבת), כיון שראא אדם מוצאי שבת עם דמדומי חמה, התחיל החושך ממשמש ובא", פחד שמא זהו החושך עונש על חטאו, עד שזימן לו הקדוש ברוך הוא שתי אבנים והקישן זה בזה ויצא מהן אש, והבדיל עליו 'בורא מאורי האש', ע"כ. [ואף שבגמרא (עבודה זרה ת. א) אמרו 'ביום שנברא בו אדם הראשון, כיון ששקעה עליו החמה' התחיל להצטער וכו', ומשמע שהיה זה בליל שבת, פירשו הרא"ף (בעין יעקב ד"ה תנו רבנן) ובעין יוסף (שם ד"ה כיון), שעל פי המדרש הנ"ל סוגת הגמרא 'כששקעה החמה' היינו במוצאי שבת. ולפי זה מה שאמרו 'ביום שנברא בו', צריך לומר שהיה נראה כהמשך אותו היום, כי לא היה בו חילוק לילה]. ובוה מובן שאף שבמציאות יום השבת הוא כ"ד שעות, אולם אותו מזל שולט ל"ו שעות כפי השעות שהיו בשבת בראשית. **אלא** שהדבר אינו מובן, כיצד יתכן שהיום התארך ל"ו שעות, אכן לפי דברי המדרשים במקום אחר נב"ר (יא, ב), פסקתא רבתי (פרק כג. ועיין בפרק מו), ירושלמי (ברכות ת, א) ותנומא (תהלים פרק צב), וילקוט שמעוני (בראשית ב, טז. טז. ע) שהאור הגנוז שימש ל"ו שעות, יום שישי, ליל שביעי ויומו. והרוקח (ד"ה תנוכה) ובספרי חסידות (התפארת שלמה ועל מועדים, לתנוכה) ובני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ג. ומאמרי חודש כסליו, תנוכה מאמרים א, ב, ג, ד, ה, יא) ושפת אמת (בראשית לתנוכה שנת תרס"א) הוסיפו שכנגד זה מדליקים ל"ו נרות תנוכה, ובבני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ג, וסוף מאמר ו) כתב שלכן יש מדליקים ל"ו נרות בליל שבת. נמצא שאף שיום השבת היה כ"ד שעות, אבל האורה שימשה אז ל"ו שעות.

כל הזכויות שמורות. טל' 02-5864229 דוא"ל: BH5864229@GMAIL.COM לקבל עלון כל שבוע במייל, ישלח למייל

הוא זמן שלחוצים משום הכנות השבת, שאחר כך אסור לעשות שום מלאכה (לכן התיירו בבבא קמא סוף לב. לרוץ או ברשות הרבים, והמוזיק בריצתו פטור מפני שרץ ברשות), ולכן בדבר קל יכול להיגרם כעס.

וכן כתב החיד"א (מורה באצבע, אות קמ) בהעלות המנחה בערב שבת קודש, הוא עת מסוכן למחלוקות בין איש לאשתו, ובין המשרתים, והרבה טורחת הסיטרא אחרא (כוחות הטומאה) בזה לחרחר ריב, והאישי הירא יכון יצרו ולא יעורר שום מחלוקת והקפדה, ואדרבה יבקש שלום וילך לשלום. וכן כתב 'כף החיים' (מהגר"ח פלאגי, כו, לה) צריך זהירות יתירה בזה, ואין הדבר לסימן טוב אם יש ח"ו מחלוקת, ורגיל אני לומר את דברי הגמרא (שבת לד. גיטין ז.) ששלשה דברים שצריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה, יש לאומרם בנחת. **וה'בן** איש חי' (שנה ב' פרשת וירא בהקדמה) כתב, מי שיש לו מח בקדקדו יבין שהמכשול אינו נעשה מבני ביתו, אלא השטן המבקש לחרחר ריב ומדון בעת הזאת, וכי יש אדם שיוכל להלחם עם השטן ולנצחו, מי זה יוכל לומר יכולתי ונצחתי, לכן המשכיל ידום וישתוק וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא. ולכן כתב (בן יהוידע שבת לד.) שבערב שבת קודש יהיו דבריו בנחת יותר מכל ימי השבוע. וכתב עוד (בניהו שבת ק"ט.) שמה שמובא בגמרא שם שרבי חנינא התעטף בערב שבת ואמר: בואו ונצא לקראת שבת מלכתא, אמר זאת למלאכים: בואו ונצא לקראת שבת מלכתא, שהוא ראשי תיבות בשלום, לרמוז שהשעה של ערב שבת צריכה חיזוק להרבות בשלום. ועיין עוד בשל"ה (שבת נר מצוה אות לב.) (וראה עוד בספר 'ארך אפים' א, ז-י שהביא כמה דרכים כיצד אדם הכועס עובר על איסור 'לא תרצח').

והואיל ומידת הכעס כה מגונה היא, ואמרו (נדרים כב.) ש'כל הכועס – כל מיני גיהנם שולטין בו', ובספרי מוסר החמירו בזה מאוד (וכן בספר 'ארך אפים' ובספר 'הסר כעס מלבך' בגנות הכעס), וכפי שהארכנו במקום אחר. ועיקר מדידת האדם במידותיו הוא כפי מה שמתנהג בביתו ששם הוא עיקר הנסיון, לכן יש להזהר מכך מאוד, בפרט באותם זמנים שמועדים לפורענות, כיום השבת ששולט בו מזל שבתאי, ובערב שבת שמתכוננים ולחוצים לקראת שבת, ויש להכין את עצמו מראש גם לזה להתאזר בסבלנות מרובה בהתנהגות בביתו, שלא יכעס אלא יתנהג בנחת ובשמחה. **תשובה:** הנכשל בכעס נחשב כאילו עובד עבודה זרה ומסתלקת ממנו הנשמה ועוד דברים חמורים, לכן יזהר האדם שלא לכעוס מלל, ובפרט ביום השבת ובערב שבת.

מסירות נפש למצוה

שאלה: מהי המעלה של מסירות נפש על מצוה?

ב. שמות לו, א: 'ויעש בצלאל את הארון'. פירש רש"י "לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר החכמים נקראת על שמו". ובעיקר שפתי חכמים (באות ש) פירש שבכל המלאכות כתוב "ויעש" ולא הזכיר שמו, אלא לגבי הארון שנאמר "ויעש בצלאל", והטעם כי בכל הכלים לא עשה לבדו אלא הראה לאהליאב ולתלמידיו כיצד לעשות, אך בארון מרוב קדושתו עשאו בעצמו, וכיון שנתן נפשו עליה נקראת על שמו. **ובמדרש** (במדב"ר יב) אמרו "כל מקום שאדם יגע ונתן נפשו על הדבר, אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכרו, שלמה בנה בית המקדש, ובשביל שנתן דוד את נפשו על דבר זה קראו

הקדוש ברוך הוא על שמו, ככתוב (תהלים ל, א) 'מזמור שיר חנוכת הבית לדוד'. 'שלמה' לא נאמר אלא 'לדוד', היינו משום ש'נוצר תאנה יאכל פריה' (משלי כו, יח)³. **זהו** שמצינו גם בכתוב (בראשית ט, כג) 'ויקח שם ויפת את השמלה... ויכסו את ערות אביהם', ופירש רש"י (ומקורו בסנהדרין ע.) "אין כתיב 'ויקחו' (אף שהיו שנים), אלא 'ויקח', לימד על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך (גם) זכו בניו לטלית של ציצית", ומבואר שאף על פי שגם יפת עשה בדיוק אותה מצוה כמו אחיו שם, שניהם החזיקו את השמלה על כתפיהם וכיסו את אביהם, בכל זאת המצוה נקראת דוקא על שמו של שם שנאמר 'ויקח שם', משום שנתאמץ במצוה יותר מיפת.

כעין זה אמר רבא (עבודה זרה יט.) בתחילה נקראת (התורה) על שמו של הקדוש ברוך הוא ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר (תהלים א, ב) 'כי אם בתורת ה' חפצו, ובתורתו יהגה וילילה'. וברש"י (קידושין לב: ד"ה ובתורתו יהגה) הוסיף קצת, "בתחילה היא נקראת תורת ה', ומשלמה גרסה היא נקראת תורתו". הרי שהאדם העמל בתורה נקראת היא על שמו. וכן פירש רש"י (עבודה זרה יט.) שבתחילה "עושה לו חפציו... כי אם בתורת ה' עושה חפצו", ואחר כך "נקראת על שמו – של [אותו] תלמיד שטרח בה, ככתוב 'ובתורתו' שמשמע (בתורת) של כל אדם". **וכן** מצינו בכמה מקומות בתלמוד שהגמרא מביאה "תני רבי פלוני" על אחד מהאמוראים. וביאר בשו"ת הריב"ש (סימן שעה) שכל מקום שיש לשון זו של "תני רבי פלוני", אף שהוא אמורא, ברייתא היא. אלא לפי שהיה מקובל בה ושונה אותה, נקראת על שמו (ועיין ברש"י חולין קד: 'הוא תני' – כך קיבלה סדורה מרבו'). מוכח שאף על פי שהוא רק חוזר ושונה מימרא שהיתה שנים רבות לפניו, הואיל וחוזר עליה ומשנה נקראת על שמו.

וכן ידוע על חידושים רבים שנאמרים בבית המדרש בשם אחרונים מסויימים, אף שנכתבו כבר בגדולי האחרונים או הראשונים שלפניהם, למשל חידושו של הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שמי שהלך לישון בסוכה מותר להוציאו אם צריכים מקום, משום שעיקר המצוה היא 'ללכת לישון', אך לאחר שישן הוא פטור מהמצוות, והואיל ו'הלך' לישון שם מותר אחר כך להוציאו. ואף שכבר דיברו בזה האחרונים רבים כמו השדי חמד, בכל זאת הדבר נתפרסם על שמו. וכן שיעורי המצוות של החזון איש והגר"ח נאה, אף שמפורש בזה בגדולי עולם שלפניהם, וכל זה כאמור משום שיגעו ועמלו בדין זה, נתפרסם הדבר על שמם. **וכן** סיפרו חז"ל (הובא במנורת המאור פ"ה נר ג כלל ח ה"ג בשם התנחומא, ואינו לפנינו) מעשה בחסיד אחד שלמד כל ימיו מסכת תגיגה, וכשמת – הלבישה (מסכת תגיגה) את עצמה בדמות אשה והספידתו.

תשובה: דבר שאדם עמל ויגע בו ומסר נפשו עליו, חדר נקרא על שמו.

³ גם כתוב (במדב"ר א) "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן וימשח אותו ויקדש אותו", ופירש רש"י (ומקורו בתנחומא) "כלות משה – בצלאל ואהליאב וכל חכם לב עשו את המשכן, ותלאו הכתוב במשה (אף שהוא רק הקימו ולא עשאו), לפי שמסר נפשו עליו לראות תבנית כל דבר ודבר כמו שהראהו (ה) בהר, להורות לעושי המלאכה (שמות כה, טו), ולא טעה בתבנית אחת (שם לט, מג). וכן מצינו בדרך (שאף שלא זכה לבנות את בית המקדש בעצמו, אלא שלמה בנו בנאו, מכל מקום) לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש (תהלים קלב, א)... לפיכך נקרא על שמו, שנאמר (מלכים א' יב, טז) 'ראה ביתך דוד'". ועיין עוד בילקוט שמעוני (סוף מלאכי), ובאורך בגליון דרכי החיזוק (גליון 193).

שאלה: מתי החובה הגדולה להצמד לתורה ולדברי חז"ל?

ג. שמות לו, א: "ויעש בצלאכל את הארון..." מצינו במעשה המשכן שבכל מלאכה ומלאכה נאמר בה "ויעש", כמו "ויעש בצלאל את הארון" (כאן), "ויעש כפורת" (לו, ו), "ויעש יריעות" (לו, יד), ובכל אחד מהם הוזכר בנפרד (פרק לט פסוקים א, ה, ז, ט, כא, כו, כט, לא, מג. ופרק מ פסוקים יט, כא, כג, כה, כז, כט, לב) "כאשר צוה ה' את משה". מוכח עד כמה צריך להקפיד בכל עשייה ועשייה של האדם לעשות בדיוק כאשר צוה ה', ושלא לשנות אפילו במעט. **וכפי** שביקש המלך הכוזרי (א, כג) מהחכם שישב לו על טענת הקראים שטורחים בעבודת ה' יותר מהרבנים, ולכאורה טענותיהם קרובים יותר לפשוטן של פסוקי התורה. והשיבו החכם כי ההתחכמות והסברא בענין חוקי התורה אינם מקרבים את האדם לרצון ה', כי גם הכופרים המאמינים בשתי אלוהויות ובקדמוניותו של העולם, או 'בעלי רוחניות' למיניהם המתבודדים בהרים, והשורפים את בניהם באש, גם הם משתדלים להתקרב אל האלקים. **אבל** בלתי אפשרי להתקרב אל האלקים אלא על ידי המצוות שהוא בעצמו קבע, כי רק הוא היודע את שיעורי המצוות, כמותם, מקומם וזמנם ושאר פרטיהם, אשר בהשלמת עשייתן יגיע האדם לרצון ה' ויזכה להתדבקות בשפע האלוקי. וכמו שהיה במעשה המשכן שבכל מלאכה ומלאכה נאמר בה "ויעש" ולאחריה "כאשר צוה ה' את משה", דהיינו שהדבר נעשה בדיוק לפי רצון ה' ללא גרעון או תוספת, שהרי לולא רצון ה' אין השכל ושיקול הדעת מחייבים עשיית כלים במתכונת כזו, ולכן תיכף שכלתה עבודתם שרתה בו השכינה, כי התקיימו בעשייתו שני העקרונות שהם עמודי התורה, האחד שתהיה המצוה מאת האלוקים, והשני שתהיה עשייתו על ידי הקהל בלב שלם ונאמן, ע"כ.

לכן אל לנו להתקרב ולהתפתות לאותם 'ממציאים' מצוות ותורה חדשה, חייבים אנו להצמד לרצון ה' וכוונת התורה, ואם איננו יודעים בדיוק לפרש כוונתה נביט בספרי קדמוננו או נוועץ עם חכמי ישראל וגדוליה, אשר רוח אלקים בקרבם ודעת תורה צרופה בנפשם. רק אצלם נוכל לדעת את רצון ה' באמת בלא נגיעות וסטיות של נוחות או כוונות חיצוניות חלילה, וכבר הרחבנו (בדברים ד, ב) בחומרת האיסור של 'בל תוסיף' ו'בל תגרע', שאם בא להוסיף על דברי תורה ולשנותם, בסוף יבא גם לגרוע בהם כפי רצונותיו, וצריך לזה משנה זהירות. **תשובה:** חובה גדולה להצמד לתורה ולדברי חז"ל, כי זו הדרך היחידה שיוכל להגיע על ידה לקיים באמת את רצון ה'.

ידיעת הרע בזמן השמחה

שאלה: המתחיל דבר טוב, האם כדאי שידע שחזא יכול להיפסק?

ד. שמות לח, כא: "אלה פקודי המשיכן משיכן הערות". פירש רש"י "המשכן משכן – שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין (חורבנות) על עוונותיהן של ישראל". והיינו שמילת 'משכן' לבד ממה שפירושה שהיא משכן ומקום לשכינה לשכון שם, עוד רומזת שאותה ממשכן (מלשון משכן) הקדוש ברוך הוא בעבור עוונותיהם של ישראל, וכמו שאמרנו (איכ"ר ד, יד. מדרש שוחר טוב תהלים מזמור עט, ורש"י ביש מפרשים ותוספות בקידושין לא: ד"ה איסטיעא) "ברוך

שכילה חמתו על עצים ואבנים", ובמקום לכלות את ישראל, כילה חמתו על עצים ואבנים שהחריב את בית המקדש. ושאל על כך האדמו"ר מצאנז צ"ל, הלא כעת נמצאים הם בזמן של בנין המשכן שהיא שעת שמחה של ההתחלה, ולכאורה אינו נאה להזכיר בשעה כזו את החורבן של בית המקדש.

אלא נראה הביאור, כי אדרבה בשעת ההתחלה, כדי שיהיה הכל בצורה הטובה ביותר, ראוי להזכיר שיש לדבר אפשרות של חורבן וסיום, כי בלא זה בני האדם לא ינצלו את הדבר ויוכלו להפסידו, אך כיון שכבר מתחילה הזכיר לבני ישראל שיש לדבר סיום ואפשרות חורבן, ממילא הזהירם בקדושת הבית ובקיום התורה והמצוות שלא יאבד דבר חשוב זה מתחת ידם. **ולכן** בסדר מסכתות הש"ס קודמת מסכת גיטין למסכת קידושין (לגירסתנו ולגירסת הרמב"ם, אבל באמת יש ראשונים שגרסו זאת לאחר קידושין כמובא בחתם סופר), ולכאורה הרי בסדר הדבר בתחילה מקדשים את האשה ורק לאחר מכן שייך לגרשה, ורבי אייזל חריף צ"ל (רבה של סלונים) תירץ בדרך הלצה, שהדבר בא ללמד שהקדוש ברוך הוא 'מקדים רפואה למכה' (מגילה יג:). ולכאורה מה הענין בזה. אלא הפירוש כמדובר, שאם כבר קודם הקידושין ידע האדם שיש מצב של גירושין, ממילא ידע להזהר בחיי הנישואים שלא יבוא חלילה לידי חורבן וסיום (וראה בספר 'איש וביתו' פרק ו).

בזה ניתן לפרש מה שתיכף לאחר החתונה צריך החתן לשבור את הכוס להזכיר את חורבן ירושלים, ותמוה, הלא כעת נמצאים הזוג ומשפחתם בזמן שמחה, ולמה להפריע שמחתם ולהזכירם מחורבן הבית. ובפשטות הטעם כי בלא בנין בית המקדש ערבה כל שמחה וחסר לנו בשלימות השמחה, ולכן מזכירים בכל שמחה את חורבן הבית. **אך** לפי מה שנתבאר יש לומר בדרך דרוש, דוקא בשעת בנין בית שבונים הזוג, רוצים להראות להם ולהזהירם: שמרו היטב על בניית הבית שלא יחרב חלילה, צאו וראו מה קרה עם בנין הבית שלא התנהגו עמו כראוי, ועד היום נזקקים אנו להתאבל עליו.

וכן מסופר (ברכות סוף ל:) שמר בריה דרבינא השיא את בנו, כשראה שחכמים שמחו יותר מדי, הביא כוס יקרה ששוה ארבע מאות זוז ושברה לפנייהם ונתעצבו. וכשרב אשי השיא את בנו, וראה שחכמים שמחו יותר מדי, הביא כוס יקרה של זכוכית לבנה ושבר לפנייהם ונתעצבו. וכשביקשו חכמים מרב המנונא הקטן בחתונת מר בנו של רבינא לשיר, התחיל לומר: חבל לנו שאנו מתים, חבל לנו שאנו מתים. **ובפשטות** הכוונה שכיון שראה אותם שמחים ביותר, אמר להם שיש לדעת שאין למלאות פינו שחוק בעולם הזה, באשר החי יתן אל לבו שסופו למיתה. אבל לפי מה שנתבאר יש לומר שכונתו להראות לזוג ולהזכירם שיש לדבר סוף, וממילא ינצלו את החיים טוב יותר. **ולכן** אמרו (ב"ר ט, ה) על הפסוק (בראשית א, לא) "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד" – זה המות, משום שבזכות המות יודע שיש לו זמן קצוב, ואת הזמן המועט העומד לרשותו עליו לנצל כראוי לתורה, מצוות ועבודת ה', ולבל יבטל זמנו להבל ולריק כי לא לעולם חוסן.

תשובה: גם המתחיל דבר טוב, עליו לדעת ששייך לדבר זה חורבן חלילה, וממילא יזהר וישתדל לנצל את הטובה כראוי שלא תיפסד.

בשורה משמחת!

בס"ד ובזכות הרבים, ניתן להשיג את הספר

גדה אליהו

מכתביו ושיעוריו של

רבי אליהו דיסקין שליט"א

בענייני חג הפסח

·
חודש ניסן

·
יציאת מצרים

·
הכנה לליל הסדר

·
סדר ההגדה

·
שביעי של פסח

·
שיר השירים

מקרא

03-940-6465

ניתן להשיג בנקודות הבאות:

ירושלים: בחנות "ספרי הישיבה" רח' בית ישראל ליד ישיבת מיר

בני ברק: משפחת דיסקין בית שמאי 18 | 03-6192658

מודיעין עילית: משפחת דיסקין רחוב חזון איש 7 | 052-7683029

ברכפלד: משפחת סטפנסקי רחוב רשב"י 43 | 050-4178585

פודקאסטים

חודש אדר

של צוק

מאיר הלוי שיעורי דבנו

על התורה - שמות
מאת מרן הגאון הגדול
רבי מאיר סאלוביצי'ק
צוק"ל

אורייתא

סיום מסכת - סיום הש"ס
יו"ל ע"י מכון אורייתא
בראשות הגאון רבי
עמיהוד יצחק מאיר לזין
שליט"א

הליכות ברכות

מאת הגאון רבי
יצחק אופיר מלכא
שליט"א

מאמר דוד

על התורה ומועדים
מאת מרן הגאון הגדול
רבי דוד כהן שליט"א
ר"י חברון וחבר מועצה"ת

כה תאמר חידודי ידע

מאת הרבנית
ד. פרקובסקי תחי
אשת ראש ישיבת
בית התלמוד - ארה"ב

אשירי כפי

הלכות נשיאת כפיים
מאת הרה"ג
חיים משה כץ
שליט"א

סידור אברהם יגל

המבואר, הלכות הפסקות
מאת הגאון רבי
שמואל ביבאס
שליט"א

נתן לפשיג האנולת הספרים האלה

נתן פלדמן

02-6504055

הפצה

הדפסה

עימוד

הגהה

עריכה

הקלדה